

สมุดปกขาว

การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ

คณะกรรมการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ

มกราคม 2538

สมุดปกขาว

การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ

โดย...

คณะกรรมการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ

มกราคม ๒๕๓๘

คณะกรรมการเพิ่มขีดความสามารถ

คำนำ

ในการประชุมเมื่อวันที่ 21 มกราคม 2536 คณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ (กรอ.) ได้มีมติจัดตั้งคณะอนุกรรมการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ เพื่อสร้างเสริมความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยกับต่างประเทศให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบังเกิดผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศชาติอย่างแท้จริง

จากการประชุมของคณะอนุกรรมการฯ ชุดนี้เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2536 ก็มีความเห็นพ้องต้องกันว่ากระบวนการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ มีความสำคัญต่ออนาคตของเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างยิ่ง เป็นกระบวนการที่มีขอบเขตที่กว้างขวาง ต้องการความเข้าใจในทิศทางที่สอดคล้องกันของฝ่ายต่างๆ รวมทั้งจำเป็นต้องอาศัยการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน โดยหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด ตลอดทั้งกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้น ดังนั้น จึงควรที่จะได้จัดทำเอกสารที่พิจารณาถึงปัญหาและแนวทางแก้ไข มีการกำหนดกลยุทธ์และมาตรการต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ภายในระยะเวลาที่จำกัด โดยมุ่งหวังให้เอกสารนี้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการของฝ่ายต่างๆ ที่ต้องการความต่อเนื่องความมีเอกภาพและมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ มากขึ้น อันเป็นที่มาของสมุดปกขาวฯ ฉบับนี้

เศรษฐกิจไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มีความเจริญเติบโตอยู่ในระดับสูงและการขยายตัวทางด้าน การส่งออกที่รวดเร็ว อันเป็นผลสำคัญมาจากความได้เปรียบทางด้านค่าจ้างแรงงานและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากวินัยทางการเงินการคลัง แต่ในสถานการณ์ที่จะก้าวเข้าสู่ทศวรรษ 2000 นั้น โลกได้เปลี่ยนแปลงจากยุคของการต่อสู้ทางการเมือง-การทหาร มาสู่ยุคของการแข่งขันทางการค้า เศรษฐกิจไทยจึงต้องเผชิญกับภาวะการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่รุนแรงขึ้นพร้อม ๆ กับการมีคู่แข่งที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทำให้ความได้เปรียบในอดีตไม่สามารถนำมาใช้ได้อีกต่อไป ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของเศรษฐกิจไทยเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของเศรษฐกิจโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญยิ่ง กล่าวคือ

ประเด็นแรก สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศมีการแข่งขันอย่างเข้มข้น และมีประเทศคู่แข่งในในตลาดโลกเพิ่มจำนวนมากขึ้น ในอดีตไทยสามารถเพิ่มส่วนแบ่งการส่งออกในตลาดโลกได้เป็นเท่าตัว แต่ปัจจุบันแค่การจะรักษาส่วนแบ่งตลาดการส่งออกให้อยู่ในระดับเท่าเดิมก็ยังเป็นเรื่องยาก เรามีความพร้อมเพียงใด และเราจะพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันได้อย่างไร เป็นสิ่งที่จะต้องทบทวนเพื่อการเปลี่ยนแปลงแนวทางนโยบายเศรษฐกิจไทยให้เหมาะสมที่สุดในการเข้าสู่สถานการณ์ใหม่ของการแข่งขันในเวทีโลก

ประเด็นที่สอง สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลกที่มีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจต่างๆ ถึงแม้ว่าจะได้มีการบรรลุข้อตกลงรอบอุรุกวัยในการเปิดตลาดและกรจัดองค์การการค้าโลกแล้วก็ตาม แต่เชื่อได้ว่ากระแสการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจอาจแปรสภาพไปสู่การหวังผลทางด้าน การกีดกันทางการค้าต่อ

ประเทศคู่แข่งและยังมีแนวต่อต้านในรูปแบบใหม่ที่มีใช้มาตรการทางภาษี อาทิเช่น มาตรฐานทางด้านสุขอนามัย ด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ดังนั้น นโยบายการแก้ไขปัญหาลักษณะเดิมๆ ที่มักทำกันปีต่อปี จึงอาจขาดประสิทธิผลและไม่สามารถรองรับกับความท้าทายใหม่ๆ เหล่านี้ได้

ประเด็นที่สาม การพัฒนาการส่งออกในอดีตมักเน้นที่เป้าหมายในการเพิ่มการส่งออกแต่ไม่ได้พิจารณาถึงฐานะในการครองตลาด และการเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งซึ่งแนวโน้มมีการเปลี่ยนแปลงไปเช่นไร เช่น เปรียบเทียบกับประเทศมาเลเซีย จีน ไต้หวัน เป็นต้น แต่สำหรับในอนาคตแล้ว เราไม่สามารถพิจารณาที่อัตราการขยายตัวของเราเองแต่เพียงประการเดียวได้ เราจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งในตลาดโลกและในประเทศคู่แข่งที่สำคัญมากยิ่งขึ้นกว่าในอดีต

ประเด็นที่สี่ การผลิตในหลายสาขาของไทยเริ่มประสบปัญหาจากการสูญเสียขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ แต่อีกหลายสาขาการผลิตไทยก็ยังมีศักยภาพในการแข่งขัน เราจะมีแนวทางในการพัฒนาอย่างไรเพื่อปรับปรุง รักษา หรือพัฒนาขีดความสามารถโดยรวมของประเทศ ทั้งในแง่ของการปรับตัวของสาขาการผลิตสำคัญในปัจจุบันและในแง่ของสาขาการผลิตใหม่ ๆ ที่อาจมีศักยภาพสูงในอนาคตระยะยาว

ในสมุดปกขาว ฉบับนี้ จึงได้มีการจัดวางแนวทางหรือกลยุทธ์ที่สำคัญไว้ทั้งสิ้น 18 ประการ ในลักษณะที่ประสานกันไปอย่างรอบด้าน ซึ่งโดยทั่วไปเป็นแนวทางและมาตรการที่มุ่งเน้นที่การปรับปรุงโครงสร้างการผลิตเพื่อเพิ่มผลิตภาพหรือประสิทธิภาพการผลิตโดยรวม ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างศักยภาพพื้นฐานในการแข่งขันกับนานาชาติ สำหรับการจัดลำดับความสำคัญของมาตรการต่าง ๆ ซึ่งมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานและติดตามประเมินผลตามแนวทางของสมุดปกขาว นั้น เนื่องจากเป็นส่วนที่สมควรประเมินและปรับปรุงจากหน่วยงานต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ทางคณะอนุกรรมการฯ จึงได้จัดทำเป็นเอกสารประกอบต่างหากเพื่อใช้ประกอบกับสมุดปกขาว ฉบับนี้

สมุดปกขาว ฉบับนี้มีใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ หากแต่เป็นการนำทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ มาปฏิบัติให้ครบถ้วน โดยให้ทุกฝ่ายได้เห็นปัญหาไปพร้อม ๆ กัน เป็นการดำเนินการของความร่วมมือกันทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในอันที่จะแก้ไขปัญหาค่าความเสียหายเปรียบทั้งหลายทั้งปวงพร้อม ๆ ไปกับการเสริมสร้างศักยภาพระยะยาวของการพัฒนาเศรษฐกิจ อันเป็นการดำเนินการที่มุ่งหวังให้เกิดผลทางปฏิบัติอย่างแท้จริง

สมุดปกขาว ฯ ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีก็ด้วยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐ นักวิชาการ และภาคธุรกิจเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผมในฐานะประธานคณะอนุกรรมการฯ ต้องขอขอบคุณ ดร. ตีรณ พงศ์มพัฒน์ และคณะที่ปรึกษาของผม รวมทั้งฝ่ายต่าง ๆ ที่มีได้เป็นองค์ประกอบโดยตรงของคณะอนุกรรมการฯ ที่มีส่วนช่วยในการจัดทำสมุดปกขาวฯ สำเร็จได้ด้วยดีสมความมุ่งหวังของคณะอนุกรรมการฯ

สุดท้ายนี้ หวังว่าสมุดปกขาวฯ ฉบับนี้ จะสามารถอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานของ

หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสามารถทำหน้าที่เป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของเศรษฐกิจไทย
ภายใต้ภาวะท้าทายของการแข่งขันในอนาคต

ดร.สุภชัย พานิชภักดิ์
ประธานอนุกรรมการเพิ่มขีดความสามารถ
ในการแข่งขันกับต่างประเทศ
พฤศจิกายน 2537

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1	เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อขีดความสามารถในการแข่งขันช่วงปลายศตวรรษที่ 20	1
1.	ความนำ	2
2.	เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลง	2
2.1	การเปลี่ยนแปลงในระดับโลก	2
2.2	การเปลี่ยนแปลงภายในประเทศ	2
บทที่ 2	เศรษฐกิจไทยบนเวทีการแข่งขันโลก	9
1.	สถานการณ์การแข่งขันของเศรษฐกิจโลก	9
1.1	จุดเด่นของเศรษฐกิจไทย	9
1.2	จุดด้อยของเศรษฐกิจไทย	12
2.	ฐานะของสินค้าไทยในตลาดโลก	16
2.1	ภาพรวมการส่งออกของไทย	16
2.2	ฐานะการแข่งขันของสินค้าไทย	17
3.	ภาพรวมสาขาบริการ	22
บทที่ 3	ทิศทางและเป้าหมายในการแข่งขันกับต่างประเทศ	25
1.	ทิศทางสำคัญด้านการผลิต การค้า และการบริการ	26
1.1	ภาคเกษตร	26
1.2	ภาคอุตสาหกรรม	29
1.3	ภาคบริการ	30
2.	เป้าหมายของสินค้าไทยในตลาดโลก	32
2.1	การส่งออกและฐานะการแข่งขันของไทยในตลาดส่งออก	32
2.2	แนวโน้มการส่งออกของไทยปี 2543	35
2.3	เป้าหมายการส่งออก ปี 2543	41
3.	เป้าหมายของภาคการค้าบริการ	41
บทที่ 4	กลยุทธ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ	44
กลยุทธ์ที่ 1:	การบริหารเสถียรภาพของเศรษฐกิจส่วนรวม	45
กลยุทธ์ที่ 2:	การส่งเสริมการส่งออกและการเปิดตลาด	45
กลยุทธ์ที่ 3:	การเจรจาต่อรองในเวทีเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	46
กลยุทธ์ที่ 4:	ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเวทีระหว่างประเทศ	47
กลยุทธ์ที่ 5:	การสนับสนุนการลงทุนจากต่างประเทศ	48
กลยุทธ์ที่ 6:	การสนับสนุนการลงทุนของไทยในต่างประเทศ	49

กลยุทธ์ที่ 7:	ด้านแรงงานและทรัพยากรมนุษย์	50
กลยุทธ์ที่ 8:	ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	53
กลยุทธ์ที่ 9:	ด้านการคลังและภาษีอากร	56
กลยุทธ์ที่ 10:	สร้างสิ่งจูงใจในการลงทุนและการประกอบธุรกิจภายในประเทศ	58
กลยุทธ์ที่ 11:	การพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการคมนาคมในภูมิภาค	59
กลยุทธ์ที่ 12:	การพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางทางการเงินในภูมิภาค	64
กลยุทธ์ที่ 13:	การพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาค	67
กลยุทธ์ที่ 14:	ด้านพลังงาน	70
กลยุทธ์ที่ 15:	การพัฒนาพื้นที่เฉพาะ	74
กลยุทธ์ที่ 16:	การปฏิรูประบบราชการและรัฐวิสาหกิจ	76
กลยุทธ์ที่ 17:	อุตสาหกรรมรายสาขา	78
กลยุทธ์ที่ 18:	การปรับตัวในภาคเกษตรกรรมรายสาขา	85

ภาคผนวก

เอกสารหมายเลข 1	ขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ ของ World Economic Forum	88
เอกสารหมายเลข 2	สรุปข้อตกลงและผลกระทบสำคัญจากเกตต์ รอบอุรุกวัยต่อประเทศไทย	92
เอกสารหมายเลข 3	ความสามารถในการแข่งขันและผลกระทบจาก ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนของอุตสาหกรรม 15 ประเทศใน Fast Track	99
เอกสารหมายเลข 4	อุตสาหกรรมรายสาขา : ศักยภาพการแข่งขันและมาตรการที่เหมาะสม	104
	- อุตสาหกรรมสิ่งทอ	
	- อุตสาหกรรมอาหาร	
	- อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ	
	- อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน	
	- อุตสาหกรรมเครื่องหนังและเครื่องเดินทาง	
	- อุตสาหกรรมรองเท้าและชิ้นส่วน	
	- อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วน	
	- อุตสาหกรรมทางการแพทย์	
	- อุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์	
	- อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติก	
	- อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า	

	- อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ - อุตสาหกรรมยานยนต์ - อุตสาหกรรมสนับสนุน - อุตสาหกรรมแป้งและแป้งแปรรูปจากมันสำปะหลัง - อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง	
เอกสารหมายเลข	5 เกษตรกรรมรายสาขา : ศักยภาพการแข่งขันและมาตรการที่เหมาะสม	132
	- ข้าว - น้ำตาล - ผลิตภัณฑ์นม - ไข่เนื้อ - ข้าวโพด - มันสำปะหลัง - ถั่วเหลือง - ปาล์มน้ำมัน - กาแฟ	
เอกสารหมายเลข	6 คำสั่งคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชน เพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ 2/2536	149
เอกสารหมายเลข	7 คำสั่งคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชน เพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ ที่ 5/2536	153

.....

บทที่ 1

เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบ

ต่อ

ขีดความสามารถในการแข่งขันช่วงปลายศตวรรษที่ 20

บทที่ 1

เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อ ขีดความสามารถในการแข่งขันช่วงปลายศตวรรษที่ 20

1. ความท่า

1.1 ประเทศไทยได้ใช้นโยบายอุตสาหกรรมและการค้า เป็นเครื่องมือในการผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจมานานกว่า 3 ทศวรรษ โดยเริ่มตั้งแต่ต้นนโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้าซึ่งมีความสำคัญในการวางรากฐานอุตสาหกรรมในประเทศหลายประเภท โดยเฉพาะ อุตสาหกรรมสิ่งทอ และ อุตสาหกรรมอาหาร

1.2 เมื่อภาคอุตสาหกรรมเริ่มมีขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกทั้งทางด้านการผลิตและการตลาด ประเทศไทยจึงได้มีการปรับนโยบายอุตสาหกรรมครั้งสำคัญจากการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้ามาสู่การผลิตเพื่อส่งออก โดยอาศัยความได้เปรียบของปัจจัยด้านแรงงานและวัตถุดิบทางการเกษตรในการส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก

1.3 รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรม ทั้งทางด้านภาษีศุลกากร การส่งเสริมการลงทุน นโยบายอัตราแลกเปลี่ยน การสนับสนุนด้านสินเชื่อแก่ผู้ส่งออก และอื่นๆ ซึ่งส่งผลให้อุตสาหกรรมเป็นภาคนำในการส่งออกโดยมีอัตราการเจริญเติบโตสูงกว่าการส่งออกรวมมาโดยตลอด ทำให้มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นเกือบ 10 เท่าในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา คือ เพิ่มจาก 61,299 ล้านบาทในปี 2525 เป็น 669,259 ล้านบาทในปี 2536

1.4 ในช่วงเวลากว่าทศวรรษนับจากการปรับนโยบายครั้งใหญ่จนกระทั่งถึงปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมายทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ส่งผลกระทบต่อส่งออกของไทยในปัจจุบัน และคาดว่าจะส่งผลกระทบรุนแรงขึ้นได้ในอนาคต ประกอบกับโครงสร้างการผลิตและการค้าของไทยได้เปิดกว้างต่อการค้าโลกมากขึ้น โดยประเทศไทยยังต้องอาศัยประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะต้องปรับนโยบายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศให้สอดคล้องและทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

2. เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลง

2.1 การเปลี่ยนแปลงในระดับโลก

1) การเข้าสู่เวทีการแข่งขันของประเทศเศรษฐกิจใหม่

นับตั้งแต่การสิ้นสุดของสงครามเย็น ประเทศต่างๆ ได้หันมาให้ความสำคัญต่อนโยบายการค้าเสรีมากขึ้น โดยเฉพาะการเกิดขึ้นของเศรษฐกิจใหม่ในเอเชีย เช่น จีน เวียดนาม รวมทั้งในยุโรปตะวันออก เช่น โปแลนด์ เชก และกลุ่มประเทศแถบทะเลบอลติก การเปิดเศรษฐกิจของประเทศเหล่านี้แม้จะสร้างโอกาสให้ไทยสามารถขยายตลาดการค้าได้กว้างขวางมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็อาจทำให้การแข่งขันทวีความรุนแรงมากขึ้นเช่นกัน เนื่องจากประเทศเหล่านี้กำลังฟื้นฟูประเทศด้วยการเร่งการผลิตเพื่อการส่งออกทั้งสินค้าเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรมโดยอาศัยแรงงานที่มีอยู่มากซึ่งจะทำให้การค้าโลกโดยเฉพาะในสินค้าเหล่านี้มีการแข่งขันเพิ่มขึ้นและทำให้การเคลื่อนย้ายฐานการผลิตของอุตสาหกรรมแรงงานรวดเร็วขึ้น โดยระยะเวลาที่แต่ละประเทศจะมีความได้เปรียบในสินค้านี้สั้นลง ขณะนี้ถือได้ว่าประเทศไทยยังล้าหน้าและอยู่ในช่วงที่ได้เปรียบในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมากอยู่ แต่จากการที่ค่าแรงของประเทศเศรษฐกิจใหม่ต่ำกว่าของไทยมากซึ่งทำให้คาดได้ว่าระยะเวลาการได้เปรียบของไทยในสินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมากจะสั้นกว่าระยะที่เกาหลีและไต้หวันเคยได้รับ โดยฐานการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมากมีแนวโน้มจะเคลื่อนย้ายไปสู่ประเทศอื่นที่มีค่าแรงต่ำกว่า

2) ข้อตกลงการเจรจาเขตการค้าเสรี

(1) การสิ้นสุดลงของการเจรจาข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าในกรอบอุรุกวัยจะก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อการค้าโลกใน 2 ประการคือ

(ก) มีการขยายตัวของตลาดส่งออกโลก

ฝ่ายวิชาการของแกตตีได้ประมาณการการปรับลดมาตรการด้านภาษีและไม่ใช้ภาษีโดยคาดว่าระดับภาษีทั่วโลกจะลดลงในอัตราร้อยละ 40 จากระดับเฉลี่ยเดิม ซึ่งจะทำให้การค้าในโลกในปี 2548 เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 12 และมีมูลค่าการค้าเพิ่มขึ้น 745,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

(ข) ก่อให้เกิดการปรับโครงสร้างการผลิตและการเคลื่อนย้ายทรัพยากรและการลงทุนทั่วโลก

การลดลงของกำแพงภาษีและการอุดหนุนจะมีผลให้การผลิตเป็นไปตามกลไกของตลาดมากขึ้น โดยที่แต่ละประเทศจะต้องพึ่งพาความได้เปรียบในด้านทรัพยากรธรรมชาติ ที่ดิน คุณภาพแรงงานและเทคโนโลยีที่มีอยู่ในประเทศเป็นเกณฑ์ในการวัดสภาพขีดความสามารถในการผลิตและการแข่งขัน เช่น การลดการคุ้มครองสินค้าเกษตรของประเทศพัฒนาแล้วจะส่งผลให้การผลิตสินค้าเกษตรในประเทศเหล่านั้นลดลงและจะถูกทดแทนจากประเทศกำลังพัฒนา รวมทั้งการเปิดตลาดสิงทอของประเทศที่พัฒนาแล้วจะช่วยให้มีการขยายฐานการผลิตในประเทศที่กำลังพัฒนาด้วย

(2) ภายใต้เงื่อนไขของฐานะความสามารถในการแข่งขันของประเทศคู่แข่งและของประเทศไทยในปัจจุบัน ข้อตกลงเขตการค้าเสรีจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจไทยหลายประการ สรุปได้ดังนี้

ผลกระทบที่สำคัญของข้อตกลงรอบอุรุกวัยต่อเศรษฐกิจไทย

ตัวแปรเศรษฐกิจที่สำคัญ	การเปลี่ยนแปลง
ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อ การส่งออก การนำเข้า	0.22 0.29 2.34 1.01
การกระจายรายได้	ดีขึ้นโดย -กลุ่มประชากรที่มีรายได้ต่ำโดยเฉพาะที่อยู่ในชนบทจะมีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 1-2 -กลุ่มประชากรรายได้ต่ำและปานกลางในเมืองจะมีรายได้เพิ่มขึ้นเล็กน้อย -กลุ่มประชากรรายได้สูงในเมืองจะมีรายได้ลดลงประมาณร้อยละ 1.4
การผลิตในภาคเกษตร	พืชเกษตรหลักส่วนใหญ่ คือ น้ำตาล ข้าวสาร ข้าวโพด ข้าวฟ่าง มะพร้าว ยางพารา และปอแก้วดีขึ้นทั้งราคาและปริมาณการผลิตแต่ก็มีบางชนิดคือ ฝ้าย กาแฟ ผัก-ผลไม้ ไม้ ไม้ยาสูบ ถั่วเขียว ถั่วลิสง ถั่วเหลือง มันสำปะหลัง และปาล์มน้ำมัน จะมีการผลิตน้อยลงเพราะต้องเปิดตลาดนำเข้าและลดการคุ้มครองลง ราคา และ รายได้ จากพืชเกษตรเหล่านี้ส่วนใหญ่จะลดลง แต่ปริมาณการผลิตจะต้องลดลงบ้างเมื่อมีการแข่งขันจากต่างประเทศ
การผลิตในภาคอุตสาหกรรม	ข้อตกลงเกตต์จะทำให้ประเทศไทยต้องปรับโครงสร้างภาษีของสินค้าอุตสาหกรรมครั้งใหญ่และต่อเนื่อง ในช่วง 10 ปีข้างหน้า ทิศทางโดยรวมก็คือ เปิดโอกาสให้มีการนำเข้าชิ้นส่วนและวัตถุดิบมากขึ้น และที่สำคัญคือ การปกป้องอุตสาหกรรมและการส่งเสริมอุตสาหกรรมโดยอาศัยภาษีศุลกากรจะทำได้ยากมากขึ้น และมีผลจำกัด นอกเหนือจากผลกระทบกับอุตสาหกรรมโดยรวมแล้ว ข้อตกลงเกตต์ยังส่งผลกระทบต่อที่สำคัญอีก 2 สาขาดังนี้ 1. ผลกระทบต่อทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมเนื่องการยกเลิกมาตรการการสนับสนุนการลงทุนโดยเฉพาะการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบและชิ้นส่วนภายในประเทศทำให้มีกลุ่มอุตสาหกรรม 2 กลุ่มได้รับผลกระทบ คือ (ก) กลุ่มอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบค่อนข้างสูง คือ กลุ่มผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ และเครื่องยนต์ (ชิ้นส่วนประเภท Safty Parts และ Moving Parts รวมทั้งส่วนที่ต้องอาศัยการหล่อโลหะ) (ข) กลุ่มอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบไม่มากนัก ได้แก่ ชิ้นส่วนยานยนต์ประเภท Sheet Metal Parts และ Interior parts ยาง หม้อน้ำ หม้อกรองอากาศ และกระจกบางประเภท ชิ้นส่วนหลอดภาพ โทรทัศน์สี ชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ เครื่องปรับอากาศ และชิ้นส่วนหม้อแปลงไฟฟ้า 2. ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอ ข้อตกลงจะเป็นผลดีต่อการส่งออกสิ่งทอจากประเทศกำลังพัฒนา เพราะข้อตกลงเป็นในส่วนที่ประเทศผู้นำเข้ายกเลิกโควตาเปิดการนำเข้าให้กว้างขึ้นสำหรับประเทศไทยใน ปี 2534 ไทยส่งออกสิ่งทอภายใต้การจำกัดโควตาร้อยละ 44 ของมูลค่าส่งออกรวม ดังนั้นการลดลงของข้อจำกัดด้านโควตาจะมีส่วนช่วยให้ตลาดส่งออกของไทยกว้างขวางขึ้น

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

3) การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและแนวโน้มการกีดกันทางการค้า

แม้ว่าการเจรจาการค้ารอบอุรุกวัยจะสรุปลงด้วยดี แต่แนวโน้มของการรวมตัวกันในภูมิภาคต่างๆ ยังไม่ได้ลดความสำคัญลง การรวมตัวของกลุ่มเหล่านี้ส่วนใหญ่แม้จะมีจุดมุ่งหมายที่จะเปิดเขตการค้าเสรีขึ้นภายในกลุ่ม และอยู่ในกรอบของข้อตกลงแกตต แต่เนื่องจากการรวมกลุ่มในปัจจุบันมีลักษณะที่ต่างคนต่างทำซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการค้าโลก การเคลื่อนย้ายการผลิต ทรัพยากรและเงินทุน และต่อการค้าของประเทศใดประเทศหนึ่งและเป็นการยากที่ประมาณการผลกระทบให้ถูกต้องได้

กลุ่มเศรษฐกิจที่สำคัญ

กลุ่มเศรษฐกิจ	ลักษณะทั่วไป	หมายเหตุ
สหภาพยุโรป(EU)	มีสมาชิกรวม 12 ประเทศ คือ เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ เยอรมันนี ฝรั่งเศส อิตาลี สหราชอาณาจักร ไอร์แลนด์ เดนมาร์ก ลักเซมเบิร์ก กรีซ สเปน และโปรตุเกส มีประชากรรวมกัน 344 ล้านคน	กำลังก้าวสู่การรวมตัวในรูปสหภาพเศรษฐกิจและการเงิน และอยู่ในระหว่างการรวมตัวกับสมาคมการค้าเสรียุโรป มีแผนการชัดเจนในการขยายการรวมกลุ่มไปยังประเทศในยุโรปกลาง และยุโรปตะวันออก
กลุ่มข้อตกลงการค้าเสรีอเมริกาเหนือ(NAFTA)	มีสมาชิกรวม 3 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก มีประชากรรวมกันกว่า 360 ล้านคน	มีจุดมุ่งหมายที่เปิดเขตการค้าเสรีระหว่างกันภายใน 10 ปี และมีแนวโน้มที่จะขยายไปสู่บางประเทศในลาตินอเมริกา
กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเขตเอเชียและแปซิฟิก(APEC)	มีสมาชิก 18 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา เม็กซิโก ญี่ปุ่น แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เกาหลีใต้ ปาปัวนิวกินี จีน ฮองกง ไต้หวัน ซิลี และ 6 ประเทศในอาเซียน (ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และบรูไน) มีประชากรรวมกันกว่า 2000 คน	มีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมความร่วมมือและการหารือเพื่อลดอุปสรรคทางการค้า และให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ระหว่างประเทศสมาชิกในขณะเดียวกัน ก็มีความพยายามของประเทศในกลุ่มที่จะผลักดันให้ APEC เป็นกลุ่มการค้าเสรีในอนาคต
เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA)	สมาชิกคือ 6 ประเทศในอาเซียน คือ ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และบรูไน	จัดตั้งเขตการค้าเสรีโดยปรับลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0-5 ภายใน 15 ปี มีประชากร รวมกัน 330 ล้านคน

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคที่สำคัญ และเกี่ยวข้องกับประโยชน์ด้านการค้าและการลงทุนของไทย ได้แก่ สหภาพยุโรป (Economic Union) กลุ่มข้อตกลงการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (North American Free Trade Agreement) กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเขตเอเชียและแปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation) และเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area)

ประเทศไทยได้ริเริ่มและมีส่วนร่วมชัดเจนในการผลักดันเขตการค้าเสรีอาเซียนตลอดมา ประกอบกับปริมาณการค้าภายในภูมิภาคอาเซียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด ดังนั้นเขตการค้าเสรีอาเซียนจะ

เป็นด้านแรกที่ไทยต้องเร่งปรับโครงสร้างการผลิตให้สามารถแข่งขันได้ภายในภูมิภาคนี้ ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยจะยังปรับตัวเพื่อรักษาตลาดส่งออกที่สำคัญ โดยเฉพาะในตลาดที่ไทยยังมีสัดส่วนของการส่งออกอยู่สูง คือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป โดยที่ไทยจะต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ หรือ ข้อขัดแย้งทางการค้าที่เกิดในตลาดใหญ่เหล่านี้ ซึ่งปัจจุบันมีแนวโน้มไปสู่การกีดกันทางเทคนิคและข้อกำหนดใหม่ เช่น การกำหนดมาตรฐานสินค้า มาตรฐานสาธารณสุข มาตรฐานสิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชนมากขึ้น เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้จะมีผลโดยตรงต่อความสามารถในการส่งออกของไทยในอนาคต

4) การเจริญเติบโตของภูมิภาคเอเชีย

ปัจจุบันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งประกอบด้วยญี่ปุ่น กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ 4 ประเทศ (ฮ่องกง สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และไต้หวัน) กลุ่มประเทศอาเซียนและจีน ได้กลายเป็นภูมิภาคที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ และการปรับตัวทางโครงสร้างภายในภูมิภาคนี้ได้ทำให้เกิดความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างกันมากขึ้นตลอดเวลา โดยที่ญี่ปุ่นและประเทศอุตสาหกรรมใหม่มีเงินทุนและเทคโนโลยี ในขณะที่ประเทศจีนและอาเซียนมีแรงงาน ที่ดิน และทรัพยากรธรรมชาติ แนวโน้มสำคัญในปัจจุบันคือภาวะเงินเยนที่แข็งตัวขึ้นในขณะนั้นและการเพิ่มขึ้นของค่าแรงในประเทศอุตสาหกรรมใหม่จะนำไปสู่กระแสการเคลื่อนย้ายทุนครั้งใหม่ของนักธุรกิจญี่ปุ่น ไต้หวัน ฮ่องกง และสิงคโปร์ไปสู่จีน กลุ่มประเทศอาเซียน และอินโดจีน ซึ่งได้มีการปฏิรูปเศรษฐกิจมาอย่างต่อเนื่องจึงทำให้มีความต้องการเงินทุนและความสนับสนุนด้านต่างๆ จากภายนอกสูงกว่ากลุ่มประเทศอื่นๆ ในโลก นอกจากนี้ประเทศในเอเชียใต้ซึ่งนำโดยอินเดียและปากีสถาน ก็มีแนวโน้มชัดเจนที่จะเปิดประเทศมาสู่ระบบเสรีและจะเชื่อมโยงกับการค้าของกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น คาดกันว่าภายในปี ค.ศ. 2000 เศรษฐกิจของเอเชียจะมีขนาดใหญ่อย่างน้อยเป็นหนึ่งในสามของเศรษฐกิจโลก

5) การฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลก

คาดกันว่าเศรษฐกิจโลกที่ซบเซามาตลอด 3-4 ปีที่ผ่านมา กำลังอยู่ในช่วงฟื้นตัวและอาจมีการฟื้นตัวเต็มที่ในช่วงครึ่งทศวรรษหลังของ ปี ค.ศ. 1990 รวมทั้งเศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการฟื้นตัวอย่างต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา ในขณะที่เศรษฐกิจของประชาคมยุโรปและญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่ดีขึ้นจึงเป็นที่คาดว่าปริมาณการค้าโลกในปี 2537 และในปีต่อไปอาจจะมียัตราการเจริญเติบโตไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ซึ่งเป็นอัตราการค้าในระดับปรกติ (โดยไม่นับรวมผลของการขยายตัวทางการค้าเนื่องจากข้อตกลงทั่วไปทางการค้าและการศุลกากรในกรอบอูรุกวัย)

อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศผู้นำและปริมาณการค้าโลก

	2535	2536
GDP โลก	2.2	3.2
สหรัฐอเมริกา	2.5	2.6
ประชาคมยุโรป	-0.4	1.25
ญี่ปุ่น	1.2	2.0
ประเทศอุตสาหกรรมใหม่	5.6	6.2
อาเซียน	6.0	6.2
จีน	12.8	8.9
ปริมาณการค้าโลก	3.0	5.0

ที่มา: IMF และ NOMURA

ช่วงเวลานี้จึงเป็นช่วงสำคัญที่ภาวะตลาดการค้าโลกกำลังเอื้ออำนวยให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และหากประเทศไทยสามารถปรับนโยบายเศรษฐกิจให้พร้อมสำหรับการแข่งขันกับนานาชาติลดผลกระทบข้อตกลงการค้ารอบอุรุกวัย และปรับตัวให้สอดคล้องกับข้อจำกัดที่เกิดจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและการกีดกันทางการค้าใหม่ๆ แล้ว ประเทศไทยก็จะสามารถฉกฉวยโอกาสนี้พัฒนาตนเองเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดจากการเจริญเติบโตของเอเชียและการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลก

2.2 การเปลี่ยนแปลงภายในประเทศ

1) แนวโน้มการพึ่งพาการค้าและการเงินจากต่างประเทศยังคงมีอยู่สูง

ประเทศไทยได้ผ่านช่วงการพัฒนาแล้วระดับหนึ่งโดยเฉพาะการพัฒนาอุตสาหกรรมส่งออกในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งทำให้เศรษฐกิจของไทยมีความผูกพันกับตลาดต่างประเทศมากขึ้น จนในปัจจุบันมูลค่านำเข้าและส่งออกรวมกันคิดเป็นกว่าร้อยละ 70 ของผลผลิตมวลรวมประชาชาติ อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังอยู่ในภาวะที่ขาดแคลนเงินลงทุน กล่าวคือ ในปี 2536 ยังมีช่องว่างการออมและการลงทุนอยู่ในสัดส่วนประมาณร้อยละ 8 ของผลผลิตมวลรวมประชาชาติ โดยได้ชดเชยช่องว่างดังกล่าวจากการลงทุนและการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศ แนวโน้มการขาดเงินทุนนี้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและยังคงยังไม่หมดไปในระยะสั้น ดังนั้นสภาวะเศรษฐกิจการเมือง และสังคมโดยรวมของประเทศไทยยังมีผลต่อความมั่นใจในการลงทุนของชาวต่างชาติและความเชื่อถือของประเทศทางด้านการเงินระหว่างประเทศอยู่มาก อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนี้มีความเป็นไปได้สูงที่อัตราการออมของประเทศไทยจะเข้าสู่เกณฑ์สูงใกล้เคียงกับที่กำลังนำหน้าด้านการออม

2) ตลาดแรงงานเริ่มอืดตัว

การขยายตัวอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมแรงงานในทศวรรษที่ผ่านมาและผลสำเร็จของนโยบายวางแผนครอบครัว รวมทั้งการย้ายไปทำงานในต่างประเทศทำให้แรงงานใหม่ที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานและอัตราการว่างงานเปิดเผยมี่แนวโน้มลดลง สภาวะตลาดแรงงานตึงตัวนี้สามารถสังเกตได้จากแนวโน้มการ

ขาดแคลนแรงงานในชนบทที่เริ่มรุนแรงในบางพื้นที่ ปัจจุบันมีแรงงานอพยพจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาทำงานอยู่ในประเทศไทยแล้ว โดยประมาณว่ากว่า 200,000 คน ภาวะตั้งตัวของตลาดแรงงานแสดงให้เห็นว่าค่าแรงในอนาคตของทั้งภาคอุตสาหกรรมและภาคการเกษตรจะมีแนวโน้มสูงขึ้น ทำให้ข้อได้เปรียบในแรงงานด้อยฝีมือค่าแรงราคาถูกของประเทศไทยได้ลดลงมาเป็นลำดับและมีแนวโน้มที่จะรุนแรงขึ้นในอนาคตอันใกล้

3) การให้ความสนใจประเด็นความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและการรักษาภาวะแวดล้อมมากขึ้น

แนวโน้มที่สำคัญประการหนึ่งที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของไทยได้แก่การกำหนดนโยบายเศรษฐกิจของรัฐให้สามารถสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในประเทศเป็นสำคัญ ประสิทธิภาพจากระบบเศรษฐกิจเจริญเติบโตสูงแต่ความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจของประชาชนในกลุ่มต่างๆ ลดน้อยลง ในขณะที่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเกินระดับที่เหมาะสม ทำให้นโยบายพัฒนาเศรษฐกิจในปัจจุบันและในอนาคตมุ่งเน้นที่จะให้มีการเจริญเติบโตโดยสมดุลมากขึ้น มีการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคมากขึ้นและการพัฒนาอุตสาหกรรมต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการรักษาภาวะแวดล้อมโดยเคร่งครัด

การกระจายความเจริญและความเท่าเทียมในโอกาสทางเศรษฐกิจไปสู่ภูมิภาคเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้มีการใช้ทรัพยากรและแรงงานในภูมิภาคให้เกิดประโยชน์ตามศักยภาพที่มีอยู่ ซึ่งจะเป็นการลดต้นทุนการผลิตของภาคอุตสาหกรรม และก่อให้เกิดความสมดุลของอำนาจการซื้อระหว่างกรุงเทพและต่างจังหวัดซึ่งจะทำให้การกระจายตลาดสินค้าทำได้ดีขึ้นในอนาคต

สำหรับการรักษาภาวะแวดล้อมแม้จะเป็นต้นทุนทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรม แต่ปัจจุบันก็เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกันว่าการทำลายสภาวะแวดล้อมเพื่อให้ได้มาซึ่งต้นทุนการผลิตที่ต่ำของโรงงานโดยสังคมส่วนรวมต้องรับภาระในอนาคตนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง และจะเกิดผลเสียหายอย่างรุนแรงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว

การเปลี่ยนแปลงภายในประเทศทั้ง 3 ประการดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าเมื่อประเทศมีเศรษฐกิจที่เปิดกว้างมากขึ้น โดยข้อได้เปรียบด้านแรงงานส่วนเกินหมดไป และต้องคำนึงถึงสภาวะแวดล้อมมากขึ้น การส่งออก และการผลิตเพื่อส่งออกจะเป็นกลุ่มการผลิตกลุ่มแรกที่ได้รับผลกระทบกระเทือน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความได้เปรียบประเภทอื่นมาชดเชยแรงงานราคาถูก และการเป็นฐานการผลิตที่มีข้อจำกัดด้านสิ่งแวดล้อมน้อยขึ้น

โดยภาพรวมความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยในอนาคตขึ้นอยู่กับระดับความสามารถในการแข่งขันของเศรษฐกิจไทยกับนานาชาติ การปรับตัวภายในประเทศคงหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องมีการวางแผนการใช้ทุนและเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นซึ่งต้องอาศัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างเป็นระบบ ส่วนในด้านการค้าต่างประเทศซึ่งจะมีความซับซ้อนมากขึ้นจำเป็นต้องมีการวางแผนการค้าที่ดีและปรับปรุงการผลิตให้สอดคล้องกับตลาดและข้อจำกัดที่เปลี่ยนไปอยู่เสมอ

.....

บทที่ 2
เศรษฐกิจไทยบนเวทีการแข่งขันโลก

บทที่ 2

เศรษฐกิจไทยบนเวทีการแข่งขันโลก

1. สถานการณ์การแข่งขันของเศรษฐกิจไทย

การพิจารณาขีดความสามารถในการแข่งขันสำหรับประเทศเล็กและเปิดกว้างต่อการค้าโลกเช่นประเทศไทยนั้น จะต้องคำนึงถึงความสามารถในการแข่งขันของปัจจัยภายในประเทศ (National Competitiveness) ซึ่งก็คือปัจจัยที่จะเอื้ออำนวยให้ประเทศสามารถผลิตสินค้าและบริการให้ทันต่อความต้องการของตลาดได้ในต้นทุนที่ต่ำโดยเปรียบเทียบ ที่สำคัญได้แก่ ความพร้อมของการผลิตพื้นฐาน ระดับเทคโนโลยี ความสามารถของแรงงาน การพัฒนาระบบพื้นฐาน และเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจที่จะเอื้ออำนวยให้การผลิตเหล่านั้นมีความยั่งยืนและสามารถรักษาอัตราการเจริญเติบโตไว้ได้อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งต้องคำนึงถึงความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ (International Competitiveness) คือความสามารถที่จะนำเอาข้อได้เปรียบภายในประเทศเป็นปัจจัยในการแข่งขันกับประเทศคู่แข่งอื่น ๆ รวมถึงความเหมาะสมในการวางตัวสินค้าในตลาด การหาตลาดใหม่และการเจรจาการค้าเพื่อลดข้อกีดกันทางการค้าให้เกิดความได้เปรียบเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่งอื่น ๆ

1.1 จุดเด่นของเศรษฐกิจไทย

มีปัจจัยหลายประการที่เศรษฐกิจไทยอยู่ในสภาวะที่พร้อมกว่าเศรษฐกิจอื่นในการปรับโครงสร้างให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก

1) **ประเทศไทยมีพื้นฐานเศรษฐกิจที่ดี** คือมีการบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมที่มีหลักเกณฑ์และมีเสถียรภาพทำให้เศรษฐกิจไทยมีอัตราการเจริญเติบโตสูงและมั่นคงอย่างต่อเนื่องโดยตลอด อัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ประกอบกับนโยบายการกีดกันต่างประเทศของรัฐบาลในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาเป็นไปอย่างรัดกุมทำให้ภาระหนี้ของประเทศอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าประเทศอื่น

เครื่องชี้เศรษฐกิจสำคัญ

	การเจริญเติบโตของ GDP (%) 2503-23 24-33 34-35	ประชากร (ล้านคนในปี 2535)	รายได้ต่อหัว (US ปี 2535)	เงินเฟ้อ (%) (2523-2535)	หนี้ต่างประเทศ/GDP (%) ในปี 2535	สำรองต่างประเทศ (เดือนของการนำเข้าในปี 2535)
เกาหลีใต้	9.9 9.7 7.6	43.7	6790	8.5	14.5	2.2
ฮ่องกง	10.3 7.1 4.8	5.8	15360	5.5	-	na
สิงคโปร์	9.2 6.4 6.0	2.8	15370	5.3	-	5.7
มาเลเซีย	7.1 5.2 8.6	18.6	2790	3.2	34.5	4.5
ไทย	7.4 7.6 7.8	58.0	1840	6.0	35.7	5.2
อินโดนีเซีย	7.0 5.5 6.5	184.3	670	8.4	66.8	3.4
ฟิลิปปินส์	5.7 0.9 0.5	64.3	770	14.1	62.0	3.3
จีน	6.5 9.5 8.8	1162.2	470	6.5	13.7	3.8

ที่มา: ธนาคารโลก, "World Development Report ฉบับปีต่างๆ"

2) **ประเทศไทยมีฐานการผลิตขนาดใหญ่และหลากหลาย** สามารถผลิตอาหารได้เพียงพอต่อความต้องการในประเทศและมีเหลือส่งออก ดังนั้นเมื่อพิจารณาว่าราคาอาหารพื้นฐานเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่กำหนดค่าแรงและอัตราเงินเฟ้อแล้ว ค่าแรงและอัตราเงินเฟ้อของไทยจะอยู่ในระดับที่มีเสถียรภาพมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่ผลิตอาหารไม่เพียงพอ เช่น จีน อินโดนีเซีย สิงคโปร์

ฐานการส่งออกและนำเข้าสินค้าประเภทอาหาร

	2531	2533	2535	2536
มูลค่าส่งออกอาหาร	137.6	166.3	211.0	201.6
มูลค่านำเข้าอาหาร	24.1	33.6	44.8	42.4
เกินดุลเทียบกับการส่งออก (%)	82.49	79.80	78.77	78.97

ที่มา: กรมศุลกากร

3) **ประเทศไทยมีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวมากมายซึ่งรวมถึงสถานท่องเที่ยวประวัติศาสตร์และสถานท่องเที่ยวตามธรรมชาติ** ซึ่งหากปรับปรุงให้อยู่ในสภาพที่ดีก็สามารถเป็นแหล่งรายได้และการจ้างงานที่สำคัญต่อไปในอนาคต

4) **สังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดกว้าง** ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ เพศและการนับถือศาสนาทำให้ผู้ลงทุนต่างชาติไม่ค่อยมีปัญหาเมื่อเข้ามาลงทุนในประเทศไทย

5) **ประเทศไทยมีที่ตั้งเป็นภูมิยุทธศาสตร์ที่ดี** ในการเชื่อมโยงจีน อินเดีย อาเซียนและเอเชียใต้เข้าด้วยกันและมีความพร้อมทางเศรษฐกิจที่จะใช้ความได้เปรียบอันนี้ให้เป็นประโยชน์ รัฐบาลและเอกชนได้ร่วมมือกันแล้วในหลายโครงการที่จะเชื่อมโยงเศรษฐกิจทั้งในระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค เช่น เขตการค้าเสรีอาเซียน โครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจทางภาคใต้ของไทยกับมาเลเซียและอินโดนีเซีย และโครงการความร่วมมือเศรษฐกิจของ 6 ประเทศลุ่มแม่น้ำโขง เป็นต้น

1.2 จุดค้อยของเศรษฐกิจไทย

1) **การขาดแคลนแรงงานคุณภาพหลายสาขาและค่าแรงไร้ฝีมือของไทยในปัจจุบันสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง** ดังนั้น แม้ว่าประสิทธิภาพของแรงงานเหล่านี้จะยังเพิ่มขึ้นแต่สินค้า อุตสาหกรรมแรงงานกำลังตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ รวมทั้งอัตราการเจริญเติบโตของการส่งออกอุตสาหกรรมแรงงานในอนาคตอันใกล้อาจไม่สูงกว่าอัตราการเจริญเติบโตในช่วงที่ผ่านมา ดังนั้นหากจะปรับการผลิตไปสู่สินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูงและใช้เทคโนโลยีมากขึ้นแรงงานก็ต้องมีคุณภาพมากขึ้นตามไปด้วย ประเด็นที่น่าเป็นห่วง คือ การลงทุนเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานยังอยู่ในระดับต่ำ การอบรมแรงงานในภาคอุตสาหกรรมอยู่ในระดับเฉลี่ยประมาณ 1.6 วันทำงาน/ปี/คน เท่านั้น ซึ่งยังนับว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ

ในด้านของแรงงานฝีมือระดับสูงที่เป็นที่ต้องการในอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นนักวิทยาศาสตร์ วิศวกร และช่างเทคนิค ยังคงมีจำนวนน้อยกว่าความต้องการที่เพิ่มสูงขึ้นของภาคอุตสาหกรรมอยู่มากและแม้จะผลิตได้ตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 จำนวนที่คาดว่าจะผลิตได้เมื่อสิ้นปี 2540 ยังคงมีไม่เพียงพอและยังล้าหลังกว่ามาเลเซียประมาณ 8 ปี เกาหลีใต้และสิงคโปร์ประมาณ 16 ปี

2) **ประเทศไทยยังต้องพึ่งพาเงินลงทุนจากต่างประเทศ** แม้ว่าสัดส่วนการออมต่อผลิตภัณฑ์ภายในประเทศเบื้องต้นจะเพิ่มสูงขึ้นมากจากร้อยละ 21 ในปี 2528 มาอยู่ในระดับร้อยละ 32 ในช่วงปี2531-2534 ก็ตาม แต่สัดส่วนดังกล่าวยังต่ำกว่าประเทศคู่แข่ง เช่น อินเดีย สิงคโปร์ เกาหลีใต้ ฮองกง และสิงคโปร์ ประกอบกับสัดส่วนการลงทุนของไทยต่อผลิตภัณฑ์ภายในประเทศเบื้องต้น อยู่ในระดับสูงคือปริมาณร้อยละ 37 จึงเกิดช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนซึ่งจะต้องอาศัยเงินทุนจากต่างประเทศเข้ามาเพื่อใช้ในการลงทุน

เปรียบเทียบการออมและการลงทุนระหว่างไทยกับประเทศต่าง ๆ

	การลงทุน/GDP(%)				การออม/GDP(%)			
	2518	2528	2533	2535	2518	2528	2533	2535
เกาหลีใต้	15	30	37	na	8	31	37	na
ฮ่องกง	36	21	28	29	29	27	33	30
สิงคโปร์	22	43	39	41	10	42	45	47
มาเลเซีย	20	28	34	34	24	33	33	35
ไทย	20	23	37	40	19	21	34	35
อินโดนีเซีย	8	30	36	35	8	32	37	37
ฟิลิปปินส์	21	16	22	23	21	13	16	18
จีน	24	38	39	na	25	34	43	na

ที่มา : ธนาคารโลก, World Development Report , ฉบับปีต่างๆ

ประเทศไทยได้ยึดนโยบายผ่อนคลายทางการเงินอย่างเป็นขั้นเป็นตอนมาโดยตลอด อัตราดอกเบี้ยของประเทศก็ยิ่งผูกพันใกล้ชิดกับอัตราดอกเบี้ยของตลาดโลก ซึ่งบางครั้งไม่ตั้งใจให้เกิดการออม ในปัจจุบันแม้ว่าจะได้มีการเพิ่มช่องทางการออมในหลายรูปแบบ เช่น การลงทุนในตลาดหุ้น และกองทุนต่าง ๆ แต่เนื่องจากปริมาณเงินออมซึ่งส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับรายได้ที่แท้จริงจะไม่เพิ่มขึ้นเร็วมากนัก ดังนั้นประเทศไทยจึงยังต้องพึ่งพาเงินลงทุนจากต่างประเทศต่อไปอีกระยะหนึ่ง และมาตรการเร่งรัดการออมจะยังเป็นแนวทางที่สำคัญยิ่งต่อไปสำหรับการเกื้อหนุนให้กระบวนการสะสมทุนเร่งรัดไปได้ด้วยดี

3) **ฐานเทคโนโลยีที่ไม่แข็งแรง** ประเทศไทยยังอยู่ในระยะเริ่มต้นของความพยายามสร้างฐานเทคโนโลยีของตนเอง การพัฒนาอุตสาหกรรมที่ผ่านมามุ่งสนับสนุนการลงทุนจากต่างประเทศเพื่อผลิตสินค้าส่งออก โดยพื้นฐานความชำนาญทางด้านเทคโนโลยีของคนไทยเป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้แรงงานสูง เช่น การประกอบและการควบคุมเครื่องจักร ส่วนการออกแบบผลิตภัณฑ์และการปรับปรุงเครื่องจักรยังคงอยู่ในความควบคุมของบริษัทต่างชาติ ยกเว้นอุตสาหกรรมที่คนไทยเป็นเจ้าของ เช่น สิ่งทอ เป็นต้น นอกจากนี้อุตสาหกรรมสนับสนุนของไทยยังมีน้อยและยังไม่มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

4) **ประเทศไทยยังคงพึ่งพาการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศในสัดส่วนที่สูง** ดังนั้นความสามารถในการแข่งขันของไทยในปัจจุบันส่วนหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับต้นทุนแรงงานนำเข้าด้วย ในอนาคตหากสามารถใช้ทรัพยากรในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น การผลิตกระแสไฟฟ้าจากเขื่อนในพม่าและลาวมาใช้ประโยชน์ได้ ก็จะส่งผลให้ประเทศไทยมีความมั่นคงด้านพลังงานสูงขึ้นด้วย

5) **บริการพื้นฐานด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการยังมีไม่เพียงพอ** และขณะนี้อยู่ในช่วงของการเร่งพัฒนาหลังจากต้องประสบปัญหาคอขวดในช่วงที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม การที่จากเศรษฐกิจขยายตัวเร็วซึ่งทำให้ความต้องการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเพิ่มขึ้นทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพแล้ว ปัญหาการขาดแคลนอาจทวีความรุนแรงขึ้นได้อีกในอนาคตหากไม่มีการวางแผนการลงทุนที่ดีพอ

6) **ที่ดินได้กลายเป็นทรัพย์สินที่จำกัดและหายากขึ้น** ทำให้ราคาที่ดินในประเทศไทยมีแนวโน้มสูงขึ้นส่งผลให้อุตสาหกรรมบางประเภทที่มีอัตรากำไรต่ำไม่มีความเหมาะสมทางเศรษฐกิจและทำให้สินค้าการเกษตรที่พึ่งพาการใช้ปัจจัยที่ดินขาดศักยภาพในการแข่งขันในตลาดโลกด้วย

7) **ประเทศไทยยังคงมีต้นทุนซ่อนเร้นในการประกอบธุรกิจที่เกิดจากระบบราชการยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร** โดยเฉพาะในเรื่องการนำเข้าและส่งออก ระบบควบคุมการขนส่งทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมาย

ขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศของ World Economic Forum ในปี 2536 - 2537

สถาบัน World Economic Forum และ IMD แห่งประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ได้จัดทำรายงาน World Competitiveness Report ของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่กับประเทศกำลังพัฒนาที่มีสถานะทางเศรษฐกิจที่อยู่ในระดับแนวหน้า 41 ประเทศ ทั้งในและนอกกลุ่มประเทศ OECD

ขีดความสามารถการแข่งขันของ WEF หมายถึง “ความสามารถของประเทศไทยในการเสริมสร้างและรักษามูลค่าเพิ่ม ทางเศรษฐกิจไว้ได้ในระยะยาว โดยเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศคู่แข่ง” อาศัยหลักเกณฑ์การวัดที่รวมถึงปัจจัยต่างๆ 8 ด้าน ได้แก่ ความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ (Domestic Economic Strength) ความสามารถในการพัฒนาประเทศเข้าสู่ระบบนานาชาติ (Internationalization) ความสามารถของรัฐบาล (Government) การพัฒนาของระบบการเงินและตลาดทุน (Finance) โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (Infrastructure) ความสามารถในการบริหารและจัดการ (Management) ความสามารถในการพัฒนาและการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Science & Technology) และ ทรัพยากรบุคคล (People)

ในปี 2536 ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 7 จาก 15 ประเทศนอกกลุ่ม OECD โดยสิงคโปร์อยู่ในอันดับ 1 รองลงมา ได้แก่ ฮองกง ไต้หวัน มาเลเซีย ซิลี และเกาหลี ตามลำดับ ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ไทยมีข้อเสียเปรียบในปัจจัยสำคัญ 3 ด้าน 1) โครงสร้างบริการพื้นฐานอยู่ในอันดับที่ 13 นำหน้าเพียงประเทศอินเดีย และปากีสถาน 2)

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอยู่ในอันดับ 10 รองจากอินโดนีเซีย ชังการี และแอฟริกาใต้และชิลีด้วย และอยู่ในอันดับดี กว่าอินเดีย ปากีสถาน และกลุ่มลาตินอเมริกา 3) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการถูกจัดอยู่ในอันดับ 8 เป็นรองชิลี มาเลเซีย และแอฟริกาใต้

รายงานในปี 2537 เป็นปีแรกที่นำเอาประเทศในและนอก OECD ทั้ง 41 ประเทศ มาเปรียบเทียบระบบฐานเดียวกัน ซึ่งประเทศไทยได้ถูกจัดอันดับที่ 23 โดยมีข้อที่น่าสังเกต คือ ในปี 2537 ประเทศไทยจัดอยู่ในอันดับที่ต่ำกว่าเกาหลีใต้ นั่นคือหากใช้มาตรฐานของปีก่อน ประเทศไทยจัดอยู่ในอันดับที่ 6 ของประเทศนอกกลุ่ม OECD ดีกว่าอันดับ 7 ในปีก่อน

ข้อวิจารณ์ของ WEF กับประเทศไทยในปี 2537 คือ ประเทศไทยสามารถรักษาสถานภาพในส่วนรวมและดีขึ้นกว่าปีที่แล้ว โดยปัจจัยที่ดีขึ้นในปี 2536 มี 4 กลุ่ม ได้แก่ ระบบการเงินและตลาดทุน โครงสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจ ความสามารถในการบริหารจัดการและทรัพยากรบุคคล ข้อที่น่าสังเกตคือ ปัจจัยด้านความสามารถของรัฐบาล และระบบการเงินและตลาดทุนนับว่าเด่นมาก คือจัดอยู่ในลำดับที่ 8 และ 14 ตามลำดับ (จาก 41 ประเทศ)

อย่างไรก็ตาม World Competitiveness Report ยังให้ความสำคัญกับ National Competitiveness น้อยเกินไปในกรณีของประเทศไทยที่ราคาสินค้าเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำ และอัตราแลกเปลี่ยนค่อนข้างมีเสถียรภาพอย่างมาก ดัชนีความสามารถในการแข่งขันด้านราคาของไทยควรอยู่ในเกณฑ์ที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ และเมื่อพิจารณาในปี 1985 เป็นปีฐาน จะเห็นได้ว่าอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงของไทยเพิ่มสูงขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่าทุกประเทศในกลุ่มอาเซียนโดยประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์สูญเสียความได้เปรียบด้านราคาไปมากที่สุด

ปัจจัยที่กำหนด National Competitiveness ที่ไม่ปรากฏอยู่ในรายงานฉบับดังกล่าว คือ ปัจจัยสำคัญที่เป็นต้นทุนที่มองไม่เห็นนั้น ได้แก่ ส่วนที่เป็นปัจจัยทางสังคมและการเมือง ซึ่งรวมถึงเสถียรภาพทางการเมือง ความซื่อสัตย์ของรัฐบาลปัญหาการคอร์รัปชันและปัญหาโรคเอดส์(รายละเอียดมีอยู่ในภาคผนวกที่ หมายเลข 1)

2. ฐานะของสินค้าไทยในตลาดโลก

2.1 ภาพรวมการส่งออกของไทย

โครงสร้างการส่งออกของไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมามีลักษณะสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

1) มูลค่าการส่งออกของไทยขยายตัวในอัตราที่สูงแต่เริ่มชะลอตัวลง

ในช่วงปี 2529-32 มูลค่าการส่งออกของไทยขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 28 ต่อปี และได้ชะลอตัวลงเหลือร้อยละ 17 ในช่วงปี 2533-35 ก่อนจะลดลงเหลือประมาณร้อยละ 14 ในปี 2536 การขยายตัวของการส่งออกทำให้สัดส่วนการส่งออกของไทยในตลาดโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากร้อยละ 0.3 ในปี 2523 เป็นร้อยละ 0.5 ในปี 2530 และเพิ่มเป็นร้อยละ 0.83 ในปี 2535 ซึ่งนับได้ว่าเป็นอัตราที่สูงประเทศหนึ่งในโลก อย่างไรก็ตามสัดส่วนดังกล่าวยังอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเทียบกับประเทศที่มีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกันและที่มีประชากรน้อยกว่า เช่น มาเลเซีย ซึ่งมีสัดส่วนเกินร้อยละ 1 ไปแล้ว

อัตราการขยายตัวของสัดส่วนการส่งออกในตลาดโลก

หน่วย: ร้อยละ

สัดส่วนการส่งออกในการส่งออกรวมของโลก	2523	2535	อัตรา การเปลี่ยนแปลง (%)
เกาหลีใต้	0.9	2.09	131.92
สิงคโปร์	1.0	1.73	72.91
มาเลเซีย	0.7	1.11	58.39
ไทย	0.3	0.88	194.83
อินโดนีเซีย	1.1	0.90	-18.07
จีน	0.9	2.31	157.06
ประเทศอุตสาหกรรม	65.8	72.18	9.70
เอเชียตะวันออก	6.7	24.02	258.51
อาเซียน	3.5	4.89	39.70
การส่งออกของโลก (1,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	1,922	3,671.4	91.02

ที่มา: International Financial Statistics Yearbook, 1993

2) สินค้าอุตสาหกรรมมีบทบาทและความสำคัญในด้านการส่งออกเพิ่มมากขึ้น

สัดส่วนสินค้าอุตสาหกรรมต่อการส่งออกรวมของประเทศได้เพิ่มขึ้นทุกปี คือ จากร้อยละ 30 ในปี 2520 เป็นร้อยละ 71 ในปี 2536 ในขณะที่สินค้าเกษตรมีแนวโน้มมูลค่าการส่งออก และสัดส่วนของการส่งออกที่ลดลง

สัดส่วนการส่งออกของไทยแบ่งตามกลุ่มสินค้า

หน่วย: ร้อยละ

	2520	2530	2536
อุตสาหกรรม	30.7	57.6	71.6
เกษตรกรรม	53.3	28.8	71.2
อื่นๆ	16.0	13.6	11.2

ที่มา: กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

3) สหรัฐอเมริกา ประชาคมยุโรป และญี่ปุ่นยังคงเป็นตลาดหลัก

สินค้าส่งออกของไทยไปยังสามตลาดหลักมีสัดส่วนรวมกันกว่าร้อยละ 58 ของการส่งออกรวม อย่างไรก็ตาม สัดส่วนการส่งออกไปยังตลาดประชาคมยุโรป และญี่ปุ่น มีแนวโน้มลดต่ำลง ในขณะที่การส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกาและอาเซียนมีอัตราการขยายตัวที่เพิ่มสูงขึ้น ข้อที่น่าสังเกตประการหนึ่งคือการส่งออกของไทยมีการกระจายตัวของตลาดการส่งออกดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการส่งออกของไทยไม่ได้พึ่งพิงตลาดใดตลาดหนึ่งมากเกินไป และมีส่วนสำคัญในการช่วยลดผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในตลาดใดตลาดหนึ่ง เช่นการตกต่ำทางเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปในขณะนี้

สัดส่วนการส่งออกของไทยแบ่งตามกลุ่มประเทศ

หน่วย: ร้อยละ

	2520	2530	2536
สหรัฐอเมริกา	9.74	18.59	21.63
ญี่ปุ่น	19.70	14.88	17.06
สหภาพยุโรป	22.28	22.22	16.68
อาเซียน	18.16	13.61	16.07
อื่นๆ	30.11	30.70	28.56

ที่มา: กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

4) สินค้าส่งออกที่ใช้แรงงานมากเริ่มมีอัตราการขยายตัวลดลง

เมื่อพิจารณาจากอัตราการขยายตัวของสินค้าส่งออกที่สำคัญในช่วงปี 2532-2535 พบว่าสินค้าส่งออกที่อัตราการขยายตัวมีแนวโน้มลดลง คือ เสื้อผ้าสำเร็จรูป อัญมณีและเครื่องประดับ เครื่องใช้ไฟฟ้า ไม้สัก แข็งแรง ผลิตภัณฑ์ของเล่น นาฬิกาและส่วนประกอบ รองเท้าและชิ้นส่วน อาหารทะเลกระป๋อง เป็นต้น ในขณะที่สินค้ากลุ่มที่มีอัตราการขยายตัวที่ดีเป็นสินค้าใหม่ เช่น ผลิตภัณฑ์พลาสติกเครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ ผลิตภัณฑ์ยาง เป็นต้น

2.2 ฐานะการแข่งขันของสินค้าไทย

ฐานะการแข่งขันของสินค้าไทยพิจารณาได้ใน 2 แนวทางคือ

ประการแรก : พิจารณาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบกับการส่งออกรวมของโลก ในกรณีนี้อาศัยดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในเชิงประจักษ์ (Revealed Comparative Advantage หรือ RCA) ซึ่งเป็นดัชนีอย่างหยาบที่แสดงให้เห็นแนวโน้มของความสามารถในการส่งออกสินค้าแต่ละกลุ่มเทียบกับการส่งออกโดยรวมของโลก

ประการที่สอง : ศึกษารายละเอียดในระดับสินค้า และในรายประเทศโดยอาศัยการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนตลาดส่งออกของสินค้าใด ๆ ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง แล้วเปรียบเทียบดูว่าประเทศใดมีอัตราการขยายตัวสูงกว่ากัน และสัดส่วนการขยายตัวอาจแยกออกได้เป็น 2 ส่วนคือ การขยายตัวเนื่องจากตลาดส่งออกนั้นมีการขยายตัว (Market Expansion Effect) และการขยายตัวเนื่องจากความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้น (Competitiveness Effect) ซึ่งสามารถนำมาเปรียบเทียบกันในระหว่างประเทศได้

1). ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบกับการส่งออกรวมของโลก

(1) จากการศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในเชิงประจักษ์ (RCA) ในช่วงปี 2522-28 และ 2529-31 ของสินค้า 7 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มอาหาร เครื่องดื่มและยาสูบ กลุ่มวัตถุดิบเบื้องต้น กลุ่มแร่ น้ำมัน กลุ่มน้ำมันพืชและไขมันสัตว์ กลุ่มสินค้าเคมี กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐาน และกลุ่มเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง ครอบคลุม 8 ประเทศ คือ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ จีน เกาหลีใต้ เม็กซิโก พบว่าการส่งออกของไทยที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบใน 3 กลุ่มสินค้าต่อไปนี้

●กลุ่มอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ โดยปัจจุบันประเทศที่มีแนวโน้มเป็นคู่แข่งของไทย คือ ฟิลิปปินส์ เม็กซิโก จีน และอินโดนีเซีย

กลุ่มวัตถุดิบเบื้องต้น โดยปัจจุบันประเทศคู่แข่งที่มีความได้เปรียบสูงกว่า คือ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย จีน

●กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะหมวดสิ่งทอ โดยปัจจุบันไทยมีความได้เปรียบสูงสุดในกลุ่มอาเซียน แต่ต่ำกว่าจีนและเกาหลีใต้

●กลุ่มสินค้าที่ไทยไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ 4 กลุ่มเรียงตามลำดับจากการแข่งขันได้น้อยที่สุด ได้แก่ กลุ่มแร่ น้ำมัน กลุ่มสินค้าเคมี กลุ่มเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งและกลุ่มน้ำมันพืช และไขมันสัตว์

(2) ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าไทยยังมีโอกาสเป็นฐานการส่งออกอาหารที่สำคัญแม้จะมีคู่แข่งอยู่บ้างแต่ก็ยังไม่มากนัก สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐาน โดยเฉพาะที่ใช้แรงงานมากนั้นแม้ว่าประเทศไทยได้มีการพัฒนาขีดความสามารถเพิ่มขึ้น แต่ประเทศคู่แข่งอื่น เช่น อินโดนีเซีย ก็ได้มีการพัฒนาขึ้นมาเช่นกัน

ประกอบกับหลายประเทศที่มีการพัฒนามาก่อนไทย เช่น เกาหลีใต้ เป็นต้น ทำให้คาดได้ว่าการแข่งขันในสินค้าประเภทนี้ยังคงมีต่อไปและจะรุนแรงมากขึ้น

2) ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบจากสัดส่วนตลาดส่งออก

(1) แม้ว่าประเทศไทยจะเป็นประเทศหนึ่งที่ได้สัดส่วนในตลาดส่งออกโลกขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่หากพิจารณาตามขั้นตอนของการพัฒนาแล้วการขยายตัวดังกล่าวไม่ได้เป็นเครื่องยืนยันว่าจะเน้นการขยายตัวอย่างมีเสถียรภาพ ดังนั้น หากถือว่าประเทศไต้หวันและเกาหลีใต้เป็นประเทศที่พัฒนาการส่งออกไปก่อนประเทศไทย ในขณะที่มาเลเซียอยู่ในระดับเดียวกับประเทศไทย โดยมีอินโดนีเซียและจีนติดตามมาแล้ว การเปลี่ยนแปลงในสัดส่วนการตลาดของ 3 ตลาดใหญ่คือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นและสหภาพยุโรปชี้ให้เห็นแนวโน้มดังนี้

- เกาหลีใต้และไต้หวันกำลังอยู่ในช่วงการสูญเสียตลาดให้กับประเทศที่มีระดับการพัฒนาที่ต่ำกว่าในเกือบทุกตลาด

- จีนเป็นคู่แข่งชั้นรายใหม่ที่มีอัตราการเจริญเติบโตของตลาดส่งออกสูงมาก และหากจีนสามารถรักษาการขยายตัวของตลาดส่งออกในระดับนี้ ประเทศไทยก็อาจเผชิญสถานการณ์เช่นเดียวกับไต้หวันและเกาหลีใต้ในอนาคตอันใกล้

การเปลี่ยนแปลงสัดส่วนตลาดของประเทศที่สำคัญใน 3 ตลาดใหญ่

ระหว่างปี 2532-2535

หน่วย : ร้อยละ

ตลาด	ไต้หวัน	เกาหลีใต้	มาเลเซีย	ไทย	อินโดนีเซีย	จีน
สหรัฐอเมริกา	-9.92	-24.27	55	54.35	9.33	90.91
ญี่ปุ่น	-13.06	-21.29	12.35	6.40	3.55	37.76
สหภาพยุโรป	3.49	-4.62	24.24	51.61	50.00	63.53
รวม 3 ตลาด	-5.78	-19.23	32.39	49.18	10.00	64.64

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลพื้นฐานของกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความสามารถในการส่งออกของสินค้า 24 ชนิดแรกของไทยในปี 2535 กับประวัติสัดส่วนตลาดในสามตลาดหลักปี 2532 แล้วพบว่า อาหารทะเลกระป๋อง อาหารสดแช่เย็นแช่แข็ง เพอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน มีสัดส่วนตลาดลดลงซึ่งเป็นเครื่องชี้ว่าอุตสาหกรรมเหล่านี้ประสบปัญหาในด้านขีดความสามารถในการส่งออกแล้ว

สินค้าส่งออกสำคัญและขีดความสามารถในการขยายการส่งออก

หน่วย : 1000 เหรียญสหรัฐ

	มูลค่าส่งออกจริง		มูลค่าที่ควรส่งออกได้ 2535/32 [3]	ส่งออกได้เกินกว่าที่ควร* [4]=[2]-[3]	ดัชนีความสามารถในการแข่งขัน(%) [5]=[4]/([2]-[1])
	2532 [1]	2535 [2]			
1. ข้าว	102673	116603	116210	393	2.82
2. อาหารสดแช่เย็นแช่แข็ง	457725	1279382	554159	725223	88.26
3. อาหารทะเลกระป๋อง	474929	476829	586261	-109432	(-)
4. ผลิตภัณฑ์อาหารทะเล	12977	7859	16718	-8859	(-)
5. ผลไม้กระป๋องแปรรูป	206289	372414	270787	101627	61.18
6. ผักกระป๋องแปรรูป	45147	85265	67273	23992	59.80
7. ผลิตภัณฑ์ข้าวสาลีและอาหารสำเร็จรูปอื่น ๆ	8520	23897	15908	7989	51.96
8. อาหารสัตว์	102578	169023	166490	2533	3.81
9. สิ่งทอ	1363270	2398713	1814360	584353	56.44
9.1 เครื่องนุ่งห่ม	1000224	1856601	1519947	336654	39.31
9.2 ผ้าผืน	167389	256992	199212	57780	64.48
9.3 เคหะสิ่งทอ	45397	82219	56274	25945	70.46
10. อัญมณีและเครื่องประดับ	792642	1196092	836080	360012	89.23
11. เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องอิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วน	1081974	2796848	1225718	1571130	91.62
11.1 เครื่องรับวิทยุ	11319	22739	13639	9100	79.68
11.2 เครื่องรับโทรทัศน์	28317	552481	30225	522256	99.64
11.3 พัดลม	45912	95351	58641	36710	74.25
11.4 เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และชิ้นส่วนประกอบ	542076	1364532	611870	752662	91.51
12. เฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน	176579	357285	602230	-224945	(-)
13. ผลิตภัณฑ์พลาสติก	113386	245050	153207	91843	69.76
14. รองเท้าและชิ้นส่วน	261520	738235	405132	333103	69.87
14.1 รองเท้ากีฬา	173894	403245	230654	172591	75.25
14.2 รองเท้าหนัง	30009	202243	52150	150093	87.14
15. ผลิตภัณฑ์เครื่องหนังและเครื่องเดินทาง	81972	171066	115022	56044	62.90

หมายเหตุ : 1. มูลค่าที่ควรส่งออกได้ในปี 2535 คำนวณจากสัดส่วนตลาดในปี 2532 คูณกับมูลค่าการค้ารวมของตลาดส่งออกในปี 2535 นั่นคือคำนวณว่าหากการส่งออกในปี 2535 มีสัดส่วนเท่ากับในปี 2532 แล้วมูลค่าส่งออกจะเป็นเท่าไร

2. ดัชนีขีดความสามารถในการส่งออกมีพิสัย 0-100 โดยค่ามากแสดงถึงขีดความสามารถที่สูง

ที่มา : ตัวเลขเบื้องต้นของกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

(3) หากแบ่งกลุ่มสินค้าที่มีความสามารถแข่งขันออกเป็น 3 กลุ่ม โดยยึดเกณฑ์ดัชนีขีดความสามารถ 100-80 เป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง 80-60 เป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการแข่งขันระดับปานกลาง และ 60-0 เป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการแข่งขันน้อย สินค้า 15 กลุ่มข้างต้นสามารถจัดกลุ่มได้ดังนี้

• **กลุ่มที่มีความสามารถเพิ่มส่วนแบ่งตลาดสูง** ได้แก่ กลุ่มเครื่องไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วนโดยเฉพาะเครื่องรับโทรทัศน์และคอมพิวเตอร์ รองลงมา ได้แก่ อัญมณีและเครื่องประดับ และอาหารสดแช่แข็ง ที่น่าสังเกตก็คือรองเท้าหนังจัดอยู่ในกลุ่มนี้ด้วย ทั้ง ๆ ที่ขีดความสามารถของกลุ่มรองเท้า(รวมรองเท้ากีฬา) และชิ้นส่วนอยู่ในระดับกลางเท่านั้น

• **กลุ่มที่มีความสามารถเพิ่มส่วนแบ่งตลาดระดับกลาง** ได้แก่ ผลิตภัณฑ์พลาสติก รองเท้าและชิ้นส่วน เครื่องหนังและเครื่องเดินทาง ผลไม้กระป๋องแปรรูป ผักกระป๋องแปรรูป และเคหะสิ่งทอและผ้าผืน ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มนี้ในขณะที่เครื่องนุ่งห่มถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ต่ำกว่า

• **กลุ่มสินค้าที่มีความสามารถในการเพิ่มส่วนแบ่งตลาดน้อย** ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ข้าวสาลี และเครื่องนุ่งห่ม ในขณะที่ข้าวและอาหารสัตว์มีดัชนีขีดความสามารถในการแข่งขันน้อยกว่าร้อยละ 5

(4) สินค้าส่งออกสำคัญๆ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความสามารถในการขยายการส่งออกกับประเทศคู่แข่งที่สำคัญในตลาดต่างๆ แล้ว จะพบว่าหลายชนิดมีการแข่งขันที่สูงและมีขีดความสามารถในการแข่งขันต่ำกว่าประเทศคู่แข่ง

● ไก่สดแช่แข็ง ขีดความสามารถในการขยายการส่งออกของไทย อยู่ในอันดับที่ต่ำกว่าได้หวัน และจีน

● ผลไม้กระป๋องและแปรรูป ขีดความสามารถในการขยายการส่งออกของไทยอยู่ในอันดับที่ต่ำกว่าจีนและเวียดนาม

● สิ่งทอ ขีดความสามารถในการขยายการส่งออกของไทยอยู่ในอันดับที่ต่ำกว่า มาเลเซีย อินโดนีเซีย จีน เวียดนาม และเม็กซิโก

● เฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน ขีดความสามารถในการขยายการส่งออกของไทยอยู่ในอันดับที่ต่ำกว่ามาเลเซีย อินโดนีเซีย จีน และเวียดนาม

● รองเท้าและชิ้นส่วน ขีดความสามารถในการขยายการส่งออกของไทย อยู่ในอันดับที่ต่ำกว่าอินโดนีเซีย สิงคโปร์ จีน และเวียดนาม

● เครื่องใช้สำหรับเดินทาง ขีดความสามารถในการขยายการส่งออกของไทยอยู่ในอันดับที่ต่ำ

กว่า มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ จีนและเวียดนาม

3. ภาพรวมสาขาบริการ

3.1 ภาพรวมดุลบริการของไทย

ในช่วงยี่สิบปีที่ผ่านมาดุลบริการที่ไม่รวมค่าตอบแทนการลงทุนส่วนใหญ่จะเกินดุล เนื่องจาก รายรับการท่องเที่ยวและแรงงานไทยมีแนวโน้มที่ดีมาตลอด สามารถชดเชยค่าขนส่งและประกันภัยสินค้าที่ขาดดุลมาตลอดทุกปีได้ อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี 2518-2522 ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์น้ำมัน ประกอบกับ สหรัฐอเมริกาถอนฐานทัพออกจากประเทศ ซึ่งทำให้ค่าใช้จ่ายของรัฐบาลต่างประเทศในไทยลดลงมาก ขณะที่ รายจ่ายขนส่งสินค้าเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ดุลบริการที่ไม่รวมค่าตอบแทนจากการลงทุนในช่วง 5 ปีนี้ขาดดุลตลอด นอกจากนี้ ตั้งแต่ปี 2534 ซึ่งเกิดวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวชะลอลงมาก ขณะที่ รายจ่ายค่าขนส่งสินค้ายังคงอยู่ในระดับสูง ประกอบกับรายจ่ายค่าท่องเที่ยวของคนไทยเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ ดุลบริการขาดดุลในปี 2535 ต่อเนื่องถึงปี 2536

3.2 สถานภาพโดยเปรียบเทียบ

เมื่อเปรียบเทียบในกลุ่มอาเซียนด้วยกัน (ไม่รวมบรูไน) ดุลบริการ (ไม่รวมผลตอบแทนจากการลงทุน) ประเทศไทยยังนับว่าดีกว่าอินโดนีเซีย และมาเลเซีย ซึ่งขาดดุลเป็นมูลค่าสูง อย่างไรก็ตามการเกินดุลบริการก็ต่ำกว่าสิงคโปร์และฟิลิปปินส์มาก โดยในปี 2533 สิงคโปร์เกินดุลบริการสูงถึง 6,441 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มากกว่าการเกินดุลของไทย 6 เท่า โดยส่วนใหญ่เป็นการเกินดุลของการท่องเที่ยวและค่าโดยสาร สำหรับ ฟิลิปปินส์เกินดุล 2,681 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มากกว่าไทยเกือบ 2 เท่า ส่วนใหญ่เป็นการเกินดุลของค่าบริการส่วนบุคคล (personal services) อย่างไรก็ตาม ทุกประเทศในอาเซียนประสบปัญหาการขาดดุลค่าขนส่งและประกันภัยสินค้าทุกประเทศ อันเป็นผลจากความต้อยสมรรถนะของกองเรือในประเทศเหล่านี้

1) ธุรกิจท่องเที่ยว เป็นธุรกิจบริการที่ประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง กลายเป็นแหล่งรายได้เงินตราต่างประเทศเป็นอันดับหนึ่งของประเทศตั้งแต่ปี 2525 เป็นต้นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงปี 2530-32 รายรับจากการท่องเที่ยวได้ขยายตัวในอัตราที่สูง ซึ่งเป็นผลจากที่ไทยมีทัศนียภาพและโบราณวัตถุที่สวยงาม ผู้คนมีจิตใจโอปอ้อมอริ ยิ้มแย้มแจ่มใส และสินค้าในประเทศไทยนำจับจ่ายใช้สอย ประกอบกับความสำเร็จจากการสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างจริงจังทำให้สัดส่วนรายรับของการท่องเที่ยวของไทยในตลาดโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากร้อยละ 1.1 ในปี 2529 (เป็นอันดับที่ 2 รองจากสิงคโปร์ในกลุ่มอาเซียน) เป็นสูงสุดร้อยละ 1.9 ในปี 2532 เป็นอันดับที่ 1 ในกลุ่มอาเซียน แต่หลังจากนั้นสัดส่วนตลาดของไทยกลับลดต่ำลงตามลำดับ เป็นร้อยละ 1.7 ในปี 2535 เป็นอันดับรองสิงคโปร์ อย่างไรก็ตาม ไทยยังมีศักยภาพที่จะก้าวหน้าและทำให้ บริการท่องเที่ยวยังคงเป็นแหล่งทำรายได้เงินตราต่างประเทศอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

สัดส่วนของรายรับจากการท่องเที่ยวในตลาดโลก

หน่วย : ร้อยละ

	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535
อินโดนีเซีย	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.0
มาเลเซีย	0.5	0.4	0.4	0.5	0.7	0.7	0.7
ฟิลิปปินส์	0.5	0.3	0.2	0.3	0.2	0.2	0.3
สิงคโปร์	1.3	1.3	1.4	1.6	1.9	1.8	1.8
ไทย	1.1	1.2	1.7	1.9	1.8	1.8	1.7
รายรับค่าท่องเที่ยวของโลก (พันล้านดอลลาร์สหรัฐ)	132.4	160.9	186.8	202.8	246.3	249.8	282.3

ที่มา : Balance of Payments Statistics Yearbook 1993

2) ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ เป็นธุรกิจที่ได้รับการปกป้องจากทางการมาตลอด การแข่งขันจากธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศยังมีจำกัด ธนาคารพาณิชย์ไทยหลายธนาคารได้ใช้โอกาสพัฒนาธุรกิจให้มีฐานะที่เข้มแข็งขึ้น แต่ยังมีอีกหลายธนาคารที่ยังคงมีปัญหาค่าที่ต้องพิจารณา และปรับเปลี่ยนธุรกิจของตนให้รับกับกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อทางการมีนโยบายที่จะทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการเงินในภูมิภาค และได้ดำเนินการผ่อนคลายมาตรการต่างๆ เพื่อให้ธุรกิจนี้สามารถเข้าสู่ระดับสากล รวมทั้งได้อนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศเข้ามาประกอบกิจการวิเทศธนกิจ ตลอดจนขยายประเภทธุรกิจให้ทั้งบริษัทเงินทุนและธนาคารพาณิชย์สามารถประกอบการได้คล้ายคลึงกันมากขึ้นทำให้ตลาดธุรกิจบริการทางการเงินมีการแข่งขันสูงขึ้น ธนาคารพาณิชย์ไทยคงจะต้องปรับตัวเพิ่มสมรรถนะของตนเองไม่เฉพาะตลาดภายในเท่านั้น แต่จะต้องก้าวสู่ตลาดต่างประเทศด้วย

3) ธุรกิจการก่อสร้าง บริษัทก่อสร้างที่เป็นคนไทยล้วนส่วนใหญ่เป็นบริษัทขนาดเล็ก จึงไม่อยู่ในฐานะที่จะแข่งขันกับบริษัทขนาดใหญ่ไม่ว่าทางด้านเงินลงทุนหรือเทคโนโลยี สำหรับบริษัทร่วมทุนระหว่างไทยกับต่างประเทศ สามารถดำเนินธุรกิจไปได้ดีในการก่อสร้างภายในประเทศ แต่ยังคงมีปัญหาในการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศ

4) ธุรกิจการขนส่งสินค้าทางทะเล ปัจจุบันแม้จะมีจำนวนผู้ประกอบการมากมาย แต่ส่วนใหญ่มีขนาดเล็กและประกอบการขนส่งตามแนวชายฝั่งทะเลและประเทศข้างเคียงมีเพียงไม่กี่บริษัทที่สามารถทำการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศได้ จากข้อมูลปี 2535 จะเห็นได้ชัดเจนว่าการขาดดุลบริการด้านการขนส่งสินค้าต่อมูลค่าการค้าทั้งหมดของไทยสูงถึงร้อยละ 5.7 ของมูลค่าการค้าทั้งสิ้นซึ่งสูงที่สุดในกลุ่มอาเซียน การที่จะพัฒนาธุรกิจประเภทนี้ให้สามารถแข่งขันในตลาดต่างประเทศได้ จะต้องใช้เงินทุนที่สูงมาก ต้องมีประสบการณ์และเครือข่ายที่กว้างขวางและต้องใช้เทคโนโลยีจากต่างประเทศในลักษณะ Joint Venture

เปรียบเทียบดุลบริการด้านขนส่งทางทะเล ปี 2535

	ค่าขนส่งทางทะเล (ล้าน US\$)	มูลค่าการค้า (ล้าน US\$)	รายรับสุทธิต่อมูลค่า การค้า (ร้อยละ)
ญี่ปุ่น	1,920	529,340	0.4
เกาหลีใต้	1,763	152,484	1.2
จีน	-2,370	133,953	-1.8
สิงคโปร์	-2,615	128,040	-2.0
มาเลเซีย	-1,778	76,639	-2.3
ฟิลิปปินส์	- 789	24,343	-3.2
อินโดนีเซีย	-2,900	58,983	-4.9
ไทย	-3,918	68,367	-5.7

ที่มา : Balance of Payments Statistics Yearbook 1993

.....

บทที่ 3

ทิศทางและเป้าหมายในการแข่งขันกับต่างประเทศ

บทที่ 3

ทิศทางและเป้าหมายในการแข่งขันกับต่างประเทศ

1. ทิศทางสำคัญด้านการผลิต การค้า และการบริการ

การปรับทิศทางการผลิตให้สอดคล้องกับการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงขึ้นทุกขณะจะต้องดำเนินการปรับโครงสร้างเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทั้งในภาคการผลิตทั้งเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม และภาคบริการ โดยภาคเกษตรจะครอบคลุมสินค้าเกษตรสำคัญที่เป็นปัจจัยการผลิตในอุตสาหกรรมอาหารและส่งออกภาค อุตสาหกรรมครอบคลุมสินค้าส่งออกดั้งเดิม และสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกใหม่ และภาคบริการครอบคลุมการ ท่องเที่ยว การเงินการธนาคาร และการประกันภัย

1.1 ภาคการเกษตร

ภาคเกษตรกรรมของไทย นอกจากจะมีความสำคัญในฐานะที่เป็นแหล่งผลิตอาหารที่เลี้ยงประชากรภายใน ประเทศแล้ว ยังเป็นแหล่งผลิตอาหารที่เลี้ยงประชากรในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก นำเข้ารายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศในช่วงปัจจุบันปีละประมาณ 2.3 แสนล้านบาท โดยตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา (2527-2536) การส่งออกมีแนวโน้มขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 7.7 ต่อปี นอกจากนี้ยังมีความสำคัญในฐานะที่เป็นภาคการผลิตที่รองรับแรงงานสูงกว่าร้อยละ 60 อันเป็นทรัพยากรการผลิตที่สำคัญซึ่งสะท้อนถึงบทบาทที่ละเอียดไม่ได้ของภาค เกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมการเกษตรในอนาคต

จากการที่ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรสุทธิ กล่าวคือดุลการค้าสินค้าเกษตรของไทย อยู่ในฐานะเกินดุลมาโดยตลอด โดยในปี 2535 ประเทศไทยส่งออกสินค้าเกษตรมีมูลค่าสูงถึง 285 พันล้านบาท ในขณะที่มีการนำเข้าสินค้าเกษตรเพียง 158 พันล้านบาท ซึ่งชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยน่าจะมีศักยภาพการผลิต สินค้าเกษตรค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตามศักยภาพการผลิตของภาคเกษตรของไทยในปัจจุบันและอนาคตจะขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่าง ๆ ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัด ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อฐานะการแข่งขันการค้าของ ไทยในระยะต่อไป โอกาสและข้อจำกัดที่สำคัญ ได้แก่

1) โอกาสการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

(1) การผลิตทางการเกษตรของไทยยังมีโอกาสเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้วย การใช้เทคโนโลยีการเกษตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิตแทนที่จะเป็นการขยายผลผลิต ทางการผลิตในระดับสูงจากการขยายพื้นที่เพาะปลูกเป็นปัจจัยสำคัญเช่นในอดีตที่ผ่านมา

(2) การเปิดเสรีการค้าของโลก ภายใต้อัตกมลภาวะทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) และการรวมกลุ่มจัดตั้งเขตการค้าเสรีที่เกิดขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก อาทิ เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) เขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (NAFTA) และการรวมกลุ่มในยุโรป การรวมกลุ่มเหล่านี้จะนำไปสู่โอกาส ใหม่ รวมทั้งการแข่งขันที่เข้มข้นยิ่งขึ้น และนำไปสู่ระบบการค้าที่เสรีมากยิ่งขึ้น นำไปสู่การลดอุปสรรคสิ่งกีดขวาง

การค้าในรูปแบบต่างๆ ลง ในขณะที่ตลาดสินค้าเกษตรของโลกจากอดีตถึงปัจจุบันมีการบิดเบือนค่อนข้างสูง โดยเฉพาะจากนโยบายอุดหนุนการผลิตสินค้าเกษตรอย่างมากในประเทศพัฒนาแล้ว ดังนั้นการที่ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญจึงน่าจะได้รับโอกาสเพิ่มสูงขึ้น

(3) โอกาสในการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรให้เป็นแหล่งตลาดที่จะรองรับผลผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร อาทิ แป้งมันสำปะหลัง น้ำตาลทราย อาหารสัตว์ ผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ ผัก-ผลไม้ บรรจุกระป๋อง เป็นต้น อุตสาหกรรมอาหารดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะสดใสเพิ่มมากขึ้นในอนาคต จากการเพิ่มสูงขึ้นของประชากรโลกซึ่งมีผลต่อความต้องการอาหารเพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตามระดับรายได้ของประชากรโดยทั่วไปที่เพิ่มขึ้นจะมีผลอย่างสำคัญต่อการเพิ่มระดับมาตรฐานคุณภาพการบริโภค ดังนั้นจึงเป็นโอกาสของไทยที่จะทำการผลิตและปรับปรุงคุณภาพของสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรเพื่อรองรับตลาดส่งออกทั้งในภูมิภาคใกล้เคียงและในตลาดโลก

2) ข้อจำกัด

(1) ปัญหาการขาดแคลนปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ดินและน้ำ ซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตสำคัญของภาคการเกษตรต้องพบกับข้อจำกัดในด้านการขยายพื้นที่เพาะปลูก ในระยะที่ผ่านมาการขยายพื้นที่เพาะปลูกเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตได้ส่งผลกระทบต่อจำนวนพื้นที่ป่าไม้จนกระทั่งถึงขั้นวิกฤตและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รัฐบาลจึงตรา พ.ร.บ. ยกเลิกสัมปทานไม้ทั่วประเทศ เมื่อปี 2532 ข้อจำกัดด้านปริมาณพื้นที่เพาะปลูกประกอบกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจในเกณฑ์สูง ทำให้ราคาที่ดินในช่วงระยะเวลา 5-6 ปีที่ผ่านมาขยับตัวเพิ่มสูงขึ้นมาก ต้นทุนค่าเสียโอกาสของการใช้ที่ดินทางการเกษตรเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ภาวะการขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตรกรรมอันเนื่องมาจากความต้องการแรงงานเพิ่มสูงขึ้นตามภาวะการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและบริการก็ส่งผลให้อัตราค่าจ้างแรงงานเพิ่มสูงขึ้น อันเป็นการเพิ่มภาระต้นทุนในการผลิตสินค้าเกษตร

(2) ประเทศไทยต้องเผชิญกับการแข่งขันจากประเทศเศรษฐกิจใหม่ที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิตทางการเกษตรและราคาปัจจัยการผลิตที่ต่ำกว่า ซึ่งจะมีผลทำให้การผลิตภาคเกษตรและราคาปัจจัยการผลิตที่ต่ำกว่า ซึ่งจะมีผลทำให้การผลิตภาคเกษตรของไทยต้องแข่งขันอย่างหนักกับประเทศดังกล่าว อาทิ จีน เวียดนาม และพม่า ซึ่งมีความได้เปรียบเชิงสัมบูรณ์มากกว่า นอกจากนี้การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในยุโรปและอเมริกาเหนือมีผลพอสอดคล้องต่อการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้น สำหรับสินค้าที่ส่งออกจากประเทศไทย (รวมทั้งประเทศอื่นที่อยู่นอกกลุ่ม)

(3) ด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากประเด็นเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำลังถูกผลักดันไปสู่การเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศ ทำให้การผลิตสินค้าเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในอนาคตมีแนวโน้มที่จะประสบข้อจำกัดมากขึ้น

(4) ข้อตกลงในด้านมาตรฐานสุขอนามัย (Phytosanitary) ยังคงเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการส่งออกสินค้าเกษตรของไทยที่เคยต้องห้ามด้วยมาตรการสุขอนามัยตราเก่าที่ยังมิได้ตกลงกันให้อยู่ในระดับมาตรฐานเดียวกัน

3) ทิศทางการผลิตและการค้าภาคการเกษตร

แม้ภาคเกษตรกรรมของไทยจะต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว แต่การเพิ่มศักยภาพในด้านการแข่งขันยังคงมีอยู่สูง ขึ้นอยู่กับโอกาสในการผลิตผลผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่ม ลดพื้นที่เพาะปลูกให้เหลือแต่พื้นที่ที่มีศักยภาพที่จะแข่งขันในอนาคต รวมทั้งลดข้อจำกัดหรืออุปสรรคดังกล่าวข้างต้นโดยให้มีมาตรการสนับสนุนดังต่อไปนี้

(1) แม้ว่าประเทศไทยจะเผชิญกับข้อจำกัดในด้านปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะที่ดิน แต่การเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตของไทยยังมีโอกาสของการพัฒนา และใช้เทคโนโลยีการเกษตรได้อีก จึงควรจะได้พิจารณาคัดเลือกระดับเทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรในเชิงเศรษฐกิจ โดยจะต้องเป็นระดับเทคโนโลยีที่ง่ายต่อการเรียนรู้ของเกษตรกร และทำให้เกิดต้นทุนการผลิตต่อหน่วยต่ำสุดในแต่ละท้องถิ่น

(2) ประเทศไทยจะมีโอกาสขยายการส่งออกสินค้าเกษตรได้อีกมาก แต่เนื่องจากต้องเผชิญกับคู่แข่งที่มีความได้เปรียบในด้านศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตรที่เหนือกว่า อาทิ เวียดนาม จีน และพม่า ประเทศไทยจะต้องกำหนดยุทธวิธีของการเป็นประเทศคู่ค้ามากกว่าการเป็นคู่แข่งกับกลุ่มประเทศดังกล่าว เพื่อจะได้มีการแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้าร่วมกัน

(3) ประเทศไทยจะต้องเน้นการพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรภายใต้แนวทางการพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development) คือ การพัฒนาซึ่งสอดคล้องกับการอนุรักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นการผลิตที่ไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็นแนวทางที่จะช่วยลดอุปสรรคของการตลาดส่งออกสินค้าเกษตรของไทยในระยะยาว

(4) ภาครัฐจะต้องจัดทำเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์เพื่อประกาศให้ภาคเอกชนรับทราบ และนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้อยู่ในระดับมาตรฐานหรือเหนือกว่าระดับมาตรฐานสากลระหว่างประเทศ นอกจากนั้นการประสานงานระหว่างส่วนราชการและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อเจรจาต่อรองกับประเทศคู่ค้า ตลอดจนพิสูจน์ผลทางวิทยาศาสตร์ในระดับมาตรฐานที่ไม่มีพิชภัยต่อประชาชนของผู้นำเข้า และผลักดันให้เกิดการยอมรับในมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของไทย

ทั้งนี้ การสร้างหรือรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มสินค้าการเกษตร โดยเฉพาะพิจารณาจากศักยภาพในปัจจุบันจะจำแนกได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความได้เปรียบกับกลุ่มที่ขาดความได้เปรียบ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจำแนกออกมาเพื่อจะได้กำหนดทิศทางให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

- **กลุ่มสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพการส่งออก หรือความได้เปรียบเหนือกว่าคู่แข่ง** สินค้าในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มสินค้าส่งออกที่ประเทศไทยมีโอกาสขยายตลาดการส่งออกได้มากขึ้นจากการเปิดตลาดเสรีการค้าในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก สินค้าในกลุ่มนี้ประกอบด้วย ข้าว น้ำตาล มันสำปะหลัง ข้าวโพด ถั่วเขียว ถั่วลิสง ผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ ผักและผลไม้ แนวทางสำคัญสำหรับสินค้ากลุ่มนี้คือประเทศไทยจะต้องเตรียมพร้อมในด้านการผลิตให้ตรงกับชนิดระดับคุณภาพตามรสนิยมและปริมาณความต้องการของตลาดในภูมิภาคต่าง ๆ ที่ได้เปิดตามข้อตกลง รวมทั้ง ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบรรจุหีบห่อ รูปแบบสินค้าการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี และปัจจัยการผลิตซึ่งจำเป็นต่อการสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยการสนับสนุนควรดำเนินการภายใต้ชื่อยกเว้นหรือการสนับสนุนที่พึงกระทำได้ (Actionable Subsidy) โดยไม่ขัดต่อข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศ

- **กลุ่มสินค้าเกษตรที่ขาดความได้เปรียบหรืออนาคตเชิงธุรกิจ** แต่มีโอกาสที่จะพัฒนา

ประสิทธิภาพการผลิตให้สามารถยกระดับการผลิตให้ใกล้เคียงกับคู่แข่งชั้น และมีโอกาสอยู่รอดต่อไปสินค้าในกลุ่มนี้ประกอบด้วย ปาล์มน้ำมัน ถั่วเหลือง ผลิตภัณฑ์นม กาแฟ เป็นต้น แนวทางการรักษาความสามารถในการแข่งขันจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐต้องมีแผนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยสนับสนุนให้เกิด**การคัดเลือกพื้นที่ (Selective Area) ที่เหมาะสมตามสภาพภูมิประเทศ** ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในระดับที่จะแข่งขันได้ในตลาดโลก สำหรับในส่วนที่ไม่สามารถอยู่รอดในภาวะการแข่งขันของตลาดโลกหรืออนาคตเชิงธุรกิจนั้น รัฐจำเป็นต้องเตรียมแผนการปรับตัวรองรับเพื่อปรับเปลี่ยนปริมาณการผลิตสำหรับสินค้าบางชนิดไปสู่การผลิตสินค้าอื่นที่มีศักยภาพที่แข่งขันได้ในอนาคต รวมทั้งจะต้องมีแผนการผลิตและแผนการตลาดรองรับเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโดยตรงนับตั้งแต่การสนับสนุนปัจจัยการผลิต การหาพื้นที่ที่เหมาะสม ตลอดจนด้านเทคนิค/วิชาการ และการลงทุนแปรสภาพให้สอดคล้องกับความต้องการในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเกษตร (Agro-industry) อันเป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่จะช่วยให้สินค้าการเกษตรมีแหล่งรับซื้อเพิ่มขึ้นพร้อม ๆ กับการปรับปรุงระบบ การผลิต การจำหน่าย และการควบคุมมาตรฐานผลิตภัณฑ์หรือมาตรฐานการจัดการให้ทันสมัยสอดคล้องกับระบบตลาดของสินค้าอุตสาหกรรม

1.2 ภาคอุตสาหกรรม

การเจริญเติบโตของสินค้าอุตสาหกรรมในทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมากได้รับการกระตุ้นจากการลงทุนของต่างประเทศเป็นสำคัญ โดยเฉพาะจากญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และไต้หวัน ซึ่งมีค่าเงินและค่าแรงงานที่สูงขึ้น รวมทั้งการถูกตัดสิทธิ GSP จากสหรัฐอเมริกาและยุโรป ทำให้เกิดการย้ายฐานการผลิตมาสู่ประเทศไทย ดังนั้นแม้ว่าอุตสาหกรรมของไทยจะขยายสัดส่วนในการส่งออกได้เพิ่มขึ้น แต่ก็ยังต้องพึ่งพาการนำเข้าเทคโนโลยี ชิ้นส่วนและวัตถุดิบรวมทั้งช่องทางการตลาดจากต่างประเทศ โดยมูลค่าเพิ่มส่วนใหญ่เกิดจากแรงงานไร้ฝีมือเป็นสำคัญ

การพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐานของไทยอยู่ในขอบเขตที่จำกัด โดยอาจกล่าวได้ว่าโครงสร้างอุตสาหกรรมหน้าต่ออุตสาหกรรมเบา เกือบไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลยในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ในขณะที่มาเลเซียและอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นประเทศที่อยู่ในระดับใกล้เคียงกับไทยได้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมในแนวลึกมากกว่า ทำให้ฐานการผลิตอุตสาหกรรมของประเทศทั้ง 2 นี้มั่นคงกว่าไทย

บทบาทของอุตสาหกรรมหนักของไทยเทียบกับมาเลเซียและอินโดนีเซีย สัดส่วนของอุตสาหกรรมหนัก/อุตสาหกรรมเบา

	2513	2534
ไทย	15:56	15:54
มาเลเซีย	17:29	42:19
อินโดนีเซีย	8:79	22:43

ที่มา : ธนาคารโลก ธนาคารพัฒนาเอเชีย และ Japan Economic Planning Agency

อย่างไรก็ตามการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักไม่เหมาะสมที่จะเป็นการทดแทนการนำเข้าเท่านั้น หากแต่ต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมชั้นปลายที่ผลิตสินค้าเพื่อส่งออกหรือบริโภค

ภายในประเทศเป็นสำคัญ

ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาเมื่อประเทศไทยประสบกับปัญหาค่าแรงสูงขึ้นโดยเปรียบเทียบ อุตสาหกรรมเหล่านี้จึงมีปัญหาในเรื่องของการแข่งขัน ซึ่งหากไม่รีบปรับปรุงแก้ไขให้ทันต่อเหตุการณ์ปัญหาอาจทวีความรุนแรงมากขึ้น

1) กลุ่มอุตสาหกรรมส่งออกดั้งเดิม

อุตสาหกรรมส่งออกดั้งเดิมในที่นี้หมายถึง อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมาก เช่น เครื่องนุ่งห่ม รองเท้าและชิ้นส่วน เพอร์นิเจอร์และส่วนประกอบ รวมทั้งผลิตภัณฑ์เครื่องหนังและเครื่องเดินทาง และอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานฝีมือเช่น อัญมณีและเครื่องประดับ เป็นต้น ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา อุตสาหกรรมเหล่านี้ผลิตสินค้าที่สร้างมูลค่าการส่งออกให้ประเทศไทยในระดับสูง แต่ในปัจจุบันได้ประสบกับปัญหาเรื่องค่าแรงแพง และการแข่งขันสูงจากประเทศจีน เวียดนาม และอินโดนีเซีย และมีแนวโน้มของการขยายการลงทุนจากประเทศพัฒนาแล้วไปยังประเทศเหล่านี้ ในขณะที่สิทธิพิเศษด้านการค้าต่างๆที่ประเทศไทยเคยได้รับเช่น GSP จะมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากระดับการพัฒนาที่สูงขึ้น นอกจากนี้อุตสาหกรรมเหล่านี้ได้พัฒนามาถึงระดับหนึ่งที่จะต้องเป็นตัวของตัวเองมากก็มีตลาดเฉพาะของตัวเอง และมีช่องทางการค้าและชื่อเสียงในฐานะผู้ผลิตสำคัญของโลก

2) กลุ่มอุตสาหกรรมส่งออกใหม่

สินค้าในกลุ่มนี้ได้แก่ สินค้าในกลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ และคอมพิวเตอร์ เป็นกลุ่มสินค้าที่มีการขยายตัวในการส่งออกสูง แม้จะยังมีสัดส่วนในการส่งออกไม่มากก็ตาม อุตสาหกรรมประเภทนี้คาดว่าจะได้รับโอกาสการถ่ายโอนเทคโนโลยีและการลงทุนจากประเทศญี่ปุ่นและประเทศอุตสาหกรรมใหม่มากขึ้น เนื่องจากประเทศเหล่านี้ต้องประสบกับปัญหาค่าเงินสูงไม่คุ้มที่จะทำการผลิตภายในประเทศประกอบกับแนวโน้มความต้องการในภูมิภาคอินโดจีนมีมาก

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของไทยกำลังมุ่งไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น โดยอาศัยเครื่องจักรอัตโนมัติและแรงงานที่มีทักษะในการผลิตมากขึ้น โดยจะมีการเพิ่มขยายสินค้าไปสู่อุปกรณ์สื่อสารโทรคมนาคม และอุปกรณ์สำนักงานอัตโนมัติมากขึ้น เช่น โทรศัพท์ ตู้ชุมสายโทรศัพท์เครื่องถ่ายเอกสาร ไมโครคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล ส่วนประกอบคอมพิวเตอร์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์

3) กลุ่มอุตสาหกรรมสนับสนุน

อุตสาหกรรมสนับสนุนในที่นี้ หมายถึงอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนของอุตสาหกรรมเครื่องไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ และรถยนต์เป็นสำคัญ ซึ่งปัจจุบันมีแนวโน้มชัดเจนว่าจะมีการย้ายฐานการผลิตส่วนหนึ่งมายังประเทศไทย ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมพร้อมในทุก ๆ ด้าน

1.3 ภาคบริการ

ภาคบริการได้มีบทบาทสำคัญต่อการสนับสนุนการขยายตัวด้านการค้า และการลงทุนของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้บริการด้านการท่องเที่ยวยังได้มีส่วนนำรายได้เงินตราต่างประเทศในปีหนึ่ง ๆ ไม่ต่ำกว่า 150,000 ล้านบาท ทั้งนี้ภาคบริการมีแนวโน้มจะมีความสำคัญในระดับระหว่างประเทศมากขึ้น

โดยมีการประมาณการว่าการค้าบริการในตลาดโลกจะมีมูลค่า 900,000 ล้านเหรียญสหรัฐต่อปี คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 20 ของการค้าโลก และในเวทีการเจรจาการค้าของแกตต์รอบอุรุกวัย ซึ่งเพิ่งจะสิ้นสุดลงในปลายปี 2536 ก็ได้รวมเรื่องข้อตกลงการค้าบริการเข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งของการเจรจาเพิ่มเติมจากการเจรจาเฉพาะด้านสินค้า เช่นในการเจรจาอื่น ๆ ที่ผ่านมา

จากข้อตกลงแกตต์ในเรื่องการค้าบริการนี้พันธกรณีสำคัญที่ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติ ได้แก่ การเปิดตลาดการค้าบริการในสาขาบริการและกิจกรรมที่แต่ละประเทศเห็นว่าสามารถเปิดให้ต่างประเทศเข้าไปทำการค้าบริการได้โดยไม่เลือกปฏิบัติ สำหรับประเทศไทยได้มีการเจรจาแลกเปลี่ยนตามข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการใน 10 สาขา รวม 95 กิจกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่กฎหมายอนุญาตให้ต่างชาติเข้ามาทำการค้าได้อยู่แล้ว การเปิดตลาดเสรีให้แก่ธุรกิจต่างประเทศจะส่งผลต่อภาคบริการของไทย โดยสาขาและกิจกรรมบริการที่ประเทศไทยมีความพร้อมในด้านเงินทุน บุคลากร เทคโนโลยี และมาตรฐานบริการอยู่แล้วย่อมจะมีโอกาสในการแข่งขันได้ดี อย่างไรก็ตามในทางตรงกันข้าม ธุรกิจที่ไทยยังมีข้อจำกัดด้านต่าง ๆ อยู่ก็จำเป็นต้องมีการเตรียมตัวเพื่อรับการเปิดตลาดเสรีที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้สาขาการบริการที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากการแข่งขันกับต่างประเทศที่สำคัญได้แก่ ด้านการท่องเที่ยวและส่วนบริการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ คือ การเงินการธนาคาร ซึ่งประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายเปิดเสรีด้านการเงินมาในระดับหนึ่งแล้วรวมทั้งบริการที่จะมีผลกระทบต่อความผาสุกของประชาชนโดยตรง คือ ธุรกิจประกันภัย

1.3.1 ด้านการท่องเที่ยว

ทิศทางสำคัญสำหรับการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของไทยให้สามารถแข่งขันได้ต่อไปในอนาคต คือ การผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยอาศัยเงื่อนไขด้านภูมิศาสตร์และการพัฒนาเครือข่ายคมนาคมกับประเทศเพื่อนบ้านให้สามารถเชื่อมโยงกันได้โดยสะดวกพร้อมกับการรักษาคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งด้านความมีเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ ความเป็นธรรมชาติ ความสะอาด ความปลอดภัย รวมถึงการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือน ตลอดจนการแก้ไขปัญหาเรื่องโสเภณีและโรคเอดส์ เพื่อก่อให้เกิดโอกาสในการกระจายรายได้ในประเทศมากยิ่งขึ้น

1.3.2 ภาคการเงินการธนาคาร

แม้ว่าไทยจะได้มีการปฏิรูประบบการเงิน ผ่อนคลายข้อจำกัด และเปิดเสรีทางการเงินในระดับหนึ่งแล้วก็ตาม ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาระบบการเงินไทยให้เข้าสู่ระบบสากลที่มีการเปิดเสรีภาคการเงินการธนาคารยังคงจำเป็นต้องดำเนินต่อไป เพื่อให้มีการแข่งขันในระบบการเงินมากขึ้น และมีบริการทางการเงินดีขึ้น มีโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่ครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้น รวมทั้งมีกฎระเบียบและหลักเกณฑ์ที่เป็นสากลมากขึ้น ทั้งในตลาดเงิน ตลาดทุน ตลาดเงินตราต่างประเทศ และสถาบันการเงินไทยจะขยายเครือข่ายสาขาไปยังต่างประเทศอย่างกว้างขวาง ประเทศไทยจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการเงินในภูมิภาคอย่างเต็มรูปแบบ สามารถทำหน้าที่ระดมทุนจากต่างประเทศสู่ภูมิภาคอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3.3 ธุรกิจประกันภัย

ธุรกิจประกันภัยที่ผ่านมายังมีบทบาทไม่มากนัก จะได้รับการพัฒนาให้มีบทบาทสำคัญในระบบการเงินไทยมากขึ้น โดยเฉพาะด้านธุรกิจประกันชีวิตจะมีบทบาทด้านการระดมเงินออมระยะยาวมากขึ้น และธุรกิจประกันภัยจะมีบทบาทมากขึ้นในการให้บริการที่เกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ มีความคล่องตัวในการลงทุนและบริหารเงินมากขึ้นในฐานะผู้ลงทุนประเภทสถาบันบุคคลากรในธุรกิจประกันภัยจะมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น มีการเปิดเสรีในธุรกิจประกันภัยมากขึ้น ความเหมาะสมและการแข่งขันในธุรกิจประกันภัยจะมีมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันการกำกับควบคุมดูแลธุรกิจประกันชีวิตจะมีมาตรฐานเช่นเดียวกับสถาบันการเงินอื่น ๆ

2. เป้าหมายของสินค้าไทยในตลาดโลก

2.1 การส่งออก และฐานะการแข่งขันของไทยในตลาดส่งออก

ประเทศไทยมีบทบาทและความสำคัญในตลาดการค้าของโลกสูงขึ้นเป็นลำดับ โดย ในปี 2535 มีส่วนแบ่งการส่งออกในตลาดโลกร้อยละ 0.9 และเป็นผู้ส่งออกสำคัญอันดับที่ 27 ของโลก ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมามูลค่าส่งออกของไทยได้ขยายตัวในอัตราที่สูงมาก กล่าวคือ เพิ่มจาก 146,472 ล้านบาท ในปี 2526 เป็น 940,862 ล้านบาท ในปี 2536 เพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 20.7 ต่อปี

ในด้านตลาดส่งออก ตลาดส่งออกของไทยจำกัดอยู่เพียง 4 แห่ง ได้แก่ ตลาดหลักอันประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น ซึ่งมีมูลค่าส่งออกคิดเป็นร้อยละ 55.0 ของมูลค่าส่งออกรวมในปี 2536 และตลาดอาเซียน ซึ่งมีมูลค่าส่งออกคิดเป็นร้อยละ 16.0 ของมูลค่าส่งออกรวมในปี 2536

อย่างไรก็ตาม ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา มูลค่าส่งออกไปยังตลาดส่งออกหลักเริ่มมีแนวโน้มชะลอตัวลง โดยมีการขยายตัวในอัตราน่าต่ำกว่าอัตราการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกรวม ในขณะที่การส่งออกไปยังอาเซียน และตลาดส่งออกอื่นๆ มีแนวโน้มขยายตัวในอัตราสูง เช่น อินโดจีน จีน ฮองกง ไต้หวัน แคนาดา ยุโรปตะวันออก ตะวันออกกลาง ฯลฯ ดังนั้น การกระจายตลาดส่งออกและการแสวงหาตลาดใหม่ๆ จึงเป็นทิศทางที่สำคัญสำหรับการส่งเสริมการส่งออกเพื่อเพิ่มขีดความสามารถโดยรวมของสินค้าไทยในตลาดโลก

1) สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาคือตลาดส่งออกสำคัญอันดับ 1 ของไทย โดยมีมูลค่าส่งออกประมาณร้อยละ 22 ของมูลค่าส่งออกรวม อย่างไรก็ตาม การส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกาเริ่มขยายตัวในอัตราลดลงตั้งแต่ปี 2533 เป็นต้นมา ส่วนหนึ่งเป็นผลจากเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาอยู่ในภาวะซบเซา และมีปัญหาการขาดดุลการค้าและดุลงบประมาณเรื้อรัง ประกอบกับสินค้าออกของไทยประสบปัญหาด้านการแข่งขันมากขึ้น โดยเฉพาะกับประเทศคู่แข่งใหม่ๆ เช่น จีน อินโดนีเซีย

ในด้านฐานะการแข่งขันของไทยในสหรัฐอเมริกา ในปี 2536 มูลค่าสินค้าที่สหรัฐอเมริกานำเข้าจากประเทศไทยยังขยายตัวในเกณฑ์ค่อนข้างดี คือ เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 13.5 ซึ่งสูงกว่าสิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับมาเลเซีย จีน และอินโดนีเซีย จะเห็นได้ว่าประเทศเหล่านี้มีความสามารถในการเจาะขยายตลาดสูงกว่าไทยมาก

ในด้านส่วนแบ่งตลาด ไทยมีส่วนแบ่งตลาดในสหรัฐอเมริกามากเป็นอันดับ 3 ในกลุ่มอา

เซียมน รองจากสิงคโปร์ และมาเลเซีย โดยไทยส่วนแบ่งตลาดได้เพิ่มขึ้นเล็กน้อย จากร้อยละ 1.3 ในปี 2534 เป็นร้อยละ 1.4 ในปี 2535 และร้อยละ 1.5 ในปี 2536 นอกจากนี้ส่วนแบ่งตลาดของไทยยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับจีน ไต้หวัน เกาหลีใต้ และฮ่องกง

เปรียบเทียบส่วนแบ่งตลาดของกลุ่มอาเซียนและเอเชียอื่นๆ ในตลาดสหรัฐอเมริกา

	อัตราการขยายตัว			ส่วนแบ่งตลาด (%)		
	2534	2535	2536	2534	2535	2536
ตลาดสหรัฐอเมริกา	-1.4	8.8	9.0	100.0	100.0	100.0
นำเข้าจากอาเซียน						
-ไทย	15.7	22.9	13.5	1.3	1.4	1.5
-สิงคโปร์	1.4	13.4	13.1	2.0	2.1	2.2
-มาเลเซีย	15.7	35.0	27.4	1.2	1.5	1.8
-อินโดนีเซีย	-3.2	33.8	20.2	0.7	0.8	0.9
-ฟิลิปปินส์	2.6	25.5	12.3	0.7	0.8	0.8
นำเข้าจากเอเชียอื่นๆ						
-จีน	24.6	35.3	22.5	3.9	4.8	5.4
-ไต้หวัน	1.6	6.8	2.0	4.7	4.6	4.4
-เกาหลีใต้	-7.9	-2.0	2.6	3.5	3.1	3.0
-ฮ่องกง	-2.1	5.5	-2.4	1.9	1.8	1.6

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

2) สหภาพยุโรป

สหภาพยุโรปเป็นตลาดส่งออกหลักที่การส่งออกมีแนวโน้มชะลอลงตัวลงมาก โดยมีอัตราการขยายตัวเพียงร้อยละ 7.5 ในปี 2535 และมีมูลค่าส่งออกลดลงถึงร้อยละ 3.3 ในปี 2536 โดยสัดส่วนต่อการส่งออกรวมลดลงจากร้อยละ 19.6 ในปี 2535 มาอยู่ในระดับร้อยละ 16.6 ในปี 2536

ในด้านฐานะการแข่งขันของไทยในสหภาพยุโรปในปี 2535 สหภาพยุโรปนำสินค้าเข้าจากไทยเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง แต่อัตราการขยายตัวยังอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี คือร้อยละ 12.5 ซึ่งอยู่ในระดับใกล้เคียงกับมาเลเซีย และจีน แต่ยังต่ำกว่าเวียดนาม และอินโดนีเซียสำหรับในช่วง 9 เดือนแรกของ ปี 2536 สหภาพยุโรปนำสินค้าเข้าจากไทยเพิ่มขึ้นจากระยะเดียวกันของปีก่อนเพียงร้อยละ 1.6

ในด้านส่วนแบ่งตลาด ประเทศไทยมีส่วนแบ่งตลาดในสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จากร้อยละ 0.4 ในปี 2534 เป็นร้อยละ 0.5 ในปี 2535 โดยไทยมีส่วนแบ่งตลาดของไทยต่ำกว่าจีน ไต้หวัน บราซิล และเกาหลีใต้ อย่างไรก็ตาม ในช่วง 9 เดือนแรกของปี 2536 ไทยมีส่วนแบ่งตลาดในสหภาพยุโรปสูงถึงร้อยละ 1.2

เปรียบเทียบส่วนแบ่งตลาดของกลุ่มอาเซียนและเอเชียอื่นๆ ในตลาดสหภาพยุโรป

	อัตราการขยายตัว			ส่วนแบ่งตลาด (%)		
	2534	2535	2536 (มถ.-ก.ย.)	2534	2535	2536 (มถ.-ก.ย.)
ตลาดสหภาพยุโรป	6.4	0.7	-0.9	100.0	100.0	100.0
นำเข้าจากอาเซียน						
- ไทย	22.3	12.5	1.6	0.4	0.5	1.2
- สิงคโปร์	11.4	8.2	na	0.4	0.5	na
- มาเลเซีย	21.5	12.6	na	0.4	0.4	na
- อินโดนีเซีย	25.0	21.5	na	0.3	0.4	na
- ฟิลิปปินส์	17.1	9.2	na	0.1	0.1	na
นำเข้าจากเอเชียอื่น ๆ						
- จีน	41.5	12.0	na	1.2	1.4	na
- ไต้หวัน	20.9	-3.1	na	0.9	0.9	na
- เกาหลีใต้	19.8	-5.3	na	0.6	0.6	na
-ฮ่องกง	8.4	-7.7	na	0.5	0.5	na
- เวียดนาม	107.3	85.6	na	0.01	0.03	na

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

3) ญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นเป็นตลาดส่งออกสำคัญอีกตลาดหนึ่งที่มีการส่งออกมีแนวโน้มขยายตัวในอัตราลดลงมากในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจซบเซา ส่งผลให้การนำเข้าของญี่ปุ่นลดลงถึงร้อยละ 7.4 ในปี 2535 และร้อยละ 9.1 ในปี 2536

ในด้านฐานะการแข่งขันของไทยในญี่ปุ่น ในปี 2536 ญี่ปุ่นนำสินค้าเข้าจากประเทศไทยลดลงร้อยละ 4.0 เช่นเดียวกับที่นำเข้ลดลงจากอินโดนีเซีย เกาหลี และไต้หวัน ในขณะที่การนำเข้าจากมาเลเซีย และจีน ยังคงขยายตัวเพิ่มขึ้น

ในด้านส่วนแบ่งตลาด ไทยมีส่วนแบ่งตลาดในญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จากร้อยละ 2.2 ในปี 2534 เป็นร้อยละ 2.6 ในปี 2535 และร้อยละ 2.7 ในปี 2536 โดยไทยมีส่วนแบ่งตลาดต่ำกว่าจีนอินโดนีเซีย เกาหลีใต้ ไต้หวัน และมาเลเซียมาก

เปรียบเทียบส่วนแบ่งตลาดของกลุ่มอาเซียนและเอเชียอื่นๆ ในตลาดญี่ปุ่น

	อัตราการขยายตัว			ส่วนแบ่งตลาด (%)		
	2534	2535	2536 (มค.-ก.ย.)	2534	2535	2536 (มค.-ก.ย.)
ตลาดญี่ปุ่น	-5.8	-7.4	-9.1	100.0	100.0	100.0
นำเข้าจากอาเซียน						
- ไทย	18.1	6.5	-4.0	2.2	2.6	2.7
- สิงคโปร์	-10.1	-14.9	na	1.4	1.3	na
- มาเลเซีย	11.9	-4.5	2.2	2.7	2.8	3.2
- อินโดนีเซีย	-5.5	-9.9	-10.1	5.4	5.2	5.2
- ฟิลิปปินส์	1.5	-6.6	na	1.0	1.0	na
นำเข้าจากเอเชียอื่นๆ						
- จีน	10.6	12.1	6.2	6.0	7.3	8.5
- ไต้หวัน	-1.6	-11.8	-11.5	5.2	5.0	4.8
- เกาหลีใต้	4.0	-6.3	-10.1	4.0	4.1	4.0
-ฮ่องกง	-11.5	-6.9	na	0.9	0.9	na

2.2 แนวโน้มการส่งออกของไทยปี 2543 (Export Projection)

1) การคาดคะเนมูลค่าการส่งออกรวม

(1) ข้อสมมติ

(ก) มูลค่าการส่งออกของไทย ณ ราคาคงที่ (ปี 2528 เป็นปีฐาน)แปรผันตามผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของโลก ณ ราคาคงที่ แปรผกผันกับราคาเปรียบเทียบระหว่างดัชนีราคาสินค้าออกของไทยกับดัชนีราคาผู้บริโภคในตลาดโลก และแปรผันตามมูลค่าการส่งออกของไทย ณ ราคาคงที่ในปีก่อนหน้า ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานรายได้ถาวร (permanent income hypothesis)

(ข) ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของโลก ดัชนีการส่งออกสินค้าของไทย และดัชนีราคาผู้บริโภคในตลาดโลก ขยายตัวในอัตราคงที่

(ค) ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของโลกขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 2.5 ต่อปี

(ง) ดัชนีราคาส่งออกสินค้าของไทยขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 0.8 ต่อปี

(จ) ดัชนีราคาผู้บริโภคในตลาดโลกขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 7.6 ต่อปี

(2) ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ใช้ข้อมูลการส่งออกในช่วงปี 2513-2536

(3) วิธีการศึกษา

ใช้สมการถดถอย (regression) ในการคาดคะเนมูลค่าการส่งออกของไทย ณ ราคาคงที่ และคำนวณมูลค่าการส่งออกของไทย ณ ราคาปัจจุบัน จากผลคูณของมูลค่าการส่งออกของไทย ณ ราคาคงที่ กับดัชนีราคาส่งออกของไทย

(4) ผลการคาดคะเน

(ก) คาดว่าในปี 2543 การส่งออกของไทยจะมีมูลค่า 2,586.862 ล้านบาท โดยมี

อัตราขยายตัวในช่วงปี 2537-2543 เฉลี่ยร้อยละ 15.5 ต่อปี

(ข) ถ้าการส่งออกของโลกในช่วงปี 2537-2543 เพิ่มขึ้นในอัตราที่มีความเป็นไปได้สูง คือ ประมาณร้อยละ 5.7 ต่อปี มูลค่าการส่งออกของไทยในปี 2543 จะมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 1.74 ของมูลค่าการส่งออกของโลก

มูลค่าส่งออก (ล้านบาท)		อัตราขยายตัว (%)	
2536	2543	2536	2537-2543
940,862	2,586,862	14.1	15.5

2) การคาดคะเนทิศทางตลาดส่งออก

(1) ข้อสมมติ

(ก) มูลค่าการส่งออกของไทย ณ ราคาคงที่ ไปยังประเทศคู่ค้าสำคัญได้แก่ สหรัฐฯ ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป และอาเซียน แปรผันตามผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ ราคาคงที่ (real GDP) ในแต่ละประเทศแปรผกผันกับราคาเปรียบเทียบระหว่างดัชนีราคาสินค้าออกของไทยกับดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) ในแต่ละประเทศ และแปรผันตามมูลค่าการส่งออกของไทย ณ ราคาคงที่ไปยังประเทศคู่ค้าสำคัญในปีก่อนหน้า

- (ข) real GDP และ CPI ของแต่ละประเทศขยายตัวในอัตราราคาที่ดังนี้
 - สหรัฐฯ real GDP ขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 2.3 ต่อปี
 - CPI ขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 2.7 ต่อปี
 - ญี่ปุ่น real GDP ขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 3.2 ต่อปี
 - CPI ขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 2.1 ต่อปี
 - สหภาพยุโรป real GDP ขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 2.4 ต่อปี
 - CPI ขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 4.9 ต่อปี
 - อาเซียน real GDP ขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 6.0 ต่อปี
 - CPI ขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.2 ต่อปี

(2) ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ใช้มูลค่าการส่งออกไปยังประเทศคู่ค้าสำคัญในช่วงปี 2513-2536

(3) วิธีการศึกษา

ใช้สมการถดถอย (regression) ในการคาดคะเนมูลค่าการส่งออกของไทย ณ ราคาคงที่ไปยังประเทศคู่ค้าสำคัญ และคำนวณมูลค่าการส่งออกของไทย ณ ราคาปัจจุบันไปยังประเทศคู่ค้าสำคัญได้จากผลคูณของมูลค่าการส่งออกของไทย ณ ราคาคงที่ไปยังประเทศคู่ค้าสำคัญกับดัชนีราคาส่งออกของไทย

(4) ผลการคาดคะเน

(ก) คาดว่าในปี 2543 การส่งออกของไทยไปยังตลาดส่งออกสำคัญจะเป็นดังนี้

- สหรัฐอเมริกา ประมาณการว่าจะมีมูลค่าส่งออก 547,551 ล้านบาท คิดเป็น

ร้อยละ 21.2 ของมูลค่าส่งออกรวม เปรียบเทียบกับร้อยละ 21.5 ในปี 2536 โดยมีอัตราขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 15.3 ต่อปี

- อาเซียน ประเมินการว่าจะมีมูลค่า 459,522 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17.8 ของมูลค่าส่งออกรวม เปรียบเทียบกับร้อยละ 16.0 ในปี 2536 โดยมีอัตราขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 17.3 ต่อปี

- ญี่ปุ่น ประเมินการว่าจะมีมูลค่า 436,647 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 16.9 ของมูลค่าส่งออกรวม เปรียบเทียบกับร้อยละ 17.0 ในปี 2536 โดยมีอัตราขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 15.5 ต่อปี

- สหภาพยุโรป ประเมินการว่าจะมีมูลค่า 386,119 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 14.9 ของมูลค่าส่งออกรวม เปรียบเทียบกับร้อยละ 16.6 ในปี 2536 โดยมีอัตราขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 13.8 ต่อปี

(ข) ทิศทางตลาดส่งออกในปี 2543 จะพึ่งพาตลาดส่งออกหลักลดลง ในขณะที่มูลค่าการส่งออกไปยังตลาดอาเซียนจะมีสัดส่วนสูงขึ้น

- สัดส่วนการพึ่งตลาดส่งออกหลักจะลดลงจากร้อยละ 55.0 ในปี 2536 เหลือร้อยละ 53.0 ในปี 2543

- สัดส่วนการส่งออกไปยังตลาดอาเซียนจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 16.0 ในปี 2536 เหลือร้อยละ 17.8 ในปี 2543

- สัดส่วนการส่งออกไปยังตลาดส่งออกอื่นๆ จะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 29.0 ในปี 2536 เป็นร้อยละ 29.2 ในปี 2543

สัดส่วนและอัตราการขยายตัวการส่งออกของไทยในปี 2543

	มูลค่าส่งออก (ล้านบาท)		สัดส่วน (%)		อัตราการขยายตัว (%)	
	2536	2543	2536	2543	2536	2537-2543
มูลค่าส่งออกรวม	940,862	2,586,862	100	100	14.1	15.5
- ตลาดหลัก	517,689	1,370,317	55.0	53.0	-	-
สหรัฐอเมริกา	202,228	547,551	21.5	21.2	9.3	15.3
ญี่ปุ่น	159,480	436,647	17.0	16.9	10.5	15.5
สหภาพโซเวียต	155,981	386,119	16.6	14.9	-3.3	13.8
- ตลาดอาเซียน	150,210	459,532	16.0	17.8	43.3	17.3
- ตลาดอื่น	272,964	757,023	29.0	29.2	19.2	15.7

(ค) ตลาดอื่นนอกจากตลาดส่งออกหลักและอาเซียนที่การส่งออกมีแนวโน้มขยายตัวดี ได้แก่

ได้แก่

- ตลาดเอเชียตะวันออก ได้แก่ ฮองกง ไต้หวัน จีน เกาหลีใต้
- เอเชียใต้ ได้แก่ อินเดีย ศรีลังกา
- ตลาดอินโดจีน ได้แก่ เวียดนาม
- ตลาดตะวันออกกลาง ได้แก่ ซาอุดีอาระเบีย
- ตลาดอเมริกา ได้แก่ แคนาดา เม็กซิโก บราซิล
- ตลาดแอฟริกา ได้แก่ แอฟริกาใต้
- ตลาดออสเตรเลีย ได้แก่ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์

3) การคาดคะเนโครงสร้างการส่งออกสินค้าสำคัญ

(1) ข้อสมมติ

(ก) มูลค่าสินค้าส่งออก ณ ราคาคงที่ แปรผันตามผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของโลก ณ ราคาคงที่ แปรผันกับราคาเปรียบเทียบระหว่างดัชนีราคาสินค้าส่งออกของไทยเป็นรายสินค้ากับดัชนีราคาสินค้าชนิดเดียวกันในตลาดโลก และแปรผันตามมูลค่าสินค้าส่งออก ณ ราคาคงที่ในปีก่อนหน้า

(ข) การขยายตัวของราคาสินค้าส่งออกของไทยเป็นรายสินค้า และราคาสินค้าชนิดเดียวกันในตลาดโลกมีลักษณะคงที่

(2) ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ใช้มูลค่าส่งออกสินค้าสำคัญ 20 รายการแรกในช่วงปี 2524-2536

(3) วิธีการศึกษา

ใช้สมการถดถอย (regression) ในการประมาณการมูลค่าสินค้า ณ ราคาคงที่สำหรับสินค้าออกสำคัญ 20 รายการแรกของปี 2536 และคำนวณมูลค่าสินค้าออก ณ ราคาปัจจุบันได้จากผลคูณของมูลค่าสินค้าออก ณ ราคาคงที่ กับดัชนีราคาสินค้าส่งออกของไทย สำหรับในกรณีที่ไม่สามารถหาราคาสินค้าออกได้ให้

สินค้ามีราคาคงที่

(4) ผลการศึกษาคาดคะเน

จากผลการศึกษา คาดคะเนว่าในปี 2543 มูลค่าการส่งออกสินค้าสำคัญ 20 รายการแรก จะมีสัดส่วนร้อยละ 53.9 เปรียบเทียบกับร้อยละ 60.0 ในปี 2536

มูลค่าและการขยายตัวการส่งออกสินค้า 20 รายการแรก

	มูลค่าส่งออก (ล้านบาท)		อัตรายายตัว	
	2536	2543	2536	2537-2543
1. เสื้อสำเร็จรูป	89,462	209,943	3.3	12.9
2. เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	65,297	172,130	13.1	14.9
3. อัญมณี และเครื่องประดับแท้	40,921	80,989	10.8	9.3
4. กุ้งสดแช่เย็น แช่แข็ง	37,841	95,517	19.4	14.1
5. ผลิตภัณฑ์พลาสติก	36,774	151,053	160.0	22.4
6. แผงวงจรไฟฟ้า	35,547	101,363	24.21	6.2
7. ข้าว	32,959	52,229	-9.0	6.8
8. ยางพารา	29,183	70,656	0.9	13.5
9. รองเท้าและชิ้นส่วน	27,899	91,394	9.0	18.5
10. อาหารทะเลกระป๋อง	25,658	63,907	5.1	13.9
11. เครื่องรับวิทยุ โทรทัศน์ และส่วนประกอบ	22,203	56,542	9.1	14.3
12. ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	21,730	32,094	-26.6	5.7
13. ผ้าผืน	18,043	33,030	5.1	9.0
14. เครื่องวิดีโอ อุปกรณ์เครื่องเสียงและส่วนประกอบ	14,487	32,102	-9.1	12.0
15. เพอร์นิเจอร์ และชิ้นส่วน	13,547	29,309	18.1	11.7
16. น้ำตาลทราย	12,185	21,429	-35.6	8.4
17. ผลิตภัณฑ์ยาง	11,436	46,292	24.1	22.1
18. เครื่องใช้สำหรับเดินทาง	8,971	18,369	15.4	10.8
19. กุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง	8,885	17,962	-14.6	10.6
20. หนังสือและผลิตภัณฑ์หนังสือพิมพ์ และหนังสือ	8,491	18,398	1.5	11.6
21. สินค้าอื่น ๆ	372,958	1,192,154	24.4	17.9
มูลค่าส่งออกรวม	940,862	2,586,862	14.1	15.5

4) วิเคราะห์ฐานะการแข่งขันของสินค้าออกสำคัญในปี 2543

(1) ข้อสมมุติ

ในช่วงปี 2524 - 2534 การแข่งขันในตลาดโลกมีความเข้มข้นน้อยกว่าในช่วงปี 2535-2536 ดังนั้นอัตรายายตัวของส่งออกในช่วงปี 2524-2534 จึงสูงกว่าปี 2535-2536

(2) วิธีการศึกษา

ใช้ฐานข้อมูลปี 2524-2534 และฐานข้อมูลปี 2524-2536. ในการวิเคราะห์ฐานะการแข่งขันสำหรับกรณี (1) และ (2) ตามลำดับ

(3) ผลการศึกษา

ในช่วงปี 2524 - 2534 ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 7 โดยสิงคโปร์ อยู่ในอันดับ 1 รองลงมา ได้แก่ ฮองกง ไต้หวัน มาเลเซีย ชิลี และเกาหลี ตามลำดับ และเนื่องจากในปี 2536 รายงานได้รวมชิลีเข้ามาด้วย จึงทำให้อันดับของไทยเลื่อนจากอันดับ 6 มาอยู่ที่ลำดับ 7 แต่หากไม่รวมถึงชิลีแล้ว ไทยจะยังคงอยู่ในอันดับ 6 มาอย่างต่อเนื่องนับจากปี 2532 เป็นต้นมา เป็นที่น่าสังเกตว่ามาเลเซียซึ่งเคยอยู่ในอันดับที่ 5 ในปี 2532 สามารถยกระดับขึ้นมาเป็นอันดับ 4 ในปี 2535 ในปี 2536 ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ไทยมีข้อเสียเปรียบในปัจจุบันสำคัญ 3 ด้าน คือ

1 โครงสร้างบริการพื้นฐานอยู่ในอันดับที่ 13 นำหน้าเพียงประเทศอินเดีย และปากีสถานเท่านั้น

2 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อยู่ในอันดับ 10 รองจากอินโดนีเซีย ฮังการี และ แอฟริกาใต้ และชิลีด้วย และอยู่ในอันดับดีกว่าอินเดีย ปากีสถาน และกลุ่มลาตินอเมริกาเท่านั้น

3 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการถูกจัดอยู่ในอันดับ 8 เป็นรอง ชิลี มาเลเซีย และ แอฟริกาใต้เท่านั้น

อย่างไรก็ดี แม้รายงาน World Competitiveness Report จะครอบคลุมประเด็น ความแข็งแกร่งของเศรษฐกิจภายในประเทศ (Domestic Economic Strength) ซึ่งหมายถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจและอัตราเงินเฟ้อซึ่งเป็น National Competitiveness แล้ว แต่ยังไม่ให้ความสำคัญกับ International Competitiveness น้อยเกินไป ในกรณีของประเทศไทยที่ราคาสินค้าเพิ่มขึ้นในอัตราต่ำ และอัตราแลกเปลี่ยนค่อนข้างมีเสถียรภาพอย่างมาก ดัชนีความสามารถในการแข่งขันด้านราคาของไทยควรอยู่ในเกณฑ์ที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ และเมื่อพิจารณาให้ปี 1985 เป็นปีฐาน จะเห็นได้ว่าอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงของไทยเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่าทุกประเทศในกลุ่มเอเซีย โดยประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์สูญเสียความได้เปรียบด้านราคาไปมากที่สุด

3. เป้าหมายของภาคการค้าบริการ

ภาคบริการได้มีบทบาทสำคัญต่อการสนับสนุนการขยายตัวด้านการค้า และการลงทุนของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้บริการด้านการท่องเที่ยวยังได้มีส่วนนำรายได้เงินตราต่างประเทศในปีหนึ่ง ๆ ไม่ต่ำกว่า 150,000 ล้านบาท ทั้งนี้ภาคบริการมีแนวโน้มจะมีความสำคัญในระดับระหว่างประเทศมากขึ้น โดยมีการประมาณการว่าการค้าบริการในตลาดโลกจะมีมูลค่า 900,000 ล้านเหรียญสหรัฐต่อปี คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 20 ของการค้าโลก และในเวทีการเจรจาการค้าของเขตการค้าเสรีรอบอุรุกวัย ซึ่งเพิ่งจะสิ้นสุดลงในปี 2536 ก็ได้รวมเรื่องข้อตกลงการค้าบริการเข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งของการเจรจาเพิ่มเติมจากการเจรจาเฉพาะด้านสินค้า เช่นในการเจรจาอื่น ๆ ที่ผ่านมา

จากข้อตกลงแกตตีในเรื่องการค้าบริการนี้พันธกรณีสำคัญที่ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติ ได้แก่ การเปิดตลาดการค้าบริการในสาขาบริการและกิจกรรมที่แต่ละประเทศเห็นว่าสามารถเปิดให้ต่างประเทศเข้าไปทำการค้าบริการได้โดยไม่เลือกปฏิบัติ สำหรับประเทศไทยได้มีการเจรจาแลกเปลี่ยนตามข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการใน 10 สาขา รวม 95 กิจกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่กฎหมายอนุญาตให้ต่างชาติเข้ามาทำการค้าได้อยู่แล้ว การเปิดตลาดเสรีให้แก่ธุรกิจต่างประเทศจะส่งผลต่อภาคบริการของไทย โดยสาขาและกิจกรรมบริการที่ประเทศไทยมีความพร้อมในด้านเงินทุน บุคลากร เทคโนโลยี และมาตรฐานบริการอยู่แล้วย่อมจะมีโอกาสในการแข่งขันได้ดี อย่างไรก็ตามในทางตรงกันข้าม ธุรกิจที่ไทยยังมีข้อจำกัดด้านต่าง ๆ อยู่ก็จำเป็นต้องมีการเตรียมตัวเพื่อรับการเปิดตลาดเสรีที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้สาขาบริการที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากการแข่งขันกับต่างประเทศที่สำคัญได้แก่ ด้านการท่องเที่ยวและส่วนบริการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ คือ การเงินการธนาคาร ซึ่งประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายเปิดเสรีด้านการเงินมาในระดับหนึ่งแล้วรวมทั้งบริการที่จะมีผลกระทบต่อความผาสุกของประชาชนโดยตรง คือ ธุรกิจประกันภัย

1.3.1 ด้านการท่องเที่ยว

ทิศทางสำคัญสำหรับการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของไทยให้สามารถแข่งขันได้ต่อไปในอนาคต คือ การผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยอาศัยเงื่อนไขด้านภูมิศาสตร์และการพัฒนาเครือข่ายคมนาคมกับประเทศเพื่อนบ้านให้สามารถเชื่อมโยงกันได้โดยสะดวกพร้อมกับการรักษาคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งด้านความมีเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ ความเป็นธรรมชาติ ความสะอาด ความปลอดภัย รวมถึงการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือน ตลอดจนการแก้ไขปัญหาเรื่องโสเภณีและโรคเอดส์ เพื่อก่อให้เกิดโอกาสในการกระจายรายได้ในประเทศมากยิ่งขึ้น

1.3.2 ภาคการเงินการธนาคาร

แม้ว่าไทยจะได้มีการปฏิรูประบบการเงิน ผ่อนคลายข้อจำกัด และเปิดเสรีทางการเงินในระดับหนึ่งแล้วก็ตาม ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาระบบการเงินไทยให้เข้าสู่ระบบสากลที่มีการเปิดเสรีภาคการเงินการธนาคารยังคงจำเป็นต้องดำเนินต่อไป เพื่อให้มีการแข่งขันในระบบการเงินมากขึ้น และมีบริการทางการเงินดีขึ้น มีโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่ครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้น รวมทั้งมีกฎระเบียบและหลักเกณฑ์ที่เป็นสากลมากขึ้น ทั้งในตลาดเงิน ตลาดทุน ตลาดเงินตราต่างประเทศ และสถาบันการเงินไทยจะขยายเครือข่ายสาขาไปยังต่างประเทศอย่างกว้างขวาง ประเทศไทยจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการเงินในภูมิภาคอย่างเต็มรูปแบบ สามารถทำหน้าที่ระดมทุนจากต่างประเทศสู่ภูมิภาคอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ธุรกิจประกันภัย

นอกจากบริษัทประกันภัยจะมีจำนวนมากขึ้นแล้ว ยังมีรูปแบบบริการมากขึ้นเพื่อให้สามารถรองรับกลุ่มลูกค้าที่หลากหลายมากขึ้นได้ ขอบเขตการดำเนินงานของธุรกิจประกันภัยจะกว้างขึ้น สัดส่วนของเบี้ยประกันต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมมีมากขึ้นตามปริมาณการค้าการลงทุนระหว่างประเทศที่ขยายตัวมากขึ้น สัดส่วนของจำนวนผู้ทำประกันชีวิตจำนวนประชากรจะเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับประเทศเพื่อนบ้านที่พัฒนาแล้ว (สิงคโปร์และมาเลเซีย) เนื่องจากประชาชนจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันชีวิตมากขึ้น การดำเนินงานของบริษัทประกันชีวิตในประเทศจะมีประสิทธิภาพพร้อมที่จะแข่งขันกับต่างประเทศ

.....

บทที่ 4

กลยุทธ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ

บทที่ 4

กลยุทธ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ

ปัญหาการแข่งขันทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่จะทวีความเข้มข้นยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากประเทศต่าง ๆ กำลังปรับตัวอย่างรวดเร็วเพื่อเข้าสู่เวทีของเศรษฐกิจโลกแทนการแข่งขันทางการเมือง การทหาร ความเข้มข้นของการแข่งขันทางเศรษฐกิจจะแตกต่างกันไปตามชนิดของสินค้า และตามช่วงเวลาการเข้ามาแข่งขันของประเทศ คู่แข่งรายใหม่ แรงกดดันของการแข่งขันจากต่างประเทศจึงเป็นทั้งการเปรียบเทียบด้านการแข่งขันระหว่างสินค้าที่ผลิตภายในประเทศกับที่ผลิตในต่างประเทศ และเป็นทั้งการเปรียบเทียบศักยภาพด้านการแข่งขัน (potential competition) ซึ่งปัญหาต่างๆ อาจจะถูกความรุนแรงให้เห็นประจักษ์ในอนาคต

โดยที่การพิจารณาฐานะการแข่งขันกับต่างประเทศต้องคำนึงถึงความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยที่ค้าขายในตลาดโลก (International Competitiveness) และศักยภาพการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศด้านต่างๆ (National Competitiveness) ด้วย ดังนั้นกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถด้านการแข่งขันกับต่างประเทศจึงต้องประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญ คือ

- (1) กลยุทธ์ที่มุ่งขยายตลาดให้กับสินค้าของไทยที่มีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) เช่น การส่งเสริมการส่งออก การขยายตลาดใหม่ ๆ การเปิดเสรีทางการค้าและการลดภาระต้นทุนของสินค้าส่งออกหรือสินค้าที่ค้าขายกับต่างประเทศ เป็นต้น
- (2) กลยุทธ์ที่มุ่งเพิ่มศักยภาพของระบบเศรษฐกิจทั้งระบบ ให้มีความได้เปรียบด้านการแข่งขันหรือด้านต้นทุนในเชิงสัมบูรณ์ (Absolute Advantage) เช่น การพัฒนาปรับปรุงสาธารณูปโภค เครือข่ายคมนาคม ทรัพยากรมนุษย์ พื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการปฏิรูปเศรษฐกิจภายในให้กลไกตลาดทำงานได้ดียิ่งขึ้น เช่น การปฏิรูประบบราชการ เป็นต้น

การปรับตัวเข้าสู่โลกยุคใหม่ภายใต้แนวโน้มที่เข้มข้นทางด้านการแข่งขันทางเศรษฐกิจและการค้านั้น จำเป็นต้องมีการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจอย่างจริงจังและครบวงจร กลยุทธ์ต่าง ๆ จะนำไปสู่ความล้มเหลวอย่างสิ้นเชิงถ้าหากการปรับตัวต่อภาวะการแข่งขันมุ่งเน้นที่การปกป้องคุ้มครองผู้ประกอบการหรือการผลิตภายในประเทศ กลยุทธ์ที่เหมาะสมและจะนำประเทศชาติไปสู่ความสำเร็จในการแข่งขันบนเวทีเศรษฐกิจโลกต้องเป็นกลยุทธ์ที่มองไปข้างหน้า โดยยึดแนวทางในการสนับสนุนการผลิตภายในประเทศให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากรเศรษฐกิจที่มีอยู่อย่างจำกัดได้คุ้มค่าที่สุด

ดังนั้นมาตรการด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ จึงเป็นการมุ่งบรรลุเป้าหมายเชิงกลยุทธ์เพื่อการพยายามรักษาตลาด หรือการขยายตลาดสินค้าส่งออกของไทย รวมทั้งการนำเข้าวัตถุดิบเพื่อการผลิตสินค้าทุนและเทคโนโลยี ส่วนมาตรการด้านเศรษฐกิจภายในประเทศ เป้าหมายเชิงกลยุทธ์เป็นการลดต้นทุนการผลิต ลดข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาคุณภาพการผลิต รูปแบบ สินค้าและการปรับฐานการผลิตให้มีสมรรถนะทางเทคโนโลยีที่สูงขึ้น

1. กลยุทธ์การบริหารเสถียรภาพของเศรษฐกิจส่วนรวม

การรักษาเสถียรภาพของเศรษฐกิจส่วนรวม (Macroeconomic Stability) ให้การเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะสั้นสอดคล้องกับการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะปานกลาง และระยะยาว เป็นแนวทางที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาให้ระบบเศรษฐกิจส่วนรวมมีความเข้มแข็งมั่นคงและไม่เป็น “เศรษฐกิจโปง” (Bubble Economy) นโยบายบริหารเศรษฐกิจส่วนรวม จึงต้องมีวินัยและคำนึงถึงประสิทธิภาพของระบบเศรษฐกิจในระยะยาว นอกจากนี้แล้ว เพื่อให้สินค้าไทยมีฐานะการแข่งขันที่มั่นคงในตลาดโลก การบริหารเสถียรภาพของเศรษฐกิจส่วนรวม จึงต้องให้ความสำคัญกับการรักษาเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง (Real Exchange Rate) ให้สอดคล้องกับพื้นฐานทางเศรษฐกิจในระยะปานกลางหรือระยะยาวด้วย กลยุทธ์ในแนวทางดังกล่าวนี้ ประกอบด้วย

1.1 เร่งรัดมาตรการเพิ่มทุนการออม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการออมในภาคครัวเรือนเพื่อให้อัตราการออมอยู่ในเกณฑ์ที่สูงซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกต่อการสะสมทุนอย่างต่อเนื่องในระยะยาว การยกระดับอัตราการออมนี้ควรเน้นมาตรการอื่นนอกเหนือจากอัตราดอกเบี้ย อันได้แก่ การจัดตั้งและพัฒนากองทุนรวม กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนบำเหน็จกลาง กองทุนประกันสังคม และมาตรการอื่นๆ ที่สามารถช่วยเพิ่มทุนการออมของครัวเรือน สำหรับอัตราดอกเบี้ยควรให้ปรับตัวสอดคล้องกับกลไกตลาด เพื่อมิให้ระดับการสะสมทุนบิดเบือนไปจากความเป็นจริงของพื้นฐานเศรษฐกิจมากจนเกินไป

1.2 รักษาเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนหรืออัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงให้อยู่ในอัตราที่เหมาะสม และมีให้ผันผวนจนก่อต้นทุนความเสี่ยงมากจนทำให้ภาคการค้าระหว่างประเทศได้รับความกระทบกระเทือน ทั้งนี้โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพของระบบการเงินด้วย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากภายใต้ระบบที่มีเงินทุนไหลเข้าออกโดยเสรีและรวดเร็ว นั้น การรักษาเสถียรภาพทั้งอัตราแลกเปลี่ยนและอัตราดอกเบี้ยพร้อม ๆ กันเป็นแนวทางที่ยากจะเป็นไปได้ ดังนั้นนโยบายบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมจึงควรเลือกระบบที่วางเป้าหมายการรักษาเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยน (หรืออัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง) เป็นสำคัญ โดยเปิดโอกาสให้อัตราดอกเบี้ยเคลื่อนไหวสอดคล้องกับธรรมชาติของกลไกตลาดมากกว่าในปัจจุบัน โดยให้การเปลี่ยนแปลงระดับเงินสำรองระหว่างประเทศเป็นกลไกปรับเสถียรภาพในระยะสั้นแทน

1.3 ควบคุมดูแลอัตราเงินเฟ้อโดยใกล้ชิด โดยพยายามรักษาในอัตราที่เหมาะสมหรือมิให้วัฏจักรของภาวะเศรษฐกิจในระยะสั้นส่งผลกระทบต่อราคาสินค้าไทยในสายตาของตลาดโลกมากจนเกินไป

2. กลยุทธ์การส่งเสริมการส่งออกและการเปิดตลาด

การส่งออกและการเปิดตลาดเป็นภาคหน้าที่สำคัญ (leading sector) สำหรับการพัฒนาในระบบเศรษฐกิจเปิด ซึ่งความสำเร็จย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพด้านการจัดการเกี่ยวกับวัตถุดิบ กระบวนการผลิต ราคา และมาตรฐานคุณภาพ รวมทั้งขีดความสามารถในการส่งเสริมตลาดส่งออก และการหลีกเลี่ยงมาตรการกีดกันทางการค้าของประเทศคู่ค้าสำคัญ กลยุทธ์ในแนวทางนี้ ประกอบด้วย

2.1 การสนับสนุนการนำเข้าสินค้าวัตถุดิบและสินค้าทุน เพื่อช่วยภาคเอกชนในการแสวงหาแหล่งวัตถุดิบ

และสินค้าทุนที่มีราคาและคุณภาพดีกว่าหรือเหมาะสมกว่าที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เพื่อจะช่วยลดต้นทุนการผลิต อีกทั้งให้การสนับสนุนในการจัดหาหรือร่วมลงทุนในต่างประเทศเพื่อการจัดหาได้วัตถุดิบได้อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะวัตถุดิบที่จะหาได้ยากขึ้นในอนาคต เช่น ไม้ อัญมณี วัตถุดิบประมง และสินแร่ต่างๆ เป็นต้น

2.2 พัฒนาความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนในการส่งเสริมตลาดส่งออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประชาสัมพันธ์หรือให้ข้อมูลข่าวสารการตลาด การหารือเกี่ยวกับมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมในตลาดส่งออก การส่งเสริมรูปแบบสินค้าและเครื่องหมายการค้าที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาดโลก รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสินค้า

2.3 พิจารณาร่วมมือกับประเทศอุตสาหกรรมที่สำคัญ ๆ ในการพัฒนามาตรฐานและคุณภาพสินค้าส่งออก ให้ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของตลาดนำเข้า โดยความร่วมมือนี้อาจอยู่ในรูปของความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนด้วยกัน

2.4 บรรเทาผลกระทบจากการกีดกันทางการค้าของประเทศคู่ค้าหลัก เช่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นตลาดหลักของประเทศไทยโดยต้องหาตลาดใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิภาคที่มีศักยภาพเป็นประตูการค้าหรือมีแนวโน้มการขยายตัวในอนาคตสูง เช่น เอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และยุโรปตะวันออก สำหรับประเทศที่ยังมีปัญหาในเรื่องกำลังซื้อ เช่น ประเทศยุโรปตะวันออก อาจจำเป็นต้องพิจารณาระบบการค้าต่างตอบแทนมาใช้เพื่อเป็นมาตรการเสริมนอกเหนือจากการอาศัยธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย

2.5 สนับสนุนให้เกษตรกรและผู้ประกอบการภายในประเทศผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับแนวโน้มการเปิดตลาด ทั้งที่จะเป็นผลลัพธ์ของการเจรจาอนุภูมิภาค และการเจรจาภายใต้ภาคีอื่นๆ อาทิเช่น การปรับพันธุ์ข้าวหรือพืชผลทางการเกษตรอื่นๆ ฯลฯ

2.6 สนับสนุนการพัฒนาการผลิตสินค้ามีผู้ทางการตลาดสูงในระยะยาวแล้วส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เช่น สินค้าอุปโภคบริโภคที่สามารถนำมาผลิตใหม่ได้ (Re-cycle) หรือพลาสติกที่ย่อยสลายได้ เป็นต้น โดยรัฐบาลให้การสนับสนุนในระยะแรกเนื่องจากการผลิตสินค้าดังกล่าว ยังต้องศึกษาค้นคว้าวิจัยและมักจะมีต้นทุนเริ่มต้นสูง

2.7 พิจารณาจัดตั้งศูนย์กระจายสินค้าในต่างประเทศที่เป็นเป้าหมายในการขยายตลาด ตลอดจนเร่งรัดประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์กระจายสินค้าต่างๆ ที่ได้จัดตั้งแล้วอยู่ตลอดเวลา

3. กลยุทธ์การเจรจาต่อรองในเวทีเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

การค้าของโลกกำลังมีลักษณะที่เป็นการรวมกลุ่มเฉพาะและมีการต่อรองระหว่างกลุ่มมากขึ้น ไทยซึ่งเป็นประเทศเล็กจึงจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ต่างๆ ในเวทีเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ดังนี้

3.1 **ให้ความสนใจในการเจรจาการค้าระหว่างประเทศมากขึ้น ทั้งในการเจรจาระดับทวิภาคีและพหุภาคี** โดยมี การวางแผนล่วงหน้ามากขึ้นแทนการตั้งรับกับสถานการณ์ เช่น การมีนโยบายเศรษฐกิจเฉพาะสำหรับประเทศ ต่างๆ และการมีเป้าหมายที่ชัดเจนในเวทีย่อย (เช่น กลุ่มแอฟริกา และกลุ่มอาเซียน)

3.2 **สร้างภาพพจน์ในฐานะที่เป็นประเทศเสรีประชาธิปไตยและมีทัศนะที่เป็นสากล** ให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้น ในเวทีการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการเจรจาต่อรอง โดยไม่ละเลยโอกาสในการเข้าร่วม ทารือในทุก ๆ เวทีเจรจา

3.3 **ร่วมกับกลุ่มประเทศอื่น ๆ ในการผลักดันองค์การการค้าโลก (WTO) ให้มีประสิทธิภาพโดยเร็ว** และ ผลักดันให้การเจรจาปัญหาในรายละเอียดรวมทั้งข้อพิพาทต่าง ๆ อาศัยกลไกองค์การการค้าโลก โดยอำนวยความสะดวกต่อประเทศกำลังพัฒนาเป็นสำคัญ

3.4 **เตรียมพร้อมสำหรับการเจรจาแกตต์รอบต่อไป** โดยเริ่มพิจารณากำหนดท่าทีในเรื่องของสินค้าการ เกษตร บริการ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ และมาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากร รวมทั้งติดตามสภาพปัญหาที่อาศัย ข้อยกเว้นแห่งแนวทางการค้าเสรี

3.5 **ท่าทีต่อการรวมกลุ่มของเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ควรมุ่งไปในทิศทางที่ก่อผลทางปฏิบัติเต็มที่** โดยการเร่งรัดระยะเวลาและการยกเว้นรายการสินค้าให้น้อยที่สุด และให้เป็นกลุ่มที่เปิดกว้าง เช่น พร้อมขยาย วงเพื่อรับสมาชิกใหม่หรือเชื่อมโยงกับกลุ่มการค้าอื่นๆ

3.6 **สร้างความพร้อมทางด้านข้อมูลข่าวสาร** อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเตรียมการสำหรับการเจรจาต่อ รอง

3.7 **พัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อม** มีความเชี่ยวชาญเฉพาะตลาด และการเพิ่มสมรรถภาพและ ประสิทธิภาพของทูตไทยและทูตพาณิชย์ พร้อมๆ กับการลดพึ่งพาการว่าจ้าง Lobbyist ลง

3.8 **พัฒนาองค์กรที่เป็นสำนักงานกลางหรือ Multi-Agency ในการดูแลเรื่องเศรษฐกิจระหว่างประเทศ** เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพในการเจรจาต่อรอง รวมทั้งประสานท่าทีของฝ่ายต่างๆ ให้เป็นที่เข้าใจร่วมกัน

4. กลยุทธ์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเวทีระหว่างประเทศ

ประเทศไทยเป็นระบบเศรษฐกิจเปิดและมีความเป็นนานาชาติ (internationalization) อยู่ในระดับสูง จึงต้องให้ความสำคัญต่อการดำเนินนโยบายความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ทั้งในระดับพหุภาคีและ ทวิภาคี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อบรรลุเป้าหมายในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ (Regional Link) ระหว่างกลุ่ม ประเทศลุ่มแม่น้ำโขง กลุ่มประเทศอาเซียน และกลุ่มประเทศในอนุทวีปเอเชียใต้ โดยกำหนดให้มีกลยุทธ์ ดังนี้

4.1 **ผลักดันให้เอเปค (APEC) เป็นองค์กรที่มุ่งเน้นในเรื่องการประสานความร่วมมือต่าง ๆ** ในทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการถ่ายทอดเทคโนโลยี การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ

4.2 **ร่วมกับประเทศที่สำคัญหรือเป็นไปได้ในการสร้างเวทีความร่วมมือทางเศรษฐกิจเฉพาะสาขา** อันเป็นเวทีใหม่ ๆ และไม่จำเป็นต้องครอบคลุมเฉพาะประเทศสมาชิกกลุ่มเอเปค เช่น ความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนา กับประเทศญี่ปุ่น หรือบางประเทศในยุโรป หรือความร่วมมือด้านทรัพยากรมนุษย์ และโครงสร้างพื้นฐานกับประเทศในเอเชียและออสเตรเลียหรือความร่วมมือด้านพลังงานกับประเทศในตะวันออกกลาง เป็นต้น

4.3 **พัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงเศรษฐกิจของกลุ่มเอเชียตะวันออกกับกลุ่มประเทศเอเชียใต้** เพื่อเป็นการขยายบทบาทของเศรษฐกิจไทยในภูมิภาคพร้อม ๆ ไปด้วยแนวโน้มในการขยายตัวของเศรษฐกิจเอเชีย

4.4 **เร่งรัดการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน** ซึ่งประกอบด้วย ประเทศในเขตลุ่มแม่น้ำโขง (Mekong Economic Area) และเขตสามเหลี่ยมเศรษฐกิจในภาคใต้ (IMT-GT) เป็นต้น

4.5 **จัดทำข้อตกลงความร่วมมือทางการค้าระดับทวิภาคีกับประเทศเพื่อนบ้าน** เช่น ลาว กัมพูชา เพื่อให้ความเชื่อมโยงทางการค้าและการลงทุนที่มีกับประเทศเหล่านี้มีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ความร่วมมืออาจรวมถึงตั้งแต่การร่วมกันให้ความสะดวกในการเคลื่อนย้ายสินค้าระหว่างกัน จนถึงการร่วมกันให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าที่สำคัญบางประเภท

4.6 **ให้ความช่วยเหลือมิตรประเทศในฐานะกลไกประสานงานความร่วมมือทางเศรษฐกิจ** โดยการกำหนดประเทศเพื่อนบ้านทุกประเทศเป็นเป้าหมายทางเศรษฐกิจและมีการวางแผนระยะยาวในการให้ความช่วยเหลือที่เน้นในการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และโดยการนำภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ทั้งในระดับการวางแผน การสนับสนุนโครงการ การดำเนินโครงการ รวมทั้งในระดับการติดตามและประเมินผลโครงการด้วย

4.7 **ให้ความช่วยเหลือและร่วมมือในการพัฒนาระบบการเงินแก่ประเทศเพื่อนบ้าน** เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดีต่อกัน

5. กลยุทธ์การสนับสนุนการลงทุนจากต่างประเทศ

ประเทศไทยยังคงประสบกับภาวะเงินทุนไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับศักยภาพและเป้าหมาย การพัฒนาที่มีอยู่รวมทั้งสถานการณ์ที่บีบให้จำเป็นต้องยกระดับเทคโนโลยีการผลิตและการจัดการให้สอดคล้องกับความสามารถเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) ที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ต้องกำหนดกลยุทธ์เพื่อชักชวนให้เกิดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ พร้อมทั้งการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ ดังนี้

5.1 **เร่งประชาสัมพันธ์ให้นักลงทุนจากต่างประเทศได้มีความเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับศักยภาพด้านเศรษฐกิจและ**

การลงทุนในประเทศไทย ตลอดจนประชาสัมพันธ์การให้สิทธิประโยชน์แก่กิจการที่ได้รับบัตรส่งเสริมการลงทุนในเขต 3 และโครงการการพัฒนาพื้นที่เฉพาะต่างๆ โดยให้นักลงทุนจากต่างประเทศได้รับทราบอย่างชัดเจน

5.2 ชักชวนให้นักลงทุนต่างชาติ (Prospective foreign investors) เข้ามารลงทุนในอุตสาหกรรมที่ต้องอาศัยการพัฒนาเทคโนโลยี (โดยเฉพาะอุตสาหกรรมยานยนต์ และส่วนที่สนับสนุนการผลิต หรือ supporting industries) โดยเน้นอุตสาหกรรมขนาดกลาง - ขนาดเล็กที่เป็นอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนต่างๆ และผลิตยานยนต์ที่เหมาะสมสำหรับการจำหน่ายในภูมิภาคใกล้เคียง ตลอดจนต้องสนับสนุนให้มีการร่วมมือเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีในอุตสาหกรรมดังกล่าวด้วย

5.3 ชักชวนให้เกิดโครงการลงทุนหรือร่วมลงทุนในอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบทางการเกษตร เช่น อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมที่ใช้มันสำปะหลัง ยางพารา หรือพืชอื่นเป็นวัตถุดิบ อุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพาอาศัยวัตถุดิบจากต่างประเทศ เช่น อุตสาหกรรมปิโตรเลียม และอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ ฯลฯ

5.4 อาศัยกรอบข้อตกลงคุ้มครองการลงทุนระหว่างประเทศและข้อตกลงภาษีซ้อนให้เป็นประโยชน์ต่อการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ

6. กลยุทธ์การสนับสนุนการลงทุนของไทยในต่างประเทศ

เศรษฐกิจไทยเริ่มพัฒนาเข้าสู่ลำดับขั้นของการลดความเป็นประเทศลูกหนี้ (debt reducer) โดยเริ่มมีการส่งออกทุนสู่บริเวณใกล้เคียง อันเป็นปรากฏการณ์ที่แตกต่างไปจากทศวรรษก่อนหน้านี้ ดังนั้น กลยุทธ์ของรัฐต่อการลงทุนของไทยในต่างแดน จึงสมควรได้รับความสนใจมากขึ้น และมีแผนที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม การแทรกแซงของรัฐควรเน้นการสร้างความสะดวก (facilitation) และลดอัตราความเสี่ยง (โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความเสี่ยงจากการเมืองในประเทศผู้รับทุน) ให้แก่นักลงทุนเป็นสำคัญ มากกว่าที่จะเป็นการสนับสนุนผ่านมาตรการอุดหนุนและสิ่งจูงใจทางภาษีอากร

6.1 เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยจะต้องดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อลดความหวาดระแวงแคลงใจที่มีต่อนักธุรกิจไทยว่ามุ่งกอบโกยผลประโยชน์ในการเข้าไปทำการค้าและการลงทุน โดยทั้งรัฐบาลไทยและรัฐบาลประเทศผู้รับทุนควรร่วมมือในการประสานเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นอย่างใกล้ชิด

6.2 พัฒนาความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของนักลงทุนไทยที่จะไปลงทุนในต่างประเทศ โดยสนับสนุนให้มีการร่วมมือกับประเทศที่ประสบความสำเร็จในการลงทุนในต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เพื่อร่วมมือกันในการเข้าไปลงทุน หรือทำธุรกิจร่วมกันในประเทศต่าง ๆ เช่น กลุ่มอินโดจีน ซึ่งจะทำให้นักลงทุนไทยได้เรียนรู้ประสบการณ์การลงทุนจากนักลงทุนของประเทศดังกล่าว

6.3 สนับสนุนให้มีการจัดทำความตกลงว่าด้วยความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนของไทยกับภาคเอกชนของต่างประเทศ โดยเฉพาะความร่วมมือด้านข้อมูลข่าวสารการค้า และการลงทุน เพื่อเสริมสร้างความพร้อมและลดอัตราเสี่ยงด้านการลงทุน

6.4 **ให้ความสำคัญกับบทบาทของธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย และดำเนินการให้มีการจัดทำความตกลงด้านการลงทุนกับประเทศต่างๆเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเป็นการสร้างหลักประกันแก่นักลงทุนจากต่างประเทศและนักลงทุนไทยที่จะไปลงทุนในต่างประเทศ**

7. กลยุทธ์ด้านแรงงานและทรัพยากรมนุษย์

กลยุทธ์นี้มีความสำคัญยิ่งต่อการปรับปรุงความสามารถด้านการแข่งขันของไทย ทั้งในระยะเร่งด่วนและในระยะยาว โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ การพัฒนาแรงงานให้มีทักษะฝีมือเป็นเลิศในภูมิภาค และการปรับปรุงระดับการศึกษาของประชากรทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศในอนาคต กลยุทธ์ในด้านนี้ประกอบด้วย

7.1 การพัฒนาทางการศึกษา

1) **การพัฒนาาระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งทางด้านประสิทธิภาพการเรียนการสอนและปริมาณอัตราการเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาและระดับวิชาชีพให้สูงขึ้น** ทั้งนี้ต้องเร่งรัดนโยบายการยกระดับการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี และนโยบายการกำหนดอัตราการเรียนรู้ต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพิ่มจากร้อยละ 46.2 ในปัจจุบัน เป็นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 85.0 ตาม เป้าหมายในปี 2539

2) **การพัฒนาาระบบการศึกษาในระดับสูงหรือในระดับมหาวิทยาลัย และในระดับอาชีว ศึกษา** ให้สอดคล้องกับการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และรองรับต่อการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค โดยความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชนในการวางแผนระยะสั้นและระยะยาว และมีกลไกควบคุมการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเตรียมบุคลากรในสาขาและระดับต่าง ๆ ให้มีปริมาณพอเพียงกับความต้องการและคุณภาพเป็นที่ยอมรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

- ระดับปริญญาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- ระดับช่างเทคนิค ช่างฝีมือ และช่างผู้ชำนาญงาน
- ระดับกึ่งฝีมือ
- บุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

3) **เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนในภาคการศึกษา** เพื่อสนองความต้องการของตลาดแรงงานและรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่จะมีขึ้นในอนาคต อาทิเช่น

- (1) การส่งเสริมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเอกชนที่สอนด้านวิศวกรรมศาสตร์

(2) การส่งเสริมการจัดตั้งโรงเรียนนานาชาติเพื่อเปิดสอนด้านภาษาต่างประเทศที่มีบทบาทสำคัญทางการค้าและธุรกิจ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาญี่ปุ่น และภาษาจีน เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้ความสัมฤทธิ์ผลทางภาษาต่างประเทศของนักเรียนไทยสูงขึ้น รวมทั้งเพื่อเป็นการรองรับความต้องการสถานศึกษาของครอบครัวผู้เชี่ยวชาญ และนักธุรกิจจากต่างประเทศ

4) **พิจารณาจัดตั้งกองทุนการศึกษาต่อระดับสูง** ให้แล้วเสร็จในปี 2539 เพื่อเพิ่มโอกาสในการศึกษา และยกระดับคุณภาพของบัณฑิตไทยให้สอดคล้องกับความสำเร็จก้าวหน้าในอนาคตได้อย่างกว้างขวางเพียงพอ กองทุนการศึกษาต่อระดับสูงควรเป็นโครงการเงินกู้ยืมอัตราดอกเบี้ยผ่อนปรน และมุ่งเป้าหมายที่การศึกษาต่อในสถานศึกษาที่มีคุณสมบัติเป็นที่ยอมรับในต่างประเทศ หรือในสถานศึกษาในประเทศไทยเฉพาะที่มีคุณภาพสูงในระดับสากล กองทุนนี้จะเตรียมกำลังคนที่มีความรู้ความสามารถสูงให้แก่ทั้งภาคเอกชนและภาครัฐ กองทุนประเภทนี้ควรประกอบด้วยกองทุนดังต่อไปนี้

(1) กองทุนการศึกษาต่อต่างประเทศของข้าราชการพลเรือน โดยมีเป้าหมายที่ควรตอบสนองความต้องการบุคลากรของภาครัฐ

(2) กองทุนการศึกษาขั้นสูงสำหรับบุคคลทั่วไป โดยเปิดโอกาสให้ผู้ประสงค์จะศึกษาต่อขั้นสูงโดยไม่ต้องมีการมีข้อผูกพันการทำงานให้หน่วยราชการสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่มีอัตราดอกเบี้ยและเงื่อนไขเงินกู้ที่ผ่อนปรนพอสมควร กองทุนนี้ควรอาศัยแหล่งเงินกู้จากต่างประเทศมิใช่เงินสนับสนุนจากงบประมาณของรัฐ

(3) กองทุนการศึกษอบรมของมหาวิทยาลัยต่างๆ โดยมีเป้าหมายที่มีลักษณะเฉพาะสำหรับความต้องการของหน่วยงานของตน

7.2 ด้านการฝึกอบรม

1) **การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของแรงงานที่ด้อยการศึกษาให้มีทักษะที่ดีขึ้น** โดยให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมรับผิดชอบด้านการฝึกอบรมแรงงานของตนด้วย เนื่องจากปัจจุบันมีแรงงานที่ทำงานแล้วแต่ยังด้อยการศึกษาอยู่เป็นจำนวนมาก แรงงานเหล่านี้เป็นแรงงานประเภทไร้ฝีมือซึ่งจะต้องให้มีการพัฒนาคุณภาพด้วยการฝึกอบรมหรือการศึกษาแบบนอกโรงเรียนมากขึ้น

2) **จัดตั้งกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงานให้แล้วเสร็จภายในปี 2539** เพื่อใช้สนับสนุนการฝึกอบรมลูกจ้างทั้งที่อยู่ในระบบการจ้างงานแล้วและที่ถูกลดออกจากงาน ตลอดจนกลุ่มแรงงานใหม่ที่เข้าสู่ตลาดแรงงานให้สามารถยกระดับการศึกษา เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และระดับของฝีมือแรงงานให้สูงขึ้น ทั้งนี้โดยจะต้องมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างภาครัฐ เอกชน และลูกจ้าง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานของกองทุนฯ

3) สนับสนุนให้ภาคเอกชนจัดตั้งสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานเฉพาะอย่าง และสถาบันฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพระดับสูงด้านการบริหาร เพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละอุตสาหกรรมเป็นการเฉพาะ และสอดคล้องกับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป โดยรัฐอาจจัดสรรงบประมาณอุดหนุนบางส่วนแก่สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานของเอกชนในระยะเริ่มต้นของการดำเนินการ และโดยผ่านมาตรการส่งเสริมการลงทุนของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน การสนับสนุนควรให้สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในต่างจังหวัด

4) การให้การส่งเสริมการลงทุนของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ควรสนับสนุนกิจกรรมประเภทพัฒนาฝีมือแรงงานและวิจัยและพัฒนาให้มีบทบาทสำคัญมากขึ้น

7.3 ด้านแรงงานต่างประเทศ

การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของไทยในปัจจุบันและอนาคต ได้ส่งผลต่อภาวะตลาดแรงงานตึงตัว ทำให้เกิดความต้องการแรงงานที่มีฝีมือจากต่างประเทศในบางสาขาอาชีพ และในขณะเดียวกันก็เกิดการอพยพแรงงานไร้ฝีมือจากประเทศเพื่อนบ้าน การเคลื่อนย้ายแรงงานตามความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศไทย เป็นการเปลี่ยนแปลงโดยธรรมชาติที่จะช่วยลดอุปสรรคของการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องกำหนดกลยุทธ์ด้านแรงงานต่างประเทศดังนี้

1) ให้มีการอนุญาตแรงงานต่างประเทศเข้ามาทำงานในสาขาการเกษตร ก่อสร้าง ประมง เหมืองแร่ และงานรับจ้างใช้แรงงานโดยทั่วไปเพื่อเป็นการบรรเทาปัญหาการขาดแคลนแรงงานในห้องถิ่น และเป็นการเพิ่มศักยภาพในการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกให้สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ โดยกำหนดให้มีการลดขั้นตอนต่างๆ ให้มีความยืดหยุ่นและคล่องตัวสอดคล้องกับเงื่อนไขและสถานการณ์ของตลาดแรงงาน ทั้งนี้จะต้องควบคุมดูแลมิให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศได้

2) พิจารณาลดขั้นตอนการอนุมัติการอนุญาตทำงานของแรงงานต่างประเทศ โดยเฉพาะงานในตำแหน่งสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลน เช่น วิศวกรรม งานช่างเทคนิค หรืองานที่ต้องใช้ความสามารถพิเศษหรือความชำนาญเฉพาะด้าน

3) ทบทวนและปรับปรุงพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ประกาศกระทรวงมหาดไทย และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของคนต่างด้าวให้เกิดความคล่องตัว ในการจ้างงานและให้สอดคล้องกับสถานการณ์ตลาดแรงงานและความมั่นคงของประเทศ รวมทั้งให้แรงงานต่างด้าวเข้าสู่ระบบที่ทางการสามารถบริหารจัดการได้ และมีความชัดเจนในเงื่อนไขต่างๆ เกี่ยวกับการได้รับอนุญาต

8. กลยุทธ์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

กลยุทธ์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความสำคัญยิ่งต่อการสร้างขีดความสามารถ ในการแข่งขันใน

ระยะยาว โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทั้งด้านเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม การพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในสาขาที่ขาดแคลนให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ รวมทั้งการจัดให้มีการพัฒนาบริการพื้นฐานให้อุตสาหกรรมเพื่อการใช้และการวางรากฐานการนวัตกรรมทางเทคโนโลยีโดยมีกลยุทธ์ต่าง ๆ ดังนี้

8.1 พัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดย

1) เร่งรัดการผลิตวิศวกร นักวิทยาศาสตร์ และนักเทคโนโลยีในสาขาที่มีความต้องการสูงทั้งในสถาบันการศึกษารัฐและเอกชน

2) เร่งรัดการผลิตช่างเทคนิคและแรงงานฝีมือในสาขาที่ขาดแคลนให้มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการและคุณภาพเป็นที่ยอมรับ โดย

(1) ยกระดับความรู้และความชำนาญของช่างเทคนิค และช่างฝีมือที่มีอยู่แล้ว โดยให้มีการศึกษาต่อหลักสูตรช่างเทคนิค และช่างฝีมือระดับสูง รวมทั้งการจัดฝึกอบรมวิชาชีพเฉพาะด้านอย่างกว้างขวาง

(2) ให้มีการร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างสถาบันการศึกษาและภาคอุตสาหกรรมในการปรับปรุงระบบการสอนให้สามารถสนองตอบความต้องการของตลาด และให้ทันกับความก้าวหน้าทางวิทยาการ

3) สร้างบุคลากรระดับสูงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในสาขาอุตสาหกรรมเป้าหมายและการเกษตรทันสมัย เพื่อปฏิบัติภารกิจวิจัยและพัฒนา และการเพิ่มขีดความสามารถการสอนของมหาวิทยาลัย และงานวิชาการอื่น ๆ โดยมีมาตรการหลัก ๆ ประกอบด้วย

(1) กำหนดเป้าหมายและแผนการใช้ประโยชน์ของบุคลากรที่จะไปศึกษาระดับปริญญาตรี-โท-เอก ในต่างประเทศให้ชัดเจน

(2) พัฒนาการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศให้ได้มาตรฐานและมีขีดความสามารถสอดคล้องกับความต้องการของตลาด

(3) สนับสนุนการนำนักวิชาการไทยในต่างประเทศกลับมาทำงานในประเทศ

(4) พัฒนาอาชีพนักวิจัยให้มีความก้าวหน้า โดยให้การสนับสนุนเป็นพิเศษด้านทุนการวิจัย รายได้ และสิทธิประโยชน์ของผลงานวิจัย

4) เพิ่มพูนความรู้บุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันกับความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี โดยจะสนับสนุนบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้มีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรม การประชุมสัมมนาทางวิชาการและวิชาชีพ การร่วมในโครงการวิจัยและพัฒนา และการแลกเปลี่ยน

เปลี่ยนทางวิชาการ ฯลฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้จะส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชมรมวิชาชีพ โดยจะพิจารณาใช้มาตรการทางการเงินและการคลัง ให้การสนับสนุนเป็นพิเศษเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนทางกลุ่มวิชาชีพร่วมกับรัฐในการยกระดับความสนใจทางเทคโนโลยีและมีมือแรงงาน 8.2 เพิ่มประสิทธิภาพการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ นอกจากนี้จะส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชมรมวิชาชีพ โดยจะพิจารณาใช้มาตรการทางการเงินและการคลัง ให้การสนับสนุนเป็นพิเศษเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนทางกลุ่มวิชาชีพร่วมกับรัฐในการยกระดับความสนใจทางเทคโนโลยีและมีมือแรงงาน

8.2 เพิ่มประสิทธิภาพการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ

1) เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเทคโนโลยีของอุตสาหกรรม โดย

(1) ส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาความสามารถทางเทคโนโลยีในประเทศ โดยให้สิทธิประโยชน์เป็นพิเศษแก่กิจกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้น และกำกับติดตามให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ

(2) การสนับสนุนองค์กรภาคเอกชนให้มีบทบาทมากยิ่งขึ้นในการจัดบริการเกี่ยวกับข้อมูลเทคโนโลยี การให้คำปรึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการประเมินเทคโนโลยี และการตัดสินใจเลือกเทคโนโลยีแก่ผู้ประกอบการ

(3) คຸ້ມครองสิทธิแห่งทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อกระตุ้นให้มีการประดิษฐ์คิดค้นทางเทคโนโลยีในประเทศและเพื่อความมั่นใจของแหล่งเทคโนโลยีต่างประเทศในการถ่ายโอนเทคโนโลยีสู่ประเทศไทยมากขึ้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของระดับความสามารถทางเศรษฐกิจทางเทคโนโลยีและผลประโยชน์ของประเทศเป็นสำคัญ

2) แพร่กระจายเทคโนโลยีสู่อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม โดยปรับปรุงการให้สิ่งจูงใจ และให้การสนับสนุนด้านวิชาการ เพื่อสนับสนุนระบบรับช่วงการผลิต โดยเน้นในอุตสาหกรรมการเกษตรและอุตสาหกรรมที่มีการจ้างงานสูง

3) เพิ่มความสามารถในการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีให้ทัดเทียมผู้เป็นเจ้าของเทคโนโลยี โดย

(1) พัฒนาระบบมาตรฐานวิทยา มาตรฐานผลิตภัณฑ์ การวิเคราะห์ทดสอบและการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ ให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ

(2) ส่งเสริมบริษัทที่ปรึกษาอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีของเอกชน

8.3 ส่งเสริมบทบาทของเอกชนในการวิจัยและพัฒนาเพื่อคัดแปลง ปรับปรุง และ นวัตกรรมทางเทคโนโลยี โดย

1) **จัดให้มีมาตรการจูงใจด้านภาษีใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น** เช่น

(1) ให้เอกชนใช้เงินรายได้จัดตั้งทุนพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูงในธุรกิจของตน หรือเพื่อสนับสนุนกลุ่มอุตสาหกรรม

(2) ให้ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้จากค่าแห่งกิวติวัลส์ ค่าแห่งสิทธิบัตร และ ค่าแห่งเครื่องหมายการค้า อันเป็นผลที่ได้รับจากการวิจัยและพัฒนา มีกำหนดระยะเวลาหนึ่ง เป็นต้น

2) **จัดให้มีมาตรการจูงใจด้านการเงิน** เช่น

(1) เพิ่มปริมาณเงินกู้ระยะยาว ดอกเบี้ยต่ำ สำหรับเอกชนกู้ยืมไปทำการวิจัยและพัฒนา นำผลการวิจัยไปลงทุนทางอุตสาหกรรมและการค้า และสร้างห้องปฏิบัติการวิจัยและพัฒนา โดยอาจพิจารณาให้สถาบันการเงินของรัฐ เช่น IFCT จัดตั้งฝ่ายพัฒนาเทคโนโลยีขึ้นมาดูแล ในเรื่องนี้โดยเฉพาะ

(2) จัดให้มีเงินกู้ปลอดดอกเบี้ยและ/หรือเงินอุดหนุนให้เปล่าแก่โครงการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนที่มีความเสี่ยงแต่เป็นประโยชน์สูงต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม และเทคโนโลยี รวมทั้งผ่อนปรนให้ไม่ต้องใช้คืนเงินกู้เมื่อการวิจัยล้มเหลว

(3) สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนสถาปนา (Venture Capital) เพื่อร่วมลงทุนในธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยีใหม่ที่มีผลตอบแทนสูง แต่มีความเสี่ยง

3) **จัดให้มีมาตรการสนับสนุนอื่น ๆ** เช่น

(1) เร่งรัดการจัดตั้งอุทยานวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกด้านโครงสร้างพื้นฐาน บรรยากาศที่เหมาะสม บริการและความร่วมมือทางวิชาการจากหน่วยงานของรัฐในการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน

(2) ให้การสนับสนุนแก่อุตสาหกรรมในการจัดตั้งกลุ่มเพื่อการวิจัยและพัฒนา (R&D consortium) เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างอุตสาหกรรมประเภทเดียวกัน และลดต้นทุนในการวิจัย เนื่องจากมีการใช้อุปกรณ์และบุคลากรร่วมกันได้

8.4 เพิ่มการสนับสนุนและปรับปรุงการวิจัยและพัฒนาของรัฐ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ ดังนี้

1) จัดทำแผนงานวิจัยและพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการทางเทคโนโลยีของอุตสาหกรรม โดยจัดทำเป็นแผนงานหรือโครงการขนาดใหญ่ มีการร่วมมือกับผู้ใช้ การสร้างเครือข่ายการทำงานของสถาบันวิจัย รัฐ มหาวิทยาลัย เอกชน และการสร้างกลไกการนำผลงานวิจัยสู่การใช้

2) ปรับปรุงสถาบันวิจัยและพัฒนาของรัฐให้มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาทางเทคโนโลยีของอุตสาหกรรม โดย

(1) ปรับปรุงองค์กรวิจัยของรัฐให้มีความชำนาญทางเทคโนโลยีเฉพาะทางมากขึ้น เพื่อให้การสนับสนุนทางเทคโนโลยีแก่อุตสาหกรรมได้อย่างแท้จริง

(2) ให้สถาบันวิจัยของรัฐดำเนินการในลักษณะที่เชื่อมโยงกับธุรกิจ และอุตสาหกรรมมากขึ้น เช่น ให้ภาคอุตสาหกรรมร่วมเป็นกรรมการบริหารสถาบัน สร้างกลไกความร่วมมือกับเอกชนในการวิจัยและพัฒนาให้บริการด้านวิจัยรับจ้าง (contract R&D) สำหรับอุตสาหกรรม เป็นต้น

9. กลยุทธ์ด้านการคลังและภาษีอากร

เพื่อให้มาตรการด้านการคลังของรัฐสอดคล้องกับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติ การยึดมั่นในหลักประสิทธิภาพของระบบเศรษฐกิจส่วนรวมเป็นสิ่งจำเป็น ในขณะที่ทางด้านรายจ่ายต้องมุ่งเน้นในด้านการสะสมทุนในโครงสร้างพื้นฐานหรือบริการต่าง ๆ ที่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมสูง ภาษีอากรจะต้องมีอัตราที่ไม่สูงจนเกินไป และจัดเก็บไม่ซ้ำซ้อน ทั้งนี้โดยมีกลยุทธ์ในรายละเอียด ดังนี้

9.1 งบประมาณรายจ่าย

1) ภายใต้สถานการณ์ที่การแข่งขันทางเศรษฐกิจในตลาดโลกเริ่มเข้ามามีบทบาทสูงแทนการแข่งขันทางการเมืองการทหารระหว่างประเทศ การปรับตัวของโครงสร้างรายจ่ายที่ลดการใช้จ่ายทางการทหารและรายจ่ายอื่น ๆ ที่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจต่ำเป็นปัจจัยที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2) เร่งลดสัดส่วนของรายจ่ายประจำเมื่อเทียบกับรายจ่ายลงทุน ซึ่งในปัจจุบัน (2537) รายจ่ายประจำมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 60.1 การปรับลดสัดส่วนของรายจ่ายประจำนั้น ต้องครอบคลุมไปถึงมาตรการปฏิรูประบบราชการและการแก้ไขปัญหากำลังคน ในภาครัฐที่มีสภาพการว่างงานแอบแฝงได้ลดลง รายจ่ายประจำอาจมีสัดส่วนสูงในระยะยาวได้ก็ต่อเมื่ออยู่ภายใต้เงื่อนไขของการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเพิ่มขึ้นหรือมีการปรับลดบทบาทภาครัฐลง

3) ปรับปรุงประสิทธิภาพของการจัดสรรและการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ลดขั้นตอนการตรวจสอบควบคุมเพื่อเพิ่มความคล่องตัวและเพิ่มประสิทธิผลของการใช้จ่ายเงินของรัฐบาล

4) เพิ่มบทบาทของภาคเอกชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนของภาครัฐบาล

9.2 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล

1) นโยบายภาษีต้องเน้นการปรับปรุงโครงสร้างภาษีให้เอื้อต่อการออม การลงทุนและการ

เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ โดยปรับระบบภาษีให้มีความเป็นกลาง จัดปัญหาภาษีซ้ำซ้อน การกำหนดอัตราภาษีต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อความสมัครใจในการเสียภาษี และความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะกับประเทศเพื่อนบ้าน

2) ปรับโครงสร้างภาษีให้เอื้อต่อการพัฒนาระบบการเงินของประเทศ อาทิ การพัฒนาตราสารการเงิน การพัฒนาธุรกิจการให้กู้ยืมระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายที่จะผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการเงินในภูมิภาค

3) สนับสนุนการจัดทำอนุสัญญาฯ หรือความตกลงระหว่างประเทศ เพื่อหลีกเลี่ยงการเก็บภาษีซ้อน

9.3 ภาษีศุลกากร

1) เร่งปรับโครงสร้างพิกัดอัตราศุลกากรให้สอดคล้องกับลำดับขั้นของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและสภาพแวดล้อมด้านการแข่งขันทางการค้ากับนานาชาติ โดยในระยะแรกจะต้องเร่งดำเนินการปรับโครงสร้างตามหลักการที่คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบไปแล้ว เมื่อวันที่ 1 และ 10 กันยายน 2535 ให้แล้วเสร็จภายใน กลางปี 2538 คือ ให้มีอัตราอากรขาเข้าทั่วไปเพียง 6 อัตรา คือ ร้อยละ 0, 1, 5, 10, 20 และ 30 ยกเว้นกรณีรถยนต์นั่งสำเร็จรูป มีอัตราพิเศษอีก 2 อัตรา คือ ร้อยละ 42 และ 68.5 สำหรับอุตสาหกรรมที่ได้รับการคุ้มครองพิเศษนั้น ในระยะยาวควรมีการพิจารณาทบทวนความจำเป็นตามความเหมาะสมกับโครงสร้างการผลิตของประเทศในอนาคต

2) ปรับปรุงพิธีการศุลกากรโดยครบถ้วนและรวมถึงการประเมินราคาเพื่อการศุลกากร (Customs Valuation) ให้สอดคล้องกับมาตรฐานแกตต์โดยเร็วที่สุดและโดยมุ่งหมายให้มีมาตรฐานทัดเทียมกับประเทศคู่แข่งของไทย

3) ให้ภาคเอกชนร่วมมือในการกำหนดคุณสมบัติของตัวแทนส่งออกและให้เอกชนดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน

9.4 ภาษีมูลค่าเพิ่ม

ควรทบทวนให้ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มให้เหมาะสมต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพของภาคเศรษฐกิจและก่อให้เกิดฐานภาษีที่กว้างขวางที่สุดเท่าที่จะทำได้ เนื่องจากอัตราภาษีมีผลต่อฐานภาษีและต้นทุนการผลิต

9.5 ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากร

ดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารการจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการจัดเก็บภาษีและลดต้นทุนในการเสียภาษีที่ไม่จำเป็น ตลอดจนอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการธุรกิจและผู้เสียภาษีทั่ว ๆ ไป

10. กลยุทธ์สร้างสิ่งจูงใจในการลงทุนและการประกอบธุรกิจภายในประเทศ

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะส่งเสริมการลงทุนและประกอบธุรกิจภายในประเทศ ได้แก่ การสร้างมาตรการสิ่งจูงใจให้เอื้อต่อผู้ประกอบการให้สามารถแข่งขันได้ในกรอบกติกาการค้าสากล และการกำหนดแผนงานอื่นๆ ที่สอดคล้องกัน โดยกลยุทธ์ในส่วนนี้ประกอบด้วย

10.1 ปรับปรุงมาตรการช่วยเหลือผู้ผลิตเพื่อส่งออกภายใต้กติกาสากล ที่ประเทศคู่ค้าไม่สามารถยกมาอ้างในการเก็บภาษีได้ตอบได้ ซึ่งในส่วนของการส่งเสริมการลงทุนตามกฎหมายส่งเสริมการลงทุนที่มีบทบัญญัติว่าด้วยการให้สิทธิประโยชน์พิเศษเพื่อส่งเสริมการส่งออกนั้นเห็นควรให้มีการทบทวนถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับเมื่อเทียบกับผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้นจากการตอบโต้ของประเทศคู่ค้า และให้มีการใช้มาตรการอย่างเลือกสรรยิ่งขึ้น ในกรณีจำเป็นอาจมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการส่งเสริมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

10.2 ในด้านการกระจายการลงทุนในส่วนภูมิภาค การให้สิทธิและประโยชน์ด้านภาษีอากรเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะการให้สิทธิประโยชน์สูงสุดในพื้นที่ส่งเสริมการลงทุนเขต 3 ตามกฎหมายส่งเสริมการลงทุนเป็นเพียงมาตรการเฉพาะหน้าสำหรับอุตสาหกรรมในระยะยาวจำเป็นจะต้องมีการพิจารณาประสานแนวทางที่มุ่งเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโดยคำนึงถึงประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

1) **การจัดสาธารณูปโภคอย่างเป็นระบบ** และให้การส่งเสริมการลงทุน ประสานสอดคล้องกับแผนการพัฒนาสาธารณูปโภคนั้น ทั้งนี้เพื่อมิให้มีการกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมไปในท้องถิ่นต่างๆ โดยขาดความพร้อมด้านสาธารณูปโภค

2) **การดูแลให้มีผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่นน้อยที่สุด** โดยการจัดระบบการใช้เขตพื้นที่และมีการควบคุมสารพิษทางอุตสาหกรรมอย่างเคร่งครัด

3) การวางแผนด้านทรัพยากรโดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรมนุษย์ การย้ายถิ่นฐานและการจัดชุมชนให้มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและการกระจายตัวของการลงทุนภาคอุตสาหกรรม

4) การพัฒนาเขตพื้นที่เฉพาะ เช่น พื้นที่ยุทธศาสตร์หรือพื้นที่ติดชายแดน ซึ่งจะช่วยขยายตลาดการค้าให้แก่ไทย

10.3 เวิร์ดกฎหมายตอบโต้และป้องกันการทุ่มตลาด (ADs&CVDs Law) เพื่อคุ้มครองผู้ผลิตภายในประเทศและตลาดในประเทศที่สามในกรณีที่เกิดการค้าไม่เป็นธรรมต่อผู้ประกอบการไทย กฎหมายนี้อาจพิจารณาครอบคลุมสาขาการค้าบริการเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ในอนาคตด้วย

10.4 **เร่งรัดการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมไทย (Industrial Development Fund) หรือ** กองทุนเพื่อการปรับตัวภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA Adjustment Fund) ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการปรับตัวด้านการลงทุน (Reinvestment) อันเป็นประโยชน์ต่อการใช้เทคนิคการผลิตใหม่ๆ รวมทั้งเป็นการช่วยเหลือให้ผลกระทบทางลบจากการลดการคุ้มครองเป็นอุปสรรคน้อยลง

11. กลยุทธ์การพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางคมนาคมในภูมิภาค

ประเทศไทยมีเศรษฐกิจที่กำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วที่สุดแห่งหนึ่ง อีกทั้งมีสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวยในลักษณะของประตูการค้าทางธรรมชาติสู่อินโดจีน รวมทั้งเป็นจุดเชื่อมโยงกับภูมิภาคหรือโซนต่างๆ ที่มีแนวโน้มการเจริญเติบโตสูงเมื่อประกอบกับปัจจัยอื่น อันได้แก่ ปริมาณการค้าระหว่างประเทศที่เพิ่มสูงขึ้น ความมีเสถียรภาพทางการเมือง ความมั่นคงในระบบเศรษฐกิจการเงิน และการธนาคารแล้ว ยังมีส่วนผลักดันให้ประเทศไทยมีโอกาส และสมควรเร่งรัดการพัฒนาสู่ความเป็นศูนย์กลางคมนาคมในภูมิภาคทั้งทางบก ทางอากาศ ทางทะเล และทางสื่อสารโทรคมนาคม อันนำมาซึ่งประโยชน์ในด้านการขนส่งติดต่อสื่อสาร และที่สำคัญ การลดต้นทุนของผู้ประกอบการ

11.1 การพัฒนาศูนย์กลางขนส่งทางบก

1) **การคมนาคมขนส่งทางบกภายในประเทศ** ควรได้รับการพิจารณาในระดับสำคัญยิ่ง เพราะถือเป็นมาตรการหนึ่งซึ่งช่วยกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ซึ่งขณะนี้รัฐบาลได้มีนโยบายก่อสร้างทางในชนบท ก่อสร้าง / ขยายถนนสี่ช่องจราจร พัฒนาระบบทางด่วนระหว่างเมืองหรือทางหลวงพิเศษควบคุมทางเข้าออก ก่อสร้างทางรถไฟรางคู่ ขยายบริการรถไฟและถนนเข้ากับเขตพื้นที่พัฒนาเฉพาะอย่างเป็นระบบ ก่อสร้างถนนกึ่งเลี้ยวเมืองและระบบขนส่งมวลชนในเขตเมือง เพื่อลดปริมาณการจราจร แนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ คือการจัดสรรงบประมาณให้แก่โครงการก่อสร้างบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจเหล่านี้เพียงพอก หรือให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุน รวมทั้งเร่งรัดให้หน่วยงานรับผิดชอบดำเนินตามโครงการให้เสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด

2) **แก้ไขปัญหาคอขวดของจราจร** และจัดระบบขนส่งในเมือง โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองศูนย์กลางของการดำเนินธุรกิจ โดยพัฒนาชุมชนเป้าหมายใกล้เคียงและภูมิภาค รวมทั้งผลักดันให้มีเมืองศูนย์กลางธุรกิจ และอุตสาหกรรมในแต่ละภูมิภาค เพื่อลดบทบาทของกรุงเทพฯ ทั้งนี้จะเน้นการบริหารด้านผังเมืองให้ประสานกับระบบขนส่ง และโทรคมนาคม

3) **ส่งเสริมบทบาทภาคเอกชน** ในการให้บริการด้านขนส่งเพื่อลดปัญหาการผูกขาดด้านราคาและบริการ รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการอันเนื่องมาจากภาวะแข่งขันเสรี ภายใต้กติกาที่โปร่งใส ตลอดจนการนำวิทยาการที่ทันสมัยมาใช้ในการขนส่งทางบกด้วย อาทิ รถไฟความเร็วสูง การเปลี่ยนไปใช้รางรถไฟขนาดมาตรฐาน (Standard Gauge) และรถไฟฟ้า เป็นต้น

4) **การคมนาคมขนส่งทางบกระหว่างประเทศ** ประเทศไทยมีชายแดนเชื่อมโยงติดต่อกับ

ประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอินโดจีนหากประเทศไทยสามารถเป็นจุดเชื่อมโยง และเป็นที่ยอมรับของประเทศดังกล่าว จะก่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างมาก โดยเฉพาะจะช่วยให้ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นพื้นที่ปิดได้ประโยชน์จากการพัฒนาด้วย รัฐบาลควรเร่งพัฒนาเครือข่ายคมนาคมทางบกภายในประเทศให้รองรับกับโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจ 6 ประเทศลุ่มแม่น้ำโขง และโครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจระหว่างอินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย รวมทั้งการเจรจาวางกฎระเบียบปฏิบัติในส่วนของโครงการพัฒนาร่วมกันเพื่อเอื้ออำนวยต่อการขยายความร่วมมือในระยะยาว เช่น การใช้/บำรุงรักษาถนน การขนส่งคน/สินค้าข้ามแดน การเปิดด่านศุลกากรถาวรเพื่อการค้าขาย เป็นต้น

5) พัฒนาระบบการขนส่งทางท่อให้กระจายไปยังภูมิภาคต่างๆ เพื่อลดต้นทุนการขนส่งและปัญหา

การจราจร

11.2 การพัฒนาศูนย์กลางการขนส่งทางอากาศ

กรุงเทพฯ มีศักยภาพและความพร้อมที่จะพัฒนาส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางการขนส่งทางอากาศ (Aviation Hub) เนื่องจากมีสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวย มีโครงข่ายการคมนาคมขนส่งทางอากาศภายในประเทศที่ดี มีความตกลงว่าด้วยการเดินอากาศกับประเทศต่างๆ เป็นจำนวนมาก มีท่าอากาศยานนานาชาติหลายแห่ง และมีปริมาณผู้โดยสารต้นทาง/ปลายทางค่อนข้างมากและขยายตัวในเกณฑ์สูง แนวทางการดำเนินการ ได้แก่

1) เร่งพัฒนาท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) ให้เสร็จโดยเร็ว ทั้งนี้ เพราะผู้โดยสารระหว่างประเทศมีจำนวนสูงชันมากจนเกินกว่ากำลังความสามารถของท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 1 (ดอนเมือง) จะรองรับได้ ทั้งนี้ ควรจัดให้มีบริการแก่ผู้โดยสารที่ท่าอากาศยานหนองงูเห่าอย่างครบวงจร กล่าวคือ

(1) ต้องมีเที่ยวบินทั้งเส้นทางข้ามทวีป (intercontinental) เส้นทางภูมิภาค (regional) และเที่ยวบินภายในประเทศ (domestic) โดยรัฐบาลต้องดำเนินการในเรื่องสิทธิการบินบนพื้นฐานของการตอบแทนซึ่งกันและกัน และความเสมอภาคในเรื่องเศรษฐกิจซึ่งควรเปิดกว้างและมีเงื่อนไขน้อยที่สุดเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศในแง่เศรษฐกิจและการท่องเที่ยว

(2) เร่งพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่สนับสนุนกิจการท่าอากาศยาน

(3) กำหนดบทบาทของท่าอากาศยานสากลกรุงเทพทั้งสองแห่งให้สอดคล้องประสานกันและเป็นไปในทิศทางที่สนับสนุนกันมิใช่แข่งขันกัน โดยท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 1 จะให้บริการผู้โดยสารต้นทาง/ปลายทางของเที่ยวบินหลักในเส้นทางภูมิภาคที่มีปริมาณผู้โดยสารหนาแน่นและเที่ยวบินภายในประเทศ และให้บริการสำหรับเที่ยวบินเช่าเหมาลำ รวมทั้งจะต้องมีการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมระหว่างท่าอากาศยานสองแห่งให้เป็นไปโดยสะดวกและรวดเร็ว

(4) เชื่อมโยงการคมนาคมระหว่างตัวเมืองกับท่าอากาศยานหนองงูเห่า ทั้งทางรถยนต์และรถไฟให้มีความสะดวกและรวดเร็ว

2) พัฒนาโครงข่ายท่าอากาศยานในประเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้มีมาตรฐานและขีดความสามารถสูงขึ้น สอดคล้องกับการขยายตัวของปริมาณการจราจรทางอากาศ และการพัฒนาฝูงบิน รวมถึงการก่อสร้างสนามบินแห่งใหม่ในบริเวณที่บริการขนส่งทางอากาศยังครอบคลุมไม่ถึง โดยคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ร่วมกันได้หลายจังหวัด และจะต้องมีมาตรการส่งเสริมให้อากาศยานใช้ประโยชน์จากสนามบินให้ได้มากที่สุด ทั้งการบินประจำหรือเช่าเหมาจากต่างประเทศ รวมถึงการบินโดยทั่วไป

3) พัฒนาจัดตั้งศูนย์กลางการผลิต และขนส่งทางอากาศยานนานาชาติ ขึ้นในประเทศไทย (Global Transpark) โดยเชื่อมโยงเข้ากับ global transpark ในภูมิภาคอื่น ทั้งนี้เพื่อเป็นนิคมอุตสาหกรรม การผลิตอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูง และต้องการบริการขนส่งทางอากาศเพื่อการนำเข้า/ส่งออกแบบฉับพลันแก่ลูกค้าในส่วนต่างๆ ของโลก โดยอาศัยระบบข้อมูลสารสนเทศความเร็วสูงและการขนส่งทางอากาศเชื่อมโยงกับระบบขนส่งภาคพื้นดินที่ทันสมัย เพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้ายุคใหม่ สำหรับการตั้ง global transpark นี้ อาจพิจารณาใช้สนามบินอุตะภาและสนามบินสาทลกรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) ซึ่งจะสามารถรองรับอุตสาหกรรมในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกและภาคกลางได้ด้วย

4) จัดตั้งศูนย์ซ่อมเครื่องบินลำตัวกว้าง แห่งที่ 2 ที่สนามบินนานาชาติ ระยอง-อุตะภา เพื่อรองรับกับปริมาณเครื่องบินของการบินไทยและประเทศอื่นที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะศูนย์ซ่อมเครื่องบินในปัจจุบันของบริษัทการบินไทย จำกัด จะถึงจุดอิ่มตัวภายในปี 2539-2540

5) ส่งเสริมให้มีสายการบินแห่งชาติเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสายการบินรับขนส่งเฉพาะสินค้า

11.3 การพัฒนาศูนย์กลางการขนส่งทางทะเล

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ โดยมีภาคการค้าระหว่างประเทศเป็นปัจจัยผลักดัน ประกอบกับนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศจะเน้นการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อขยายตลาดการค้าและเพิ่มอำนาจการต่อรอง ซึ่งจะส่งผลให้ปริมาณการค้าระหว่างประเทศจะมีศักยภาพขยายตัวยิ่งขึ้น เมื่อรวมกับสภาพภูมิศาสตร์ของไทยที่ตั้งอยู่บนคาบสมุทรเชื่อมโยระหว่างมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก รวมทั้งมีกลุ่มประเทศอินโดจีนเป็นเศรษฐกิจที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว จะเป็นโอกาสให้ไทยจะสามารถพัฒนาเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางทะเลในภูมิภาคมากกว่าในอดีตมาก

1) พัฒนาและส่งเสริมระบบการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ (Multimodal Transport) อย่างจริงจัง โดยดำเนินการให้มีศูนย์ประสานการขนส่งต่อเนื่องเพื่อเชื่อมโยงการขนส่งสาขาต่างๆ อย่างครบวงจร รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยควบคู่ไปด้วย อาทิ การใช้ EDI เป็นต้น

2) พัฒนาและผลักดันท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบังเป็นท่าเรือหลักสำหรับขนส่งสินค้าระหว่างประเทศและที่มีกับกลุ่มประเทศอินโดจีน โดย

(1) ปรับปรุงการบริการที่ท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบัง ให้มีความสะดวกและคล่องตัว

(2) เร่งสร้างเครือข่ายคมนาคมเชื่อมโยงภายในประเทศและกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งทางถนน การก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 (มุกดาหาร-สุวรรณเขต) รถไฟ (ด้วยการเร่งการก่อสร้างทางรถไฟสายเด่นชัย-เชียงราย) และการขนส่งชายฝั่งทะเล (coastal shipping) เพื่อให้ท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบังสามารถพัฒนาเป็นจุดรวมและกระจายสินค้าทดแทนท่าเรือกรุงเทพที่มีความแออัด และการจราจรติดขัด รวมทั้งปรับกฎระเบียบเกี่ยวกับการส่งออก/นำเข้าสินค้า การขอคืนภาษีโดยเฉพาะการใช้บริการท่าเรือในภูมิภาคให้มีความสะดวกรวดเร็ว เพื่อจูงใจให้ผู้ประกอบการไปใช้บริการท่าเรือในภูมิภาค

(3) เร่งพัฒนาสิ่งสนับสนุนการขนส่ง ระบบสื่อสารโทรคมนาคม สถานีบรรจุแยกสินค้ากล่องเพื่อการขนส่งสินค้าตู้คอนเทนเนอร์ เครื่องยกขนสินค้า และจัดให้มี CY หรือ ICD บริเวณชายแดนไทย-ลาว เพื่ออำนวยความสะดวกในการขนถ่ายสินค้าไปยังลาว และจากลาวขนส่งผ่านไทยไปยังประเทศที่สาม

(4) เพิ่มความกว้างและความลึกของร่องน้ำเดินเรือ ให้เหมาะสมกับปริมาณการจราจรในท่าที่เพิ่มสูงขึ้น

(5) กำหนดนโยบายการตลาดเพื่อจูงใจให้บริษัทเรือผู้นำเข้าและส่งออกของกลุ่มประเทศอินโดจีนมาใช้ท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบังโดยการทำสัญญาระยะยาวในการใช้ท่าเรือด้วยอัตราค่าบริการที่ต่ำ ในอนาคตอาจจัดให้มีท่าเทียบเรือสำหรับสินค้าผ่านแดนโดยเฉพาะ เพื่อให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วในการขนส่งสินค้า

3) เพิ่มบทบาทภาคเอกชนให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการด้านการขนส่งทางน้ำ เพื่อลดภาระของรัฐบาลและพัฒนาระบบการขนส่งทางน้ำให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนทำให้ธุรกิจบริการขนส่งทางน้ำมีการแข่งขันในการให้บริการและกำหนดราคา ผู้ใช้บริการมีเสรีภาพในการเลือกใช้บริการสำหรับกิจการนาร่อง จะสนับสนุนให้มีการจัดตั้งหน่วยงานนอกระบบราชการขึ้น เพื่อให้บริการนาร่องเป็นประจำ ทำเรือสำคัญแต่ละแห่ง เพื่อให้การนาร่องมีประสิทธิภาพและปลอดภัยยิ่งขึ้น

4) รักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมทางทะเล บริเวณท่าเรือ ตลอดจนทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่อง ด้วยการติดตามตรวจสอบและควบคุมกิจกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม

5) เร่งพัฒนากิจการพาณิชย์นาวีไทย เพื่อเพิ่มความสะดวกในการจัดการด้านบริการขนส่งสินค้าทางน้ำ เร่งขยายกองเรือพาณิชย์ในเส้นทางการค้าที่สำคัญของประเทศ ในช่วงที่ผ่านมากิจการพาณิชย์นาวีไทยมีบทบาทในการบริการขนส่งสินค้าเพียงประมาณร้อยละ 10 ของปริมาณสินค้านำเข้าส่งออกของประเทศ ทั้งนี้เพราะกองเรือพาณิชย์นาวีของไทยมีขนาดเล็ก ทำให้ไม่สามารถจัดเที่ยวเรือบริการขนส่งได้เพียงพอกับความต้องการ ประกอบกับลักษณะการซื้อขายสินค้าของผู้ประกอบการฝ่ายไทยจะส่งออกสินค้าในราคา F.O.B. ซึ่งผู้ซื้อจะจัดหาเรือมารับสินค้าในขณะที่ยานเข้าก็จะใช้ราคา C.I.F. ซึ่งผู้ขายจะส่งสินค้าถึงประเทศผู้ซื้อ เพื่อไม่ต้องรับภาระจัดการด้านขนส่ง ทำให้มีโอกาสนในการเลือกทำเรือน้อยส่งผลให้ไทยขาดดุลการค้าด้านบริการขนส่ง

ทางเรือกับต่างประเทศตลอดมา ทั้งที่กิจการพาณิชย์นาวีไทยมีโอกาสขยายตัวตามปริมาณการค้าของไทยกับต่างประเทศ นอกจากนี้ค่าบริการจะถูกกำหนดโดยสายการบินเรือต่างประเทศ รวมทั้งมีการสูญเสียประโยชน์ที่จะตกกับธุรกิจวินาศภัยของไทยให้กับธุรกิจวินาศภัยของต่างประเทศอีกด้วย ดังนั้นจึงควรมุ่งพัฒนาในแนวทางดังต่อไปนี้

(1) พัฒนาอุตสาหกรรมต่อเรือและซ่อมเรือให้ครบวงจร โดยมีมาตรการจูงใจที่สามารถทำให้ผู้ประกอบการสามารถแข่งขันกลับอุตสาหกรรมประเภทเดียวกันในแถบภูมิภาคนี้ (อินโดนีเซีย สิงคโปร์ เกาหลีใต้) และวางมาตรการสนับสนุนบางประการสำหรับเรือทุกประเภทและทุกขนาดที่สามารถต่อเรือหรือซ่อมภายในประเทศได้ ตลอดทั้งชักชวนต่างประเทศเข้าร่วมโครงการลงทุนในด้านนี้

(2) การสนับสนุนด้านเงินทุน โดยเร่งประกาศกฎกระทรวงและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการใช้พระราชบัญญัติการจํานองเรือและบุริมสิทธิทางทะเล เพื่อช่วยให้สถาบันการเงินสามารถสนับสนุนด้านการเงินแก่บริษัทเรือไทย โดยการรับจํานองเรือเพื่อประกันการชำระหนี้เงินกู้ยืม

(3) พิจารณามาตรการทางด้านภาษีอากรและด้านการเงิน เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการด้านนี้ โดยอาศัยแนวทางของประเทศเพื่อนบ้าน

(4) เร่งสร้างบุคลากรที่มีความรู้ตรงกับความต้องการของอุตสาหกรรมต่อเรือ ซ่อมเรือ กิจการพาณิชย์นาวี รวมทั้งส่งเสริมอาชีพคนประจำเรือ โดยสนับสนุนให้มีสถาบันทั้งของภาครัฐและเอกชน

11.4 การพัฒนาศูนย์กลางโทรคมนาคม

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในอนาคตมีทิศทางมุ่งไปสู่สังคม ข้อมูล ข่าวสาร และนำไปสู่ความได้เปรียบทางเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาระบบโครงข่ายสื่อสารโทรคมนาคมของประเทศให้ทันสมัย และสามารถสนองตอบความต้องการของประเทศได้ ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะระยะต่อไปธุรกิจบริการสื่อสารโทรคมนาคม จะมีการแข่งขันมากขึ้นทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ อีกทั้งการเจรจาข้อตกลงทั้งไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้ารอบอุรุกวัย ได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกจะต้องเปิดเสรีในธุรกิจบริการมากขึ้น เป็นลำดับ

สำหรับประเทศไทย การพัฒนาโครงข่ายและการให้บริการด้านสื่อสารโทรคมนาคมในช่วงต่อไป จำเป็นที่ทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องปรับตัวและเร่งสร้างความร่วมมือในทุกระดับ ตั้งแต่การพัฒนาบุคลากร เทคโนโลยี การผลิต การกำหนดราคาค่าบริการ ตลอดจนการให้บริการที่มากพอต่อความต้องการทั้งด้านปริมาณและคุณภาพสามารถติดต่อได้อย่างกว้างขวางทั้งในประเทศและติดต่อไปยังต่างประเทศเพื่อให้การพัฒนาระบบสื่อสารโทรคมนาคมของไทยมีความก้าวหน้าทันสมัย และสามารถเป็นศูนย์กลางด้านโทรคมนาคมในภูมิภาคได้อย่างจริงจัง โดยมีแนวทางดำเนินการดังต่อไปนี้

1) เร่งจัดตั้งองค์กรกลางเพื่อกำกับดูแลการพัฒนากิจการสื่อสารโทรคมนาคมทั้งระบบให้เสร็จโดยเร็ว

2) สร้างและบำรุงรักษาเครือข่ายการสื่อสารที่มีความเชื่อถือสูง และให้บริการสื่อสารที่ทันสมัย สะดวก ด้วยอัตราค่าบริการที่สามารถแข่งขันได้และมีปริมาณเพียงพอแก่ความต้องการ ทั้งนี้ ในช่วงที่การให้บริการการสื่อสารยังมีขีดความสามารถจำกัด ควรกำหนดนโยบายให้ตอบสนองต่อความต้องการด้านปริมาณ และคุณภาพของการบริการพื้นฐานเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย หรือเขตพื้นที่ที่มีความต้องการสูงให้รวดเร็วที่สุด

3) เร่งจัดทำแผนระยะยาวด้านการสื่อสาร พร้อมทั้งดำเนินการปฏิบัติตามแผนงาน โดยให้มีข้อมูลสถานภาพการประมาณความต้องการของตลาด กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบกำหนดมาตรฐานคุณภาพบริการและโครงสร้างราคาที่สุดค้ำกับต้นทุน และสามารถแข่งขันได้ในเชิงธุรกิจ รวมทั้งการศึกษาความเป็นไปได้ทางกายภาพ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม และผลกระทบอื่นๆ โดยมีเป้าหมายและเงื่อนไขเวลาที่ชัดเจน

4) ส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมลงทุน ภายใต้กฎหมายและระเบียบที่โปร่งใส เพื่อลดภาระการเงินของรัฐและเพิ่มการแข่งขันด้านบริการ

5) เร่งผลิตวิศวกรและช่างเทคนิคด้านสื่อสารโทรคมนาคมทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อสนองความต้องการในระยะสั้นและระยะยาว

6) พร้อมอำนวยความสะดวกและพัฒนาระบบความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อให้ผู้ประกอบการไทยมีโอกาสมากขึ้นในการลงทุน หรือร่วมลงทุนด้านโทรคมนาคมกับต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศที่อยู่ในภูมิภาคหรือโซนใกล้เคียง

7) เร่งวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีด้านโทรคมนาคม ทั้งการผลิตชิ้นเอง และการนำมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม เพื่อสนับสนุนให้การพัฒนาาระบบสื่อสารโทรคมนาคมของประเทศมีประสิทธิภาพต่อเนื่อง

12. กลยุทธ์การพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางทางการเงินในภูมิภาค

การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางทางการเงินเป็นการสร้างฐานของการให้บริการทางการเงินระหว่างประเทศ เพื่อให้บริการทางการเงินและอำนวยความสะดวกให้แก่เงินทุนที่จะไหลเข้าสู่ประเทศไทยและประเทศในภูมิภาค ซึ่งในการนั้นภาคการเงินและการธนาคารควรจะมีบทบาทนำและทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมและสนับสนุนการค้าและการลงทุนในภูมิภาค ดังนั้นเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การแข่งขันจึงควรมีการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพระบบการเงินของประเทศไทยซึ่งมีความพร้อมในระดับหนึ่งให้สามารถรองรับธุรกรรมทางเศรษฐกิจที่จะเกิดในภูมิภาคนี้ สำหรับกลยุทธ์การพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการเงินในภูมิภาคนี้ ดังนี้

12.1 นโยบายพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศูนย์กลางทางการเงิน

นโยบายพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศูนย์กลางทางการเงิน ในที่นี้หมายถึงนโยบายแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยโดยรวมไม่เฉพาะแต่ภาคการเงินเท่านั้น แต่เนื่องจากความพร้อมในนโยบายเหล่านี้เป็นเงื่อนไขที่จำเป็นต่อการพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเงินในภูมิภาค การกำหนดนโยบายพื้นฐานจึง

เป็นขั้นตอนการดำเนินงานที่มีความสำคัญอันดับเร่งด่วน เพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เป็นข้อจำกัดในการทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการเงินที่สำคัญได้แก่

1) การแก้ไขปัญหาความไม่เพียงพอของปัจจัยสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานต่างๆ ปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานที่ให้บริการพื้นฐาน ปรับปรุงการกำหนดราคาค่าบริการด้านสาธารณูปโภคของรัฐวิสาหกิจให้สะท้อนถึงต้นทุน รวมถึงการสนับสนุนภาคเอกชนให้เข้ามามีบทบาทในการขยายบริการพื้นฐาน เป็นต้น

2) การปรับปรุงและพัฒนาระบบสื่อสารโทรคมนาคม ทั้งภายในและระหว่างประเทศซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจการเงินระหว่างประเทศ ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำธุรกรรม โดยมีต้นทุนต่ำ นอกจากนี้ควรปรับโครงสร้างองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความคล่องตัวและประสิทธิภาพในการดำเนินงานปรับปรุงกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ พิจารณาปรับปรุงกฎหมายให้ทันต่อเทคโนโลยีด้านสื่อสารโทรคมนาคมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น พ.ร.บ.โทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ.2477 พ.ร.บ.การสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ.2519 เป็นต้น

3) การพิจารณาปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและการจัดทำข้อตกลงระหว่างประเทศ อาทิ ปัญหาการจำกัดสิทธิคนต่างด้าวในการบริการขนส่งทางบก ข้อจำกัดกฎหมายคนเข้าเมือง เป็นต้น

4) การพิจารณาเพิ่มจำนวนและประสิทธิภาพของบุคลากรด้านวิชาชีพต่างๆ ด้วยการพัฒนาและฝึกอบรมบุคลากรเหล่านี้ อาทิ วิศวกร บัญชี การเงินการธนาคาร กฎหมายระหว่างประเทศ โดยขยายขีดความสามารถของสถานศึกษาที่มีอยู่ จัดตั้งสถาบันการศึกษาอบรมด้านต่างๆ ปรับนโยบายการศึกษาเพื่อรองรับความต้องการบุคลากรในวิชาชีพต่างๆ เป็นต้น

5) การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนเงินทุน ที่สืบเนื่องจากปัญหาช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนซึ่งจะรุนแรงมากขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจ และการไปลงทุนของภาคเอกชนไทยในภูมิภาคนี้ ทั้งนี้โดยสนับสนุนการระดมเงินออมในประเทศอย่างจริงจัง การพัฒนาเครื่องมือการออมระยะยาวใหม่ๆ การพัฒนาตราสารหนี้ภาคเอกชน เป็นต้น

6) การพิจารณาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งกองทุนเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศในภูมิภาคทางเศรษฐกิจและวิชาการ ในลักษณะเดียวกับกองทุนความร่วมมือทางเศรษฐกิจโออีซีดี (OECD) ของญี่ปุ่น โดยระดมทุนจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ งบประมาณเงินกู้จากองค์กรระหว่างประเทศ การออกพันธบัตรและเงินบริจาค

7) ส่งเสริมการค้าและการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้านโดยการปรับปรุงระเบียบ กฎเกณฑ์ที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการค้าการลงทุนของไทยสนับสนุนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิจารณา ให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีและสนับสนุนภาคเอกชนให้มีบทบาท ซึ่งเมื่อการค้าการลงทุนขยายตัว สถาบันการเงินและระบบการเงินไทยจะมีบทบาทมากขึ้น

12.2 นโยบายด้านการเงิน

1) เพิ่มบทบาทสถาบันการเงินไทยในภูมิภาค สนับสนุนและขยายบทบาทของสถาบันการเงินไทยในกลุ่มภูมิภาค เพื่อกระจายแหล่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของสถาบันการเงิน พร้อมทั้งสนับสนุนสถาบันการเงินไทยรองรับบริการการเงินระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น และปรับแนวบริการด้านต่างประเทศให้กว้างขึ้น

2) อนุญาตให้สถาบันการเงินต่างประเทศทำธุรกิจมากขึ้น เปิดโอกาสให้สถาบันการเงินต่างประเทศที่มีความมั่นคงและคุณสมบัติตามที่ทางการกำหนดสามารถเข้ามาจัดตั้งและดำเนินธุรกิจได้มากขึ้น อาทิ การอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศที่มีอยู่แล้วเปิดสาขาได้เพิ่มขึ้น และการอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศรายใหม่เข้ามาเปิดสาขาเต็มรูปแบบ

3) สนับสนุนกิจการวิเทศธนกิจ

(1) ขยายขอบเขตการดำเนินงานของกิจการวิเทศธนกิจ เพื่อให้สถาบันให้บริการทางการเงินด้านต่างๆ ในภูมิภาคได้เพิ่มขึ้น อันเป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้กู้ในประเทศเพื่อนบ้าน

(2) พิจารณาให้สิทธิทางภาษีเพิ่มเติม อาทิ การยกเว้นภาษีกำไรส่งออก (remittance tax) การลดภาษีหัก ณ ที่จ่าย สำหรับดอกเบี้ยเงินกู้จากต่างประเทศ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับสถาบันการเงินในศูนย์กลางการเงินอื่นๆ ได้

4) อนุญาตให้ใช้เงินบาทเพื่อการลงทุนในประเทศหรือในประเทศเพื่อนบ้าน โดยผ่อนผันให้นำเงินบาทออกไปลงทุนในประเทศเพื่อนบ้านได้เช่นเดียวกับวงเงินที่ได้อนุญาต ในกรณีที่เป็นการลงทุนในต่างประเทศเป็นเงินตราต่างประเทศปีละ 5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ พร้อมพิจารณาความเหมาะสมในการอนุญาตให้ธุรกิจวิเทศธนกิจทำธุรกิจเงินบาทกับลูกค้าในประเทศเพื่อนบ้าน

5) พัฒนาระบบการเงินของประเทศโดยผ่อนคลายข้อจำกัดทางการเงินและการคุ้มครองผู้ประกอบการภายในที่ยังคงมีอยู่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการเงินของไทยอย่างมีขั้นตอนและชัดเจน เร่งรัดพัฒนาตลาดเงิน ตลาดทุนและตลาดซื้อขายเงินตราต่างประเทศ พัฒนาระบบการชำระเงินเพื่อให้ต้นทุนทำธุรกรรมต่ำลง ตลอดจนการพัฒนาการกำกับและตรวจสอบสถาบันการเงินและปรับปรุงเครื่องมือทางการเงิน และนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับตลาดเงินที่เปลี่ยนไป

6) ปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อรองรับการพิจารณาร่างกฎหมาย ธุรกิจ offshore เป็นการเฉพาะของการประกอบธุรกิจประเภทต่างๆ อาทิ ธุรกิจหลักทรัพย์ ธุรกิจประกันภัย ฯลฯ ตลอดจนเพื่อความชัดเจนและลดความยุ่งยากซับซ้อนในการออกกฎเกณฑ์ ตลอดจนการใช้สิทธิประโยชน์แก่ธุรกิจประเภทนี้เป็นการเฉพาะ

7) พัฒนาตลาดตราสารอนุพันธ์ ได้แก่ ตลาด Future Option และ Swap เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเครื่องมือคุ้มครองความเสี่ยงทางการเงิน ทั้งด้านอัตราดอกเบี้ยและอัตราแลกเปลี่ยนซึ่งขณะนี้ คณะกรรมการ ก.ล.ต. ได้มีมติให้ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาอเมริกันศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้ง

8) สนับสนุนการจัดตั้งสถาบันการเงินการธนาคาร ที่สามารถให้การศึกษามืออาชีพ พัฒนาบุคลากรด้านการเงินการธนาคารทุกสาขาและทุกสถาบัน โดยเร่งพัฒนาบุคลากรด้านที่ไทยขาดแคลน อาทิ ด้านการธนาคารระหว่างประเทศ เป็นต้น

9) สนับสนุนให้สถาบันการเงินไทยเตรียมการเชิงรุกเพื่อรักษาสิทธิ และส่วนแบ่ง

ของตลาดในต่างประเทศ รวมทั้งการขยายเครือข่ายและบริการเชื่อมโยงกับธุรกรรมในสำนักงานใหญ่ที่กรุงเทพฯ โดยเฉพาะการขยายเครือข่ายสาขาในประเทศเพื่อนบ้านที่ระบบเศรษฐกิจกำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะเป็นการปูพื้นฐานการเป็นศูนย์กลางการเงินแบบครบวงจรในที่สุด

13. กลยุทธ์การเป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาค

การท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญในการสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ และช่วยลดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดของไทยทุกปี อีกทั้งช่วยสร้างงานและการกระจายรายได้สู่ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นเป็นอย่างดี โดยในปี 2536 รายได้จากท่องเที่ยวอยู่ในระดับที่สูงเป็นอันดับ 12 ของโลก การท่องเที่ยวของไทยมีจุดเด่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลาย มีการบริหารจัดการ และการนำเสนอการบริการที่ได้มาตรฐาน ประเทศไทยจึงติดอันดับเป็นสถานที่พักผ่อน (Holiday Destination) ที่มีความดึงดูดใจโดยรวมสูงกว่าทุกประเทศในเอเชียอาคเนย์และเป็นหนึ่งในสี่แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมหรือจากการยอมรับสูงสุดที่สุดในเอเชียโดยจัดอยู่ในลำดับที่ 20 ของโลก ความหลากหลายของการบริการท่องเที่ยวในอินโดจีน จีนตอนใต้ อาเซียน และพม่าต่อไป โดยประมาณการว่าจะมีผู้เดินทางมายังประเทศไทย (เฉพาะทางอากาศ) 7.25 ล้านคน ในปี พ.ศ.2539 และเท่ากับ 22.3 ล้านคน ในปี พ.ศ.2553 (เพิ่มขึ้นจากปัจจุบันกว่า 3 เท่าตัว) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวยังคงมีความสำคัญ อย่างมากต่อไปในอนาคต

อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวของไทยมีจุดด้อย 2 ประการ คือ ปัญหภาพลัทธิเกี่ยวกับโสเภณีและโรคเอดส์ รวมทั้งปัญหาความเสื่อมโทรมของสภาวะแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญๆ และความเสื่อมโทรมในคุณภาพของมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งปัจจัยทั้งสองประการอาจสร้างข้อจำกัดอย่างมากต่อภาวะการท่องเที่ยวได้ หากมิได้มีการป้องกันแก้ไขปัญหาที่ตีพอ และมีได้มีการเร่งมุ่งไปสู่แนวทางการพัฒนาที่คำนึงถึงระบบนิเวศน์ กลยุทธ์ในรายละเอียดมีดังต่อไปนี้

13.1 ขยายตลาดการท่องเที่ยวของไทย

สนับสนุนในการแสวงหานักท่องเที่ยวตลาดใหม่ๆ เป็นการเพิ่มเติม เช่น ตลาดยุโรปตะวันออก ยุโรปใต้ ลาตินอเมริกา และประเทศแอฟริกาใต้ การแสวงหาตลาดควรมุ่งเน้นกลยุทธ์ในการเสนอขายแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพความสะดวก ปลอดภัย และบรรจุกความหลากหลายต่างๆ ของภูมิภาคในประเทศไทยด้วย

13.2 ปรับเพิ่มขีดความสามารถด้านการบินพาณิชย์

การเติบโตของการท่องเที่ยวพึ่งพากับการขนส่งทางอากาศเป็นสำคัญ จำนวนเที่ยวบินของตลาดท่องเที่ยวที่สำคัญเข้าสู่ประเทศไทยในจำนวนที่เพียงพอ นโยบายการบินจะต้องเอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยอนุญาตให้สายการบินต่างชาติบินเข้ามาได้สะดวก นอกจากนั้นการพิจารณาให้มีสายการบินสายที่ 2 (Designated Airlines) มีความจำเป็นอย่างมาก เพื่อช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการเปิดเที่ยวบินเชื่อมโยงเมืองต่างๆ ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศให้กว้างขวางและมีเป้าหมายชัดเจนมากขึ้นเนื่องจากในปัจจุบันกรุงเทพมหานครมีความหนาแน่นเกินขีดความจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ดังนั้นภาครัฐและภาคเอกชนจึงควรเร่งส่งเสริมให้สนามบินนานาชาติแห่งอื่นๆ ของประเทศ (เช่น ภูเก็ต เชียงใหม่ เชียงราย ฯลฯ) ให้เป็นแหล่งรองรับการเดินทางมาของนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

13.3 การขยายโครงข่ายคมนาคมและท่องเที่ยวให้ไทยเป็นศูนย์กลางท่องเที่ยวของอินโดจีนจีนตอนใต้ พม่า และอาเซียน

ประเทศไทยจะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวได้ต้องเน้นการสร้างภาพพจน์ของประเทศไทยในฐานะแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาาระบบโครงข่ายทางบกและทางอากาศเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนเมืองศูนย์กลางทางการค้าและบริการที่สำคัญของกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา ลาว พม่า ไทย เวียดนาม และมณฑลยูนนานของจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเชื่อมโยงทางรถยนต์และรถไฟ เพราะการพัฒนาการขนส่งทางบกจะทำให้ประเทศไทยอยู่ในฐานะได้ประโยชน์เชิงเปรียบเทียบประเทศอื่นๆ ที่จะมีนโยบายเชื่อมโยงกับอินโดจีนเช่นเดียวกับประเทศไทยการขยายโครงข่ายคมนาคมและท่องเที่ยวควรมีหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจัดให้ความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดและประสานสอดคล้องกับการขยายตัวทางธุรกิจของการท่องเที่ยว การบินประเทศให้มากที่สุดเท่าที่จะอำนวยให้ได้

13.4 การผ่อนผันระเบียบพิธีการในการเข้าเมืองและการศุลกากร

การท่องเที่ยว คือ การมาพักผ่อน ซึ่งนักท่องเที่ยวทุกคนคาดหวังความความสะดวกสบาย ดังนั้นระเบียบบริการการเข้าเมืองควรเอื้ออำนวยโดยผ่อนปรนให้มากที่สุด ในเรื่องนี้รัฐบาลได้ดำเนินการไปบ้างแล้ว เช่น คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2536 และ อีกครั้งเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2537 ให้ขยายจำนวนวันพักในประเทศให้กับนักท่องเที่ยวที่มา จาก 56 ประเทศ จาก 15 วันเป็น 30 วัน โดยไม่ต้องรับการตรวจลงตราหนังสือเดินทาง รวมทั้งมีการผ่อนผันการตรวจลงตราแก่ประเทศยุโรปตะวันออก ยุโรปกลาง โดยยกเว้นการตรวจลงตรา 15 วัน ให้กับโปแลนด์ ฮังการี สาธารณรัฐเชกสโลวัก โรมานี และให้ประเทศอื่นๆ จากประเทศยุโรปตะวันออก/ยุโรปกลาง สามารถรับการลงตรา Tourist on Arrival เป็นต้น กฎระเบียบเหล่านี้ควรได้รับการพิจารณาปรับปรุงไปเป็นระยะๆรวมทั้งมติดังกล่าวจะต้องดำเนินการให้มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติพร้อมไปกับการเพิ่มความสะดวกด้านที่ศุลกากรและด่านตรวจคนเข้าเมือง ควรมีการปรับปรุงให้มีบรรยากาศของการท่องเที่ยวมากขึ้นให้ความสะดวกรวดเร็วในด้านระเบียบพิธีการและการออกแบบด่านตรวจให้มีความสวยงามและมีการบริการด้านท่องเที่ยวอย่างเพียงพอทั้งนี้รวมไปถึงการพัฒนาด่านชายแดนระหว่างไทยกับลาว ไทย-กัมพูชา ไทย-พม่าด้วย

13.5 ปรับปรุงคุณภาพสินค้าท่องเที่ยว

ขณะนี้ปัญหาเรื่องภาพลักษณ์ด้านโสเภณี การจรรยาบรรณ และมลภาวะส่งผลในทางลบ กระแสของโลกมีการเคลื่อนไหวเรื่องสิทธิมนุษยชน และคำนึงถึงเรื่องการรักษาสีสิ่งแวดล้อม หรือสภาพทางนิเวศน์ จึงควรเร่งรัดในการแก้ไขพระราชบัญญัติการป้องกันการค้าและประกอบธุรกิจโสเภณีเพื่อป้องกันการค้าโสเภณีเด็ก เร่งรัดการก่อสร้างระบบขนส่งมวลชน โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครให้แล้วเสร็จโดยเร็ว รมรณรงค์ในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมทำอย่างต่อเนื่องโดยที่หน่วยงานควบคุมด้านสิ่งแวดล้อมให้ความร่วมมือในการใช้มาตรการกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ควบคุมแหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพที่สวยงามมาตรการเหล่านี้จะช่วยแก้ไขปัญหภาพภาพลักษณ์ของประเทศ อันจะเป็นผลดีต่อทั้งการท่องเที่ยวและการประกอบการอื่นๆ ด้วย

13.6 พัฒนให้ประเทศไทยเป็นแหล่งจับจ่ายใช้สอยสำหรับนักท่องเที่ยว (Shopping Center)

ในปัจจุบันประเทศไทยมีแนวโน้มเป็นแหล่งจับจ่ายใช้สอยซื้อสินค้าและของที่ระลึกที่สำคัญมากขึ้น เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมากแต่ก็ยังมิได้รับแรงสนับสนุนจากแนวทางที่มุ่งไปสู่กลยุทธ์ของการพัฒนาความเป็นแหล่งจับจ่ายใช้สอยของนักท่องเที่ยวต่างประเทศประเทศไทยจึงเป็นแหล่งที่มีความสำคัญเป็นอันดับสามารถลงมาจากฮ่องกงและสิงคโปร์ซึ่งเป็นประเทศคู่แข่งสำคัญและมีกลยุทธ์ในทิศทางนี้ชัดเจนมากกว่าอย่างเห็นได้ชัด กลยุทธ์การพัฒนาในทิศทางนี้ประกอบด้วย

- 1) เร่งกำหนดมาตรการธุรกิจการค้าปลอดภาษีเป็นการทั่วไปในรูปแบบเอกชน ซึ่งอาจมีวิธีปฏิบัติหลายรูปแบบ อาทิเช่นยกเว้นเมื่อซื้อสินค้ามีมูลค่าเกินกว่าวงเงินที่กำหนดหรือกำหนดการยกเว้นตามชนิดและประเภทสินค้าที่กำหนด
- 2) เร่งกระจายร้านค้าปลอดภาษีซึ่งดำเนินการโดยรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคมและการท่องเที่ยวออกสู่แหล่งท่องเที่ยวหลัก เช่น เชียงใหม่ เชียงราย (เชียงใหม่) หนองคาย อุบลราชธานี ระยอง ภูเก็ต หาดใหญ่ สุโขทัย อยุธยา พัทยา เป็นต้น ทั้งนี้ให้เป็นไปตามความเหมาะสมด้านการตลาดและความพร้อมของแต่ละพื้นที่
- 3) พัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบเสริม เช่น รูปแบบการประชุมหรือการแสดงสินค้า (Convention/Exhibition) และให้มีการยกเว้นการเก็บภาษีสินค้าตัวอย่างและของแถมที่นำเข้ามาจับจ่ายในโอกาสการประชุมนานาชาติหรือการแสดงสินค้านานาชาติ

13.7 การพัฒนาศูนย์การค้าในธุรกิจท่องเที่ยว

นอกเหนือจากนั้นขีดความสามารถในการแข่งขันได้จำเป็นต้องพัฒนาถึงเรื่องการพัฒนาบุคลากร ในธุรกิจท่องเที่ยวให้มีความสามารถพร้อมรับการเปิดเสรีจากข้อตกลงการเจรจาอุปถัมภ์ของเขตการค้าเสรีในด้านธุรกิจบริการและการขยายตัวตลาดธุรกิจท่องเที่ยวให้ดำเนินได้ดียิ่งอย่างต่อเนื่อง

- 1) สนับสนุนให้มีสถาบันการจัดการโรงแรมระดับมาตรฐานนานาชาติ
- 2) ยกกระดับมาตรฐานและจรรยาบรรณของมัคคุเทศก์ไทย
- 3) ให้การอบรมภาษาต่างประเทศ เช่น อังกฤษ เยอรมัน ญี่ปุ่น เกาหลี ให้แก่มัคคุเทศก์

13.8 การพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ตลอดจนการสนับสนุนให้มีเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย โดยเฉพาะการสนับสนุนให้มีระบบ Computer Reservation System (CRS) ที่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อการขายห้องพักรายการท่องเที่ยวในประเทศไทยให้กว้างขวางในตลาดยิ่งขึ้น และสามารถพัฒนาระบบ CRS นี้ให้เชื่อมโยงธุรกิจท่องเที่ยวของกลุ่มประเทศอินโดจีน พม่า จีนตอนใต้ และประเทศใกล้เคียง

14. กลยุทธ์ด้านพลังงาน

พลังงานเป็นปัจจัยพื้นฐานในการผลิตที่สำคัญ เพื่อให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ จำเป็นต้องมีพลังงานเพียงพอเพื่อตอบสนองความต้องการใช้ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ แต่ทั้งนี้พลังงานที่จัดหาได้นั้นจะต้องมีราคาที่เหมาะสม อีกทั้งมีคุณภาพที่ดีสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ ในขณะเดียวกันกิจกรรมการผลิตจะต้องมีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัดซึ่งจะช่วยลดต้นทุนในการจัดหาพลังงานและค่าใช้จ่ายของผู้ใช้พลังงาน ซึ่งจะทำให้ต้นทุนในการผลิตสินค้าและบริการสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวเกี่ยวกับการจัดหาและการใช้พลังงาน จึงเห็นควรกำหนดกลยุทธ์ด้านต่าง ๆ ดังนี้

14.1 จัดทาลงงานให้มีปริมาณเพียงพอ เพื่อตอบสนองความต้องการให้มีความมั่นคง และมีคุณภาพที่ดี โดย

1) เร่งการสำรวจและพัฒนาปิโตรเลียม

(1) ปรับปรุงกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการสำรวจปิโตรเลียมให้มีความเหมาะสมและเป็นที่สนใจมากขึ้น และดำเนินการเปิดการประมูลพื้นที่ที่ยังไม่ได้มีการสำรวจ และพัฒนาปิโตรเลียม

(2) เร่งรัดให้มีการพัฒนาแหล่งปิโตรเลียมภายใต้องค์การร่วมไทย-มาเลเซีย ตามพระราชบัญญัติองค์การร่วมไทย-มาเลเซีย พ.ศ. 2533 เพื่อให้มีการสำรวจและพัฒนาก๊าซธรรมชาติจากพื้นที่พัฒนาร่วมขึ้นมาใช้ประโยชน์โดยเร็ว

2) เร่งการสำรวจและพัฒนาถ่านหิน

(1) ปรับปรุงแก้ไขกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาถ่านหิน โดยเฉพาะการแก้ไขพระราชบัญญัติแร่ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและให้การพัฒนาถ่านหินเป็นระบบมากขึ้น

(2) สนับสนุนบทบาทภาคเอกชนในการลงทุนสำรวจและพัฒนาถ่านหิน โดยปรับปรุงหลักเกณฑ์การพิจารณาจัดสรรแหล่งถ่านหินให้ภาคเอกชนเข้าพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์ด้านอุตสาหกรรม และเร่งดำเนินการนำแหล่งถ่านหินที่กรมทรัพยากรธรณีได้ทำการสำรวจไว้แล้ว แต่ยังไม่ได้นำออกเปิดประมูล

เปิดให้เอกชนดำเนินการลงทุน และจัดการผูกขาด เช่น ในกรณีที่จะมีการกันไว้ให้แก่องค์การเหมืองแร่ทางทะเล

3) เร่งให้มีการเจรจาและพัฒนาพลังงานกับประเทศเพื่อนบ้าน

(1) เร่งดำเนินการเจรจาและหาข้อยุติในการรับซื้อไฟฟ้าจากเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำในประเทศลาว และจากโรงไฟฟ้าถ่านหินเพื่อให้สามารถรับซื้อไฟฟ้าจากประเทศลาวได้ 1,500 MW ตามจำนวนที่ตกลงในบันทึกความเข้าใจระหว่างทั้ง 2 ประเทศ และหากการดำเนินการประสบความสำเร็จควรพิจารณาเพิ่มปริมาณพลังไฟฟ้าที่จะรับซื้อจากประเทศลาว

(2) เจรจากับรัฐบาลเวียดนามและกัมพูชาเพื่อเข้าไปสำรวจและผลิตปิโตรเลียมในบริเวณพื้นที่คาบเกี่ยวโดยใช้หลักการเดียวกับข้อตกลงที่ใช้ในพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย (JDA)

(3) เร่งดำเนินการเจรจาและหาข้อยุติในการซื้อก๊าซธรรมชาติจากพม่าโดยเร็วจากทั้งแหล่ง Yadana ที่ดำเนินการโดย Total และแหล่ง Yetagun ที่ดำเนินการโดย Texaco แต่ทั้งนี้ในการกำหนดราคาซื้อขายจะต้องคำนึงถึงต้นทุนของทางเลือกอื่นของประเทศไทย ด้วย

(4) เจรจากับประเทศมาเลเซียในการรับซื้อไฟฟ้าและ/หรือก๊าซธรรมชาติ และสนับสนุนการพัฒนาถ่านหินร่วมกับอินโดนีเซีย

(5) เปิดโอกาสให้ผู้ลงทุน/รัฐบาลพม่าและจีนยื่นข้อเสนอขายไฟฟ้าให้แก่ประเทศไทย โดยรับข้อเสนอดังกล่าวไว้พิจารณาอย่างจริงจัง

4) ลงทุนและปรับปรุงคุณภาพไฟฟ้า

(1) เร่งพัฒนาแหล่งผลิตไฟฟ้าและจัดหาพลังงานจากแหล่งนอกประเทศ เพื่อให้มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการใช้ในประเทศ โดยคำนึงถึงความจำเป็นในการกระจายแหล่งจัดหาพลังงาน เพื่อเพิ่มความมั่นคงและลดความเสี่ยงและเลือกใช้พลังงาน ซึ่งราคามีเสถียรภาพโดยเฉพาะก๊าซธรรมชาติเหลว (LNG) และถ่านหินจากต่างประเทศ

(2) ลงทุนเพื่อเพิ่มปริมาณสำรองของระบบไฟฟ้า เพื่อให้ระบบไฟฟ้ามีความมั่นคงมากขึ้น และปรับปรุงระบบส่งและระบบจำหน่ายไฟฟ้าให้มีความมั่นคงมีคุณภาพและปลอดภัยในการจ่ายไฟยิ่งขึ้น เพื่อลดปัญหาไฟฟ้าดับ ไฟฟ้าตก และไฟกระพริบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตอุตสาหกรรมและพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ในภูมิภาคต่างๆ และปรับปรุงการเชื่อมโยงระบบส่งไฟฟ้าระหว่างประเทศเพื่อนบ้านให้มีกำลังความสามารถในการถ่ายเทพลังงานไฟฟ้าเพิ่มขึ้น และเพื่อประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ และด้านความมั่นคงของระบบไฟฟ้า

การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัดจะช่วยลดต้นทุนในการจัดหาพลังงาน และค่าใช้จ่ายทางด้านเชื้อเพลิงของกิจกรรมการผลิต ดังนั้นการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก มาตรการหลัก ได้แก่ มาตรการทางด้านราคาซึ่งจะสร้างแรงจูงใจให้มีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการกำหนดและปรับปรุงระเบียบต่าง ๆ ดังนี้

1) รักษาโครงสร้างและระดับราคาพลังงาน รวมทั้งระบบการกำหนดราคาในปัจจุบัน ซึ่งทำให้ราคาสะท้อนถึงต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์และเป็นไปตามกลไกตลาดโดยปราศจากการตัดสินใจระดับการเมืองเพื่อให้เกิดการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด

2) เร่งรัดให้มีการดำเนินการอนุรักษ์พลังงานตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535 เพื่อให้มีการนำแผนงานอนุรักษ์พลังงานสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การใช้กองทุนเพื่อส่งเสริมอนุรักษ์พลังงานในการให้สิ่งจูงใจแก่โครงการทางด้านอนุรักษ์พลังงาน การกำหนดให้มาตรฐานการใช้พลังงานเป็นส่วนหนึ่งของข้อบังคับ และเทศบัญญัติเกี่ยวกับการก่อสร้าง การกำหนดมาตรฐานอุปกรณ์เครื่องใช้พลังงาน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการผลิตเครื่องมืออุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพการใช้พลังงานสูงและการผลิตอุปกรณ์หรือวัสดุก่อสร้างที่ช่วยให้เกิดการประหยัดพลังงาน

14.3 ส่งเสริมการแข่งขันในการจัดหาพลังงาน

1) การจัดหาน้ำมันเชื้อเพลิง

(1) ส่งเสริมตลาดการค้าน้ำมันสำเร็จรูปให้มีการแข่งขันอย่างเสรีต่อเนื่องจากที่ได้ดำเนินการมาแล้ว เช่น ส่งเสริมให้มีสถานีบริการน้ำมันภายใต้เครื่องหมายการค้าหลายชนิดมากขึ้น โดยจัดนโยบายและกฎเกณฑ์ของรัฐที่เป็นอุปสรรครวมทั้งปรับปรุงกฎเกณฑ์ใน การจัดซื้อน้ำมันของหน่วยงานราชการ โดยลดการผูกขาดจากการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย นอกจากนั้นต้องปรับปรุงขั้นตอนการขออนุญาตตั้งสถานีบริการน้ำมันให้มีความรวดเร็วและการแก้ไขกฎเกณฑ์การตั้งสถานีบริการให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับ สภาวะเศรษฐกิจสังคมและเทคโนโลยีในปัจจุบัน เพื่อกระจายสถานีบริการสู่ภูมิภาคและลดต้นทุนในการประกอบกิจการในเขตเมืองซึ่งที่ดินมีราคาแพง

(2) ส่งเสริมให้มีการลงทุนเพิ่มกำลังกลั่นปิโตรเลียมในประเทศตามแนวนโยบาย โรงกลั่นเสรีที่ได้มีการประกาศไปแล้ว โดยจัดกฎเกณฑ์และข้อกำหนดของรัฐที่เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันกับ โรงกลั่นน้ำมันในต่างประเทศ (เช่น ระบบภาษีสรรพสามิตและศุลกากร) เพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการส่งออกน้ำมันสำเร็จรูปได้ภายในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

(3) เชิญชวนผู้ลงทุนต่างประเทศ และผู้ลงทุนไทยเข้าร่วมทุนในโครงการอุตสาหกรรมต่อเนื่องต่างๆ เช่น โรงกลั่น คลังเก็บปิโตรเลียม คลังจำหน่ายปิโตรเลียม และสิ่งก่อสร้างองค์ประกอบพื้นฐานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลภาคใต้

2) การจัดหาก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG)

(1) ส่งเสริมตลาดก๊าซปิโตรเลียมเหลวให้มีการแข่งขันกันมากยิ่งขึ้น อย่างเป็นธรรมในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะการยกเลิกการควบคุมการนำเข้าก๊าซปิโตรเลียมเหลว การยกเลิกระบบชดเชยค่าคลังก๊าซและค่าขนส่งแก่ ปตท. แต่เพียงผู้เดียว และการลดการอุดหนุนผู้ผลิตก๊าซ LPG ในประเทศโดยกำหนดราคา ณ โรงกลั่นให้ใกล้เคียงกับราคาตลาดโลกมากยิ่งขึ้น

(2) เมื่อได้ดำเนินการในข้อ (1) แล้วดำเนินการยกเลิกการควบคุมราคาก๊าซปิโตรเลียมเหลว โดยให้มีการนำระบบ “ลอยตัวเต็มที” มาใช้ภายใน 3 ปี โดยอาจเลือกดำเนินการในช่วงปี 2539-40 ซึ่งคาดว่าจะมี LPG เหลือต้องส่งออกเป็นจำนวนมาก

3) การจัดหาก๊าซธรรมชาติ

(1) กำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาก๊าซธรรมชาติ และค่าผ่านท่อให้ชัดเจนและโปร่งใสทั้งในระหว่างผู้ผลิตก๊าซ (บริษัทผู้รับสัมปทาน) กับการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยและระหว่างผู้ขายก๊าซ (การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย) กับผู้ใช้ (การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยและผู้ใช้รายอื่นๆ) โดยให้กิจการท่อก๊าซเป็นกิจการสาธารณูปโภค รวมทั้งดำเนินการให้มีการทำสัญญาซื้อขายก๊าซระยะยาวระหว่างการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยกับผู้ใช้ก๊าซอื่นๆ เพื่อให้สะท้อนถึงข้อผูกพันทางด้านปริมาณและต้นทุนที่แท้จริงและพลังงานที่ใช้ทดแทนรวมทั้งคุณภาพของเชื้อเพลิงด้วย และในขณะเดียวกันให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้ผลิตและผู้ใช้ก๊าซธรรมชาติ

(2) ให้ผู้ผลิตก๊าซและผู้ใช้ก๊าซสามารถเจรจาซื้อขายก๊าซได้โดยตรง โดยปรับบทบาทของระบบท่อก๊าซให้เป็น Common Carrier

14.4 ส่งเสริมบทบาทเอกชนและการพัฒนากิจการของรัฐด้านพลังงาน

ส่งเสริมและสนับสนุนให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และร่วมทุนกับรัฐด้านพลังงานมากขึ้น เพื่อเพิ่มการแข่งขันอันจะนำไปสู่การใช้ การจัดหาและการจำหน่ายพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนลดภาระการลงทุนของรัฐส่งเสริมการพัฒนาตลาดทุน และการระดมเงินออมจากภาคเอกชน และให้ประชาชนมีส่วนร่วมพัฒนาพลังงานด้วยโดย

1) ปิโตรเลียม

(1) ปรับโครงสร้างของการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ให้มีประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการปฏิบัติงานทัดเทียมกับบริษัทเอกชน โดยแยกกิจการจำหน่ายน้ำมันและกิจการท่อก๊าซออกเป็นบริษัทในเครือของ ปตท. 2 บริษัท โดย ปตท. ถือหุ้น 100% ในขั้นแรก และนำหุ้นของบริษัทในเครือทั้ง 2 แห่งกระจายให้ประชาชนถือหุ้น และนำหุ้นเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

(2) เร่งดำเนินการนำบริษัท ไทยออยล์ จำกัด เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และกระจายหุ้นให้แก่ประชาชน รวมทั้งลดสัดส่วนการถือหุ้นของรัฐในโรงกลั่นบางจาก

(3) ส่งเสริมให้เอกชนร่วมลงทุนกับ ปตท. ในการโครงการใหม่เกี่ยวกับระบบท่อก๊าซธรรมชาติ เช่น ท่อก๊าซชายแดนไทย-พม่า-ราชบุรี

2) ไฟฟ้า

(1) ส่งเสริมให้ผู้ผลิตไฟฟ้ารายเล็กเข้าลงทุนและดำเนินการผลิตไฟฟ้าในรูปการผลิตพลังงานความร้อนและไฟฟ้าร่วมกัน และการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานนอกแบบ โดยปรับปรุง “ระเบียบการรับซื้อไฟฟ้าจากผู้ผลิตรายเล็ก” ให้เป็นที่จูงใจมากขึ้นและเป็นธรรม โดยเฉพาะการผลิตไฟฟ้าและไอน้ำเพื่อจำหน่ายในเขตนิคมอุตสาหกรรม เพื่อให้เป็นที่จูงใจแก่ผู้ลงทุนมากขึ้น

(2) เร่งดำเนินการกระจายหุ้นของบริษัทผลิตไฟฟ้า จำกัด (EGCO) ซึ่งเป็นบริษัทในเครือของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ซึ่งจะรับซื้อโรงไฟฟ้าระยองและขอนแก่นจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยให้แก่ประชาชนและนำหุ้นจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

(3) เปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาลงทุนในโรงไฟฟ้าขนาดใหญ่ ในรูปของ Independent Power Producer (IPP) และขายไฟฟ้าให้แก่ กฟผ. โดยเร่งดำเนินการออกประกาศการรับซื้อไฟฟ้าตามที่ ครม. ได้กำหนดแนวนโยบายไปแล้ว

(4) ปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและการบริหารงานของรัฐวิสาหกิจ ทางด้านไฟฟ้า ให้เป็นเชิงพาณิชย์มากขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร การลงทุน และการพัฒนาบุคลากรรวมทั้งเพิ่มการแข่งขันโดยเฉพาะ ปรับปรุงโครงสร้าง กฟผ. โดยแยกกิจการสายส่งออกจากกิจการผลิตไฟฟ้าของ กฟผ. และนำหุ้นกิจการผลิตไฟฟ้ากระจายให้แก่ประชาชนและนำหุ้นจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

(5) กำหนดให้ระบบสายส่งของ กฟผ. เป็น Common Carrier และเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตไฟฟ้าขายไฟฟ้าได้โดยตรงแก่ผู้ใช้ไฟฟ้า โดยใช้บริการสายส่งภายใต้หลักเกณฑ์การกำหนดค่าใช้บริการสายส่งที่รัฐจะกำหนด

15. กลยุทธ์การพัฒนาพื้นที่เฉพาะ

การพัฒนาพื้นที่เฉพาะ (Area Development) มักเป็นมาตรการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคเพื่อแก้ไขปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำทางรายได้และความยากจนในต่างจังหวัด แต่การพัฒนาพื้นที่เฉพาะโดยคำนึงถึงเงื่อนไขหรือศักยภาพของพื้นที่ในการเชื่อมโยงกับนานาชาติจะเป็นทิศทางที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีสมรรถภาพในการแข่งขันกับต่างประเทศพร้อม ๆ ไปด้วยการกระจายความเจริญได้อย่างทั่วถึงยิ่งขึ้น กลยุทธ์การพัฒนาพื้นที่เฉพาะต้องอาศัยการกำหนดโครงการพัฒนาพื้นที่ทั้งในระดับส่วนภูมิภาคและระดับจังหวัดสอดคล้อง

กับทิศทางการขยายตัวทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ตลอดจนเงื่อนไขใหม่ ๆ ที่รัฐสามารถผลักดันได้อย่างเป็นระบบ ดังนั้น จึงเป็นกลยุทธ์ระยะยาวที่ต้องมีวิสัยทัศน์ที่รอบคอบและชัดเจน

15.1 กำหนดแผนพัฒนาเมืองเศรษฐกิจหน้าด่านในส่วนภูมิภาค เพื่อรองรับกับการบูรณะพัฒนาในประเทศเพื่อนบ้าน โดยมุ่งเน้นแนวทางของมาตรการที่ชัดเจนในการสนับสนุน เช่น การสนับสนุนทางด้านการพัฒนาสาธารณูปโภคและการอำนวยความสะดวกต่างๆ โดยมีจำเป็นต้องสร้างความกระตือรือร้นต่อระบบ ภาษีอากรและสิทธิประโยชน์ของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน จังหวัดหรือเมืองต่างๆ ที่ควรได้รับความสนใจในแง่ี้ ได้แก่เมืองที่เชื่อมโยงกับนานาชาติทั้งที่ผ่านการคมนาคมทางบกและทางทะเล เช่น เชียงราย อรัญประเทศ หนองคาย อุดรธานี นครพนม มุกดาหาร อุบลราชธานี ระนอง ดาก ตราด ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี สงขลา นราธิวาส พังงา กระบี่ สตูล ฯลฯ

15.2 กำหนดแนวทางเสริมในการพัฒนาเมือง แผนในส่วนภูมิภาคควบคู่ไปกับการประสานแผนจังหวัด เนื่องจากจังหวัดตามแนวทางและการวางแผนประเทศไทยมักถูกพิจารณาในความเหมาะสมของจังหวัดปกครอง มีใช้ความหมายของจังหวัดทางเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงควรกำหนดแนวทางเสริมในการพัฒนาเมืองแฝดพร้อม ๆ ไปกับการประสานแผนจังหวัดทั้งนี้เพื่อให้ทรัพยากร และงบประมาณถูกใช้ไปอย่างมีประสิทธิภาพในทางเศรษฐกิจ การพัฒนาเมืองคู่แฝดในส่วนภูมิภาคอาจเน้นจังหวัดที่มีขนาดพื้นที่เล็กมากหรือจังหวัดที่มีจุดความเจริญ (growth points) ติดต่อกัน หรือมีโครงสร้างการผลิตที่เสริมกันได้ (complementarity) เช่น เชียงใหม่-ลำพูน หนองคาย-อุดรธานี อุดรธานี-สกลนคร ภูเก็ต-พังงา พะเยา-สุโขทัย ดาก-กำแพงเพชรสงขลา-ปัตตานี ระยอง-จันทบุรี-ตราด และ ระนอง-ชุมพร

15.3 เร่งรัดให้มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม เขตอุตสาหกรรม หรืออุทยานอุตสาหกรรม ขึ้นในภูมิภาคหรือท้องถิ่นเป้าหมายอย่างแพร่หลายกว้างขวาง โดยประสานสอดคล้องกับโครงข่ายการคมนาคมที่มีการวางแผนชัดเจน

15.4 กำหนดนโยบายการมุ่งเน้นการสร้างฐานการส่งออก (export platform) เป็นตัวนำในการพัฒนาภูมิภาค โดยพิจารณากำหนดให้มีเขตการค้าเสรี หรือเขตปลอดภาษีศุลกากร (free trade zone หรือ duty free zone) เพื่อให้มีนิคมอุตสาหกรรมของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หรือเขตอุตสาหกรรมส่งออกของภาคเอกชนมีสมรรถภาพในการแข่งขันภายใต้โครงสร้างภาษีศุลกากรที่อยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าประเทศคู่แข่งชั้นมาตรการที่ต้องดำเนินการ ได้แก่ การปรับปรุงพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยและการตรากฎหมายพิเศษเพื่อให้เขตอุตสาหกรรมส่งออกของภาคเอกชนในพื้นที่ที่กำหนดได้รับประโยชน์ทัดเทียมกับพระราชบัญญัติการนิคมฯ ฉบับใหม่

15.5 เร่งรัดให้โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก และโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ดำเนินการได้เต็มสมรรถภาพเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

15.6 เชื่อมโยงให้เกิดโครงข่ายความเจริญระหว่างขั้วความเจริญบริเวณภาคมหานคร

16. กลยุทธ์การปฏิรูประบบราชการและรัฐวิสาหกิจ

การขาดการปฏิรูประบบราชการเป็นเวลานานทำให้ระบบราชการกลายเป็นอุปสรรคสำหรับการพัฒนาประเทศ และส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารระบบเศรษฐกิจให้สามารถแข่งขันกับนานาชาติ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องมีการปฏิรูประบบราชการอย่างจริงจัง โดยมุ่งเน้นให้มีขนาดกระทัดรัดแต่มีประสิทธิภาพ มีการปรับทิศทางการบริหารงานของภาครัฐให้มีความคล่องตัวและมีประสิทธิผลในการบรรลุเป้าหมายของส่วนราชการมากกว่าการดำเนินงานภายใต้โครงสร้างที่ถูกควบคุมด้วยกฎเกณฑ์ข้อบังคับเป็นพื้นฐาน นอกจากนี้ ยังจำเป็นต้องพัฒนาระบบการประสานงานเพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในภาครัฐด้วยกันและระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนในการพัฒนาขีดความสามารถการแข่งขันกับต่างประเทศ ตลอดจนการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ

16.1 ให้มีการปรับขนาดของกำลังคนภาครัฐให้เล็กลงและมีประสิทธิภาพทันสมัยมากขึ้น ทั้งนี้โดย

- 1) ปรับอายุเกษียณราชการ (Mandatory Retirement) ให้ยืดหยุ่นตามหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น สาขาอาชีพ
- 2) ให้ความสำคัญกับการเกษียณอายุราชการก่อนกำหนด (Early Retirement System) เพื่อให้ระบบการเคลื่อนย้ายบุคลากรระหว่างภาครัฐและเอกชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ข้าราชการมีทางเลือกและแรงจูงใจมากขึ้นในการเลือกผลตอบแทนจากบำเหน็จบำนาญเมื่อตัดสินใจเกษียณอายุราชการก่อนกำหนด

16.2 ในปัจจุบันการบริหารระบบราชการพลเรือนอยู่บนพื้นฐานของกฎเกณฑ์ข้อบังคับ (Rule-based) ที่กำหนดตายตัวจากส่วนกลาง เช่น สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนเป็นหลัก ซึ่งระบบนี้อาจจะช่วยในการป้องกันปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน และความเหลื่อมล้ำภายในระบบราชการซึ่งมีขนาดใหญ่มากแต่ผลเสียคือการทำลายความกระตือรือร้นในการสร้างสรรค์ผลงานและก่อให้เกิดความไร้ประสิทธิภาพของระบบการทำงาน เนื่องจากมิได้อยู่บนพื้นฐานของภารกิจที่ส่วนราชการนั้นๆ ได้รับมอบหมาย (Mission-based) จึงสมควร

- 1) ให้มีการพิจารณาปรับองค์กรระบบราชการให้สอดคล้องกับภารกิจหลักตามนโยบายรัฐบาลและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเป็นแผนกระทรวงที่มีการทบทวนทุก ๆ รอบ 5 ปี เพื่อให้มีการเน้นถึงภารกิจหลักของส่วนราชการนั้น ๆ ตลอดจนลดปัญหาความซับซ้อนในการปฏิบัติราชการ และการมุ่งตอบสนองภารกิจรองมากเกินไป
- 2) ให้มีการปรับปรุงกฎระเบียบราชการให้มีความยืดหยุ่นและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติราชการ โดยให้มีการยกระดับประสิทธิภาพในการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทุจริตประพฤติมิชอบ และการลงโทษตามระดับของความผิดให้เป็นมาตรการหลักในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

16.3 ปรับปรุงให้กระทรวงสามารถทำหน้าที่ประสานการบังคับบัญชากรมต่าง ๆ ให้ได้อย่างแท้จริงเพื่อให้

กระทรวงสามารถกำหนดนโยบายจัดสรรทรัพยากรและบริหารงานในกระทรวงให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และบรรลุพันธกิจหลักของส่วนราชการนั้น ๆ

16.4 ปรับปรุงค่าตอบแทนและสวัสดิการให้สอดคล้องกับอัตราค่าจ้างในตลาดแรงงานและสะท้อนถึงกลไกตลาดแรงงานให้มากขึ้น เพื่อให้ขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรที่มีต้นทุนค่าเสียโอกาสสูงซึ่งจะช่วยรักษาคนที่มีคุณภาพไว้ และจูงใจให้คนรุ่นใหม่เข้ารับราชการ

16.5 นำวิธีการจัดการสมัยใหม่และเป็นสากลมาใช้ในระบบบริหารราชการมากขึ้น โดยมุ่งลดขั้นตอนและระยะเวลาการทำงานที่ไม่จำเป็นลงให้มีการกระจายงานและกระจายการมอบอำนาจในการตัดสินใจ รวมทั้งให้มีการมอบอำนาจในการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับระดับงานในแต่ละระดับให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ระบบราชการมีความคล่องตัว และสอดคล้องกับความเป็นจริงของพื้นที่และภารกิจที่ส่วนราชการนั้น ๆ เกี่ยวข้อง

16.6 ให้มีการแปรสภาพส่วนราชการที่มีหน่วยงานกำกับบริหารนโยบาย หรือที่ได้มุ่งอำนาจบริการพื้นฐาน ในกรณีควรเร่งรัดให้มหาวิทยาลัยของรัฐเข้าสู่ระบบมหาวิทยาลัยที่รัฐร่วมลงทุนกับมหาชน มีการจัดการอย่างเป็นอิสระและสอดคล้องกับข้อเท็จจริงทางเศรษฐกิจมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้มหาวิทยาลัยของรัฐตอบสนองความต้องการทางการศึกษาระดับสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่เป็นภาระต้องงบประมาณอุดหนุนของรัฐมากเกินไปหรือไร้ทิศทาง

16.7 ให้มีการสลับเปลี่ยนหมุนเวียนบุคลากรอยู่อย่างสม่ำเสมอและมากเพียงพอ (Rotation) ระหว่างกรม กอง หรือในกระทรวงเดียวกัน หรือแม้แต่ระหว่างกระทรวง เพื่อให้สร้างความกระตือรือร้นในการทำงานและโอกาสในการพัฒนาเรียนรู้งานต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง

16.8 ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจทุกแห่งควรให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมและพัฒนาข้าราชการ พนักงานทุกระดับในช่วงระหว่างการทำงาน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับภารกิจ และสามารถปรับตัวให้ทันกับการดำเนินงานของภาคเอกชน

16.9 ให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) เป็นแกนกลางในการเร่งรัดผลักดันให้ส่วนราชการต่าง ๆ ทบทวนภารกิจและระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดีความชอบภายในหน่วยราชการที่เป็นระบบ และมีความสมดุลระหว่างกรรมการที่เป็นข้าราชการสังกัดหน่วยงานนั้นและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก เพื่อป้องกันมิให้การพิจารณาความดีความชอบขึ้นอยู่กับระบบอุปถัมภ์หรือการตัดสินใจของผู้บังคับบัญชาเพียงฝ่ายเดียว

16.10 เร่งรัดให้มีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจอย่างต่อเนื่องและกำหนดกิจกรรมที่เห็นควรส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามาแบ่งเบาภาระของภาครัฐ โดยเริ่มจากกิจกรรมที่กำหนดให้ภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการเท่านั้น โดยเฉพาะกิจกรรมที่ต้องอาศัยความชำนาญ หรือเทคนิคเป็นการเฉพาะ หรือลักษณะงานที่เป็นบริการขนาดใหญ่ โดยดำเนินการใน

รูป Contract-out หรือ Farm-out

16.11 ให้มีการจัดทำหลักเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจแยกตามประเภทของรัฐวิสาหกิจให้ชัดเจน เพื่อประโยชน์ในการติดตามประเมินผลจัดทำข้อเสนอการปรับปรุงประสิทธิภาพของแต่ละรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งการดำเนินตามนโยบายแปรรูปรัฐวิสาหกิจ

17. กลยุทธ์อุตสาหกรรมรายสาขา

นโยบายอุตสาหกรรมในที่นี้ หมายถึงนโยบายของรัฐที่มุ่งให้ความสำคัญ หรือเพื่อแก้ไขปัญหาของอุตสาหกรรมสาขาต่างๆเป็นการเฉพาะ ถึงแม้ว่าแต่ละสาขาจะมีปัญหาพื้นฐานที่ไม่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงก็ตาม รัฐบาลไทยได้ใช้นโยบายอุตสาหกรรมมาเป็นเวลานานพอสมควร อย่างไรก็ตาม ลักษณะพิเศษของนโยบายอุตสาหกรรมของไทยในระยะที่ผ่านมาแตกต่างจากหลายประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาอุตสาหกรรม อาทิ เช่น ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ส่วนประเทศอื่น ๆ ในเอเชียตะวันออก เช่น ไต้หวัน สิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย มีนโยบายอุตสาหกรรมที่โน้มเอียงไปทางระบบของญี่ปุ่นมากกว่า ความแตกต่างประการสำคัญก็คือ นโยบายอุตสาหกรรมของไทยมิใช่เชิงกลยุทธ์ (strategic industrial policy) แต่มุ่งเน้นในเรื่องความเป็นกลาง (neutral) ด้วยความหวังใจว่าจะสร้างความลำเอียงต่อการประกอบการของสาขาต่าง ๆ

17.1 โดยทั่วไปแล้วความไม่ลำเอียงของนโยบายอุตสาหกรรมมีความจำเป็น เนื่องจากรัฐมีความเข้าใจในสถานการณ์ตลาดไม่ดีเท่าผู้ประกอบการเอกชน แต่การขาดกลยุทธ์ที่ชัดเจนในอุตสาหกรรมเฉพาะก็อาจทำให้ในบางกรณีรัฐมิได้มีบทบาทที่ควรจะเป็น ในอนาคตระยะยาวการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยจะก้าวเข้าสู่ลำดับขั้นตอนที่สูงขึ้น ซึ่งก็หมายความว่า พลังขับเคลื่อนข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันจะไม่จำกัดอยู่เฉพาะโครงสร้างปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ (factor endowment) หากแต่ครอบคลุมรวมถึงการใช้นโยบายของรัฐเพื่อปรับโครงสร้าง หรือ “ยกเครื่อง” ความได้เปรียบด้านการแข่งขัน (re-engineering competitive advantage) ให้สอดคล้องกับลำดับขั้นการพัฒนาและสภาพตลาดในระยะยาวซึ่งอาจมีลักษณะปัญหาเฉพาะพอสมควร การปรับนโยบายอุตสาหกรรมให้มีลักษณะเชิงกลยุทธ์หรือมีเป้าหมายชัดเจนมากขึ้นจะค่อยๆ มีบทบาทสำคัญต่อการเพิ่มขีดความสามารถของอุตสาหกรรมสาขาต่าง ๆ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องรักษาไว้ซึ่งนโยบายอุตสาหกรรมทั่วไปที่ไม่มุ่งให้เกิดความลำเอียงในมาตรการจูงใจ

17.2 การกำหนดกลยุทธ์เป้าหมายอุตสาหกรรมเฉพาะจะมีประสิทธิผลมากเมื่ออุตสาหกรรมสาขานั้นเป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพด้านการแข่งขันสูง การสนับสนุนจากภาครัฐจะก่อประโยชน์ต่อภาวะเศรษฐกิจอย่างแท้จริง เมื่ออุตสาหกรรมนั้นเป็นอุตสาหกรรมใหม่ (emerging industries) หรือเป็นอุตสาหกรรมที่มีการประหยัดต่อขนาดและการใช้ประสิทธิภาพในการผลิตสูง การสนับสนุนโดยตรงจากรัฐควรเป็นเพียงการหนุนช่วยซึ่งไม่เหมาะสมสำหรับอุตสาหกรรมที่ขาดศักยภาพด้านการแข่งขัน สำหรับอุตสาหกรรมที่มุ่งทดแทนการนำเข้าหรืออุตสาหกรรมดั้งเดิมที่เผชิญกับการแข่งขันจากต่างประเทศอย่างรุนแรงมาตรการของรัฐควรเน้นการช่วยเหลือด้านการปรับตัวให้ความเสียเปรียบด้านการแข่งขันลดลงและสามารถปรับโครงสร้างหรือเทคนิคการผลิตได้รวดเร็วยิ่งขึ้น (positive adjustment policy)

17.3 อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปแล้วเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ ควรมุ่งเน้นในเรื่องของการสร้างเงื่อนไขแวดล้อมที่ดีต่อการผลิต เช่น ลดอุปสรรคจากข้อจำกัดด้านสาธารณูปโภค ทรัพยากรมนุษย์ เงินทุน การกำกับควบคุมของรัฐและจากการแทรกแซงทางการค้าที่กระทำโดยรัฐบาลต่างประเทศ เป็นต้น มากกว่าที่จะเป็นเรื่องของการสนับสนุนโดยตรงต่อสิ่งจูงใจ หรือต้นทุนปัจจัยการผลิตในการประกอบการ เช่น มาตรการภาษีอากร และค่าธรรมเนียมพิเศษ

17.4 อุตสาหกรรมเฉพาะที่ควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษในการกำหนดเป้าหมายทางอุตสาหกรรม ได้แก่

- 1) อุตสาหกรรมการเกษตร
- 2) อุตสาหกรรมที่เน้นแรงงานกึ่งฝีมือ
- 3) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์
- 4) อุตสาหกรรมสนับสนุน และ
- 5) อุตสาหกรรมต่อเนื่องบางชนิด

(รายละเอียดปรากฏในภาคผนวกเอกสารหมายเลข 4)

อุตสาหกรรมรายสาขา	มาตรการที่ต้องผลักดัน
(ก) อุตสาหกรรมดั้งเดิมที่ยังมีศักยภาพในการแข่งขัน 1.อุตสาหกรรมสิ่งทอ	1) การพัฒนารูปแบบและคุณภาพของสินค้า 2) การพัฒนาอุตสาหกรรมฟอกย้อมและแต่งสำเร็จ 3) การส่งเสริมให้มีการใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคนให้ได้มากที่สุด 4) ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร 5) การขยายฐานตลาดส่งออกไปยังตลาดใหม่ๆ เพิ่มขึ้น 6) การเร่งส่งเสริมความพร้อมในการพัฒนาสินค้าให้ตรงกับความต้องการของแต่ละตลาด 7) สนับสนุนการวิจัยและการทดสอบสินค้า 8) การใช้นโยบายการผลิตให้สอดคล้องกันโดยต่อเนื่อง 9) ลดขั้นตอนการส่งออกสินค้าและการนำเข้าวัตถุดิบ ตลอดจน

อุตสาหกรรมรายสาขา	มาตรการที่ต้องเน้นหนัก
2. อุตสาหกรรมอาหาร	อำนวยความสะดวกในการผ่านพิธีการศุลกากร และการคืนอากร 10) การปรับโครงสร้างภาษีนำเข้าให้เหมาะสม และต่ำลง 11) สนับสนุนภาคเอกชนในการรวมศูนย์ข้อมูล อุตสาหกรรมสิ่งทอ 12) การย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศที่มีค่าแรงต่ำกว่า 13) ในระยะยาวควรพัฒนาไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่ใช้แรงงานน้อยและใช้ทุนสูง 1) การลดภาษีนำเข้าสำหรับสินค้าข้างเคียงและวัตถุดิบในการทำ Packing เช่น วัตถุดิบกึ่งขนาดเล็ก (ร้อยละ 10) กระจก (ร้อยละ 10) และกล่องกระดาษรีไซเคิล (ร้อยละ 35) 2) พิจารณายกเลิกระบบการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษอาหารสัตว์ (Surcharge) และนำระบบภาษีมาใช้แทน 3) เพิ่มขบวนการอุตสาหกรรมให้กับสินค้าเกษตรดั้งเดิม เช่น ข้าว ยางพารา น้ำตาล มันสำปะหลัง เป็นต้น 4) เสาะหาตลาดสินค้าเกษตรใหม่ ๆ 5) สนับสนุน Contract Farming และจัดตั้งตลาดซื้อขายล่วงหน้า 6) การรักษาและเพิ่มคุณภาพสินค้า โดยเร่งปรับโครงสร้างการผลิตให้สอดคล้อง กับมาตรฐานใหม่ ISO 9000 7) การลดอัตราค่าขนส่งทางเรือ
3. อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ	1) ลดภาษีนำเข้าวัตถุดิบ 2) แก้ไขวิธีการชำระภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยอาจใช้การค้ำประกันแทนการชำระด้วย เงินสดได้ 3) ยกเว้นหรือคืนภาษีมูลค่าเพิ่มอัญมณีและเครื่องประดับที่จำหน่ายให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 4) เร่งขยายตลาดใหม่ ๆ เช่น ASEAN และตะวันออกกลาง 5) สนับสนุนการเข้าไปร่วมทุนในกิจการทำเหมืองพลอยและเจียระไนพลอยในประเทศเพื่อนบ้าน 6) กำหนดมาตรฐานอัญมณีและเครื่องประดับ 7) ส่งเสริมการออกแบบ โดยจัดตั้งสถาบันและฝึกอบรมสัมมนา 8) อำนวยความสะดวกในการนำเข้าสินค้าตัวอย่างโดยการเร่งรัดการปฏิบัติตาม ATA Carnet
4. อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน	1) การสนับสนุนการพัฒนา รูปแบบของผลิตภัณฑ์ 2) ส่งเสริมและสนับสนุนในอุตสาหกรรมที่ไทยยังได้เปรียบทางวัตถุดิบ เช่น จากยางพารา จากโลหะ หนัก และพลาสติก

อุตสาหกรรมรายสาขา	มาตรการที่ต้องเน้นหนัก
5. อุตสาหกรรมเครื่องหนังและเครื่องเดินทาง	3) สนับสนุนให้เกิดการร่วมลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นแหล่งวัตถุดิบ และลดเครื่องกีดขวางต่าง ๆ ในการนำเข้าวัตถุดิบไม้จากต่างประเทศ 4) แสวงหาตลาดใหม่ในยุโรปและสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้น 5) สนับสนุนให้เกิดการผลิตเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ 6) ปรับปรุงการบรรจุหีบห่อด้วยการออกแบบกล่องบรรจุให้กระชับ 1) แก้ไขมาตรการต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการนำเข้าวัตถุดิบ 2) ส่งเสริมการเลี้ยงปลูสัตว์ในเชิงพาณิชย์ 3) พัฒนาความรู้ในด้านการฆ่าสัตว์ การชำแหละหนัง และการเก็บรักษา 4) พัฒนาคุณภาพและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ให้มีมาตรฐานสูงขึ้น และทันสมัย 5) ควรมีศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อติดตามความเคลื่อนไหวทั้งในด้านคุณภาพ รูปแบบและระสนิยม ในตลาดต่างประเทศ
6. อุตสาหกรรมรองเท้าและชิ้นส่วน	1) ส่งเสริมการผลิตหนังเทียมคุณภาพดีในประเทศรวมทั้งส่งเสริมอุตสาหกรรมฟอกหนังเพื่อผลิตหนังแท้คุณภาพดี 2) ปรับปรุงขั้นตอนและระยะเวลาการคั้นวัตถุดิบ 3) จัดฝึกอบรมฝีมือแรงงานให้สูงขึ้นและมีจำนวนมากขึ้น 4) พัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้สูงขึ้น 5) แสวงหาตลาดส่งออกใหม่ ๆ 6) สนับสนุนการใช้เครื่องจักรแทนแรงงานโดยมาตรการภาษี
(ข) อุตสาหกรรมใหม่ 1. อุตสาหกรรมเครื่องไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วน	1) สนับสนุนการจัดตั้งเขตประกอบการอุตสาหกรรมหรือนิคมอุตสาหกรรมไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการส่งออก 2) เร่งรัดปรับปรุงโครงสร้างภาษีนำเข้าวัตถุดิบและชิ้นส่วนทั้งระบบเพื่อลดข้อจำกัดและสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าสำเร็จรูป และการผลิตชิ้นส่วน 3) ปรับปรุงกฎระเบียบและพิธีการด้านศุลกากรให้เอื้ออำนวยต่อการส่งออก-นำเข้าสินค้า รวมทั้งการขอคืนภาษีอากร 4) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการผลิตชิ้นส่วนและการพัฒนาบุคลากร 5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการลงทุนในอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนและสินค้าเชื่อมโยงเพื่อสร้างฐานอุตสาหกรรมในระยะยาว และเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้า (VALUE ADDED) ของ

อุตสาหกรรมรายสาขา	มาตรการที่ต้องเน้นหนัก
2. อุตสาหกรรมการทางการแพทย์ (ก) อุตสาหกรรมยาแผนปัจจุบัน (ข) อุตสาหกรรมยาแผนโบราณและสมุนไพร (ค) อุตสาหกรรมอุปกรณ์และเครื่องใช้ทางการแพทย์ 3. อุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์ 4. อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติก	อุตสาหกรรมในประเทศแทนการนำเข้าและประกอบเพื่อการส่งออกแต่เพียงอย่างเดียว 6) พัฒนาหน่วยงานของรัฐให้เป็นศูนย์กลางในการให้บริการด้านการรับรองมาตรฐานสินค้าให้เป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ 7) การใช้โอกาสในการขยายความต้องการภายในประเทศเพื่อสร้างฐานให้กับอุตสาหกรรม 8) การประสานแผนการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน ทั้งในด้านการส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมด้านการตลาด และการเจรจาทางการค้าระหว่างประเทศ 1) เพิ่มขีดความสามารถในการผลิตวัตถุดิบทางยา 2) ปรับปรุงโครงสร้างภาษีการนำเข้าวัตถุดิบและตัวยาที่ผลิตไม่ได้หรือไม่ได้ผลิตให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมไม่เสียเปรียบประเทศคู่แข่ง 3) พิจารณาหาแนวทางในการร่นระยะเวลาในการขึ้นทะเบียนยาในประเทศคู่ค้าและการสร้างภาพพจน์ผลิตภัณฑ์ยาที่ได้มาตรฐานของไทย 4) สนับสนุนการลงทุนในลักษณะ Cross Licensing หรือ Joint Venture เพื่อการผลิตวัตถุดิบหรือยาที่มีลิขสิทธิ์ 5) ปรับปรุงมาตรการขึ้นทะเบียนยาและฉลากยาสำหรับการผลิตเพื่อการส่งออก 6) เร่งวิจัยและพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีชีวภาพ 1) การควบคุมกำกับการผลิตยาแผนโบราณและยาสมุนไพรที่กระจัดกระจายให้อยู่ในระบบโครงสร้างที่ตรวจสอบได้ 2) ปรับปรุงกฎหมายหรือระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการผลิตขึ้นอุตสาหกรรม 3) สนับสนุนการผลิตในชั้นอุตสาหกรรมของยาสมุนไพรและอาหารเสริมสุขภาพ 4) ส่งเสริมและสนับสนุนการสำรวจสมุนไพรและพัฒนาการสกัดสารสำคัญจากสมุนไพร 1) การสนับสนุนให้เกิดการลงทุนในประเทศเพิ่มมากขึ้น 2) การยกระดับคุณภาพของอุตสาหกรรม ที่มีอยู่ให้ได้มาตรฐาน 1) การพัฒนารูปแบบให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด 2) เร่งหาตลาดใหม่ ๆ ทดแทนตลาดเดิม 3) ปรับปรุงอัตราภาษีศุลกากรวัตถุดิบเพื่อการส่งออก 1) พัฒนาเทคโนโลยีการผลิตขึ้นใช้เอง 2) ลดต้นทุนวัตถุดิบเม็ดพลาสติกทั้งจากการนำเข้าและจากโรง

อุตสาหกรรมรายสาขา	มาตรการที่ต้องเน้นหนัก
5. อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า	การปิโตรเคมี 3) ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนในเรื่อง local content ควรเจรจาให้กำหนดวิธีคำนวณเป็นอัตราส่วนที่ผลิตในประเทศอาเซียนจริง 4) วิจัยและพัฒนารูปแบบของสินค้าให้สามารถตอบสนองตลาดใหม่ 5) การรณรงค์ให้ใช้พลาสติกชนิดย่อยสลายได้ตามธรรมชาติและปรับปรุงเทคโนโลยีของการนำพลาสติกกลับมาใช้ใหม่
6. อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์	1) ลดภาษีนำเข้าแร่เหล็กและปรับโครงสร้างอัตราภาษีศุลกากร 2) พัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยอาศัยความร่วมมือกับประเทศอุตสาหกรรมบางประเทศในยุโรป หรือยุโรปตะวันออก 3) วางแผนกำลังการผลิตของเครื่องจักรในระดับที่สามารถผลิตได้ในต้นทุนต่ำสุด 4) ควบคุมคุณภาพของสินค้านำเข้า โดยเฉพาะสินค้าที่มีราคาถูกที่เข้ามาแข่งขันกับสินค้าที่ผลิตได้ในประเทศ 5) เร่งการพิจารณาอนุญาตให้เปิดโรงงาน
7. อุตสาหกรรมยานยนต์	1) เร่งรัดการปรับโครงสร้างภาษีศุลกากร เพื่อปรับภาษีวัตถุดิบ 2) กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ให้ได้ระดับสากล และสนับสนุนการให้บริการทดสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้ได้ตามมาตรฐาน 3) เพิ่มสมรรถนะผู้ผลิตชิ้นส่วนขนาดเล็ก และกลาง 4) สนับสนุนและส่งเสริมให้ต่างประเทศเข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์มากขึ้น 5) ควรส่งเสริมการผลิตเพื่อการส่งออกมากขึ้น 6) สนับสนุนการเพิ่มเทคโนโลยีการผลิต โดยการร่วมลงทุนกับต่างประเทศหรือซื้อเทคโนโลยีจากต่างประเทศ 7) ให้การสนับสนุนในการรวบรวมข้อมูล การผลิตและการตลาด

เกษตรกรรมรายสาขา	มาตรการที่ต้องเน้นหนัก
8. อุตสาหกรรมสนับสนุน	5) ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับอุตสาหกรรมยานยนต์ 6) ลดขั้นตอนการส่งออกรถยนต์ให้สะดวก และรวดเร็วขึ้น 1) สนับสนุนและส่งเสริมอุตสาหกรรมสนับสนุนให้ขยายตัว เพียงพอต่อความต้องการของอุตสาหกรรมพื้นฐานที่ สำคัญ 2) สนับสนุนและส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพอุตสาหกรรม วิศวกรรมผลิตภัณฑ์หีบห่อ ธุรกิจรับช่วงการผลิตและซ่อม บำรุงโรงงานโดยทั่วไป 3) เร่งปรับโครงสร้างภาษีอากรทั้งระบบโดยมีกำหนดระยะเวลา เป้าหมายที่ชัดเจน 4) แก้ไขระเบียบและขั้นตอนในการควบคุมการซื้อ-ขายกับ โรงงานที่อยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรม ส่งออก คลังสินค้า ทัณฑ์บน หรือโรงงานที่ได้รับส่งเสริมลงทุนผลิตเพื่อส่งออก 5) ส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดย่อมในอุตสาหกรรมสนับสนุน 6) ประสานงานเพื่อก่อให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยี การ พัฒนาบุคลากร การลงทุนและการขยายตลาดรองรับ 7) เร่งรัดการกำหนดมาตรฐานของสินค้าอุตสาหกรรม 8) จัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุนภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8
9. อุตสาหกรรมแปงและแปงแปรรูปจากมันสำปะหลัง	1) เน้นการผลิตเพื่อการส่งออกและการสร้างโอกาสในการ ขยายสู่ทางการตลาด ในตลาดญี่ปุ่น ไต้หวัน และประชา คมยุโรป 2) ส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในอุตสาหกรรม ผลิตอาหารสัตว์อย่างจริงจัง 3) ส่งเสริมการศึกษาวิจัยให้เกิดอุตสาหกรรมแปรรูปมันปะ หลังที่มีความเป็นไปได้ในเชิงพาณิชย์ เช่น การใช้เป็นวัตถู ดิบในการสังเคราะห์โพลีเมอร์ดูดีน้ำใช้ในงานด้านอนามัย ส่วนบุคคล ทางารแพทย์ และเกษตรกรรม การผลิต สารรักษาสภาพใน อุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรม เครื่องเสียง การผลิตพลาสติกที่สลายได้ทางชีวภาพ
10. อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง	1) วิจัยปรับปรุงคุณสมบัติยางธรรมชาติ 2) วิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ยาง 3) ศึกษาความต้องการของสินค้าใหม่ๆ และศึกษาสู่ทางการ ขยายตลาดต่างประเทศ 4) ให้การอบรมเทคโนโลยีการผลิตยางแก่ผู้ประกอบการ ขนาดเล็ก

เกษตรกรรมรายสาขา	มาตรการที่ต้องเน้นหนัก
	5) พัฒนาหลักสูตรการสอนในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย โดยเพิ่มการสอนด้านเคมีน้ำยางให้มากขึ้น 6) ปรับปรุงกฎระเบียบของรัฐ ให้เอื้ออำนวยต่อการส่งออก

18 กลยุทธ์การปรับตัวในภาคเกษตรกรรมรายสาขา

การรักษาขีดความสามารถด้านการแข่งขันกับต่างประเทศของสินค้าเกษตรกรรม ซึ่งประสบ กับปัญหา การขยายตัวของตลาดอยู่ในเกณฑ์ต่ำและประเทศคู่แข่งรายใหม่ ๆ สินค้าเกษตรในกรณี ดังกล่าวนี ได้แก่ สินค้าเกษตรกรรมที่พึ่งพาการใช้ปัจจัยที่ดินหนาแน่น (land intensive commodities) และที่อาศัยแรงงานหนาแน่น (unskilled labour intensive commodities) หรือเป็นสินค้าที่มีคุณภาพค่อนข้างต่ำ รวมทั้งข้อจำกัดสำหรับ สินค้าเฉพาะที่ควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษ จำนวน 9 รายการ ได้แก่ ข้าว น้ำตาล ผลิตภัณฑ์นม ไข่เนื้อข้าวโพด มันสำปะหลัง ถั่วเหลือง ปาล์มน้ำมัน และกาแฟ กลยุทธ์ที่เอื้อต่อการปรับค่าของเกษตรกรรมในสาขาที่กำหนดดังกล่าว ควรประกอบด้วย

18.1 การปรับโครงสร้างการผลิต เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย

เกษตรกรรมรายสาขา	มาตรการที่ต้องเน้นหนัก
1. ข้าว	1) เตรียมแผนรองรับด้านการผลิต 2) หลีกเลี่ยงการผลิตข้าวคุณภาพต่ำ 3) เตรียมแผนเชิงรุกเพื่อเจาะตลาดส่งออกใหม่ๆ 4) พัฒนาการบรรจุหีบห่อทั้งด้านรูปแบบ และขนาดตามความต้องการของตลาด 5) ใช้ยุทธวิธีการเป็นคู่ค้ามากกว่าการเป็นคู่แข่ง 6) พัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลางการค้าข้าว ของอินโดจีน
2. น้ำตาล	1) จัดทำโครงการขยายการเพาะปลูกอ้อยในพื้นที่ที่เหมาะสม 2) ลดต้นทุนการผลิตอ้อยและน้ำตาล 3) ส่งเสริมการใช้เครื่องจักรที่ทันสมัย และมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น
3. ผลิตภัณฑ์นม	1) การผลิตแม่โคพันธุ์ดีและการวิจัยด้านค้นคว้าปรับปรุงพันธุ์โคนม 2) จัดหาสินเชื่อเพื่อการลงทุนอัตราดอกเบี้ยต่ำ 3) การพัฒนาทุ่งหญ้าเพื่อเป็นแหล่งผลิตอาหารโคนม 4) กำหนดนโยบายอาหารสัตว์ให้เอื้ออำนวยต่อการเลี้ยงโคนม
4. ไข่เนื้อ	1) ลดต้นทุนการผลิตโดยส่งเสริมการวิจัยพัฒนาพันธุ์ไก่เนื้อ

เกษตรกรรายสาขา	มาตรการที่ต้องเน้นหนัก
5. ข้าวโพด	2) ปรับปรุงนโยบายอาหารสัตว์ 3) กำหนดให้เขตโรงงานผลิตไก่สดแช่แข็งเป็นเขต Export Processing Zone 4) จัดทำข้อกำหนดมาตรฐานสินค้าไก่สดแช่เย็นแช่แข็ง 1) ขยายพื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดในส่วนที่มีความเหมาะสม 2) ดำเนินยุทธวิธีการเป็นคู่ค้ามากกว่าการเป็นแข่งขัน 3) ขยายการผลิตและส่งออกเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดคุณภาพดีไปยังกลุ่มประเทศ อินเดีย 4) นำเข้าข้าวโพดที่มีราคาต่ำจากกลุ่มประเทศอินโดจีนมาใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ และส่งออกข้าวโพดซึ่งมีราคาสูง
6. มันสำปะหลัง	1) จัดทำแผนพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต 2) จัดทำแผนปรับโครงสร้างการผลิต โดยลดพื้นที่เพาะปลูก 3) ส่งเสริมให้มีการนำหัวมันสำปะหลัง หรือนำไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ชนิดอื่น 4) ส่งเสริมการขยายการส่งออกไปยังตลาดอื่น ๆ มากขึ้น
7. ถั่วเหลือง	1) คัดเลือกพื้นที่ทางภูมิศาสตร์เหมาะสมต่อผลิตที่มีประสิทธิภาพ 2) การวิจัยด้านเทคนิคการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยว
8. ปาล์มน้ำมัน	1) การสนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินธุรกิจการผลิตแบบครบวงจรในรูปของบริษัทมหาชน 2) พิจารณาความเหมาะสมของพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน 3) เตรียมแผนด้านการตลาดรองรับในเรื่องของพันธุ์ปาล์มน้ำมันที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูง อบรมเกษตรกรในด้านเทคนิคการเพาะปลูก และจัดหาสินเชื่อเพื่อการลงทุน
9. กาแฟ	1) พัฒนาประสิทธิภาพการผลิตด้าน เทคนิคการบำรุงรักษา 2) ส่งเสริมสวนกาแฟที่มีศักยภาพสูง 3) ลดพื้นที่ปลูกสำหรับสวนกาแฟที่ด้อยประสิทธิภาพ

18.2 ลดข้อจำกัดของโอกาสการขยายตลาดส่งออกจากมาตรการด้านมาตรฐานอนามัยและสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าเกษตรที่เคยต้องห้ามด้วยมาตรฐานดังกล่าว เช่น ผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ โดย

1) ดำเนินการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ เพื่อประกาศให้เอกชนรับทราบและนำไปปฏิบัติพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนให้อยู่ในระดับมาตรฐาน หรือเหนือกว่าระดับมาตรฐานสากล

2) การประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเจรจาต่อรองกับประเทศคู่ค้าในการดำเนิน การพิสูจน์ผลทางวิทยาศาสตร์และผลิตภัณฑ์ประเทศคู่ค้าให้ยอมรับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของไทย

ภาคผนวก

เอกสารหมายเลข 1

**ขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศของ
World Economic Forum**

ขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศของ World Economic Forum

1. สถาบัน World Economic Forum และ IMD แห่งประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ได้จัดทำรายงาน World Competitiveness Report ของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่กับประเทศกำลังพัฒนาที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจที่อยู่ในระดับแนวหน้า 15 ประเทศ ประกอบด้วย ฮองกง ใต้หวัน สิงคโปร์ เกาหลีใต้ อินโดนีเซีย มาเลเซีย อินเดีย ปากีสถาน บราซิล เม็กซิโก แอฟริกาใต้ เวเนซุเอลา ฮังการี ชิลี และไทย

ขีดความสามารถการแข่งขัน ของ WEF หมายถึง ความสามารถของประเทศในการเสริมสร้างและรักษามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจไว้ได้ในระยะยาว โดยเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง อาศัยหลักเกณฑ์การวัดที่รวมถึงปัจจัยต่างๆ 8 ด้าน ได้แก่

1.1 ความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ (Domestic Economic Strength) โดยเป็นการพิจารณาจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจมหภาค ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อ ดุลการค้า ดุลบัญชีเดินสะพัด ดุลการชำระเงิน อัตราแลกเปลี่ยน อัตราการออมและการลงทุน

1.2 ความสามารถในการพัฒนาประเทศเข้าสู่ระบบนานาชาติ (Internationalization) ซึ่งรวมถึงด้านการผลิตการค้า การลงทุน และมาตรฐานการครองชีพของประชาชน

1.3 ความสามารถของรัฐบาล (Government) ซึ่งรวมถึงนโยบายของรัฐในการบริหารเศรษฐกิจที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจและส่งเสริมการแข่งขันของธุรกิจภาคเอกชนความยืดหยุ่นของนโยบายรัฐบาลในการปรับให้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของประเทศ

1.4 การพัฒนาของระบบการเงินและตลาดทุน (Finance) ที่เอื้อต่อการแข่งขันและคุณภาพของการบริการ

1.5 โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (Infrastructure) ซึ่งหมายถึงทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ความต้องการของธุรกิจภาคเอกชน

1.6 ความสามารถในการบริหารและจัดการ (Management) ของธุรกิจเอกชนให้ทันกับสถานการณ์การแข่งขันที่เปลี่ยนแปลงไป

1.7 ความสามารถในการพัฒนาและการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Science & Technology) ซึ่งหมายถึงประสิทธิภาพและการวิจัยพัฒนาด้านเทคโนโลยีที่จะสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันเพิ่มขึ้น

1.8 ทรัพยากรบุคคล (People) ทั้งจำนวนประชากรและคุณภาพของคน

2. ฐานะการแข่งขันของเศรษฐกิจไทยโดยรวมในปี 2536 ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 7 โดยสิงคโปร์อยู่ในอันดับ 1 รองลงมา ได้แก่ ฮองกง ไต้หวัน มาเลเซีย ซิลี และเกาหลี ตามลำดับ และเนื่องจากในปี 2536 รายงานได้รวมซิลีเข้ามาด้วย จึงทำให้อันดับของไทยเลื่อนจากอันดับ 6 มาอยู่ที่ลำดับ 7 แต่หากไม่รวมถึงซิลีแล้ว ไทยจะยังคงอยู่ในอันดับ 6 มาอย่างต่อเนื่องนับจากปี 2532 เป็นต้นมา เป็นที่น่าสังเกตว่ามาเลเซียซึ่งเคยอยู่ในอันดับที่ 5 ในปี 2532 สามารถยกระดับขึ้นมาเป็นอันดับ 4 ในปี 2535 ในปี 2536 ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ไทยมีข้อเสียเปรียบในปัจจุบันสำคัญ 3 ด้าน คือ

2.1 โครงสร้างบริการพื้นฐานอยู่ในอันดับที่ 13 นำหน้าเพียงประเทศอินเดีย และปากีสถานเท่านั้น

2.2 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อยู่ในอันดับ 10 รองจากอินโดนีเซีย ฮังการี และ แอฟริกาใต้ และซิลีด้วย และอยู่ในอันดับดีกว่าอินเดีย ปากีสถาน และกลุ่มลาตินอเมริกาเท่านั้น

2.3 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการถูกจัดอยู่ในอันดับ 8 เป็นรอง ซิลี มาเลเซีย และ แอฟริกาใต้เท่านั้น

3. อย่างไรก็ดี แม้รายงาน World Competitiveness Report จะครอบคลุมประเด็น ความแข็งแกร่งของเศรษฐกิจภายในประเทศ (Domestic Economic Strength) ซึ่งหมายถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจและอัตราเงินเฟ้อซึ่งเป็น National Competitiveness แล้ว แต่ยังไม่ให้ความสำคัญกับ International Competitiveness น้อยเกินไป ในกรณีของประเทศไทยที่ราคาสินค้าเพิ่มขึ้นในอัตราต่ำ และอัตราแลกเปลี่ยนค่อนข้างมีเสถียรภาพอย่างมาก ดัชนีความสามารถในการแข่งขันด้านราคาของไทยควรอยู่ในเกณฑ์ที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ และเมื่อพิจารณาให้ปี 1985 เป็นปีฐาน จะเห็นได้ว่าอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงของไทยเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่าทุกประเทศในกลุ่มเอเซีย โดยประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์สูญเสียความได้เปรียบด้านราคาไปมากที่สุด

	ดัชนีอัตราการแลกเปลี่ยนแท้จริง			อัตราเงินเฟ้อ	
	2528	2533	2535	2529-33	2534-35
ไทย	100	140	180	3.9	4.0
สิงคโปร์	100	151	236	1.3	2.8
อินโดนีเซีย	100	191	220	7.4	8.2
มาเลเซีย	100	192	242	1.8	4.5
ฟิลิปปินส์	100	133	189	7.3	14.9
เม็กซิโก	100	154	302	75.8	18.6
เกาหลีใต้	100	104	121	5.4	8.1
จีน	100	112	na	10.8	11.0

4. รายงาน World Competitiveness Report ให้ข้อมูลที่ตีความเกี่ยวกับ National Competitiveness แต่ด้วยเหตุที่แต่ละประเทศมักจะอยู่ในระดับการพัฒนาที่ค่อนข้างแตกต่างกันและตัวกำหนดขีดความสามารถนั้นมีบทบาทความสำคัญแตกต่างกันไป การพิจารณาดัชนีรวมจึงให้ภาพที่ไม่ชัดเจนนัก สำหรับในแง่ของภาพรวมนี้ ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ในอันดับที่น่าพึงพอใจมาก (อันดับ 4 สำหรับรายการ (Domestic Economic strength))

5. จากรายงานผลในรายละเอียด ควรที่จะได้ให้ความสำคัญแก่รายการความแข็งแกร่งของเศรษฐกิจภายในประเทศ ซึ่งสำหรับดัชนีดังกล่าวนี้ ฐานะด้านความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจะสะท้อนให้เห็นถึง Momentum ของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งมีความสำคัญมากได้เป็นอย่างดี

ปัจจัยที่มองไม่เห็น

ความจริงแล้ว ยังมีปัจจัยที่กำหนด National Competitiveness ที่ยังไม่ได้รับความสนใจจาก World Economic Forum เท่าที่ควรและไม่ปรากฏอยู่ในรายงานฉบับดังกล่าว คือ ปัจจัยสำคัญที่เป็นต้นทุนที่มองไม่เห็นนั้น ได้แก่ ส่วนที่เป็นปัจจัยทางสังคมและการเมือง นั่นคือ เรื่อง เสถียรภาพทางการเมือง ความซื่อสัตย์ของรัฐบาล/ปัญหาการคอร์รัปชัน และปัญหาโรคเอดส์

สำหรับฮ่องกง ยิ่งเข้าไปอีกปี 1997 ปัญหาเสถียรภาพและปัญหาสังคมจะปรากฏชัดเจนยิ่งขึ้นเรื่อยๆ ประเทศสิงคโปร์มีความจำเป็นต้องลดภาระด้านกำลังแรงงานที่ต้องสำรองไว้ในด้านการป้องกันประเทศ ประเทศอินโดนีเซีย ไทย และมาเลเซีย มีปัญหาการคอร์รัปชัน ปัญหาความซื่อสัตย์ของคณะรัฐมนตรีของไทยในอดีตเป็นปัญหามากและดีขึ้นในรัฐบาลปัจจุบัน มาเลเซียมีระเบิดเวลาเล็กๆ เกี่ยวกับหลักการด้านเชื้อชาติ ส่วนไทยนั้น ปัญหาโรคเอดส์เป็นระเบิดเวลาที่สำคัญมากเมื่อเทียบกับต้นทุนที่มองไม่เห็นอื่นๆ

เอกสารหมายเลข 2
สรุปข้อตกลงและผลกระทบสำคัญจากแกตต์
รอบอุรุกวัย ต่อประเทศไทย

สรุปข้อตกลงและผลกระทบสำคัญจากภาคต่อ รอบอุรุกวัย ต่อประเทศไทย

1. การเจรจาของภาคต่อรอบอุรุกวัย สรุปเสร็จสิ้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2536 มีประเทศเข้าร่วมประชุมรวม 117 ประเทศ มีการตกลงที่สำคัญพอสรุปได้ดังนี้

1.1 ยกฐานะของ GATT เป็นองค์การการค้าโลก World Trade Organization (WTO) เพื่อทำหน้าที่ควบคุมการใช้มาตรการการค้าของประเทศสมาชิก และยุติข้อพิพาททางการค้าเพื่อให้การแข่งขันในตลาดโลกเป็นไปอย่างถูกต้อง และเป็นธรรม

1.2 ประเทศสมาชิกได้เสนอลดภาษีศุลกากร ปรับปรุงและลดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ประมาณว่าภาษีศุลกากรจะลดร้อยละ 40 จากระดับเฉลี่ยเดิมของทุกประเทศ ซึ่งจะทำให้การค้าสินค้าโลกในปี 2548 เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 12 และมีมูลค่าเพิ่มขึ้น 745,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (การประมาณการเบื้องต้นของฝ่ายวิชาการ ของ GATT)

1.3 การค้าสินค้าเกษตร ทั้งประเทศพัฒนาแล้ว และประเทศที่กำลังพัฒนาจะต้องทำการลดภาษีศุลกากร ปรับมาตรการกีดกันอื่นๆ ให้เป็นมาตรการภาษี ลดการอุดหนุนภายในประเทศ และการอุดหนุนส่งออก รวมทั้งระเบียบด้านสุขอนามัยต้องให้ยึดตามมาตรฐานสากล

ข้อตกลงการลดภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าเกษตร

	ลดลงโดยเฉลี่ย (%)	ลดอย่างน้อย แต่ละรายการ (%)	ระยะเวลา (ปี)
ประเทศพัฒนาแล้ว	36	15	6
ประเทศกำลังพัฒนา	24	10	10

ข้อตกลงการอุดหนุนภายในสำหรับสินค้าเกษตร (ปี 2529-31 เป็นปีฐาน)

	ลดลงโดยเฉลี่ย (%)	ลดอย่างน้อย แต่ละรายการ (%)	ระยะเวลา (ปี)
ประเทศพัฒนาแล้ว	20	5	6
ประเทศกำลังพัฒนา	13.2	10	10

หมายเหตุ : มีข้อยกเว้นหลายประการที่สำคัญได้แก่ ยกเว้นมาตรการที่ไม่มีผลบังคับเมื่อทางการค้า และโครงการพัฒนาชนบทของประเทศกำลังพัฒนา

**ข้อตกลงการลดการอุดหนุนส่งออก
สำหรับสินค้าเกษตร (ปี 2526-31 เป็นปีฐาน)**

	ลดลงของงบประมาณการอุดหนุน (%)	ลดลงของปริมาณการส่งออกสินค้าที่ได้รับการอุดหนุน (%)	ระยะเวลา (ปี)
ประเทศพัฒนาแล้ว	36	24	6
ประเทศกำลังพัฒนา	24	16	10

หมายเหตุ : ยกเว้นประเทศกำลังพัฒนาไม่ต้องลดการอุดหนุนในเรื่องขนส่งสินค้าและการอุดหนุนที่ช่วยลดต้นทุนด้านการตลาด

นอกจากนั้น ยังได้กำหนดให้มีการเปิดตลาดสินค้าเกษตร ดังนี้

กรณีที่ไม่มีการนำเข้าเลย	ต้องเปิดตลาดนำเข้าขั้นต่ำสุด (Minimum Access) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 3 ของการบริโภคภายในประเทศ และเพิ่มเป็นร้อยละ 5 ในที่สุดท้าย
กรณีที่มีการนำเข้าอยู่แล้ว	- หากนำเข้าเกินร้อยละ 5 ของการบริโภคภายในประเทศอยู่แล้ว ให้กำหนดปริมาณโควตาที่นำเข้าอยู่แล้ว ถือเป็นเปิดตลาด (Current Access) และให้เก็บอัตราศุลกากรเท่าอัตราเดิม - กรณีที่มีการนำเข้ามากกว่า Minimum Access หรือ Current Access ให้เรียกเก็บภาษีศุลกากรได้โดยการใช้วิธีการของ Tariffication หรือ Tariff Equivalent (คำนวณส่วนต่างจากราคาภายในภายนอกมาเป็นภาษี)

1.4 การค้าสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป มีสาระสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1) ยกเลิกโควตาส่งออกภายใต้ข้อตกลงสิ่งทอ (Multi Fibre Agreement, MFA) อย่างค่อยเป็นค่อยไป ภายใน 10 ปี และยกเลิกมาตรการจำกัดการค้าอื่นๆ นอกเหนือจาก MFA ภายใน 10 ปี

2) ให้ประเทศผู้ส่งออกเป็นผู้บริหารโควตาและอนุญาตให้มีความยืดหยุ่นได้ตามข้อตกลงสิ่งทอสองฝ่ายภายใต้ MFA ในปี 2535

3) กำหนดมาตรการคุ้มกันชั่วคราว (Transitional Selfguards) เพื่อให้ประเทศผู้นำเข้าเจรจาขอคุมโควตาได้ ถ้าปริมาณนำเข้ามากจนก่อให้เกิดความเสียหาย

4) ให้มีองค์กรตรวจตราสิ่งทอ (Textile Monitoring Body) ให้คำปรึกษา ดูแลและตรวจตรากฎปฏิบัติตามข้อตกลง

1.5 มาตรการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการค้า ได้มีการกำหนดให้ยกเลิกการใช้มาตรการลงทุน และเงื่อนไขในการลงทุนที่ขัดกับหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) และการจำกัดปริมาณการนำเข้า โดยกำหนดให้สมาชิกแจ้งมาตรการที่ใช้อยู่ และดำเนินการเพื่อยกเลิกในกรอบเวลาดังนี้

	ระยะเวลา (ปี)
ประเทศพัฒนาแล้ว	2
ประเทศกำลังพัฒนา	5
ประเทศพัฒนาน้อยที่สุด	7

1.6 สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา มีการกำหนดให้มีการคุ้มครองกว้างขวางยิ่งขึ้น ครอบคลุมสิทธิบัตรการประดิษฐ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ ลิขสิทธิ์ สิทธิข้างเคียง เครื่องหมายการค้า ชื่อทางภูมิศาสตร์ การออกแบบวงจรรวม และความลับในทางการค้า ในระดับที่สูงกว่ามาตรฐานที่กำหนดในความตกลงระหว่างประเทศที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งให้ประเทศสมาชิกจัดให้มีมาตรการและกลไก เพื่อให้เกิดผลในการคุ้มครอง

1.7 การค้าบริการ กำหนดให้ประเทศสมาชิกเปิดเสรีการค้าบริการโดยมีหลักสำคัญ คือ ต้องปฏิบัติต่อประเทศสมาชิกเยี่ยงชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง (Most Favoured National Treatment) คือต้องให้กับประเทศสมาชิกมากเท่ากับประเทศที่เคยได้รับมากที่สุด (นอกจากจะขอยกเว้นบางเรื่องไว้เป็นการชั่วคราว) และภายในประเทศจะต้องปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) คือต้องให้โอกาสบุคคลของประเทศสมาชิกต่างๆ โดยเท่าเทียมกัน และต้องมีความโปร่งใสในกฎระเบียบ ข้อบังคับและมาตรการต่างๆ

2. ผลกระทบข้อตกลงแกตต์รอบอุรุกวัย จะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยใน 3 ด้านคือ

2.1 การอุดหนุนสินค้าเกษตรในประเทศพัฒนาแล้ว จะลดลงประมาณร้อยละ 20

2.2 ประเทศไทยจะต้องลดอัตราศุลกากรทั้งเกษตร และอุตสาหกรรมลงโดยเฉลี่ย ร้อยละ 24

2.3 สินค้าเกษตร 4 รายการ คือ ถั่วเหลือง ปาล์ม น้ำมัน นม และน้ำตาล ซึ่งมีการอุดหนุนอยู่ร้อยละ 54.37, 46.62, 36.27 และ 27.29 ของรายได้ จะต้องปรับลดลงร้อยละ 13.3 ตามข้อตกลง

3. ผลกระทบทั้ง 3 ด้าน จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังนี้

3.1 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจส่วนรวม

1) ส่งออกได้มากขึ้น และลดการขาดดุลการค้า

ในภาคเศรษฐกิจส่วนรวม เมื่อราคาสินค้าเกษตรสูงขึ้นทั่วโลก และมีตลาดกว้างขวางขึ้น ประเทศไทยซึ่งยังมีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในสินค้าเกษตร จะสามารถส่งออกได้มากขึ้นอีกร้อยละ 2.34 ในขณะที่การเปิดตลาดและการปรับลดอัตราศุลกากรจะก่อให้เกิดการนำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.01 นั่นก็คือผลของแกตต์จะทำให้การขาดดุลการค้าลดลง

2) การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น และมีผลทางด้านเงินเฟ้อเล็กน้อย

การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างการผลิต จะทำให้ผลผลิตมวลรวมรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.22 การบริโภคโดยรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.29 และจะมีผลให้อัตราเงินเฟ้อโดยรวมสูงขึ้นร้อยละ 0.29 แต่ดุลการค้าจะกระตือรือร้น เนื่องจากการส่งออกจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.34 ขณะที่การนำเข้าขยายตัวเพียงร้อยละ 1.01

3) การกระจายรายได้ดีขึ้น

เนื่องจากราคาและการผลิตสินค้าเกษตรจะมีการขยายตัวมากขึ้น กลุ่มประชากรที่มีรายได้ต่ำ โดยเฉพาะที่อยู่ในชนบท จะมีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 1-2 ในขณะที่กลุ่มประชากรรายได้ต่ำและปานกลาง ในเมืองจะมีรายได้เพิ่มขึ้นเล็กน้อย ในขณะที่กลุ่มประชากรรายได้สูงในเมือง จะมีรายได้ลดลงประมาณร้อยละ 1.4

3.2 ผลกระทบต่อภาคเกษตร

1) พืชเกษตรหลักส่วนใหญ่ดีขึ้น ทั้งราคาและปริมาณการผลิต แต่ก็มีบางชนิดที่จะมีปัญหา

(1) สินค้าเกษตรที่จะมีรายได้และผลผลิตเพิ่มขึ้น ได้แก่ น้ำตาล ข้าวสาร ข้าวโพด ข้าวฟ่าง มะพร้าว ยางพารา และปอแก้ว ดังนั้น เกษตรกรที่ผลิตสินค้าในกลุ่มนี้ จะเป็นกลุ่มที่มีรายได้เพิ่มขึ้น สินค้าเกษตรอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งได้แก่ ฝ้าย กาแฟ ผัก-ผลไม้ ไบยาสูบ ถั่วเขียว ถั่วลิสง ถั่วเหลือง และปาล์ม น้ำมัน จะมีการผลิตน้อยลง เพราะต้องเปิดตลาดนำเข้าและลดการคุ้มครองลง ราคาและรายได้จากพืชเกษตรเหล่านี้ส่วนใหญ่จะลดลง

(2) ในส่วนของมันสำปะหลังนั้น แม้ไม่ได้รวมในการศึกษานี้ แต่การศึกษาของ TDRI พบว่า การลดลงของการอุดหนุนสินค้าเกษตรของสหพันธ์ยุโรป จะทำให้ราคามันสำปะหลังลดลงมาก จึงคาดได้ว่า มันสำปะหลังจะเป็นพืชเกษตรที่มีปัญหามากอีกชนิดหนึ่ง

2) กลุ่มปศุสัตว์จะได้ราคาสูงขึ้น แต่จะมีการแข่งขันจากต่างประเทศ

รายได้รวมของเกษตรกรที่ทำปศุสัตว์จะเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะราคาสุกร สัตว์ปีก โคกระบือ และนม จะสูงขึ้นตามราคาตลาดโลก แต่ปริมาณการผลิตจะต้องลดลงบ้าง เมื่อมีการแข่งขันจากต่างประเทศ

3) ข้อควรระวัง

ผลของการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรต้องปรับลดให้สอดคล้องกับความต้องการในประเทศและต่างประเทศ ดังนั้น สินค้าเกษตรที่พบว่า จะต้องลดลง คือ ฝ้าย กาแฟ ผัก-ผลไม้ ไบยาสูบ ถั่วเขียว ถั่วลิสง ถั่วเหลือง ปาล์ม น้ำมัน สุกร สัตว์ปีก โค-กระบือ และนม ควรต้องรีบเร่งจัดทำ

นโยบายและดำเนินการเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิตโดยด่วน และในกรณีที่การเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิตเป็นไปได้ ก็จำเป็นต้องรีบปรับลดการผลิตไปสู่พืชเศรษฐกิจอย่างอื่น มิฉะนั้น อาจเกิดปัญหาสินค้าล้นตลาดและราคาตกต่ำได้ในที่สุด

3.3 ผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรม

1) ในภาพรวมประเทศไทยภายใต้ข้อตกลงแกตต์ จะต้องลดภาษีศุลกากรทุกรายการอย่างน้อยร้อยละ 10 และต้องลดลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 24 ภายใน 10 ปี เนื่องจากโครงสร้างภาษีศุลกากรของไทยให้นำหนักกับสินค้าบริโภคขั้นส่วน และวัตถุดิบนำเข้าลดหลั่นกันตามสินค้าจากมากไปหาน้อย โดยเก็บภาษีเครื่องจักรในอัตราร้อยละ 5 ข้อตกลงแกตต์จะทำให้ประเทศไทยต้องปรับโครงสร้างภาษีของสินค้าอุตสาหกรรมครั้งใหญ่และต่อเนื่อง ในช่วง 10 ปีข้างหน้า ทิศทางโดยรวมก็คือ เปิดโอกาสให้มีการนำเข้าขั้นส่วนและวัตถุดิบมากขึ้น และที่สำคัญคือ การปกป้องอุตสาหกรรมและการส่งเสริมอุตสาหกรรม โดยอาศัยภาษีศุลกากรจะทำได้ยากมากขึ้น และมีผลจำกัด ดังนั้น การเพิ่มขีดความสามารถของปัจจัยการผลิตในประเทศเพื่อให้แข่งขันกับประเทศอื่นได้ในด้านประสิทธิภาพ และคุณภาพ จะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้อุตสาหกรรมไทยสามารถแข่งขันได้ในอนาคต

2) นอกเหนือจากผลกระทบกับอุตสาหกรรมโดยรวมแล้ว ข้อตกลงแกตต์ยังส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อที่สำคัญอีก 2 สาขา ดังนี้

(1) ผลกระทบต่อทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่อง

การยกเลิกมาตรการสนับสนุนการลงทุนโดยเฉพาะการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบ และขั้นส่วนภายในประเทศ ทำให้ทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่อง โดยการป้องกันตลาดภายในต้องทรุดลง จากการศึกษาพบว่า จะมีกลุ่มอุตสาหกรรม 2 กลุ่ม ได้รับผลกระทบ คือ

(ก) กลุ่มอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบค่อนข้างสูง คือ กลุ่มผู้ผลิตขั้นส่วนยานยนต์ และเครื่องยนต์ (ขั้นส่วนประเภท Safty Parts และ Moving Parts รวมทั้งส่วนที่ต้องอาศัยการหล่อโลหะ) กลุ่มสินค้านี้อาจใช้การคุ้มครองต่อไปในช่วง 5 ปีข้างหน้าแล้ว ซึ่งจะปรับเปลี่ยนเป็นมาตรการภาษีแทน

(ข) กลุ่มอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบไม่มากนัก ได้แก่ ขั้นส่วนยานยนต์ประเภท Sheet Metal parts และ Interior parts ยาง หม้อน้ำ หม้อกรองอากาศ และกระจกบางประเภท ชิ้นส่วนหลอดไฟ โทรทัศน์สี ชิ้นส่วนคอมเพรสเซอร์ เครื่องปรับอากาศ และชิ้นส่วนหม้อแปลงไฟฟ้า กลุ่มอุตสาหกรรมนี้สามารถที่จะยกเลิกเงื่อนไขการใช้ชิ้นส่วนชนิดค่อยเป็นค่อยไปภายใน 5 ปี

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้ประเทศหลายประเทศที่ใช้นโยบายเหล่านี้มากกว่าประเทศไทย เช่น เกาหลีใต้ และมาเลเซีย ต้องปรับตัวและเปิดตลาดมากขึ้น ในขณะที่ประเทศมีศักยภาพของตลาดภายในประเทศ และภูมิภาคขนาดใหญ่ และมีแนวโน้มที่อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากญี่ปุ่น และอีกหลายประเทศ จะย้ายฐานมายังประเทศไทย ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่จะปรับนโยบายโดยอาศัยความประหยัดในขนาดการ

ผลิต เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนอุตสาหกรรมต่อเนื่อง และให้ความช่วยเหลือในอันอื่นที่เหมาะสมเป็นการให้
สินเชื่อบริหารยาว ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับอุตสาหกรรมต่อเนื่องขนาดหลักและขนาดเล็ก

(2) ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอ

เป็นที่แน่ชัดว่า ข้อตกลงจะเป็นผลดีต่อการส่งออกสินค้าจากประเทศกำลังพัฒนา
เนื่องจากข้อตกลงที่ได้กำหนดให้ประเทศผู้นำเข้ายกเลิกโควตาเปิดการนำเข้าให้กว้างขึ้น สำหรับประเทศไทยในปี
2534 ไทยส่งออกสินค้าภายใต้การจำกัดโควตาร้อยละ 44 ของมูลค่าส่งออกรวม ดังนั้น การลดลงของข้อจำกัด
ด้านโควตาจะมีส่วนช่วยให้ตลาดส่งออกของไทยกว้างขวางขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อตลาดเป็นของผู้ขายการแข่งขัน
ย่อมทวีความรุนแรงขึ้น และราคาเมื่อเทียบกับคุณภาพเดียวกัน จะเป็นเครื่องชี้หลักในความสำเร็จของการขยาย
การส่งออก ดังนั้น การวางตัวของสินค้าสิ่งทอในตลาดที่ผลิตจากประเทศไทย ให้ได้เปรียบที่สุด เป็นเรื่องสำคัญ
ทั้งนี้เพราะการแข่งขันในตลาดล่าง ซึ่งมีผู้ผลิตมากจะรุนแรง หากไทยไม่พัฒนาประสิทธิภาพการผลิตคุณภาพ
สินค้าให้สอดคล้องกับต้นทุนค่าแรงในประเทศ ข้อตกลงเกดต์ อาจไม่ให้ประโยชน์กับประเทศไทยมากเท่าที่ควร

.....

เอกสารหมายเลข 3

**ความสามารถในการแข่งขันและผลกระทบ
จากข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน
ของอุตสาหกรรม 15 ประเภทใน
Fast Track**

ความสามารถในการแข่งขันและผลกระทบจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน ของอุตสาหกรรม 15 ประเภทใน

อุตสาหกรรม	ระดับและที่มาของความสามารถในการแข่งขัน	ผลที่คาดว่าจะได้รับจาก AFTA
อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องประดับ	มีความสามารถในการแข่งขันสูงมาก เพราะไทยอยู่ในเขตของแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญคือ พลอยและไพฑูริย์ ประกอบกับผู้ประกอบการของไทยมีประสบการณ์ธุรกิจนี้มานาน	สินค้าไทยจะส่งออกได้มากขึ้น แม้ว่าภาชีนำเข้าในกลุ่มอาเซียนจะอยู่ในระดับต่ำ อย่างไรก็ตามเรื่อง Local Content Requirement ของอุตสาหกรรมนี้จะเป็นส่วนสำคัญต่อขีดความสามารถในการส่งออกเพราะวัตถุดิบกว่าร้อยละ 60 นำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มอาเซียน
สิ่งทอ	มีความสามารถในการแข่งขันสูงและได้เปรียบในระยะแรกที่มีค่าแรงต่ำ ปัจจุบันถึงแม้ว่าจะเริ่มสูญเสียความสามารถในการแข่งขันสำหรับสินค้าคุณภาพต่ำ แต่ผู้ประกอบการไทยมีศักยภาพด้านเทคโนโลยีที่จะปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพเพื่อแข่งขันกับต่างประเทศได้	อุตสาหกรรมเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มจะได้เปรียบสินค้าที่ผลิตในอาเซียน ในขณะที่อุตสาหกรรมเส้นใยสังเคราะห์รวมทั้งปั่นด้ายและทอผ้า สำหรับสิ่งทอคุณภาพต่ำจะมีการแข่งขันจากอินโดนีเซีย อย่างไรก็ตามโครงสร้างชีวิตุดิบในการผลิตเส้นใยสังเคราะห์ยังอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 20) และหากไม่มีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับ Substantive Modification อุตสาหกรรมนี้จะไม่ได้รับประโยชน์จาก AFTA เพราะต้นทุนวัตถุดิบกว่าร้อยละ 60 เป็นการนำเข้าจากประเทศนอกกลุ่ม
เซรามิกส์และผลิตภัณฑ์แก้ว	มีความสามารถในการแข่งขันปานกลางในผลิตภัณฑ์กระเบื้องปูพื้นและบุผนัง ถ้วยชาม และเครื่องสุขภัณฑ์จะสามารถส่งออกไปยังอาเซียนได้มากขึ้น เพราะไทยมีความสามารถในการผลิตสูงกว่า ปัญหาสำคัญที่บั่นทอนความสามารถในการแข่งขันคือ ค่าไฟฟ้าซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ยังมีราคาสูงกว่าประเทศคู่แข่ง และผลของการคุ้มครองอุตสาหกรรมเคมีและทำให้ต้นทุนวัตถุดิบอยู่ในอัตราสูง อุตสาหกรรมนี้เกิดขึ้นในไทยก่อนประเทศเพื่อนบ้าน แม้ว่าจะได้รับการปกป้องค่อนข้างสูง แต่เงื่อนไขการลงทุนกำหนดให้ต้องส่งออก ซึ่งทำให้มีขนาดการผลิตที่ใหญ่พอที่จะให้เกิด Economies of Scale และมีโครงสร้างเป็น Vertical Intregation ซึ่งทำให้มีต้นทุนสูง นอกจากนี้ โครงสร้างตลาดเป็นการแข่งขันน้อยรายทำให้เกิดการแข่งขันด้านราคาและคุณภาพ ในอุตสาหกรรมกระจกและแก้ว ไทยยังเสียเปรียบทั้งในด้านภาชีนำเข้าวัตถุดิบ เช่น โซดาแอส ค่าแรงงาน และค่าพลังงาน	ส่งออก ได้มากขึ้นในผลิตภัณฑ์กระเบื้องปูพื้นและบุผนังถ้วยชามและเครื่องสุขภัณฑ์ เพราะมีการส่งออกไปยังประเทศอาเซียนอยู่แล้ว สำหรับสินค้าถ้วยชามคุณภาพต่ำ อาทิ Stoneware อาจถูกประเทศอินโดนีเซียเข้ามาแข่งได้ ในเรื่องของอุตสาหกรรมแก้วและกระจกจะได้รับผลกระทบจากการลดภาชีนำเข้าเพราะต้นทุนปัจจัยการผลิตสูงกว่าประเทศคู่แข่ง อุตสาหกรรมกระจกปัจจุบันมีการทุ่มตลาดกระจกโพลทจากอินโดนีเซียและการลดภาชีนำเข้าอาจทำให้มีการนำเข้ากระจกชนิดนี้เพิ่มขึ้น อุตสาหกรรมแก้ว อาจมีการนำเข้าจากกลุ่มอาเซียน โดยเฉพาะสิงคโปร์มากขึ้น
ยางและผลิตภัณฑ์ยาง	มีความสามารถในการแข่งขันสูง เพราะเป็นแหล่งวัตถุดิบก็ยังคงเป็นแหล่งผลิตดั่งมืองอย่าง ดุงยางอนามัยและยางรัดข้อที่สำคัญของโลก อย่างไรก็ตามปัญหา	เมื่อมีการลดอัตราภาชีนำเข้าสารเคมี ต้นทุนการผลิต ผลิตภัณฑ์ยางของไทยคงจะลดลงบ้าง เนื่องจากดุงมืองสามารถผลิตได้เกือบทุกประเทศในอาเซียนปริมาณ

อุตสาหกรรม	ระดับและที่มาของความสามารถในการแข่งขัน	เสถียรภาพได้รักษา
	ของอุตสาหกรรมยังมี 3 อย่าง คือ 1. ค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้นทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ใช้แรงงานมาก เช่นยางรัดข้อมือและถุงมือยาง (Examination Glove) เริ่มเสียเปรียบ 2. มีโครงสร้างเป็นผู้ผลิตรายใหญ่เป็นการลงทุนจากต่างถิ่นและขนาดเล็กและกลางซึ่งคนไทยเป็นเจ้าของ มีเทคโนโลยีไม่สูงและไม่สามารถสร้าง Brand ของเราเองได้ 3. ขาดการสนับสนุนด้านวิจัยและพัฒนา	การค้ำยันไม่น่าจะเปลี่ยนแปลง แต่ในสินค้าคุณภาพสูงถุงมือผ่าตัดในระยะสั้นมาเลเซียสามารถส่งออกมายังไทย
เฟอร์นิเจอร์ไม้และหวาย	เคยมีความสามารถในการแข่งขันสูง แต่ความได้เปรียบจะลดลงเร็วเพราะต้องนำเข้าไม้เนื้อแข็งจากประเทศเพื่อนบ้านในขณะที่มาเลเซียและอินโดนีเซียมีวัตถุดิบเป็นของตนเอง ส่วนที่ยังมีความได้เปรียบคือเฟอร์นิเจอร์จากไม้ยางพารา ปัจจุบันแม้ผู้ผลิตไทยจะมีเทคโนโลยีการผลิตและการตลาดที่ดีแต่ก็ยังไม่ได้พัฒนาจากผู้ผลิตเป็น Trading firm เหมือนในกรณีได้หวัน	การส่งออกและนำเข้ากันเองในกลุ่มอาเซียนมีน้อย เพราะประเทศเหล่านี้มีทรัพยากรป่าไม้และหวายที่อุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะอินโดนีเซียและมาเลเซียมีพื้นที่ปลูกยางพาราใกล้เคียงกับไทยแล้วยังมีไม้เนื้อแข็งอีกมากซึ่งคาดว่าจะไม่มีผลกระทบต่อโอกาสแข่งขันที่รุนแรง
เยื่อกระดาษ	มีความสามารถในการแข่งขันอยู่ในระดับปานกลาง แม้จะมีการพัฒนามากกว่าประเทศเพื่อนบ้าน และมีวัตถุดิบราคาถูก เช่น ไม้และขานอ้อย แต่ก่อให้เกิดปัญหาน้ำเสียมาก มีการต่อต้านการปลูกไม้ยูคาลิปตัสรวมทั้งยังให้ผลตอบแทนต่ำ (เมื่อเทียบกับมันสำปะหลัง) และมีภาชนะนำเข้าวัตถุดิบสูง ซึ่งอาจมีปัญหาการแข่งขันในอนาคตโดยเฉพาะการแข่งขันจากอินโดนีเซีย ซึ่งภายใน 5 ปี จะมีไม้ยูคาลิปตัสจำนวนมาก และสามารถผลิตเยื่อกระดาษราคาต่ำออกตีตลาดได้	จะทำให้ทั้งการนำเข้าและการส่งออกเพิ่มขึ้นจากการลดภาษีภายใต้ AFTA
เครื่องไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	กลุ่มสินค้าที่มีความสามารถในการแข่งขันอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง เพราะถึงแม้ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้ามาก่อนแต่ตลาดในประเทศและตลาดส่งออกในระยะหลังขยายตัวสูงและใหญ่พอ เกิดการประหยัดในขนาดการผลิตประกอบกับเทคโนโลยีอิมิตัวและมีอยู่แล้วภายในประเทศ	การขยายตัวของตลาดส่งออกของไทยมีความเป็นไปได้ การแก้ไขปัญหาคอขวดโครงสร้างภาษีซึ่งปัจจุบันไทยเกินอยู่ในอัตราร้อยละ 5-60 หรือเฉลี่ยร้อยละ 35 ให้ลดลงเมื่อเร็ว ๆ นี้จะมีผลให้ต้นทุนการผลิตลดลงและสามารถแข่งขันได้ดีขึ้นกับผู้ผลิตอื่นๆ ในอาเซียน เช่น สิงคโปร์และมาเลเซียมีอัตราต่ำ
น้ำมันพืช	น้ำมันปาล์มซึ่งอยู่ในฐานะที่แข่งขันไม่ได้เพราะผลผลิตต่อไร่มีน้อยกว่า และพื้นที่เพาะปลูกมีความลาดชันไม่เหมาะสมกับการเพาะปลูก ได้ถูกถอนไปอยู่ในรายการสินค้ายกเว้นพร้อมกับน้ำมันถั่วเหลืองและน้ำมันมะพร้าว	เนื่องจาก น้ำมันปาล์มถูกถอนไปอยู่ใน Exclusion List จึงไม่น่าจะมีผลกระทบต่อในระยะสั้น
ชินกซ์	กลุ่มสินค้าที่มีความสามารถในการแข่งขันอยู่ในระดับสูง เพราะผู้ผลิตไทยมีประสบการณ์ยาวนานและมีเทคโนโลยีการผลิตที่ก้าวหน้า และในระยะหลังตลาดภายในประเทศมีการแข่งขันกันมาก ต้นทุนการผลิตจึงต่ำลงโดยเปรียบเทียบ	ปัจจุบันไม่มีการค้าระหว่างประเทศเป็นประจำ แต่อาจส่งออกได้มากขึ้น แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอัตราค่าอะไรและค่าขนส่งระหว่างประเทศเป็นสำคัญ

อุตสาหกรรม	ระดับและที่มาของความสามารถในการแข่งขัน	ผลที่คาดว่าจะได้ศึกษา
เคมีภัณฑ์	ประเทศไทยยังต้องนำเข้าเคมีภัณฑ์จำนวนมากจากตลาดโลก (ในปี 2534 มีมูลค่าการนำเข้า 56.859 ล้านบาท และส่งออก 9.629 ล้านบาท) อย่างไรก็ตาม ในอาเซียน ไทยเสียเปรียบดุลการค้าในสินค้ากลุ่มนี้กับสิงคโปร์ประเทศเดียว และได้เปรียบดุลการค้ากับอินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์	สินค้าสำคัญในกลุ่มนี้ที่จะได้รับผลกระทบมีดังนี้ - ผงซุรต ปัจจุบันมีภาชีนำเข้าสูงถึงร้อยละ 60 คงต้องนำเข้าเพิ่มขึ้น เพราะต้นทุนการผลิตสูงกว่าอินโดนีเซีย (ผู้ผลิตรายใหญ่ของโลก) - เมฆาค่า ส่งออกเพิ่มหากลดภาชีวัตถุดิบเนื่องจากความได้เปรียบของขนาด และการลงทุนวิจัยที่บริษัทต่างชาติให้กับบริษัททุกในไทย - โซดาไฟและคลอรีนเหลวคงไม่ได้รับผลกระทบเนื่องจากต้นทุนการขนส่งสูง - สีส มีโอกาสแข่งขันหากลดภาชีนำเข้าวัตถุดิบนอกอาเซียนให้อยู่ในระดับที่แข่งขันได้ ทั้งนี้เพราะไทยมีประสบการณ์และมีตลาดในประเทศใหญ่ - สบู่อาจมีการนำเข้าเพิ่มขึ้นเมื่อลดภาชีลงเพราะวัตถุดิบ (น้ำมันปาล์ม) แพง - ผงซักฟอกอาจมีการส่งออกเพิ่มเมื่อลดภาชีลง เพราะมีขบวนการผลิตต่อเนื่องและมีวัตถุดิบบางส่วนในประเทศ - ลาเทกซ์ อยู่ในฐานะที่เสียเปรียบเพราะวัตถุดิบจากบิโตรเคมีมีภาชีนำเข้าสูงการผลิตในมาเลเซียอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบ
เภสัชภัณฑ์	ฐานอุตสาหกรรมของไทยยังจำกัดและผลิตเพื่อสนองความต้องการภายในประเทศเป็นหลัก	อาจมีสินค้าบางตัวเช่นยาปฏิชีวนะ และยาหม่องสามารถส่งออกได้เพิ่มขึ้นส่วนผลกระทบคงมีไม่มากนักเพราะเภสัชภัณฑ์ส่วนใหญ่นำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มอาเซียน
ปุ๋ยเคมี	มาเลเซียและอินโดนีเซียมีการส่งออกปุ๋ยเคมียูเรีย ส่วนฟิลิปปินส์เป็นผู้ส่งออกปุ๋ย NPK ปัจจุบันส่งออกไปทั้งในและนอกอาเซียน ในขณะที่ไทยเป็นผู้นำเข้า	เนื่องจากอัตราภาชีนำเข้าปุ๋ยเคมีในกลุ่มอาเซียนค่อนข้างต่ำอยู่แล้วในปัจจุบัน เพราะมีข้อตกลงการค้าให้ความร่วมมือในด้านสิทธิพิเศษอยู่แล้ว
พลาสติก	อยู่ในฐานะที่เสียเปรียบเพราะมีต้นทุนวัตถุดิบแพงและอยู่ในระยะแรกของการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมี แต่เชื่อว่าสามารถแข่งขันได้ในเรื่องต้นทุน เม็ดพลาสติกที่ผลิตได้ยังมีคุณภาพต่ำ	ราคา เม็ดพลาสติกบางประเภทจะลดลงตามการลดภาชีซึ่งจะทำให้ต้นทุนการส่งออกสินค้าพลาสติกต่ำไปด้วย แต่ขณะเดียวกันผู้ผลิตเม็ดพลาสติกบางประเภทภายในประเทศ อาจได้รับการกระทบกระเทือน อย่างไรก็ตาม หากมีการเปิดตลาดแล้ว ไทยน่าจะสามารถขยายการส่งออกผลิตภัณฑ์พลาสติกโดยเฉพาะอย่างยิ่งถุงพลาสติกได้ ในขณะที่สินค้าที่ใช้แบบหล่อจะมีการแข่งขันจากประเทศสิงคโปร์
หนังและผลิตภัณฑ์หนัง	เครื่องหนังของไทยมีความได้เปรียบในการแข่งขันแต่มีปัญหาในโครงสร้างการผลิตหลายประการ 1. หนังดิบมีไม่เพียงพอและคุณภาพต่ำทำให้ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ 2. มีความสามารถในการฟอกหนังแต่รัฐบาลได้สนับสนุนโรงฟอกหนังโดยการยกเว้นภาชีนำเข้าหนังดิบ และสนับสนุนการส่งออกหนังฟอกโดยจ่ายเงินชดเชยค่าการส่งออกทำให้โรง	อุตสาหกรรมฟอกหนังไม่มีปัญหาเพราะมีต้นทุนที่ราคาตลาดโลกอยู่แล้ว และยังได้รับการชดเชยการส่งออกอุตสาหกรรมเครื่องหนังจะได้รับประโยชน์จากการลดภาชีนำเข้าหนังฟอกซึ่งอาจก่อให้เกิดการนำเข้าจากกลุ่มอาเซียนเพื่อผลิตและส่งออกไปยังตลาดๆ มากขึ้น แต่การเปิดตลาดสินค้าในกลุ่มอาเซียนอาจไม่ก่อให้เกิดประโยชน์มากนัก เพราะมีอำนาจซื้อต่ำมีความต้องการ

อุตสาหกรรม	ระดับและที่มาของความสามารถในการแข่งขัน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
	พอกหนึ่งได้ผลตอบแทนในการส่งออกมากกว่าการขยายในประเทศ ประกอบกับไม่มีชนิดของหนังเพียงพอกที่จะสนองความต้องการผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หนังเพื่อการส่งออกทำให้มีการนำเข้าหนังพอกจากต่างประเทศมากและเมื่อต้องเสียภาษีนำเข้าสูง (ร้อยละ 10 สำหรับหนังพอกสำเร็จรูป) หรือเกิดปัญหาความล่าช้าในการขอคืนภาษีต้นทุนการผลิตก็จะสูงขึ้น 3.ยังต้องการการพัฒนาคุณภาพสินค้าและรูปแบบของผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มและให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของตลาด	น้อย และเน้นไปในด้านสินค้าราคาถูกและคุณภาพต่ำ ซึ่งไทยอาจเสียเปรียบ รวมทั้งอาจต้องเสียตลาดส่วนนี้ให้กับประเทศที่มีค่าแรงถูกและมีวัตถุดิบ เช่น อินโดนีเซีย
แคดโทดทองแดง	ปัจจุบันประเทศไทยไม่มีความสามารถในการแข่งขัน และต้องนำเข้าทั้งหมดโดยส่วนใหญ่นำเข้าจากแชนเบียมในอาเซียนฟิลิปปินส์จะเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ เพราะมีแหล่งแร่และโรงงานผลิตเอง ในขณะที่สิงคโปร์เป็นผู้ผลิตในอันดับรอง แต่แม้ว่าภาษีนำเข้าจากฟิลิปปินส์ภายใต้ PTA จะถูกกว่า (ร้อยละ 3 เทียบกับร้อยละ 6 ตามอัตราปกติ) แต่ก็มีการนำเข้าน้อยเพราะมีมลพิษสูง	ผลกระทบในระยะสั้นไม่มีแต่อาจมีผลดีต่อผู้ใช้ในประเทศหากสินค้าจากฟิลิปปินส์มีคุณภาพสูงขึ้นในระยะปานกลาง เนื่องจากบริษัทผาแดง อินดัสตรี จำกัดกำลังเริ่มโครงการจัดตั้งบริษัทระยองคอปเปอร์ อินดัสตรี เพื่อทำแคดโทดทองแดง และอินโดนีเซียกำลังจัดตั้งโรงถลุงทองแดง (ปัจจุบัน อินโดนีเซียยังจัดแคดโทดทองแดงไว้เป็นรายการสินค้ายกเว้น) การแข่งขันอาจมีมากขึ้นในอนาคต

ที่มา : สรุปสาระสำคัญจากรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 2 เส้นทางและโอกาสส่งออกและผลกระทบจากการมีเขตการค้าเสรีอาเซียน ที่เสนอต่อสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย โดยฝ่ายเศรษฐกิจกระจายสาขา มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (28 มกราคม 2537)

เอกสารหมายเลข 4
อุตสาหกรรมรายสาขา :
ศักยภาพการแข่งขันและมาตรการที่เหมาะสม

อุตสาหกรรมสิ่งทอ

อุตสาหกรรมสิ่งทอของไทยมีพัฒนาการมานานกว่า 30 ปี เริ่มจากการเป็นอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าจนกลายเป็นอุตสาหกรรมส่งออกที่ทำรายได้ให้ประเทศมากเป็นอันดับ 1 ตั้งแต่ปี 2529 เป็นต้นมา ปัจจุบันอุตสาหกรรมสิ่งทอมีลักษณะการผลิตแบบครบวงจรคือมีการผลิตตั้งแต่สินค้าขั้นต้น ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตเส้นใยประดิษฐ์ สินค้าขั้นกลาง ได้แก่ อุตสาหกรรมปั่นด้าย ทอผ้า และฟอกย้อม และสินค้าขั้นปลาย ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตเครื่องนุ่งห่ม สินค้าที่มีสัดส่วนการผลิตมากที่สุดได้แก่ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ผ้าผืน และเส้นด้ายตามลำดับ

อุตสาหกรรมสิ่งทอจัดเป็นอุตสาหกรรมใหญ่ที่สุดอุตสาหกรรมหนึ่งซึ่งมีการจ้างแรงงานในปี 2535 จำนวนกว่าล้านคน โดยประมาณร้อยละ 80 อยู่ในอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มซึ่งมีผู้ผลิตกว่า 2,000 ราย หรือร้อยละ 56 ของจำนวนผู้ผลิตในอุตสาหกรรมสิ่งทอทั้งหมด

ศักยภาพในการแข่งขันกับต่างประเทศ

แม้ว่าการส่งออกสิ่งทอจะทำรายได้ส่งออกได้มากที่สุด แต่เมื่อเปรียบเทียบกับการค้าสิ่งทอของโลกแล้ว ปรากฏว่าไทยเป็นเพียงผู้ส่งออกรายเล็ก โดยมีส่วนแบ่งในตลาดโลกเมื่อปี 2533 เพียงร้อยละ 2 อย่างไรก็ตาม สัดส่วนการตลาดของไทยเพิ่มขึ้นค่อนข้างรวดเร็วเมื่อเทียบกับส่วนแบ่งที่ต่ำเพียงร้อยละ 1.4 ในปี 2531 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การส่งออกของไทยในช่วงที่ผ่านมาขยายตัวได้สูงเป็นเพราะการขยายตัวของการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูป ซึ่งมีความได้เปรียบทางด้านต้นทุนแรงงานเป็นสำคัญ ปัจจุบันความได้เปรียบทางด้านต้นทุนแรงงานเริ่มด้อยลงหลังจากประสบการแข่งขันจากประเทศที่มีค่าแรงงานต่ำกว่า จึงจำเป็นต้องปรับตัวให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ต่อไป ผลจากพัฒนาการของอุตสาหกรรมสิ่งทอเท่าที่ผ่านมาทั้งทางด้านกรรมวิธีการผลิตและแรงงานที่มีเป็นจำนวนมาก ตลอดจนความช่วยเหลือสนับสนุนจากภาครัฐบาลมีผลให้ศักยภาพในการแข่งขันของไทยมีมากพอสมควรประกอบกับตลาดสิ่งทอของโลกค่อนข้างใหญ่ โอกาสในการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอของไทยให้มีความสามารถในการแข่งขันเพื่อแย่งส่วนแบ่งในตลาดโลกจึงมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง

แนวทางและมาตรการในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

มาตรการที่ควรดำเนินการโดยเร่งด่วนเพื่อให้ผลิตภัณฑ์สิ่งทอของไทยสามารถรักษาอำนาจการแข่งขันไว้ได้ ได้แก่

1) การพัฒนารูปแบบและคุณภาพของสินค้าสิ่งทอไปสู่ระดับสูงและปานกลาง เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันกับฮ่องกง ไต้หวันได้มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันควรหลีกเลี่ยงการแข่งขันในตลาดสินค้าคุณภาพต่ำจากสาธารณรัฐประชาชนจีน อินโดนีเซีย และ เวียดนาม ที่มีค่าจ้างแรงงานถูกกว่า

2) การพัฒนาอุตสาหกรรมฟอกย้อมและแต่งสำเร็จภายในประเทศให้ทันสมัยขึ้นโดยการนำเข้าเครื่องจักรที่มีเทคโนโลยีสูงเข้ามาใช้ในการผลิต เพื่อให้ได้ผ้าผืนคุณภาพดีสำหรับป้อนโรงงานผลิตเสื้อผ้า

สำเร็จรูป ในขณะที่เดียวกันจะต้องมีมาตรการป้องกันมลพิษที่จะเกิดกับสิ่งแวดล้อม

- 3) การส่งเสริมให้มีการใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคนให้ได้มากที่สุด ทั้งนี้มีเงื่อนไขว่าจะต้องมีการประชาสัมพันธ์กับคนงาน หรือมีการตอบแทนคนงานที่จะต้องว่างงานจนคนงานส่วนใหญ่พอใจ เพราะหากโรงงานไม่สามารถแข่งขันได้ ในที่สุดก็ต้องเลิกจ้างงานเช่นกัน
- 4) ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรของอุตสาหกรรมสิ่งทอในทุกระดับ
- 5) การขยายฐานตลาดส่งออกสินค้าสิ่งทอของไทยไปยังตลาดใหม่ๆ เพิ่มขึ้น และควรจะเน้นการติดต่อค้าขายกับลูกค้าโดยตรงไม่ต้องผ่านบริษัทนายหน้า ซึ่งจะทำให้ต้นทุนการตลาดลดลง สามารถแข่งขันกับผู้ส่งออกอื่นๆ ได้
- 6) การเร่งเสริมสร้างความพร้อมในการพัฒนาสินค้าให้ตรงกับความต้องการของแต่ละตลาด เพราะในระยะต่อไปการค้าสิ่งทอจะเสริมมากขึ้นและการแข่งขันจะทวีความเข้มข้นขึ้น
- 7) สนับสนุนการวิจัยและการทดสอบคุณภาพสินค้าโดยใช้มาตรการภาษี
- 8) การใช้นโยบายการผลิตให้สอดคล้องกันโดยต่อเนื่อง นโยบายเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสมและควรดำเนินการต่อไป เพราะการแข่งขันโดยเสรีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ซึ่งจะช่วยให้อุตสาหกรรมนี้สามารถอยู่รอดได้
- 9) ลดขั้นตอนการส่งออกสินค้าและการนำเข้าวัตถุดิบ ตลอดจนอำนวยความสะดวกในการผ่านพิธีการศุลกากรและการคืนอากร
- 10) การปรับโครงสร้างภาษีนำเข้าให้ต่ำลงในระดับที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้อุตสาหกรรมสิ่งทอขั้นสุดท้าย เช่น เสื้อผ้าสำเร็จรูป ไม่ต้องรับภาระภาษีจากการคุ้มครองอุตสาหกรรมขั้นต้นมากเกินไป ทางภาครัฐควรเร่งปรับโครงสร้างภาษีวัตถุดิบให้แล้วเสร็จโดยเร็ว
- 11) สนับสนุนภาคเอกชนในการรวมศูนย์ข้อมูลอุตสาหกรรมสิ่งทอ เช่น รายชื่อผู้ผลิต ปริมาณผลผลิต การตลาด ฯลฯ
- 12) การย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศที่มีค่าแรงต่ำกว่า เช่น ประเทศในกลุ่มอินโดจีน เพื่ออาศัยเป็นฐานส่งออกและเป็นแหล่งระบายวัตถุดิบที่ผลิตได้จากไทยต่อไป
- 13) ในระยะยาว อุตสาหกรรมสิ่งทอควรมีการพัฒนาไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่ใช้แรงงานน้อยและใช้ทุนสูงให้มากขึ้น เช่น การผลิตเส้นใยประดิษฐ์ การปั่นด้าย และการฟอกย้อม โดยควรมุ่งส่งเสริมการผลิตในขนาดใหญ่เพียงพอที่จะมีการประหยัดต่อขนาด (ECONOMY OF SCALE) เพื่อจุดประสงค์การเจาะตลาดต่างประเทศด้วย นอกเหนือจากการผลิตเพื่อใช้ในประเทศเป็นหลัก
- 14) ภาครัฐควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ตรงกับความต้องการของอุตสาหกรรม

กิจกรรมสิ่งทอในอนาคต

- 15) รัฐควรสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ สนับสนุนการใช้เครื่องจักรที่ทันสมัย การใช้เครื่องมือทดสอบและวิจัย โดยให้สิ่งจูงใจทางด้านภาษี
- 16) รัฐควรมีส่วนให้การสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับอุตสาหกรรมสิ่งทอโดยความร่วมมือของภาคเอกชน

อุตสาหกรรมอาหาร

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการผลิตอาหารมาตลอด และในปัจจุบันสินค้าอาหารทั้งที่ผ่านและไม่ผ่านขบวนการอุตสาหกรรมก็ยังคงเป็นส่วนสำคัญในการสร้างรายได้ส่งออกของประเทศ เป็นที่น่าสังเกตว่าการพัฒนาของอุตสาหกรรมอาหารมีทั้งที่ภาคการผลิตเป็นตัวนำการตลาด เช่น ข้าว และพืชดั้งเดิมต่างๆ และที่ตลาดส่งออกเป็นตัวนำการผลิต เช่น สับปะรดกระป๋อง อาหารสดแช่แข็ง อ้อย น้ำตาล มันสำปะหลัง เป็นต้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่าภาคการเกษตรของไทยมีความคล่องตัวในการปรับการผลิตสูง และหากสามารถหาช่องทางสินค้าอุตสาหกรรมเชื่อมโยงกับการความต้องการภายนอกได้ การปรับตัวของภาคเกษตรในลักษณะ Backward Linkage เป็นเรื่องที่เป็นไปได้

ในปัจจุบันฐานะการผลิตสินค้าอาหารในโลกกว้างขวางขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะประเทศเศรษฐกิจใหม่ เช่น จีน เวียดนาม และกัมพูชา ก็มีศักยภาพเช่นเดียวกับไทย ดังนั้นในฐานะที่ประเทศไทยมีการพัฒนาด้านการผลิตและการตลาดอุตสาหกรรมอาหารมาก่อนประเทศเหล่านี้ ประเทศไทยจึงควรมีทิศทางการพัฒนาในลักษณะที่จะเป็นฐานของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของภูมิภาคนี้ โดยอาจเป็นผู้ร่วมลงทุนในภาคการเกษตรในประเทศต่างๆ เพื่อนำเอาวัตถุดิบเหล่านั้นมาเข้าขบวนการแปรรูปภายในประเทศก่อนส่งออกไปยังตลาดโลก

แนวทางและมาตรการในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

(ก) การปรับมาตรการด้านภาษี

การสร้างชื่อเสียงสินค้าอุตสาหกรรมอาหารของไทยให้ติดตลาดโลกนั้น ต้องอาศัยการเชื่อมโยงตลาดทั้งในแนวนอนและในแนวตั้ง กล่าวคือ ต้องมีสินค้าหลายประเภท และหลายระดับสินค้า รวมทั้งต้องมีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าในทุกๆระดับในต้นทุนที่แข่งขันได้ ตัวอย่างเช่น น้ำผลไม้เพื่อที่จะแข่งขันกับคู่แข่งอื่นๆ ผู้ผลิตเพื่อส่งออกของไทยจำเป็นต้องมีน้ำผลไม้หลายประเภทในชื่อเดียวกันและจำเป็นต้องนำเข้าผลไม้หรือหัวเขื่อน้ำผลไม้และผลิตภัณฑ์เพื่อทำหีบห่อที่ผลิตไม่ได้ในประเทศ ในส่วนนี้การลดภาษีนำเข้าสำหรับสินค้าข้างเคียงและวัตถุดิบในการทำ Packaging น่าจะมีส่วนสนับสนุนอุตสาหกรรมอาหารมากกว่าการปกป้องการผลิตภายในประเทศ อัตราภาษีที่ควรพิจารณาปรับลดในระยะแรก ได้แก่ วัตถุดิบกุ้งขนาดเล็ก (ร้อยละ 10) กระป๋อง (ร้อยละ 10) และกล่องกระดาษบริโภค (ร้อยละ 35)

ในอนาคตเมื่อการลงทุนในกิจการเกษตรของผู้ประกอบการฝ่ายไทยในอินโดจีนมีมากขึ้น ภาษีนำเข้าสำหรับสินค้าที่บริษัทไทยเป็นผู้ลงทุนควรจะต้องลดลงหรือยกเว้นภาษีเพื่อสนับสนุนให้มีการนำมาเพื่อสร้าง

มูลค่าเพิ่มภายในประเทศ

พิจารณายกเลิกระบบการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ (Surcharge) วัตถุประสงค์อาหารสัตว์ และนำระบบภาษีมาใช้แทน (ควรเป็นระบบที่เอื้ออำนวยแก่ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง และเป็นการสนับสนุนการส่งออก)

(ข) ความเชื่อมโยงด้านการตลาด การผลิต และการลงทุน

สินค้าเกษตรของไทยมีระบบราคาที่เชื่อมโยงใกล้เคียงกับราคาตลาดโลก ซึ่งในปัจจุบันราคาอาจสูงขึ้นหรือลดลงขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ คือ ภาวะการแข่งขันด้านสินค้าเกษตรจากประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น จีน และเวียดนาม และความสามารถในการเจรจาเปิดตลาดสินค้าเกษตรในประเทศอุตสาหกรรมของประเทศผู้ผลิตสินค้าเกษตร ภายใต้ภาวะดังกล่าวการลดความผันผวนด้านรายได้ของเกษตรกรต้องอาศัยการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรให้เป็นระบบ ซึ่งทำได้ใน 2 ทาง คือ

1) เพิ่มขบวนการอุตสาหกรรมให้กับสินค้าเกษตรดั้งเดิม เช่น ข้าว ยางพารา น้ำตาล มันสำปะหลัง เป็นต้น ให้เป็นสินค้าใหม่ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และกำหนดแนวทางในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจน เพื่อให้มีอุตสาหกรรมที่รองรับผลผลิตทางเกษตรที่ชัดเจน

2) เสาะหาตลาดสินค้าเกษตรใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับศักยภาพด้านการเกษตรของไทยโดยอาศัยการปรับเปลี่ยนพันธุ์พืช ปรับเทคโนโลยีการเกษตร และการอุตสาหกรรมเข้าไปหาสินค้าเหล่านั้นดังกรณีตัวอย่างของการเกิดและการพัฒนาของสับปะรดกระป๋อง อาหารกระป๋อง ดอกไม้ และผลไม้เมืองหนาวโดยควรทบทวนและเร่งให้มีการพัฒนาในลักษณะนี้ครอบคลุมสินค้ามากขึ้น ซึ่งจะมีส่วนช่วยผลักดันให้เกิดการกระจายการผลิตในภาคการเกษตรได้อีกทางหนึ่ง

องค์กรรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องนอกจากจะต้องผลักดันแนวทางทั้งสองข้างต้น อย่างเป็นระบบแล้ว ยังควรต้องร่วมมือกันในการจัดสร้างระบบภายในประเทศเพื่อก่อให้เกิดความเชื่อมโยงในการตลาด การผลิต และการลงทุนอีก 2 ประการคือ

1) สนับสนุน Contract Farming และจัดตั้งตลาดซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตรลักษณะสำคัญของอุตสาหกรรมอาหารคือ ปริมาณ ราคา และคุณภาพของสินค้าแปรผันไปตามการผลิตในภาคเกษตร ซึ่งยังขึ้นอยู่กับปัจจัยทางธรรมชาติเป็นสำคัญ ดังนั้นปัญหาหลักส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมอาหาร คือความไม่แน่นอนในราคา ปริมาณ และคุณภาพของวัตถุดิบ เพื่อลดความผันผวนดังกล่าวจึงมีแนวโน้มไปสู่การผลิตในลักษณะของการรวมตัวในแนวตั้ง และ Contract Farming ก็เป็นส่วนหนึ่งในแนวโน้มดังกล่าว อย่างไรก็ตาม แม้ว่าอุตสาหกรรมเกษตรในปัจจุบัน เช่น สับปะรด และปาล์มน้ำมัน จะมีการผลิตในลักษณะที่เป็น Contract Farming แล้วก็ตาม แต่โครงสร้างการผลิตก็ยังมีผู้ผลิตรายย่อยเกิดขึ้น และทำให้เกิดการผันผวนด้านราคาและผลผลิตมาโดยตลอด ดังนั้นรัฐควรต้องเร่งจัดตั้งตลาดซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตรที่เป็นศูนย์กลางการให้ข้อมูลด้านราคาในอนาคตให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรม เพื่อให้แต่ละฝ่ายมีการวางแผนการผลิตที่เหมาะสมกับภาวะการตลาดในอนาคตมากที่สุด

2) การรักษาและเพิ่มคุณภาพสินค้า นอกเหนือจากข้อจำกัดทางการค้าด้านปริมาณนำเข้าและภาษีซึ่งต้องให้การเจรจาการค้าในทุกลักษณะเข้าแก้ไขแล้ว คุณภาพสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรจะเป็นข้อกีดกันทางการค้าที่สำคัญในปัจจุบันและในอนาคต อย่างไรก็ตาม การกีดกันในเรื่องของคุณภาพสินค้าอาจเป็น

ผลดีกับประเทศไทย ซึ่งมีการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมนี้มาก่อน และอยู่ในช่วงที่ต้องพัฒนาคุณภาพ เพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มภายในประเทศ แต่ทั้งนี้ประเทศไทยต้องพร้อมที่จะปรับปรุงคุณภาพสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและข้อกำหนดเหล่านั้น

ในส่วนของภาครัฐนั้นอาจดำเนินการได้โดยการจัดทำเอกสารความเข้าใจร่วมกัน และความร่วมมือเรื่องมาตรฐานสินค้าการเกษตรกับประเทศคู่ค้าต่างๆ รวมทั้งกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบและวิธีการตรวจสอบคุณภาพให้ชัดเจน ตลอดจนการให้มีการรับรองห้องปฏิบัติการของโรงงานและเอกชน ในขณะที่ภาคเอกชนต้องเร่งปรับโครงสร้างการผลิตให้สอดคล้องกับมาตรฐานใหม่เช่น ISO 9000 ให้รวดเร็วกว่าที่เป็นอยู่

(ค) การลดอัตราค่าขนส่งทางเรือ

เนื่องจากสินค้าเกษตรส่งออกมีกำไรต่อหน่วยค่อนข้างต่ำ ดังนั้นค่าขนส่งจึงมีผลต่อต้นทุนส่งออกของสินค้าเหล่านั้นมาก ปัจจุบันรัฐได้ดำเนินการให้มีการใช้ท่าเรือมาตาพุดและแหลมฉบังเพิ่มขึ้น ซึ่งได้มีส่วนช่วยให้เกิดความสะดวกรวดเร็วกว่าเดิม แต่เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีกองเรือพาณิชย์ของตนเอง อัตราค่าขนส่งจึงขึ้นอยู่กับกลุ่มบริษัทเรือต่างประเทศที่ยังมีลักษณะผูกขาด ดังนั้นการดำเนินการใดๆ ตั้งแต่การจัดตั้งสภาผู้ส่งออกสินค้าทางทะเลจนถึงสนับสนุนให้มีกองเรือพาณิชย์ของไทยเอง จึงมีความสำคัญและไม่เพียงจะเป็นประโยชน์กับสินค้าอุตสาหกรรมอาหารส่งออกเท่านั้น แต่จะมีผลดีต่ออนาคตของสินค้าไทยโดยรวมอีกด้วย

อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ

อัญมณีและเครื่องประดับเป็นอุตสาหกรรมส่งออกที่ทำรายได้เข้าประเทศเป็นอันดับ 3 ในปี 2536 รองจากอุตสาหกรรมสิ่งทอ และอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ ในช่วงปี 2529 - 2533 เป็นช่วงที่มีการขยายตัวสูงเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 30 ต่อปี และเริ่มชะลอลงในปี 2534 - 2535 ตามภาวะเศรษฐกิจโลก และวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย และกลับฟื้นตัวขึ้นในปี 2536 โดยมีมูลค่าส่งออกรวม 43,121 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 10.0

การขยายตัวของอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ นอกจากจะขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจของผู้ซื้อแล้ว ความสามารถในการแข่งขันนับว่ามีบทบาทสำคัญ ปัจจัยที่จะช่วยสนับสนุนให้อุตสาหกรรมนี้มีศักยภาพในการแข่งขันกับต่างประเทศในระดับสากลได้ประกอบด้วยความพร้อมในด้านการลงทุนและความชำนาญของภาคเอกชน ประกอบกับการสนับสนุนและกฎระเบียบที่เอื้ออำนวยของภาครัฐบาลเป็นสำคัญ

ศักยภาพในการแข่งขันกับต่างประเทศ

อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานกึ่งฝีมือเป็นหลัก สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและแรงงานของไทย และเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศค่อนข้างสูง จะเห็นได้จากมูลค่าส่งออกของไทยขยายตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็วและเป็นผู้ผลิตและส่งออกสำคัญของโลกประเทศหนึ่ง ปัจจุบันไทยมีส่วนแบ่งในตลาดอัญมณีและเครื่องประดับของสหรัฐและญี่ปุ่นมากเป็นอันดับสาม สาเหตุที่ศักยภาพในการแข่งขันของไทยค่อนข้างสูงเนื่องมาจากแรงงานส่วนใหญ่ในอุตสาหกรรมนี้มีฝีมือ มีทักษะและความชำนาญอยู่ในเกณฑ์ดี สินค้าของไทยจึงมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ซื้อในต่างประเทศอย่างไรก็ดี อุตสาหกรรมของไทยยังคงต้องมีการแก้ไขจุดอ่อนบางประการเพื่อเสริมให้อุตสาหกรรมเข้มแข็ง

พร้อมกับการแข่งขันที่จะทวีความรุนแรงขึ้นในระยะต่อไป โดยเฉพาะจากประเทศที่มีแรงงานเป็นจำนวนมาก

แนวทางและมาตรการในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเป็นหลัก สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและแรงงานของไทย และเป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการแข่งขันกับต่างประเทศค่อนข้างสูง จะเห็นได้จากมูลค่าส่งออกของไทยขยายตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็วและเป็นผู้ผลิตและส่งออกสำคัญของโลกประเทศหนึ่ง ปัจจุบันไทยมีส่วนแบ่งในตลาดอัญมณีและเครื่องประดับของสหรัฐและญี่ปุ่นมากเป็นอันดับสาม สาเหตุที่ศักยภาพในการแข่งขันของไทยค่อนข้างสูง เนื่องมาจากแรงงานส่วนใหญ่ในอุตสาหกรรมนี้มีฝีมือ มีทักษะและความชำนาญอยู่ในเกณฑ์ดี สินค้าของไทยจึงมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ซื้อในต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม มาตรการของไทยยังคงต้องมีการแก้ไขจุดอ่อนบางประเด็นเพื่อเสริมให้อุตสาหกรรมเข้มแข็งขึ้น สำหรับการแข่งขันในระยะต่อไปที่มีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะจากประเทศที่มีแรงงานเป็นจำนวนมาก

ข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มอำนาจการแข่งขัน

- 1) เร่งรัดการลดภาษีนำเข้าวัตถุดิบ เช่น โลหะมีค่า ชิ้นส่วนเครื่องประดับและวัตถุดิบที่เกี่ยวข้องให้เร็วขึ้น
- 2) พิจารณาแก้ไขวิธีการชำระภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยอาจใช้วิธีการค้ำประกันแทนการชำระด้วยเงินสดได้
- 3) พิจารณายกเว้นหรือคืนภาษีมูลค่าเพิ่มที่เกิดจากอัญมณีและเครื่องประดับที่จำหน่ายให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ควรมีการกำหนดวิธีปฏิบัติในการคืนภาษีมูลค่าเพิ่มให้รัดกุมเพื่อป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษี
- 4) เร่งขยายตลาดใหม่ๆ เช่น ประเทศในกลุ่ม ASEAN (ซึ่งกฎเกณฑ์ของ AFTA ี้อำนวยอยู่แล้ว) และประเทศแถบตะวันออกกลางซึ่งมีกำลังซื้อค่อนข้างสูง โดยให้การสนับสนุนด้านประชาสัมพันธ์ ตัวแทนการค้าหรือการจัดงานแสดงสินค้า เป็นต้น
- 5) สนับสนุนการเข้าไปร่วมทุนในกิจการทำเหมืองพลอยและเจียรไนพลอยในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งยังมีแหล่งพลอยที่อุดมสมบูรณ์เพื่อเป็นแหล่งวัตถุดิบให้กับอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับของไทย
- 6) กำหนดมาตรฐานอัญมณีและเครื่องประดับ โดยสินค้าที่มีมูลค่ามากพอสมควร เช่น ตั้งแต่ 5,000 บาทขึ้นไป ควรจะมีใบรับรองที่ออกโดยหน่วยราชการหรือสมาคมและสถาบันซึ่งเป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ ใบรับรองดังกล่าวควรระบุถึงน้ำหนักของอัญมณี คุณภาพและตำหนิของอัญมณี ตลอดจนชื่อร้านที่จำหน่าย ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้ซื้อว่าจะได้สินค้าที่มีคุณภาพ และขณะเดียวกันจะช่วยลดหรือขจัดผู้จำหน่ายที่ไม่มีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า
- 7) ทางการควรเน้นการส่งเสริมการออกแบบอัญมณีให้ดึงดูดผู้ใช้ให้มากขึ้น โดยการจัดตั้งเป็นสถาบันเช่นที่ดำเนินการโดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม รวมทั้งการฝึกอบรมสัมมนา การเชิญนักออกแบบที่มีชื่อเสียงมาบรรยาย เป็นต้น

อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน

อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วนเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีหลายรูปแบบ มีการใช้วัตถุดิบที่แตกต่างกัน ได้แก่ ไม้ โลหะ หนัง พลาสติก โดยการผลิตรัฐส่วนใหญ่ในขณะนี้เป็นการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ ซึ่งแยกเป็นไม้เนื้อแข็งที่ผลิตจากไม้สัก ไม้ประดู่ ไม้ชิงชัน เป็นต้น และไม้เนื้ออ่อนที่ผลิตจากไม้ยางพารา หวาย ไม้วีเนียร์

อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เฟอร์นิเจอร์ไม้ชนิดถอดไม้ได้ (Stable Furniture) เป็นเฟอร์นิเจอร์สำเร็จรูปที่สามารถนำมาใช้ได้ทันที ส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อสนองตลาดภายในประเทศ และเฟอร์นิเจอร์ไม้ชนิดถอดประกอบได้ (Knock Down Furniture) ซึ่งส่วนใหญ่ผลิตเพื่อการส่งออก โดยทั่วไปอุตสาหกรรมนี้จะมีขนาดใหญ่ไปจนถึงขนาดเล็กในครัวเรือน ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของตลาดว่าจะส่งออกหรือจำหน่ายในประเทศ

ในปัจจุบันเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งประสบปัญหาด้านวัตถุดิบที่ขาดแคลนมีราคาสูงและหายาก ประกอบกับนโยบายการปิดป่าของรัฐบาลตั้งแต่ปี 2532 จึงทำให้ผู้ผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งได้นำเข้าไม้จากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากประเทศเพื่อนบ้าน คือ พม่า และประเทศแถบอินโดจีน แต่ก็ไม่ราบรื่นนักเนื่องจากปัญหาความไม่สงบภายในประเทศเหล่านั้นและนโยบายอนุรักษ์ป่าไม้ของแต่ละประเทศที่เข้มงวดขึ้น ผู้ผลิตจึงเปลี่ยนมาผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้ออ่อนแทน โดยเฉพาะไม้ยางพาราซึ่งเป็นวัสดุที่หาง่าย สามารถปลูกได้ในพื้นที่โดยทั่วไป โดยมีโรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราประมาณ 200 ราย และประมาณร้อยละ 65 ของเฟอร์นิเจอร์ไม้ที่ผลิตขึ้นในประเทศไทยเป็นเฟอร์นิเจอร์ที่ทำจากไม้ยางพารา ส่วนเฟอร์นิเจอร์ที่ทำจากไม้เนื้อแข็งมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 15 และที่เหลืออีกร้อยละ 20 เป็นเฟอร์นิเจอร์ไม้ที่ทำจากไม้อัด ไม้วีเนียร์ เป็นต้น

การส่งออกและประเทศคู่แข่ง

การส่งออกเฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วนมีมูลค่าอยู่ในเกณฑ์ที่สูง คือ ประมาณ 11,473 และ 12,800 ล้านบาทในปี 2535 และ 2536 ตามลำดับ แต่มีอัตราการขยายตัวที่ลดลงจากร้อยละ 12.9 ในปี 2535 เป็นร้อยละ 11.6 ในปี 2536 ตลาดส่งออกที่สำคัญคือ ญี่ปุ่น รองลงมาคือ สหรัฐอเมริกา และยุโรป

หากพิจารณาประเทศคู่แข่งและขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยพิจารณาจากอัตราการเพิ่มขึ้นของส่วนแบ่งตลาดในตลาดหลักของปี 2532 เทียบกับปี 2535 จะพบว่าขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยอยู่ในระดับที่ต่ำกว่ามาเลเซีย อินโดนีเซีย จีน และเวียดนามซึ่งประเทศเหล่านี้ล้วนได้เปรียบในเรื่องของค่าแรงและวัตถุดิบ ส่วนได้หวั่นไม้ได้เป็นคู่แข่งที่สำคัญของไทยอีกแล้ว เพราะได้ชะลอตัวการผลิตเนื่องจากประสบปัญหาด้านแรงงาน

แนวทางและมาตรการในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

ขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วนของไทย ได้เริ่มลดลงอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากการขาดแคลนทรัพยากรป่าไม้และค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้นแต่ก็ยังเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ควรสนับสนุน เนื่องจากยังมีความต้องการในตลาดโลกสูง และมีมือแรงงานไทยที่อยู่ในเกณฑ์ดี จึงต้องมี

นโยบายในการปรับปรุงขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมนี้ให้สอดคล้องกับสภาพการแข่งขันในตลาดโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนี้

- 1) การสนับสนุนพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต โดยเฉพาะในด้านการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด
- 2) การกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมและสนับสนุนในอุตสาหกรรมที่ไทยยังได้เปรียบทางวัตถุดิบ คือ เฟอร์นิเจอร์ไม้จากยางพารา จากโลหะ หนัก และพลาสติก
- 3) เนื่องจากเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งของไทยขาดความได้เปรียบทางวัตถุดิบในการผลิต จึงควรพิจารณาสนับสนุนให้เกิดการร่วมลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นแหล่งวัตถุดิบ และพิจารณาลดปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการนำเข้าวัตถุดิบไม้จากต่างประเทศ
- 4) แสวงหาตลาดใหม่หรือขยายตลาดในยุโรปและสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้น
- 5) สนับสนุนให้เกิดการผลิตเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เพื่อลดต้นทุนในการผลิตโดยเฉพาะอุตสาหกรรมประเภทชิ้นส่วนเฟอร์นิเจอร์ที่เน้นการผลิตเพื่อการส่งออก
- 6) ปรับปรุงการบรรจุหีบห่อด้วยการออกแบบกล่องบรรจุให้กระชับรัด เพื่อลดค่าขนส่งและให้กล่องบรรจุแลดูสวยงามเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ซื้อ

อุตสาหกรรมเครื่องหนังและเครื่องเดินทาง

ผลิตภัณฑ์เครื่องหนังและเครื่องเดินทางที่เป็นสินค้าออกสำคัญของไทยประกอบด้วย

- เครื่องใช้สำหรับเดินทางทำด้วยหนัง เช่น กระเป๋าเดินทาง กระเป๋าถือ กระเป๋าใส่เศษสตางค์ และเครื่องเดินทางอื่นๆ

- หนังและผลิตภัณฑ์หนังฟอกและหนังอัด เช่น หนังโค กระบือฟอก ของเล่นสำหรับสัตว์เลี้ยง ถูมือหนัง เครื่องแต่งกาย ฯลฯ

การส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องหนังและเครื่องเดินทางของไทยขยายตัวเพิ่มขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง โดยปี 2535 มีมูลค่าส่งออก 15,482 ล้านบาท และปี 2536 มีมูลค่าส่งออก 17,462 ล้านบาท ตลาดส่งออกหลักคือ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น และฮ่องกง

สินค้าออกของไทยในหมวดนี้ยังมีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดต่างประเทศดังจะเห็นได้จากส่วนแบ่งตลาดที่เพิ่มสูงขึ้น ทั้งในตลาดสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น โดยมีคู่แข่งสำคัญ คือ จีน อินเดีย

ศักยภาพในการผลิตและการแข่งขัน

ผลิตภัณฑ์เครื่องหนังและเครื่องเดินทางของไทย ส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์คุณภาพปานกลางมีราคาถูก และใช้แรงงานเป็นหลัก โดยมีการนำเครื่องจักรที่ทันสมัยมาใช้ในบางส่วน อย่างไรก็ตามในด้านรูปแบบปัจจุบันยังอาศัยการลอกเลียนแบบจากผลิตภัณฑ์ของต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบ คือหนังดิบและหนังฟอกคุณภาพดี

ในระยะหลังผลิตภัณฑ์เครื่องหนังและเครื่องเดินทางของไทยประสบปัญหาด้านต้นทุนการผลิตอันเนื่องมาจากค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้น ประกอบกับจำเป็นต้องนำเข้าหนังฟอกและหนังอัดคุณภาพดีจากต่างประเทศ ซึ่งมีอัตราภาษีนำเข้าสูง และการขอคืนภาษีมีปัญหา มีสูตรในการคำนวณยุ่งยากทำให้วัตถุดิบที่นำเข้าจากต่างประเทศมีราคาแพง เป็นผลให้ผลิตภัณฑ์เครื่องหนังและเครื่องเดินทางของไทยเริ่มเสียเปรียบในการแข่งขันกับจีน อินโดนีเซีย และอินเดีย ซึ่งมีค่าจ้างแรงงานถูก และมีวัตถุดิบจำนวนมาก

แนวทางพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน

เนื่องจากโรงงานฟอกหนังของไทย ส่วนใหญ่หรือประมาณร้อยละ 80 จะผลิตหนังเพื่อส่งออกเป็นหนังทำเฟอร์นิเจอร์ และรองเท้ากีฬา มีเพียงร้อยละ 20 ที่ผลิตหนังวัวฟอกสำหรับใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องหนังและส่งออก ประกอบกับความต้องการของอุตสาหกรรมดังกล่าวในแต่ละครั้งมีปริมาณไม่มากพอ โรงงานฟอกหนังจึงไม่สามารถผลิตวัตถุดิบให้มีลักษณะและสีล้นตามความต้องการของตลาดและตามรสนิยมได้ในราคาที่คุ้มทุน อุตสาหกรรมผลิตเครื่องหนังของไทยจึงจำเป็นต้องนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

แนวทางในการแก้ไขปัญหา

- 1) จะต้องปรับปรุงแก้ไขมาตรการต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการนำเข้าวัตถุดิบ และส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะภาษีนำเข้าวัตถุดิบ หรือหนังฟอก วิธีการประเมินราคาวัตถุดิบนำเข้าเพื่อเรียกเก็บภาษี และข้อกำหนดในการขอคืนภาษีที่เป็นภาระต่อผู้ผลิตสินค้าเพื่อส่งออก
- 2) ส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ในเชิงพาณิชย์ และพัฒนาความรู้ในด้านการฆ่าสัตว์และชำแหละหนัง ตลอดจนการเก็บรักษาหนังดิบ
- 3) นอกจากนี้ควรพัฒนาคุณภาพและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้มีระดับมาตรฐานสูงขึ้น และทันสมัย ตรงตามรสนิยมของตลาดต่างประเทศ โดยนำเครื่องจักรที่ทันสมัยมาใช้ในการผลิตให้มากขึ้น และสนับสนุนการผลิตบุคลากรด้านการออกแบบ
- 4) ควรมีศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อติดตามความเคลื่อนไหว ทั้งในด้านคุณภาพรูปแบบ และ

อุตสาหกรรมรองเท้าและชิ้นส่วน

ปัจจุบันอุตสาหกรรมรองเท้ามีผู้ผลิตประมาณ 2,000 ราย ในจำนวนนี้ร้อยละ 90 เป็นผู้ผลิตรายเล็กที่ผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศ ผู้ผลิตขนาดกลางและขนาดใหญ่ที่ผลิตเพื่อจำหน่ายต่างประเทศเป็นหลักมีเพียงร้อยละ 10

อุตสาหกรรมรองเท้าเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานค่อนข้างมาก จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้อุตสาหกรรมนี้พัฒนาได้อย่างรวดเร็วในประเทศไทยในระยะที่ผ่านมา ซึ่งค่าจ้างแรงงานยังอยู่ในระดับต่ำจนกลายเป็นอุตสาหกรรมส่งออกที่สำคัญและทำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศถึงปีละประมาณ 26,500 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 3.7 ของมูลค่าส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมทั้งหมด อุตสาหกรรมรองเท้าที่ส่งออกมากที่สุด ได้แก่ รองเท้ากีฬา ซึ่งเป็นการผลิตภายใต้ใบอนุญาตและเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงของบริษัทรองเท้าในสหรัฐอเมริกาและยุโรป

ศักยภาพในการแข่งขันกับต่างประเทศ

การส่งออกรองเท้าและส่วนประกอบรองเท้าของไทยในช่วงที่ผ่านมาขยายตัวโดยเฉลี่ยถึงร้อยละ 24 ต่อปี ตลาดส่งออกที่สำคัญได้แก่สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปซึ่งรวมกันคิดเป็นร้อยละ 75 ของมูลค่าส่งออกทั้งหมด แต่เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ส่งออกอื่นๆ ในตลาดสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป ปรากฏว่าไทยเป็นเพียงผู้ส่งออกรายเล็กโดยมีส่วนแบ่งในตลาดทั้งสองเพียงร้อยละ 3 ขณะเดียวกันสาธารณรัฐประชาชนจีนและอินโดนีเซียซึ่งเป็นประเทศที่ค่าแรงต่ำ มีส่วนแบ่งตลาดมากกว่าไทยทั้ง 2 ตลาด

ความได้เปรียบด้านค่าจ้างแรงงานของไทยเริ่มด้อยลงเป็นลำดับ เพราะค่าจ้างแรงงานของสาธารณรัฐประชาชนจีนและอินโดนีเซียต่ำเพียงหนึ่งในสามของค่าจ้างแรงงานของไทย ทำให้ผู้ประกอบการจากหลายประเทศโดยเฉพาะฮ่องกงไปลงทุนผลิตรองเท้าในสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นจำนวนมาก ส่วนนักลงทุนจากสาธารณรัฐเกาหลีและไต้หวันได้เข้าไปลงทุนในอินโดนีเซีย จนกระทั่งมูลค่าส่งออกรองเท้าของอินโดนีเซียล้ำหน้าไทย อย่างไรก็ตาม ศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมรองเท้าของไทยในอนาคตจะยังคงมีอยู่เฉพาะรองเท้ากีฬาที่มีราคาสูง โดยอาศัยคุณภาพของแรงงานไทยที่มีทักษะ มีความประณีตและความชำนาญเป็นสำคัญ

แนวทางและมาตรการในการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน

1) วัตถุประสงค์สำคัญสำหรับอุตสาหกรรมรองเท้าได้แก่ หนึ่งแก้และหนึ่งเทียมคุณภาพดีในปัจจุบันจำเป็นต้องพึ่งพาการนำเข้าเป็นส่วนใหญ่ ในระยะยาวควรที่จะต้องส่งเสริมการผลิตหนึ่งเทียมคุณภาพดีในประเทศ รวมทั้งส่งเสริมอุตสาหกรรมฟอกหนังเพื่อผลิตหนังแท้คุณภาพดี สำหรับเป็นฐานการผลิตและส่งออกรองเท้าในระยะต่อไป ส่วนในระยะสั้นควรปรับปรุงโครงสร้างภาษีนำเข้าหนังแท้และหนังเทียมคุณภาพสูงให้สอดคล้องและเอื้ออำนวยต่ออุตสาหกรรมรองเท้าแลเครื่องหนังที่ผลิตเพื่อส่งออก

- 2) ปรับปรุงขั้นตอนและระยะเวลาการคืนภาษีนำเข้าวัตถุดิบสำหรับการผลิตรองเท้าเพื่อส่งออกตาม มาตรา 19 ทวิ ให้เร็วขึ้นเพื่อผู้ผลิตจะได้นำมาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนทดแทน การใช้สินเชื่อจากสถาบันการเงิน ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายทางด้านดอกเบี้ยให้ต่ำลงได้
- 3) ปัจจุบันแรงงานที่มีฝีมือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้อุตสาหกรรมรองเท้าของไทยยังสามารถแข่งขันกับประเทศที่มีค่าแรงต่ำได้ แต่แรงงานมีฝีมือดังกล่าวมีแนวโน้มว่าจะเกิดการขาดแคลน จึงจำเป็นต้องมีโครงการฝึกอบรมฝีมือแรงงานให้สูงขึ้น และมีจำนวนมากขึ้นเพื่อรองรับกับการขยายตัวของอุตสาหกรรมและการแข่งขันในอนาคตที่จะทวีความรุนแรงขึ้น
- 4) พัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้สูงขึ้น เพื่อให้ทัดเทียมกับประเทศผู้ส่งออกรายใหญ่ เช่น สาธารณรัฐเกาหลี และไต้หวัน เพื่อผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนให้ต่ำลง ตลอดจนลดการพึ่งพาแรงงานให้ต่ำลงเพื่อลดความเสียหายเปรียบทางด้านต้นทุนแรงงาน
- 5) แสวงหาตลาดส่งออกใหม่ๆ เพิ่มขึ้น นอกจากตลาดสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป ตลาดที่น่าจะมีศักยภาพตลาดหนึ่ง ได้แก่ ญี่ปุ่น ซึ่งนำเข้ารองเท้ากีฬาจากประเทศไทยเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยถึงร้อยละ 95 ต่อปี
- 6) สนับสนุนการใช้เครื่องจักรแทนแรงงาน โดยให้สิ่งจูงใจด้านภาษี

อุตสาหกรรมเครื่องไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วน

จากประสบการณ์การพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศที่พัฒนาแล้ว อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วน เป็นอุตสาหกรรมที่มักจะได้รับการพัฒนาต่อจากอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมาก เช่น สิ่งทอ ในกรณีของประเทศไทยก็มีแนวโน้มดังกล่าวเช่นกัน กล่าวคือ ในปี 2536 สินค้าอิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วนมีอยู่ถึง 4 ชนิด ใน 10 รายการแรกของสินค้าส่งออกซึ่งได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ แผงวงจรไฟฟ้า เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์และวิดีโอและเครื่องเสียง โดยสินค้าทั้ง 4 ชนิดมีมูลค่า 135,043 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 15 ของการส่งออกทั้งหมดซึ่งเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 13.7 ในปี 2533 หรือคิดเป็นอัตราเพิ่มกว่าร้อยละ 19 ต่อปี สูงกว่าการส่งออกรวมที่เติบโตในอัตราประมาณร้อยละ 16 ในช่วงปี 2533-2536

ศักยภาพในการแข่งขันกับต่างประเทศ

สินค้าเครื่องไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์หลักๆ สามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มสินค้าที่ใช้แรงงานมาก โดยเฉพาะแผงวงจรไฟฟ้าที่อาศัยความได้เปรียบด้านแรงงาน โดยนำเข้าส่วนประกอบและส่งออกในลักษณะชิ้นส่วนทำให้มีมูลค่าเพิ่มค่อนข้างน้อย โดยความสามารถในการแข่งขันขึ้นอยู่กับค่าแรงโดยเปรียบเทียบเป็นสำคัญ อุตสาหกรรมนี้มีโอกาสที่จะโยกย้ายไปสู่ประเทศอื่นที่มีค่าแรงถูกกว่าหากไม่สามารถสร้างและเชื่อมโยงเข้ากับอุตสาหกรรมขั้นปลายได้

2) กลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน ซึ่งได้แก่ เครื่องปรับอากาศ ตู้เย็น เครื่องซักผ้า เครื่องล้างจาน เป็นต้น ประเทศไทยได้มีการพัฒนาสินค้าเหล่านี้มาแล้วระดับหนึ่งนับตั้งแต่มีการทดแทนการนำเข้า ปัจจุบันเทคโนโลยีเหล่านี้มีอยู่พร้อมในประเทศและได้ดำเนินการผลิตเพื่อการส่งออกมาแล้วเป็นเวลาพอสมควร จึงนับได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการแข่งขันสูง หากสามารถปรับขนาดการผลิตให้มีต้นทุนต่ำสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้

3) กลุ่มสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ วีดีโอ และเครื่องเสียง ปัจจุบันมีการผลิตเพื่อส่งออกแล้วแต่ส่วนใหญ่ยังอยู่ในการควบคุมของบริษัทข้ามชาติโดยเฉพาะญี่ปุ่น ขึ้นส่วนการผลิตสำหรับสินค้าเหล่านี้ยังต้องนำเข้าจากต่างประเทศ และโอกาสที่จะเพิ่มมูลค่าเพิ่มขึ้นอยู่กับการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องภายในประเทศเป็นหลัก

4) กลุ่มอุปกรณ์สำนักงาน ซึ่งได้แก่ คอมพิวเตอร์ เครื่องรับโทรศัพท์ โทรสารและเครื่องถ่ายเอกสาร เป็นกลุ่มสินค้าที่มีการผลิตในประเทศไม่นานนัก ส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าชิ้นส่วนมาเพื่อสนองความต้องการภายในประเทศและเพื่อส่งออก อย่างไรก็ตาม สินค้าในกลุ่มนี้มีความต้องการภายในประเทศเพิ่มขึ้นสูงในปัจจุบันและในอนาคต จึงน่าจะสนับสนุนให้เกิดฐานการผลิตที่มั่นคงภายในประเทศ

แนวทางและมาตรการในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

ต้องยอมรับว่าชิ้นส่วนของอุตสาหกรรมเครื่องไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์อาศัยขนาดการผลิตขนาดใหญ่เพื่อลดต้นทุน ประกอบกับอุตสาหกรรมนี้มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีรวดเร็ว และการแข่งขันสนองตอบความต้องการของผู้บริโภค การพัฒนาในช่วงเริ่มต้นจึงจำเป็นต้องนำเข้าชิ้นส่วนมาเพื่อประกอบ แล้วตามด้วยการพัฒนาอุตสาหกรรมในลักษณะย้อนหลังเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มเป็นขั้นต้อนไป การพัฒนาเทคโนโลยีจึงจำกัดอยู่ในบริษัทที่มีการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งนี้การพัฒนาในช่วงต่อไปจึงยังต้องอาศัยการลงทุนจากต่างประเทศในชิ้นส่วนนำเข้าจากต่างประเทศ รวมทั้งต้องเร่งการบริหารและจัดการด้านเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดการถ่ายโอนแพร่กระจายเพื่อเพิ่มความสามารถในการพัฒนาสินค้าให้กับผู้ผลิตภายในประเทศให้มากยิ่งขึ้นโดยเร็วที่สุด

ประเทศไทยอยู่ในช่วงที่ได้เปรียบในการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้เพราะความต้องการภายในประเทศและในภูมิภาคนี้มีขนาดใหญ่เพียงพอที่จะทำให้เกิดความประหยัดในขนาดการผลิตทั้งในชิ้นส่วนและสินค้าขั้นปลาย จึงเป็นโอกาสที่เครื่องไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์นี้จะกลายเป็นอุตสาหกรรมหลักในอนาคต หากสามารถปรับนโยบายให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาและศักยภาพของอุตสาหกรรม

1) สนับสนุนการจัดตั้งเขตประกอบการอุตสาหกรรม หรือนิคมอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการส่งออก โดยรัฐให้การสนับสนุนด้านการจัดหาสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน รวมทั้งสิ่งจูงใจด้านสิทธิประโยชน์จากการส่งเสริมการลงทุน เพื่อรองรับภาวะการย้ายฐานการผลิตอีกระลอกใหญ่ของญี่ปุ่นซึ่งไทยจะต้องแข่งขันกับประเทศอื่นๆ

2) เร่งรัดปรับปรุงโครงสร้างภาษีนำเข้าวัตถุดิบและชิ้นส่วนทั้งระบบ เพื่อลดข้อจำกัดและสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าสำเร็จรูปและการผลิตชิ้นส่วน

3) ปรับปรุงกฎระเบียบและพิธีการด้านศุลกากรให้อำนวยความสะดวก-นำเข้าสินค้า รวมทั้งการขอคืนภาษีอากร

4) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการผลิตชิ้นส่วนและอุปกรณ์และการพัฒนาบุคลากร เพื่อจะให้ได้ผลตรงกับความต้องการของตลาด แนวทางการพัฒนาการวิจัยและพัฒนาสินค้านั้นควรเป็นการวิจัยของภาคเอกชนเป็นสำคัญในเรื่องนี้ NECTEC ได้ดำเนินการมาแล้วในระดับหนึ่งโดยเฉพาะการเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเอกชนในการวิจัย อย่างไรก็ตาม เพื่อเร่งการพัฒนาในอนาคตผลงานที่ผลิตออกสู่ภาคการผลิตจะต้องกว้างขวาง และให้เกิดผลในการแพร่กระจายเทคโนโลยีให้มากขึ้น นอกจากนี้ รัฐอาจพิจารณาทางองค์กรที่จะเป็นตัวกลางในการช่วยเหลือผู้ประกอบการไทย สรรหาเทคโนโลยีจากต่างประเทศมาใช้ในขบวนการผลิตในราคาที่เหมาะสม ในปัจจุบันต้องยอมรับว่าเครือข่ายข้อมูลด้านวิทยาการและผู้เชี่ยวชาญยังมีอยู่มากในภาครัฐ ดังนั้นในระยะแรกรัฐควรเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าว

ในด้านการพัฒนาบุคลากรนั้น ปัจจุบันมีความต้องการวิศวกรทางด้านต่างๆ มาก และตลาดอยู่ในภาวะที่ขาดแคลน และแม้ว่าจะได้มีการเร่งการผลิตบุคลากรในสาขาต่างๆ มากขึ้น แต่ก็ดูเหมือนว่ายังไม่เพียงพอกับความต้องการ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องกลับมาพิจารณาและปรับปรุงแผนการผลิตวิศวกรของประเทศให้สอดคล้องกับความต้องการในอนาคต โดยใช้ความต้องการของภาคเอกชนเป็นเป้าหมาย และอาจต้องให้สถานศึกษาของเอกชนมีส่วนร่วมในการผลิตบุคลากรด้านนี้มากขึ้น ในระยะสั้นที่การผลิตบุคลากรยังเป็นไปได้โดยจำกัดการอบรมและพัฒนาความรู้ให้กับแรงงานที่มีอยู่ในภาคการผลิตแล้วเป็นเรื่องสำคัญซึ่งภาครัฐโดยกระทรวงวิทยาศาสตร์และกระทรวงอุตสาหกรรมอาจร่วมกันในการวางแผนขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ และจัดอบรมให้มากขึ้น โดยเฉพาะในสาขาที่มีความขาดแคลนสูง เช่น การพัฒนาระบบและโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการลงทุนในอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนและสินค้าเชื่อมโยง เพื่อสร้างฐานอุตสาหกรรมในระยะยาว และเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้า (VALUE ADDED) ของอุตสาหกรรมในประเทศแทนการนำเข้าและประกอบเพื่อการส่งออกแต่เพียงอย่างเดียว

6) พัฒนาหน่วยงานมาตรฐานของรัฐให้เป็นศูนย์กลางในการให้บริการด้านการรับรองมาตรฐานสินค้า และการรับรองระบบคุณภาพให้เป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ

7) การใช้โอกาสในการขยายความต้องการภายในประเทศ เพื่อสร้างฐานให้กับอุตสาหกรรม ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในช่วงของการขยายตัวทางการสื่อสารและโทรคมนาคม ความต้องการทั้งในภาครัฐและเอกชน เช่น จำนวนสายโทรศัพท์จะมีมากขึ้นอีกในอนาคตเมื่อประเทศก้าวไปสู่สังคมข่าวสารข้อมูล ในปัจจุบันรัฐยังมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางของสาธารณูปโภคเหล่านี้ ดังนั้นจึงควรอาศัยโอกาสนี้แนะนำและชักชวนให้ผู้ผลิตซึ่งได้รับสัมปทานดำเนินการขยายการลงทุนในการผลิตชิ้นส่วนและอุปกรณ์ให้มากขึ้นเพื่อเป็นฐานสำหรับการส่งออกในอนาคต

8) การประสานแผนและการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน การพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ต้องใช้ความร่วมมือของหลายหน่วยงาน ตั้งแต่การจัดเตรียมคน การถ่ายโอน และการแพร่ของเทคโนโลยี การสนับสนุนการลงทุนทั้งอุตสาหกรรมขั้นปลายและอุตสาหกรรมชิ้นส่วน และการตลาด การที่จะให้บรรลุเป้าหมายโดยประเทศไทยเป็นฐานในการผลิตสินค้าดังกล่าวสำหรับภูมิภาคนี้ จำเป็นต้องมีแผนในระดับสินค้าเพื่อให้การดำเนินการงานเป็นไปโดยสอดคล้องภายใต้เป้าหมายเดียวกัน ทั้งในด้านการส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาด และการเจรจาทางการค้าระหว่างประเทศ ดังนั้น จึงควรมีการกำหนดแผนปฏิบัติการของสินค้าในกลุ่มนี้โดยเร่งด่วน

อุตสาหกรรมทางการแพทย์

ผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์เป็นปัจจัยสี่ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยของประชาชนซึ่งมีมูลค่าการบริโภคต่อปีนับหมื่นล้านบาท อุตสาหกรรมนี้จึงมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ ผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ในที่นี้จะหมายรวมถึง ยาแผนปัจจุบัน ยาแผนโบราณสมุนไพร อุปกรณ์และเครื่องใช้ทางการแพทย์ เนื่องจากการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมนี้ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งต้องอาศัยการผลิตที่ประหยัดต่อขนาด ดังนั้น เป้าหมายของการพัฒนาจึงต้องเน้นทั้งการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า และการผลิตเพื่อการส่งออกไปพร้อมๆ กัน

แนวทางและมาตรการในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

(ก) อุตสาหกรรมยาแผนปัจจุบัน

ลักษณะของอุตสาหกรรมนี้ยังเป็นการนำเข้าวัตถุดิบ (ร้อยละ 85) มาผสมเป็นยาสำเร็จรูปตามสูตร (Dosage Formulation) ในปี 2536 มีโรงงานอุตสาหกรรมยาในภาคเอกชน 174 โรง มีโรงงานผลิตวัตถุดิบทางยา 10 โรง โดยมีตัวยาวัตถุดิบที่ผลิตรวม 24 ชนิด การกำหนดนโยบายมาตรฐานสำหรับผู้ผลิต (Good Manufacturing Practice) มีส่วนช่วยให้ยาไทยมีมาตรฐานดีขึ้น การพัฒนาอุตสาหกรรมนี้มีข้อจำกัดในเรื่องของสิทธิบัตรยา และความสามารถในการพัฒนาและวิจัยที่ต้องตามหลังประเทศที่พัฒนาแล้ว โอกาสในการคิดค้นยาใหม่ๆ มีความเป็นไปได้ต่ำ ความสามารถทางการผลิตจึงจำกัดเฉพาะยาที่หมดสิทธิบัตรแล้ว แต่ก็ยังมีความจำเป็นจะต้องพัฒนาการผลิตให้มีขีดความสามารถเท่าทันกับประเทศที่พัฒนาแล้วเพื่อทดแทนการนำเข้าและการเป็นศูนย์กลางการผลิตของอินโดจีน และอาเซียน โดยมีคู่แข่งที่สำคัญ คือ อินโดนีเซีย สำหรับแนวทางและมาตรการที่สำคัญ ได้แก่

1) เพิ่มขีดความสามารถในการผลิตวัตถุดิบทางยา เพื่อตอบสนองช่องว่างการตลาดภายในประเทศและการส่งออกสู่ประเทศข้างเคียง โดยเร่งพัฒนาความพร้อมทางด้านการวิจัยและพัฒนา ตลอดจนความพร้อมทางด้านอุตสาหกรรมสนับสนุน เช่น ปิโตรเคมี ฯลฯ

2) ปรับปรุงโครงสร้างภาษีให้เอื้ออำนวยต่อการนำเข้าวัตถุดิบและตัวยาที่ผลิตไม่ได้หรือไม่ได้ผลิต ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม โดยเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถ

ในการแข่งขันในตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศในกลุ่มอินโดจีน พม่า และอาเซียน

3) พิจารณาแนวทางในการร่นระยะเวลาในการขึ้นทะเบียนยาในประเทศคู่ค้า ตลอดจนการสร้างภาพพจน์ผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานของไทย

4) สนับสนุนการลงทุนในลักษณะ Cross Licensing หรือ Joint Venture เพื่อการผลิตวัตถุดิบหรือยาที่ยังมีสิทธิบัตรคุ้มครอง

5) มาตรการขึ้นทะเบียนยาและฉลากยาควรมีมาตรการเฉพาะการผลิตเพื่อการส่งออก แยกต่างหากจากระบบปกติ เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นมากขึ้น

6) เร่งวิจัยและพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีชีวภาพมาใช้ในด้านการผลิตชีววัตถุ ยาปฏิชีวนะ ยาจากสมุนไพร และสารช่วยในการตรวจวินิจฉัย

(ข) อุตสาหกรรมยาแผนโบราณและสมุนไพร

เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากธรรมชาติ (Natural Product) จากทรัพยากรภายในประเทศ ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันที่เป็นลักษณะเฉพาะของไทย โดยมีแนวทางและมาตรการที่สำคัญคือ

1) การควบคุมกำกับการผลิตยาแผนโบราณและยาสมุนไพรที่กระจัดกระจายในรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามาอยู่ในระบบโครงสร้างที่ตรวจสอบได้

2) การเน้นการส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตขั้นอุตสาหกรรม โดยแยกเป็น (ก) การผลิตเพื่อใช้เป็นยา และ (ข) การผลิตเพื่อเป็นอาหารเสริมสุขภาพ (Health Food) อย่างชัดเจน

3) พิจารณาปรับปรุงกฎหมายหรือระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการผลิตขั้นอุตสาหกรรม

4) สนับสนุนการผลิตในขั้นอุตสาหกรรมของยาสมุนไพร และอาหารเสริมสุขภาพ

5) ส่งเสริมและสนับสนุนการสำรวจสมุนไพร ตลอดจนการวิจัยและพัฒนาการสกัดสารสำคัญจากสมุนไพร โดยให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมมือโดยใกล้ชิดกับกระทรวงสาธารณสุข

(ค) อุตสาหกรรมอุปกรณ์และเครื่องใช้ทางการแพทย์

การบริโภคภายในประเทศส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าจากต่างประเทศ ที่ผลิตได้เองภายในประเทศยังมีน้อยมาก เช่น อุปกรณ์ให้น้ำเกลือ ถู่มือยาง เป็นต้น ดังนั้นแนวทางและมาตรการในการเพิ่มขีดความสามารถของอุตสาหกรรมนี้ ประกอบด้วย

1) การสนับสนุนให้เกิดการลงทุนในประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยการชักชวนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

2) การยกระดับคุณภาพของอุตสาหกรรมที่มีอยู่ให้ได้มาตรฐาน อุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์

โครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศได้เปลี่ยนแปลงจากภาคเกษตรมาเป็นภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าของเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในยุคปัจจุบันก่อให้เกิดการแข่งขันในเชิงธุรกิจมากขึ้น ทำให้บรรจุภัณฑ์ได้เข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้นในการส่งเสริมการจำหน่ายสินค้า เนื่องจากบรรจุภัณฑ์ที่ดีช่วยส่งเสริมมูลค่าของสินค้าที่บรรจุอยู่ภายในให้สูงขึ้น ชักจูงใจผู้ซื้อมากขึ้น และช่วยลดความสูญเสียอันเกิดจากการแปรสภาพ การเสื่อมคุณภาพ และการบุบสลายระหว่างการขนส่ง

ศักยภาพในการแข่งขันกับต่างประเทศ

บรรจุภัณฑ์ที่มีศักยภาพในการแข่งขันกับต่างประเทศ ได้แก่ บรรจุภัณฑ์พลาสติก และกระดาษ เนื่องจากค่าแรงงานของไทยต่ำกว่าคู่แข่ง เช่น ฮองกง ไต้หวันและญี่ปุ่น นอกจากนี้เครื่องจักรและเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตค่อนข้างทันสมัย และภาครัฐบาลก็มีนโยบายให้การสนับสนุนทางด้านพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์ ส่วนทางด้านความต้องการของตลาดเป็นปัจจัยหนึ่งที่เอื้ออำนวยให้การผลิตและการส่งออกบรรจุภัณฑ์ของไทย โดยเฉพาะบรรจุภัณฑ์กระดาษมีแนวโน้มขยายตัวได้สูง เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ย่อยสลายง่าย และสามารถนำกลับมาใช้ได้อีก จึงสอดคล้องกับกระแสความตื่นตัวของโลกในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

แนวทางและมาตรการในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

ปัจจุบันอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์เป็นอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อใช้ในประเทศเป็นส่วนใหญ่แต่การส่งออกบรรจุภัณฑ์พลาสติกและกระดาษมีแนวโน้มขยายตัวสูงขึ้น ในระยะต่อไปคาดว่าจะการส่งออกบรรจุภัณฑ์จะทำรายได้ให้ประเทศมากขึ้น เนื่องจากศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมนี้ค่อนข้างสูงโดยเฉพาะค่าจ้างแรงงานยังต่ำกว่าประเทศคู่แข่ง เช่น ไต้หวันและญี่ปุ่น นอกจากนี้ความต้องการบรรจุภัณฑ์กระดาษจะมีแนวโน้มขยายตัวสูงขึ้น เพราะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อม อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับต่างประเทศ ทางด้านรัฐบาลและเอกชนควรจะร่วมมือเพื่อดำเนินการด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) ภาครัฐบาลและเอกชนควรร่วมมือกันในการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด
- 2) ภาครัฐบาลและเอกชนควรเร่งหาตลาดใหม่ๆ ทดแทนตลาดเดิมโดยเฉพาะบรรจุภัณฑ์พลาสติก ซึ่งคาดว่าสหภาพยุโรปจะเข้มงวดกับการส่งออกถุงพลาสติกของไทยมากขึ้น หลังจากที่สหภาพยุโรปได้ตัดสิทธิพิเศษ (GSP) ที่ให้แก่ผู้ส่งออกพลาสติกไทย
- 3) รัฐบาลควรปรับปรุงอัตราภาษีศุลกากรวัตถุดิบ เพื่อช่วยลดต้นทุนวัตถุดิบสำหรับการผลิตเพื่อการส่งออกบรรจุภัณฑ์

อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติก

โครงสร้างการผลิตของอุตสาหกรรมพลาสติกแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ตามขั้นตอนการผลิตคือ

- กลุ่มผู้ผลิตวัตถุดิบป้อนอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ประกอบด้วยโรงแยกก๊าซธรรมชาติ และโรงกลั่น

- กลุ่มผู้ผลิตปิโตรเคมี

- กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป คือ กลุ่มที่ใช้ผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมีเป็นวัตถุดิบในการผลิต ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติก อุตสาหกรรมเส้นใยสังเคราะห์ และอุตสาหกรรมสี เป็นต้น

ผลิตภัณฑ์พลาสติกของไทยมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยเริ่มจากเป็นอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า ปัจจุบันผลิตภัณฑ์พลาสติกเป็นสินค้าส่งออกของไทยที่มีแนวโน้มการตลาดดี เนื่องจากได้มีการพัฒนาในด้านรูปแบบและมีคุณภาพได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของตลาด และได้ขยายการผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ออกสู่ตลาดมากขึ้น ประกอบกับเป็นสินค้าที่ได้รับสิทธิ GSP จึงอยู่ในฐานะได้เปรียบด้านราคา

การส่งออกผลิตภัณฑ์พลาสติกของไทยขยายตัวเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด โดยมีอัตราการขยายตัวสูงมาก โดยเฉพาะในปี 2536 มีอัตราการขยายตัวสูงถึงร้อยละ 160

- ปี 2535 มูลค่าส่งออกผลิตภัณฑ์พลาสติก 15,272 ล้านบาท

- ปี 2536 มูลค่าส่งออกผลิตภัณฑ์พลาสติก 39,453 ล้านบาท

ผลิตภัณฑ์ที่สามารถผลิตเพื่อส่งออกได้ในปริมาณมาก ได้แก่ ถุงพลาสติก แผ่นฟิล์ม พอยล์ เทป เครื่องใช้ในครัว และในบ้านเรือน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการส่งออกผลิตภัณฑ์พลาสติกโดยทางอ้อมในรูปของส่วนประกอบสำคัญของสินค้าอื่นอยู่มาก ซึ่งมีได้นับรวมในมูลค่าส่งออกนี้ เช่น ดอกไม้พลาสติก ของเล่น อุปกรณ์ชิ้นส่วน เครื่องไฟฟ้า สายไฟ เป็นต้น

ตลาดส่งออกสำคัญ ได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป

ศักยภาพในการผลิตและการแข่งขัน

อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติก เป็นอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนการใช้แรงงานต่ำเมื่อเทียบกับต้นทุนการผลิตรวม เทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตไม่ซับซ้อนแต่ยังต้องนำเข้าจากต่างประเทศ เนื่องจากมีผู้ผลิตเพียงไม่กี่รายที่มีการคิดค้นและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตขึ้นใช้เอง อย่างไรก็ตาม ความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกของไทยยังมีแนวโน้มขยายตัวได้สูง โดยประมาณว่าปริมาณการใช้พลาสติกของคนไทยจะเพิ่มขึ้นจากเฉลี่ย 12.1 กิโลกรัมต่อหัวต่อปีในปี 2533 (ได้หัว 92 กิโลกรัมต่อหัวต่อปี สหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์ 78 กิโลกรัมต่อหัวต่อปี) เป็น 25 กิโลกรัมต่อหัวต่อปีในปี 2543 ซึ่งเป็นผลของการพัฒนาการผลิตสินค้าต่างๆ ด้วยพลาสติก ซึ่งมีน้ำหนักเบาและต้นทุนต่ำกว่าวัตถุดิบอื่น เช่น โลหะ หรือไม้

ปัจจุบัน มีโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกประมาณ 3,000 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นโรงงานผลิตเครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องเรือน เครื่องประดับ และภาชนะบรรจุ เช่น ถุงพลาสติกหรือกระสอบพลาสติก ท่อและหลอด และเป็นโรงงานขนาดเล็ก โดยร้อยละ 70 เป็นการผลิตเพื่อสนองความต้องการของตลาดภายในประเทศ อีกร้อยละ 30 เป็นการผลิตเพื่อส่งออก

ผลิตภัณฑ์พลาสติกของไทยเป็นสินค้าที่มีศักยภาพในการผลิตและแข่งขันสูง โดยในระยะหลังมีการส่งออกไปยังตลาดส่งออกใหม่ๆ เพิ่มขึ้นมาก เช่น ยุโรปตะวันออก ตะวันออกกลาง และอินโดจีน

อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันผลิตภัณฑ์พลาสติกของไทยต้องประสบปัญหาการแข่งขันกับจีน ซึ่งมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่า เนื่องจากต้นทุนวัตถุดิบของไทยมีราคาแพง ทั้งนี้ส่วนหนึ่งคือเม็ดพลาสติกที่ได้จากโครงการปิโตรเคมี แต่บางส่วนยังต้องนำเข้าจากต่างประเทศ โดยมีอัตราภาษีสูงถึงร้อยละ 40 เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายคุ้มครองอุตสาหกรรมปิโตรเคมีภายในประเทศ

แนวทางพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน

แนวทางพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติกของไทย เพื่อให้สามารถรักษาฐานะการแข่งขันในตลาดโลก และมีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้น คือ

- 1) จะต้องพัฒนาโดยคิดค้นเทคโนโลยีการผลิตขึ้นใช้เองเพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนการผลิตได้ตามรสนิยมและความต้องการของตลาดได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นแนวทางที่จะสามารถลดต้นทุนการผลิตในส่วนที่เกิดจากการนำเข้าเทคโนโลยีได้
- 2) ลดต้นทุนวัตถุดิบเม็ดพลาสติกทั้งจากการนำเข้าและจากโครงการปิโตรเคมี โดยปรับปรุงโครงสร้างอัตราภาษีนำเข้าของผลิตภัณฑ์พลาสติกให้สำเร็จรูปหรือสำเร็จรูปให้สอดคล้องกับโครงสร้างผลิตภัณฑ์ขั้นกลางและสินค้าสำเร็จรูปของปิโตรเคมี
- 3) การปฏิบัติตามข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนในเรื่องอัตราส่วนที่ผลิตในประเทศ (local content) นั้น ควรเจรจาให้กำหนดวิธีคำนวณเป็นอัตราส่วนที่ผลิตในประเทศอาเซียน
- 3) วิจัยและพัฒนารูปแบบของสินค้าให้สามารถตอบสนองตลาดใหม่ เช่นการทำแผ่นพลาสติกสำหรับการสร้างฝายและเขื่อนกักน้ำ อุปกรณ์การแพทย์และวิทยาศาสตร์ ส่วนประกอบเครื่องใช้ไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์ด้านวิศวกรรม เป็นต้น
- 5) ในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อมซึ่งต่อต้านการใช้พลาสติกในอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์ เพราะปัญหาการทำลายและย่อยสลายนั้น คงจะต้องมีการณรงค์ให้ใช้พลาสติกชนิดย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ และปรับปรุงเทคโนโลยีของการนำพลาสติกกลับมาใช้ใหม่รวมทั้งวิจัยและพัฒนาพลาสติกใหม่ๆ ที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม

อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า

แนวโน้มอุตสาหกรรมเหล็กภายในประเทศ คาดว่าจะมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องตามภาวะเศรษฐกิจและการเจริญเติบโตของประเทศ โดยพิจารณาจากแนวโน้มการใช้เหล็กต่อหัวสัมพันธ์กับจำนวนประชากรและรายได้ ปัจจุบันปริมาณการใช้เหล็กต่อหัวต่อปีของคนไทยยังต่ำเพียง 120 กิโลกรัม ขณะที่ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซียมีการใช้เหล็กต่อหัวต่อปีประมาณ 167 กิโลกรัม และประเทศสาธารณรัฐเกาหลีและไต้หวันมีการใช้เหล็กต่อหัวต่อปีประมาณ 503 กิโลกรัม และ 768 กิโลกรัม ตามลำดับ ประกอบกับการที่กระทรวงอุตสาหกรรมมีนโยบายและแผนแม่บทที่จะให้มีการผลิตผลิตภัณฑ์เหล็กและเหล็กกล้าในประเทศอย่างครบวงจรหรือ

สมบูรณ์แบบโดยร่วมมือกับคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เปิดให้การส่งเสริมการลงทุนผลิตผลิตภัณฑ์เหล็กโดยได้รับสิทธิและประโยชน์หลายประการ ย่อมส่งผลให้แนวโน้มการผลิตอุตสาหกรรมเหล็กในประเทศขยายตัวได้อย่างต่อเนื่อง

แนวทางและมาตรการในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

ปัจจุบันอุตสาหกรรมเหล็กในประเทศเป็นอุตสาหกรรมผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม หากผู้ผลิตสามารถปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิตให้มากขึ้น ในอนาคตโอกาสในการจะพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมส่งออกก็มีความเป็นไปได้เช่นเดียวกับอุตสาหกรรมอื่นๆ แต่ทั้งนี้จำเป็นต้องแก้ปัญหาในด้านต่างๆ และดำเนินการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้

- 1) หาแหล่งวัตถุดิบที่มีปริมาณมากเพียงพอกับความต้องการและในราคาที่มีเสถียรภาพ
- 2) เร่งรัดการปรับปรุงโครงสร้างภาษีศุลกากรของวัตถุดิบในอุตสาหกรรมเหล็ก รวมทั้งเชื้อเพลิงที่ใช้ให้เหมาะสม
- 3) พัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และควบคุมคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐานการผลิต
- 4) วางแผนกำลังการผลิตของเครื่องจักรในระดับที่สามารถผลิตได้ในต้นทุนต่ำสุด
- 5) ควรมีการควบคุมคุณภาพของสินค้านำเข้าโดยเฉพาะสินค้านำเข้าจากต่างประเทศที่จะเข้ามาแข่งขัน

อุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์

อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์เป็นอุตสาหกรรมสนับสนุน (Supporting Industry) อุตสาหกรรมยานยนต์ การผลิตมี 2 แบบ คือผลิตเพื่อใช้ประกอบรถยนต์ (Original Equipment Manufacturing OEM) และผลิตเพื่อใช้เป็นอะไหล่ทดแทนชิ้นส่วนเดิม (Replacement Equipment Market : REM) ปัจจุบันอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์มีผู้ผลิตอยู่ประมาณ 500 ราย การผลิตส่วนใหญ่เป็นแบบ REM ขั้นตอนการผลิตไม่ซับซ้อน ใช้เทคโนโลยีไม่สูง แต่เน้นการใช้แรงงานเป็นหลัก ชิ้นส่วนที่สำคัญ ได้แก่ คลัทช์ หม้อน้ำ ระบบเบรก และอุปกรณ์ไฟฟ้า เป็นต้น

จากการที่อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ได้รับความคุ้มครองจากรัฐบาล โดยมาตรการบังคับให้รถยนต์ที่ประกอบในประเทศต้องใช้ชิ้นส่วนที่ผลิตในประเทศไม่ต่ำกว่าอัตราหนึ่ง จึงทำให้การผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ขยายตัวควบคู่ไปกับอุตสาหกรรมยานยนต์ จากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ผลิตในช่วง 30 ปี ที่ผ่านมา ทำให้ชิ้นส่วนยานยนต์ได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นลำดับจนมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ มูลค่าการส่งออกชิ้นส่วนยานยนต์ได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่องในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 57 ต่อปี จาก 765 ล้านบาท ในปี 2532 เป็น 4,658 ล้านบาท ในปี 2536 โดยสิงคโปร์เป็นตลาดสำคัญซึ่งมีมูลค่าส่งออกกว่าร้อยละ 60 ของมูลค่าส่งออกทั้งสิ้น

ศักยภาพในการแข่งขันกับต่างประเทศ

อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ของไทยมีความได้เปรียบค่อนข้างมาก ในแง่ของตลาดจากแหล่งที่ตั้งของประเทศไทยที่ติดกับประเทศแถบอินโดจีน และยังมีตลาดรองรับขนาดใหญ่ในประเทศประกอบกับเทคโนโลยีในการผลิตที่ได้พัฒนามานานพอสมควร ขณะที่ค่าจ้างแรงงานก็ยังไม่สูงมากรวมทั้งนโยบายของทางการที่ให้การสนับสนุนอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อการส่งออก ส่งผลให้ประเทศไทยได้รับความสนใจจากผู้ผลิตชิ้นส่วนในญี่ปุ่นซึ่งประสบกับต้นทุนการผลิตที่สูงมากจากภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอย และค่าเงินเยนที่เพิ่มขึ้น จึงมีผู้ผลิตชิ้นส่วนจากญี่ปุ่นหลายรายเข้ามาลงทุนใช้ไทยเป็นฐานการผลิตชิ้นส่วนเพื่อส่งออก และส่งกลับไปยังประเทศญี่ปุ่น นอกจากนี้ การขอรับการส่งเสริมการลงทุนเพื่อผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ที่เพิ่มขึ้นมากในระยะที่ผ่านมาจะทำให้รูปแบบการผลิตมีความหลากหลายทั้งผลิตภัณฑ์ที่ระดับการใช้เทคโนโลยีต่ำ และที่ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ทั้งนี้ เพื่อสนองความต้องการของตลาดในประเทศ และเพื่อการส่งออก

อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงของแกตต์ ซึ่งคาดว่าจะมีผลใช้บังคับตั้งแต่ปี 2538 เป็นต้นไปห้ามการบังคับใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศ (local content) อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ของไทยจะได้รับผลกระทบโดยตรงจากการที่ชิ้นส่วนจากต่างประเทศจะเข้ามาแข่งขันได้มากขึ้น ดังนั้น อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ของไทยจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

แนวทางและมาตรการในการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน

เพื่อให้อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ของไทยมีการพัฒนาให้เป็นฐานเพื่อส่งออกในอนาคตและเป็นฐานสำคัญในการผลิตยานยนต์เพื่อส่งออก ทางการควรมีมาตรการเพิ่มการแข่งขัน ดังนี้

- 1) ให้การสนับสนุนผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเร่งรัดการปรับโครงสร้างภาษีศุลกากรเพื่อปรับภาชีวิตที่ดี และชิ้นส่วนกึ่งสำเร็จรูปให้อยู่ในอัตราที่เหมาะสมสามารถแข่งขันกับสินค้านำเข้า เพื่อให้สามารถส่งออกไปแข่งขันในตลาดโลกได้มากขึ้น
- 2) กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ให้ได้รับระดับสากล และสนับสนุนการให้บริการทดสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้ได้ตามมาตรฐานและความต้องการ
- 3) เพิ่มสมรรถนะผู้ผลิตชิ้นส่วนขนาดเล็กและกลาง โดยการฝึกอบรมให้ความรู้ และสนับสนุนให้มีผู้ผลิตชิ้นส่วนรายใหม่ๆ เพิ่มขึ้น
- 4) สนับสนุนและส่งเสริมให้ต่างประเทศเข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์มากขึ้น โดยผ่อนคลายมาตรการส่งเสริมการลงทุน เช่น การยินยอมให้การลงทุนที่เป็นต่างชาติทั้งหมดสามารถผลิตเพื่อขายในประเทศได้ในระยะเวลาหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อสร้างบรรยากาศการแข่งขันและกระตุ้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
- 5) ควรส่งเสริมการผลิตเพื่อการส่งออกมากขึ้น เพื่อสร้างขนาดของการผลิตให้มีขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อช่วยลดต้นทุนและยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์
- 6) สนับสนุนการเพิ่มเทคโนโลยีการผลิต โดยการร่วมลงทุนกับต่างประเทศ หรือซื้อเทคโนโลยีจากต่างประเทศ
- 7) สนับสนุนให้มีการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ของอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน เช่น ราคา ช่องทางการจำหน่าย รายชื่อผู้ผลิต ระดับมาตรฐานของประเทศต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ผลิตพัฒนาไปสู่เป้าหมาย

อุตสาหกรรมยานยนต์

อุตสาหกรรมยานยนต์เป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากก่อให้เกิดรายได้หรือผลิตภัณฑ์ประชาชาติปีละไม่ต่ำกว่า 6 หมื่นล้านบาท มีการจ้างงานสูงถึงประมาณ 53,000 คน นอกจากนี้ ยังเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีการผลิตค่อนข้างสูง และก่อให้เกิดอุตสาหกรรมเชื่อมโยงอีกมากมาย โดยเฉพาะอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ หลังจากที่รัฐบาลเริ่มใช้นโยบายส่งเสริมการประกอบรถยนต์ในประเทศเพื่อทดแทนการนำเข้าเมื่อ 30 ปีก่อน โรงงานประกอบรถยนต์ที่จัดตั้งขึ้นได้มีพัฒนาการติดต่อกันมาอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีโรงงานประกอบรถยนต์ 13 โรงงาน กำลังผลิตรวม 526,380 คันต่อปี ในจำนวนนี้เกือบร้อยละ 90 เป็นรถยนต์ญี่ปุ่น รถยนต์ที่ผลิตมากที่สุด ได้แก่ รถยนต์นั่งมีสัดส่วนร้อยละ 30 ส่วนที่เหลือเป็นรถบรรทุกและรถโดยสาร ส่วนการประกอบรถจักรยานยนต์มีผู้ผลิต 4 ราย กำลังผลิต 1.4 ล้านคันต่อปี โดยกว่าร้อยละ 80 ของการผลิตเป็นรถจักรยานยนต์ประเภทครอบครัวซึ่งเป็นเครื่องยนต์ 2 จังหวะ ขนาด 50-88 ซีซี

ศักยภาพในการแข่งขันกับต่างประเทศ

อุตสาหกรรมยานยนต์ของไทยมีศักยภาพสูงในการแข่งขันกับต่างประเทศเนื่องจากการผลิตได้มีพัฒนาการมา อย่างต่อเนื่อง แรงงานในอุตสาหกรรมนี้มีทักษะและความชำนาญประกอบกับตลาดในประเทศค่อนข้างใหญ่ จึงสามารถรองรับการผลิตที่มีแนวโน้มจะขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็น 1 ล้านคันภายใน 5 ปีข้างหน้าได้ ระดับการผลิตดังกล่าวนี้จัดว่ามากเพียงพอที่จะมีความประหยัดต่อขนาด (Economy of scale) ซึ่งจะทำให้ต้นทุนการผลิตลดลงจนสามารถส่งออกไปแข่งขันกับต่างประเทศได้ ทางด้านนโยบายของรัฐบาล ได้มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปอยู่เสมอ ซึ่งจะเสริมสร้างอำนาจการแข่งขันของอุตสาหกรรมยานยนต์ให้สูงขึ้น โดยเฉพาะการใช้นโยบายเปิดเสรีอุตสาหกรรมยานยนต์โดยอนุญาตให้มีการจัดตั้งโรงงานประกอบรถยนต์โดยเสรี และนโยบายปรับปรุงโครงสร้างภาษีเพื่อการลดการคุ้มครองอุตสาหกรรมรถยนต์ในประเทศ นอกจากนี้ อุตสาหกรรมสนับสนุน (supporting industry) โดยเฉพาะอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ก็ได้พัฒนาจนถึงขั้นที่จะช่วยสนับสนุนอุตสาหกรรมยานยนต์ได้เป็นอย่างดีจากศักยภาพซึ่งค่อนข้างสูงดังกล่าวแล้ว ทำให้มีประเทศผู้ผลิตรถยนต์ญี่ปุ่นรายสำคัญให้ความสนใจในการโยกย้ายฐานการผลิตมายังประเทศไทย ทั้งรถยนต์นั่งและรถปิกอัพ นอกจากนี้ สหรัฐอเมริกา และเกาหลีใต้กำลังศึกษาที่จะตั้งโรงงานประกอบรถยนต์ในประเทศไทยด้วย

ทางด้านรถจักรยานยนต์ ไทยเป็นประเทศผู้ผลิตรถจักรยานยนต์รายใหญ่เป็นอันดับ 3 ของโลกรองจากญี่ปุ่นและไต้หวัน และมีศักยภาพสูงสุดในอาเซียนประกอบกับคุณภาพผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับทั้งจากตลาดในประเทศและต่างประเทศ และจะมีตลาดส่งออกสำคัญที่มีโอกาสเติบโตได้ดี ได้แก่ ประเทศเพื่อนบ้านแถบอินโดจีน และสาธารณรัฐประชาชนจีนที่เพิ่งเปิดประเทศ รวมทั้งประเทศยุโรปบางประเทศ เป็นต้น

มาตรการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

เพื่อให้ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์เพื่อการส่งออกในอนาคตควรต้องมีมาตรการเพิ่มอำนาจการแข่งขันดังนี้

- 1) ให้การสนับสนุนอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในประเทศอย่างเต็มที่ โดยประชาสัมพันธ์และสร้างความมั่นใจ ตลอดจนให้สิทธิประโยชน์ที่น่าสนใจเพื่อชักจูงให้ผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในไทยมากขึ้นกว่าปัจจุบัน เพื่อเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์เพื่อการส่งออก
- 2) เร่งรัดการปรับปรุงภาชนะนำเข้าวัตถุดิบและชิ้นส่วนให้เหมาะสมเพื่อให้ชิ้นส่วนที่ผลิตในประเทศสามารถแข่งขันกับการนำเข้าจากต่างประเทศได้
- 3) เร่งรัดการดำเนินการตามโครงการแบ่งผลิตชิ้นส่วนรถยนต์เฉพาะชื่อการค้าและรุ่นของอาเซียน (Brand-to-Brand Complementation : BBC) เพื่อให้ประโยชน์จากขนาดของตลาด โดยให้ประเทศในอาเซียนใช้ชิ้นส่วนรถยนต์ที่ผลิตจากประเทศที่เข้าร่วมโครงการและให้แต่ละประเทศผลิตชิ้นส่วนรถยนต์เฉพาะประเภทที่ประเทศนั้นมีความชำนาญซึ่งจะทำให้สามารถผลิตชิ้นส่วนได้ด้วยต้นทุนต่ำสุด และสินค้ามีคุณภาพสูง วิธีการนี้จะช่วยให้อุตสาหกรรมรถยนต์ในอาเซียนสามารถแข่งขันกับประเทศนอกกลุ่มอาเซียนได้ในที่สุด
- 4) สนับสนุนการใช้และการผลิตอุตสาหกรรมรถยนต์ 3 ล้อเครื่อง เพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตแบบไทยๆ โดยการเปิดเสรีให้รถยนต์ 3 ล้อเครื่องสามารถจดทะเบียนเป็นรถส่วนบุคคลได้
- 5) ภาครัฐและเอกชนควรส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับอุตสาหกรรมยานยนต์ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของแรงงาน นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญและสนับสนุนงานวิจัยให้มากขึ้นเพื่อนำมาใช้ปรับปรุงเทคโนโลยีและประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้น
- 6) ลดขั้นตอนการส่งออกรถยนต์ให้สะดวกและรวดเร็วขึ้น

อุตสาหกรรมสนับสนุน (Supporting Industries)

ภาวะเศรษฐกิจโลกมีแนวโน้มการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น การปรับปรุงเพื่อยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันกับต่างประเทศของไทยเป็นประเด็นสำคัญที่ทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะความสามารถในการแข่งขันของภาคที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศ ซึ่งได้แก่การส่งออกสินค้าและบริการและการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ในปัจจุบันพบว่าสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกของไทยที่ใช้แรงงานมากในการผลิตและใช้เทคโนโลยีต่ำหลายประเภท ได้สูญเสียความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น จีน และอินโดนีเซีย ขณะเดียวกันญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดในโลกและของประเทศไทยด้วย ได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างการลงทุนโดยย้ายฐานการผลิตสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีต่ำ (Low-tech type) และใช้แรงงานในการผลิตมาก (Labour intensive) จากไทยและอาเซียน (ยกเว้นอินโดนีเซีย) ไปยังจีน อินโดนีเซีย และเวียดนามมากขึ้น อย่างไรก็ตามในอนาคตอันใกล้ภาวะเศรษฐกิจโลกที่ฟื้นตัวและผลกระทบจากค่าเงินเยนที่แข็งขึ้นมากจะทำให้ญี่ปุ่นมุ่งลงทุนในไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ เพิ่มขึ้น โดยการลงทุนในไทยและมาเลเซียจะเน้นเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมเครื่องจักรกลไฟฟ้า อุตสาหกรรมยานยนต์และส่วนประกอบ ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ เป็นต้น ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและเน้นการส่งออก ทั้งนี้การลงทุนจะเกิดขึ้นมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการปรับปัจจัยการลงทุน

ภายในประเทศให้เอื้ออำนวย

อุตสาหกรรมชิ้นส่วนประกอบและอุตสาหกรรมสนับสนุนของไทยยังอยู่ในสภาพอ่อนแอ ทั้งด้านคุณภาพ ต้นทุนการผลิต ระยะเวลาส่งมอบ ทำให้ต้องนำเข้าชิ้นส่วนจากต่างประเทศหรือบริษัทต่างประเทศ ต้องลงทุนผลิตชิ้นส่วนเอง นอกจากนี้โครงสร้างภาษีอากรและระเบียบขั้นตอนไม่เอื้ออำนวย ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการลงทุนอุตสาหกรรมผลิตสินค้าสำเร็จรูป ทั้งนี้การพัฒนาพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีของผู้ประกอบการไทยยังอยู่ในระดับต่ำ ขาดแคลนข้อมูลสนเทศทางเทคโนโลยีและที่ปรึกษาทางด้านวิศวกรรม รวมทั้งทัศนคติของผู้ประกอบการไทยที่ยังไม่เห็นความจำเป็นในการปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิตและการจัดการ ซึ่งหากอุตสาหกรรมนี้ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบก็จะช่วยยกระดับอุตสาหกรรมในประเทศได้

แนวทางและมาตรการในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

แนวทางและมาตรการในการติดตามและเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุนในการรองรับการลงทุนและการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันจากต่างประเทศ ประกอบด้วย

- 1) สนับสนุนและส่งเสริมอุตสาหกรรมสนับสนุนทั้งด้านเงินทุน การลงทุน ตลอดจนการเพิ่มคุณภาพและปริมาณให้ขยายตัวเพียงพอต่อความต้องการของอุตสาหกรรมพื้นฐานสำคัญ 6 ประเภท ได้แก่ อุตสาหกรรมการเกษตร สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม งานโลหะ อิเล็กทรอนิกส์ เหล็ก และเหล็กกล้า
- 2) สนับสนุนและส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพอุตสาหกรรมวิศวกรรม อุตสาหกรรมผลิตหีบห่อ ธุรกิจการรับช่วงการผลิต และการซ่อมบำรุงโรงงานโดยทั่วไป
- 3) เร่งปรับโครงสร้างภาษีอากรทั้งระบบโดยมีกำหนดระยะเวลาเป้าหมายที่ชัดเจน
- 4) แก้ไขระเบียบและขั้นตอนในการควบคุมการซื้อขายกับโรงงานที่อยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมส่งออก คลังสินค้าทัณฑ์บน หรือโรงงานที่ได้รับส่งเสริมการลงทุนผลิตเพื่อส่งออก
- 5) จัดทำแนวทางรายละเอียดสำหรับการส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดย่อมในอุตสาหกรรมสนับสนุน
- 6) ประสานงานกับหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อก่อให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยี การพัฒนาบุคลากร การจัดการ การลงทุน และการขยายตลาดรองรับอุตสาหกรรมสนับสนุน
- 7) เร่งรัดการกำหนดมาตรฐานของสินค้าอุตสาหกรรม เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุนที่จะใช้ชิ้นส่วนที่ผลิตภายในประเทศ
- 8) ในการที่ประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงของการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย เรื่องการใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศนั้น ผู้ประกอบการอาจจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือในการปรับตัว ควรมีการวาง

แผนให้ความช่วยเหลือเป็นการล่วงหน้า (เช่น แหล่งเงิน ทุนกองทุนเพื่อการปรับตัว)

9) พิจารณาแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุนภายใต้แผนพัฒนาฉบับที่ 8

อุตสาหกรรมแป้งและแป้งมันแปรรูปจากมันสำปะหลัง

มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย โดยสามารถทำรายได้จากการส่งออกเลี้ยงประชากรไทยได้จำนวนไม่น้อยกว่า 10 ล้านคน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายจนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมูลค่าส่งออกมันสำปะหลังของไทยได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นมากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา แต่อย่างไรก็ตามในปี 2536 ปรากฏว่ามูลค่าส่งออกลดลงเหลือเพียง 21

ในขณะที่ปริมาณการใช้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในประเทศ เมื่อคิดออกมาในรูปของหัวมันสดแล้วจะมีปริมาณเพียงร้อยละ 20 ของผลผลิตทั้งหมด ส่วนที่เหลือจะเป็นการส่งออกในรูปของผลิตภัณฑ์ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นมันสำปะหลังอัดเม็ดถึงร้อยละ 80 ของการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งหมดโดยมีสหภาพยุโรปเป็นตลาดหลักที่ประเทศไทยต้องพึ่งพาสูงถึงร้อยละ 85 ของการส่งออก ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากความได้เปรียบในเรื่องราคาเมื่อเทียบกับรัฐพืชนอื่นในตลาดสหภาพยุโรป และมีผลให้การส่งออกมันสำปะหลังของไทยถูกจำกัดโควตามายได้ข้อตกลงจำกัดปริมาณการส่งออกโดยสมัครใจ (VER) และตั้งแต่ปี 2536 เป็นต้นมา ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยประสบปัญหาการแข่งขันอย่างรุนแรงกับรัฐพืชนทดแทน ซึ่งมีราคาถูกลงอันเนื่องมาจากการปฏิรูปนโยบายเกษตรร่วมของสหภาพยุโรป ส่งผลกระทบต่อการส่งออกมันสำปะหลังของไทยและมีผลกระทบต่อเนื่องทำให้ราคาหัวมันสดที่เกษตรกรขายได้ลดลง

การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน ทั้งในด้านการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต และการแปรรูปเป็นสินค้าใหม่เป็นเรื่องจำเป็นที่รัฐจะต้องให้ความสำคัญและเข้ามามีบทบาทในการผลักดันสนับสนุนและส่งเสริมอย่างจริงจัง เพื่อให้เป็นแหล่งรับหัวมันสำปะหลังสดแทนอุตสาหกรรมมันอัดเม็ดในอนาคต

ศักยภาพในด้านการผลิตและการแข่งขัน

ในการที่จะทำการผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปจากวัตถุดิบได้นั้น จำเป็นต้องตระหนักถึงเรื่องตลาดรองรับคุณภาพและราคาที่สามารถแข่งขันในตลาดเป็นสำคัญ และโดยที่สินค้าแป้งและแป้งแปรรูปเป็นสินค้าที่มีศักยภาพ กล่าวคือ แป้งแปรรูป เช่น กลูโคส แลคโตส ฟรุคโตส ซอบิทอล ฯลฯ สามารถนำไปใช้ได้หลายอุตสาหกรรม เช่น สิ่งทอ กระดาษ อาหาร เครื่องสำอาง และยา

- แป้งมันสำปะหลังสามารถนำไปใช้เป็นวัตถุดิบผลิตสินค้าได้อีกมากมาย เช่น สารดูดน้ำ (High-water absorbing polymer) สารรักษาสภาพ (Cyclodextrin) พลาสติกย่อยสลายได้ แอลกอฮอล์ และผลิตอาหารต่างๆ ฯลฯ

สินค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่กล่าวข้างต้นนี้ บางรายการเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่อยู่ในระหว่างการพัฒนา บางรายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการผลิตใช้แพร่หลายแล้ว แต่ส่วนใหญ่ผลิตจากแป้งข้าวโพด และมันฝรั่งเป็นหลัก อย่างไรก็ตามในทางเทคนิคสามารถนำแป้งมันสำปะหลังไปใช้เป็นวัตถุดิบทดแทนในการผลิตได้ไม่ยากนัก

บัดนี้ โอกาสของการใช้มันสำปะหลังและแป้งมันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้เปิดกว้างขึ้น สืบเนื่องมาจากผลจากการเจรจาแอกต์จะทำให้ประเทศพัฒนาที่มีการอุดหนุน เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา และสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นผู้ผลิตและส่งออกข้าวโพด มันสำปะหลังรายใหญ่ของโลกต้องลดการอุดหนุนการผลิตและการส่งออก โดยเฉพาะการอุดหนุนการส่งออกที่จะต้องลดลงร้อยละ 21 ของปริมาณและร้อยละ 36 ของงบประมาณที่ใช้ภายใน 6 ปี นับตั้งแต่ปี 2538 จะมีผลให้ปริมาณการส่งออกลดลงและราคาสินค้าดังกล่าวในตลาดโลกสูงขึ้น

สัดส่วนตลาดของข้าวโพด มันฝรั่ง แป้งข้าวโพด และแป้งมันฝรั่ง ที่สามประเทศนี้ครองอยู่มีปริมาณสูงมาก ยกตัวอย่างเฉพาะเพียงข้าวโพดที่ส่งออกจากสหรัฐอเมริกาประเทศเดียว มีปริมาณสูงถึง 40 ล้านตัน และในจำนวนนี้ส่งไปญี่ปุ่นประมาณ 5 ล้านตัน เกาหลีและไต้หวันประเทศละประมาณ 3.5 ล้านตัน ซึ่งประเทศเหล่านี้นำไปผลิตแป้ง แป้งแปรรูป แอลกอฮอล์ และอ

ดังนั้นจึงเป็นโอกาสดีสำหรับการแข่งขันและการเข้าไปแทนที่ช่องว่างของตลาดสำหรับสินค้าแป้งและมันสำปะหลังแปรรูป อย่างไรก็ตามโอกาสที่มีอยู่ในไทยจะสามารถใช้ประโยชน์ได้ ถ้ามีการปรับและพัฒนาการผลิตผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของประเทศผู้บริโภค

แนวทางพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน

สถานการณ์ปัจจุบันของอุตสาหกรรมแป้ง (Starch) และแป้งแปรรูป (Modified Starch) จากมันสำปะหลัง ยังเป็นเพียงการผลิตเพื่อสนองความต้องการภายในประเทศและส่งออกเพียงเล็กน้อยไปยังญี่ปุ่นเท่านั้น ส่วนอุตสาหกรรมการแปรรูปมันสำปะหลังเป็นสินค้าใหม่เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มก็ยังมีไม่มากนัก ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาขีดความสามารถของอุตสาหกรรมนี้ประ

- 1) การสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมแป้งและแป้งแปรรูปจากมันสำปะหลัง โดยเน้นการผลิตเพื่อการส่งออก และการสร้างโอกาสในการขยายสู่ทางการตลาดในตลาดญี่ปุ่น ไต้หวัน และยุโรปตะวันออก
- 2) ส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในอุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์อย่างจริงจัง
- 3) การส่งเสริมการศึกษาวิจัยให้เกิดอุตสาหกรรมแปรรูปมันสำปะหลังที่มีความเป็นไปได้ในเชิงพาณิชย์ สำหรับอุตสาหกรรมที่มีโอกาสและความเป็นไปได้ในปัจจุบัน เช่น
 - การนำแป้งมันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบในการสังเคราะห์โพลีเมอร์ดูดน้ำ (High-water absorbing polymer) ซึ่งใช้ประโยชน์ในการใช้งานด้านอนามัยส่วนบุคคล (ผ้าอ้อม, ผ้าอนามัย) ทางการแพทย์ (แผ่นดูดซับแผล) และทางเกษตรกรรม (วัตถุปรับสภาพดินให้อุ้มน้ำได้ สำหรับการปลูกป่า เพาะกล้าไม้)

- การผลิตสารรักษาสภาพ (Cyclodextrin) ซึ่งขณะนี้ผลิตได้จากแป้งข้าวโพด และมีราคาจำหน่ายในตลาดสูง โดยใช้ในอุตสาหกรรมอาหารมีคุณสมบัติ เช่น สามารถดึงสาร cholesterol ออกจากไข่ขาว หรือดึงกลิ่นคาวออกจากปลา และใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง เช่น รักษากลิ่นหอมของน้ำหอมให้คงทน เป็นต้น
- การผลิตพลาสติกที่สลายได้ทางชีวภาพจากมันสำปะหลัง

อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง

การผลิตผลิตภัณฑ์ยางของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น กล่าวคือ จากเดิมที่มีการใช้ยางดิบภายในประเทศเพียง 47,080 ตัน ในปี 2530 ได้เพิ่มขึ้นเป็น 130,236 ตันในปี 2536 หรือมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 18.64 ต่อปี แต่ส่วนใหญ่ก็ยังคงเป็นการส่งออกภายในรูปของวัตถุดิบ ขณะนี้มีโรงงานอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางทั้งขนาดเล็กและใหญ่รวมกันไม่ต่ำกว่า 300 แห่ง โดยอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ ยางรถยนต์ชนิดต่างๆ ยางล้อเครื่องบิน ยางรัดของ รองเท้า อะไหล่รถยนต์ ยางยึด ทุ้งมือยาง ทุ้งยางอนามัยและอื่นๆ

แนวโน้มอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง

อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางภายในประเทศยังคงขยายตัวเพิ่มขึ้น จะเห็นได้จากปริมาณการใช้ยางธรรมชาติเพิ่มขึ้น แนวโน้มอุตสาหกรรมที่สำคัญมีดังนี้

ยางรถยนต์ แนวโน้มยังดี ตลาดใหญ่คือตลาดภายในประเทศ มีบริษัทข้ามชาติลงทุนผลิตในประเทศไทยและมีแผนขยายการผลิตเพื่อส่งออกไปยังภูมิภาคเอเชีย

ยางรถจักรยาน พัฒนาการตลาดส่งออกมาก มูลค่าปีละกว่าพันล้าน แนวโน้มตลาดยังดี

ยางรัดของ อัตราการขยายตัวไม่สูงนัก ระหว่างปี 2530-2535 มีอัตราเพิ่มการส่งออกเฉลี่ยร้อยละ 8 ต่อปี ขณะนี้ไทยเป็นผู้ส่งออกรยางรัดของรายใหญ่ของโลก

ทุ้งมือยาง ผลิตเพื่อส่งออกถึงร้อยละ 90 การส่งออกเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 37 ต่อปี ระหว่างปี 2530 - 2535 ตลาดมีการแข่งขันสูง และควรที่จะพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ทุ้งมือสำหรับใช้ในทางการแพทย์ซึ่งกำลังเป็นที่ต้องการสูง

ทุ้งยางอนามัย สินค้าของประเทศไทย มีคุณภาพดี ได้มาตรฐาน มีบริษัทข้ามชาติมาลงทุน 2 บริษัท ส่งออกร้อยละ 80 ของการผลิตทั้งหมด ตลาดมีแนวโน้มดี

ศักยภาพในการแข่งขัน

ประเทศไทยยังได้เปรียบในเรื่องต้นทุนการผลิตสินค้ายางรถยนต์ ยางรัดของ ยางรถจักรยาน

ถุงมือยาง และถุงยางอนามัย เทียบกับประเทศคู่แข่งอื่นๆ ตลาดส่งออกผลิตภัณฑ์ยางขยายตัวในระดับที่น่าพอใจถึงแม้จะมีการแข่งขันสูง อย่างไรก็ตาม ผลิตภัณฑ์ยางของผู้ประกอบการไทยเกือบทั้งหมดเป็นประเภทที่ใช้แรงงานมากและใช้เทคโนโลยีระดับต่ำถึงกลาง ในอนาคตอาจต้องแข่งขันสูงกับศรีลังกา อินโดนีเซีย และจีน ซึ่งมีแรงงานถูก

แนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

- 1) วิจัยปรับปรุงคุณสมบัติยางธรรมชาติ เพื่อเพิ่มสัดส่วนในการใช้ผลิตภัณฑ์ยางมากขึ้น
- 2) วิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ยางที่ผู้ผลิตไทยมีศักยภาพในการผลิตเพื่อส่งออกและทดแทนการนำเข้า
- 3) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงความต้องการของสินค้าใหม่ๆ และศึกษาสู่ทางการขยายตลาดต่างประเทศ
- 4) ให้การอบรมเทคโนโลยีการผลิตยางแก่ผู้ประกอบการขนาดเล็กเพื่อให้พัฒนาผลิตภัณฑ์ยางให้ได้คุณภาพ
- 5) พัฒนาหลักสูตรการสอนในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย โดยเพิ่มการสอนด้านเคมีน้ำยางให้มากขึ้นเพื่อให้มีบุคลากรที่มีความชำนาญสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง
- 6) ปรับปรุงกฎระเบียบของรัฐให้เอื้ออำนวยต่อการส่งออก

.....

เอกสารหมายเลข 5
เกษตรกรรมรายสาขา
ศักยภาพการแข่งขันและมาตรการที่เหมาะสม

เกษตรกรรมรายสาขา ศักยภาพการแข่งขันและมาตรการที่เหมาะสม

ข้าว

ข้าว เป็นสินค้าที่ประเทศไทยสามารถผลิตเพื่อส่งออกเป็นอันดับ 1 ของโลก โดยมีส่วนแบ่งในตลาดโลกประมาณร้อยละ 3.5 ข้าวที่ไทยส่งออกส่วนใหญ่เป็นข้าวคุณภาพดี (ข้าว 100%) และข้าวคุณภาพปานกลาง (ข้าว 5-10%) โดยมีมูลค่าส่งออกรวมกันประมาณร้อยละ 50-60 ของมูลค่าส่งออกรวมในแต่ละปี

ในปี 2536 ประเทศไทยส่งออกข้าวในปริมาณ 4.99 ล้านตัน มูลค่า 32,959 ล้านบาท ลดลงจากปี 2535 ที่ส่งออก 5.1 ล้านตัน มูลค่า 36,214 ล้านบาท เนื่องจากในช่วงต้นปีประสบปัญหาาราคาข้าวตกต่ำ เพราะต้องแข่งขันด้านราคากับเวียดนามซึ่งขายข้าวในราคาต่ำกว่าแต่ในช่วงหลังของปี ราคาข้าวมีแนวโน้มสูงขึ้น อันเป็นผลจากวิกฤตการณ์ข้าวในญี่ปุ่น ทำให้ญี่ปุ่นต้องนำเข้าข้าวจากไทย เป็นมูลค่าถึง 2,380 ล้านบาท เปรียบเทียบกับมูลค่าเพิ่ม 2,915 ล้านบาทที่ส่งออกไปยังอิหร่าน ซึ่งเป็นตลาดส่งออกอันดับ 1 ของไทย

ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยเริ่มประสบปัญหาการแข่งขันในการส่งออกข้าวกับเวียดนามอย่างรุนแรง เนื่องจากเวียดนามสามารถผลิตข้าวได้ในปริมาณเพิ่มขึ้นมาก และมีราคาถูกกว่าไทย ส่งผลกระทบต่อราคาข้าวของไทยในตลาดโลก และมีผลให้ไทยต้องเสียส่วนแบ่งตลาดข้าวบางส่วนในตลาดส่งออกสำคัญๆ ให้กับเวียดนาม

ศักยภาพในด้านการผลิตและการแข่งขัน

ประเทศคู่แข่งสำคัญของไทยในการส่งออกข้าวคุณภาพดี ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ปากีสถาน และออสเตรเลีย ซึ่งมีศักยภาพในด้านการผลิตและการแข่งขันสูง โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาที่ให้การอุดหนุนการส่งออกข้าวในอัตราสูงมาก

นอกจากสหรัฐอเมริกาแล้ว ประเทศผู้ผลิตข้าวที่สำคัญของโลกที่มีการอุดหนุนการผลิตค่อนข้างสูง ได้แก่ ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป และเกาหลีใต้

อย่างไรก็ดี ผลของข้อตกลงการค้าเกตต์ทำให้ประเทศดังกล่าวต้องปรับลดการอุดหนุนการผลิตลงตามพันธกรณี จึงไม่จูงใจผู้ผลิต มีผลให้ผลผลิตข้าวลดลง และต้องเปิดให้มีการนำเข้าในกรณีเป็นประเทศที่ผลิตเพื่อการบริโภค หรือมีขีดความสามารถในการส่งออกลดลงในกรณีเป็นประเทศที่ผลิตเพื่อส่งออก การปรับตัวดังกล่าวจะทำให้ราคาข้าวในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้นและและเป็นโอกาสในการขยายตลาดข้าวของไทย เนื่องจากประเทศไทยมีการอุดหนุนการผลิตข้าว น้อยมาก พันธกรณีของข้อตกลงจึงไม่มีผลกระทบต่อการผลิตของไทย ในทางตรงกันข้าม ประเทศไทยกลับจะได้รับผลประโยชน์จากการช่วงชิงส่วนแบ่งตลาดข้าวของโลกที่เพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งราคาข้าวที่เพิ่มขึ้นด้วย ทั้งนี้ จากการศึกษาของ UNCTAD คาดว่าการลดการอุดหนุนจะมีผลให้ราคาข้าวในตลาดสูงขึ้นร้อยละ 18.3

ตลาดข้าวคุณภาพดีที่คาดว่าจะส่งออกได้เพิ่มขึ้น ได้แก่

- ตลาดข้าวญี่ปุ่น ซึ่งจะต้องเปิดตลาดนำเข้าขั้นต่ำประมาณปีละ 379,000 ตัน
- ตลาดข้าวเกาหลีใต้ ซึ่งจะต้องเปิดตลาดนำเข้าขั้นต่ำปีละประมาณ 51,307 ตัน

- ตลาดข้าวคุณภาพดีในตะวันออกกลางที่ประเทศไทย จะได้เปรียบในการแข่งขันกับสหรัฐอเมริกา

สำหรับข้าวคุณภาพต่ำ ประเทศไทยคงไม่อยู่ในฐานะที่จะแข่งขันกับเวียดนามได้และมีแนวโน้มว่าจะต้องเสียส่วนแบ่งตลาดให้เวียดนามมากขึ้น

แนวทางการพัฒนาศักยภาพความสามารถในการแข่งขัน

ประเทศไทยจะต้องพัฒนาการผลิตและส่งออกข้าวคุณภาพดี ให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ดียิ่งขึ้น เพื่อขยายการส่งออกและช่วงชิงส่วนแบ่งในตลาดส่งออกข้าวที่จะเปิดตามพันธกรณีของข้อตกลงการค้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นตลาดข้าวคุณภาพดีและมีราคาสูง

- 1) เตรียมแผนรองรับด้านการผลิต ทั้งในด้านการจัดหาเมล็ดพันธุ์ข้าวที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเพาะปลูก จำนวนพื้นที่เพาะปลูก และปัจจัยการผลิตอื่นๆ ให้เพียงพอกับปริมาณการผลิตที่ตลาดต้องการ เพื่อให้ได้ผลผลิตข้าวที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดโลก อาทิ ข้าวสายพันธุ์จาปอนนิก้าชนิดต่างๆ ข้าวขาว 100% เป็นต้น
- 2) หลีกเลี่ยงการผลิตข้าวคุณภาพต่ำที่ขายไม่ได้ราคาและไม่สามารถแข่งขันกับข้าวของเวียดนาม ซึ่งมีราคาต่ำกว่าได้
- 3) เตรียมแผนเชิงรุกเพื่อเจาะตลาดส่งออกใหม่ๆ และผลักดันให้มีการซื้อขายตามความต้องการของต่างประเทศ
- 4) พัฒนาการบรรจุหีบห่อทั้งในด้านรูปแบบและขนาดตามความต้องการของตลาด
- 5) ใช้ยุทธวิธีการเป็นคู่ค้ามากกว่าการเป็นคู่แข่งกับเวียดนามในเชิงธุรกิจ โดยทำหน้าที่เป็นคนกลางในการขายข้าวให้กับเวียดนามในลักษณะการค้าสามฝ่าย รวมทั้งพัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลางการค้าข้าวของอินโดจีนในระยะต่อไป

น้ำตาล

ไทยเป็นประเทศผู้ผลิตน้ำตาลส่งออกเป็นอันดับ 4 ของโลก ประมาณ 2 ใน 3 ของผลผลิตน้ำตาลเป็นการผลิตเพื่อส่งออก โดยมีส่วนแบ่งในตลาดโลกประมาณร้อยละ 10

- อันดับ 1 สหภาพยุโรป มีส่วนแบ่งในตลาดโลกร้อยละ 21
- อันดับ 2 คิวบา มีส่วนแบ่งในตลาดโลกร้อยละ 13
- อันดับ 3 ออสเตรเลีย มีส่วนแบ่งในตลาดโลกร้อยละ 11

การส่งออกน้ำตาลของไทยมีการไหวตัวขึ้นลงตามปริมาณผลผลิตภายในประเทศ ในปี 2536 ปริมาณผลผลิตลดลง มีผลให้การส่งออกในปี 2536 ลดลงตามไปด้วย

- ปี 2535 มีปริมาณส่งออก 3.7 ล้านตัน มูลค่า 18,920 ล้านบาท
- ปี 2536 มีปริมาณส่งออก 2.2 ล้านตัน มูลค่า 12,185 ล้านบาท

ตลาดส่งออกสำคัญของไทย ได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ไทยเป็นประเทศที่ครองส่วนแบ่งตลาดน้ำตาลในญี่ปุ่นสูงสุด และมีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด โดยมีคู่แข่งสำคัญคือ ออสเตรเลีย สำหรับคิวบาซึ่งเป็นคู่แข่งสำคัญอีกประเทศหนึ่ง มีส่วนแบ่งตลาดลดลง

ศักยภาพด้านการผลิตและการแข่งขัน

ปัจจุบันไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ทำให้การอุดหนุนการผลิตน้ำตาล โดยมีมาตรการควบคุมการนำเข้า และกำหนดราคาขายปลีกน้ำตาลภายในประเทศไว้ที่โลกรั่มละ 12 บาท ซึ่งสูงกว่าราคาน้ำตาลในตลาดโลกประมาณ 1 เท่าตัว และมีพันธกรณีที่จะต้องปรับลดการอุดหนุนการผลิตลงตามผลการเจรจาแกตต์ รวมทั้งจะต้องเปิดให้มีการนำเข้าน้ำตาลไม่ต่ำกว่าปีละ 13,105 ตัน ในช่วงปี 2538-2546

อย่างไรก็ดี เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศผู้ผลิตและส่งออกน้ำตาลสำคัญ เช่น สหภาพยุโรป และออสเตรเลียแล้ว ระดับการอุดหนุนของประเทศเหล่านี้สูงกว่าของไทยมาก

การปรับลดการอุดหนุนตามข้อตกลง จะมีผลให้ประเทศต่างๆ ที่มีการอุดหนุนการผลิตอยู่เดิม รวมทั้งไทยต้องลดปริมาณการผลิตลง ทำให้อุปทานน้ำตาลในตลาดโลกลดลง จากผลการศึกษาของ UNCTAD ราคาน้ำตาลในตลาดโลกจะขยับตัวสูงขึ้นประมาณร้อยละ 10.6 ซึ่งผลประโยชน์จากราคาน้ำตาลที่สูงขึ้นจากการปรับตัวดังกล่าวอาจมากกว่าที่จะชดเชยผลกระทบที่เกิดจากพันธกรณีในส่วนของประเทศไทยได้

จากการประเมินผลประโยชน์ที่คาดว่าจะประเทศไทยจะได้รับจากการค่าน้ำตาลในตลาดโลกของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร คาดว่าการส่งออกน้ำตาลของไทยจะขยายตัวสูงขึ้นจากเดิมประมาณร้อยละ 8 ในกรณีที่ประเทศสมาชิกภาคีเกิดตบปฏิบัติตามพันธกรณีถึงขั้นสูงสุด หรือคิดเป็นมูลค่าที่เป็นรายได้เงินตราต่างประเทศเพิ่มขึ้นประมาณปีละ 1 พันล้านบาท

ตลาดที่ไทยมีโอกาสในการขยายตลาดส่งออกน้ำตาลเพิ่มขึ้น ได้แก่ ตลาดในภูมิภาคเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อาเซียน สำหรับตลาดสหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา ซึ่งคาดว่าจะต้องมีการนำเข้าน้ำตาลเพิ่มขึ้นเท่านั้น ประเทศไทยคงจะอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ เนื่องจากจะต้องแข่งขันกับแอฟริกาและอเมริกาใต้ ซึ่งสามารถผลิตน้ำตาลได้ในราคาถูกกว่า นอกจากนี้แอฟริกายังได้สิทธิประโยชน์เป็นพิเศษในการส่งออกน้ำตาลไปยังสหภาพยุโรป ในฐานะประเทศในกลุ่ม ACP (Africa Caribbean & Pacific) ที่เคยเป็นอาณานิคม เช่นเดียวกับอเมริกาใต้ที่ได้รับสิทธิพิเศษในการส่งออกไปยังตลาดสหรัฐอเมริกา

ในด้านการแข่งขันภายในประเทศ เนื่องจากประเทศไทยมีพันธกรณีจะต้องเปิดตลาดให้มีการนำเข้าน้ำตาลในปริมาณขั้นต่ำปีละ 13,105 ตัน อัตราภาษีร้อยละ 65 ดังนั้น จึงอาจจะประสบปัญหาการแข่งขันกับน้ำตาลที่นำเข้าจากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากออสเตรเลีย ซึ่งมีประสิทธิภาพในการผลิตอ้อยและน้ำตาลสูงกว่า หรืออาจมีการแข่งขันจากเกาหลีใต้ซึ่งนำเข้าน้ำตาลทรายดิบแล้วนำไปผลิตเพื่อส่งออกในรูปน้ำตาลทรายขาว นอกจากนี้การปรับลดอัตราภาษีของไทยเพื่อรองรับเขตการค้าเสรีอาเซียน ซึ่งมีผลให้ต้องยกเลิกมาตรการห้ามนำเข้าด้วยนั้น อาจเป็นช่องทางให้มาเลเซียนำเข้าน้ำตาลทรายดิบจากไทย เพื่อนำไปกลั่นและส่งกลับมาขายยังประเทศไทย ในรูปของน้ำตาลทรายในราคาที่ถูกลงกว่าได้

โดยสรุปจากการคาดหมายว่าราคาน้ำตาลในตลาดโลกจะขยับตัวสูงขึ้น จึงคาดว่าประเทศไทยยังมีศักยภาพในด้านการผลิตและการส่งออกน้ำตาลและอาจไม่มีความจำเป็นต้องใช้มาตรการกำหนดราคาขายปลีกน้ำตาลภายในประเทศให้สูงกว่าราคาน้ำตาลในตลาดโลกเพื่อช่วยเหลือผู้ส่งออกอีกต่อไป ซึ่งจะช่วยให้ราคาน้ำตาลภายในประเทศลดลงมาอยู่ในระดับที่สามารถจะแข่งขันกับน้ำตาลที่นำเข้าจากต่างประเทศได้

แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน

1) แม้ว่าประเทศไทยจะยังคงมีประสิทธิภาพในการผลิตน้ำตาล และมีขีดความสามารถในการแข่งขัน แต่เพื่อรองรับสถานการณ์ด้านการแข่งขันในอนาคต อาจจัดทำโครงการขยายการเพาะปลูกอ้อยในพื้นที่ที่เหมาะสมและสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่จำเป็น เช่น ปุ๋ย ลินเชื้อ ฯลฯ เพื่อให้การผลิตมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2) ลดต้นทุนการผลิตอ้อยและน้ำตาล โดยจัดหาแรงงานราคาถูกมาใช้ในการตัดอ้อยหรือส่งเสริมให้มีการนำเครื่องจักรมาใช้แทนแรงงานที่มีราคาสูง

3) ส่งเสริมให้โรงงานน้ำตาลปรับเปลี่ยนมาใช้เครื่องจักรที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

ผลิตภัณฑ์นม

ผลิตภัณฑ์นม เป็นสินค้าเกษตรอีกชนิดหนึ่งที่ประเทศไทยมีนโยบายส่งเสริมการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า โดยดำเนินการมากกว่า 10 ปีแล้ว ประกอบกับรัฐบาลได้รณรงค์ให้ประชาชนบริโภคนมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสุขภาพของประชาชน ทำให้ความต้องการนํ้านมดิบเพื่อนำไปผลิตนมพร้อมดื่มและผลิตภัณฑ์อื่นที่ทำจากนม และให้นำเข้านมผงเลี้ยงทารกโดยเสรี แต่เนื่องจากประสิทธิภาพการผลิตของไทยยังต่ำกว่าของต่างประเทศ โดยเฉพาะออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ผู้บริโภคจึงนิยมบริโภคนมราคาต่ำและมีคุณภาพจากต่างประเทศ

ศักยภาพในการผลิตและฐานะการแข่งขัน

รัฐบาลให้การส่งเสริมการเลี้ยงโคนมด้วยการปกป้องและคุ้มครองเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม โดยกำหนดให้ผลิตภัณฑ์นมเป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตนำเข้า และเพื่อมิให้เป็นภาระต่อผู้บริโภค จึงได้กำหนดภาษีนำเข้านมผงขาดมันเนยในอัตราก่อนข้างต่ำ คือ ร้อยละ 5 และให้นำเข้านมพร้อมดื่ม โดยกำหนดภาษีนำเข้าในอัตราร้อยละ 40 รวมทั้งกำหนดให้อุตสาหกรรมผลิตนมพร้อมดื่มที่นำเข้านมผงจากต่างประเทศมาผลิตเป็นนมพร้อมดื่มต้องรับซื้อนํ้านมดิบภายในประเทศจากเกษตรกร (ในอัตรานำเข้านมผง : นํ้านมดิบภายในประเทศ = 1 : 20) ซึ่งเข้าช่วยการบังคับใช้วัตถุดิบที่ผลิตภายในประเทศ

ปัจจุบันปริมาณผลผลิตนํ้านมดิบและความต้องการใช้ภายในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

- ปี 2535 สามารถผลิตนํ้านมดิบได้ในปริมาณ 262,479 ตัน ความต้องการใช้ภายในประเทศ 794,004 ตัน
- ปี 2536 ผลผลิตนํ้านมดิบมีปริมาณ 323,650 ตัน ความต้องการใช้ภายในประเทศ 892,694 ตัน
- ในด้านความต้องการบริโภคนมพร้อมดื่มภายในประเทศปี 2536 มีปริมาณ 482,334 ตัน เปรียบเทียบกับปริมาณ 385,867 ตันในปี 2535

ในด้านการค้า ประเทศไทยนำเข้าผลิตภัณฑ์นมจากออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เดนมาร์กเป็นจำนวนมากในแต่ละปี

- นมพร้อมดื่มปี 2536 มีปริมาณนำเข้า 11,862 ตัน โดยเป็นการนำเข้าจากฝรั่งเศสเกือบทั้งหมด ในปริมาณ 11,582 ตัน
- นมผงขาดมันเนยปี 2532 มีปริมาณนำเข้า 52.4 ล้านตัน เป็นการนำเข้าจากออสเตรเลีย 19.3 ตัน หรือร้อยละ 36.9 จากเชกและสโลวัก 11.3 ตัน หรือร้อยละ 21.6 จากโปแลนด์ 6.8 ตัน หรือร้อยละ 13.0 และนำเข้าจากนิวซีแลนด์ 5.3 ตัน หรือร้อยละ 10.2

อย่างไรก็ดี มีการส่งออกนมพร้อมดื่มบ้างเล็กน้อย โดยในปี 2536 มีปริมาณส่งออก 992,662 ตัน เป็นการส่งออกไปยังสิงคโปร์ พม่า และประเทศในกลุ่มอินโดจีน ได้แก่ กัมพูชา ลาว

จากผลของข้อตกลงการค้าเกตต์ ประเทศไทยมีพันธกรณีจะต้องลดการอุดหนุนการผลิต การเปิดตลาดนำเข้า และยกเลิกการบังคับใช้วัตถุดิบที่ผลิตภายในประเทศ ซึ่งคาดว่าจะไม่มีผลกระทบต่อการผลิตภายในมากนัก เพราะเมื่อพิจารณาในด้านการอุดหนุน ระดับการให้การอุดหนุนของไทยยังต่ำกว่าสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่นมาก และเมื่อพิจารณาด้านการเปิดตลาด ปัจจุบันมีการนำเข้าผลิตภัณฑ์นมจากต่างประเทศสูงถึงร้อยละ 50 ของการบริโภคภายในอยู่แล้ว ดังนั้นพันธกรณีในด้านการเปิดตลาดนำเข้าผลิตภัณฑ์นมจะไม่ส่งผลกระทบต่อไทยมากนัก

ในด้านข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน ผลของข้อตกลงทำให้อัตราภาษีระหว่างประเทศสมาชิกลดลง ผลิตภัณฑ์นมที่ไทยส่งออกไปยังอาเซียนจะมีราคาถูกลง อาจทำให้ความต้องการนำเข้าผลิตภัณฑ์นมจากไทยเพิ่มขึ้น

แนวทางพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน

รัฐบาลต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโดยการเพิ่มแม่โคพันธุ์ดีที่ให้ผลผลิตสูง ลงทุนในการวิจัยค้นคว้าปรับปรุงพันธุ์โคนมให้ทัดเทียมกับต่างประเทศ ให้ความสำคัญด้านการให้บริการฉีดวัคซีนป้องกันโรค บริการผสมเทียม การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเลี้ยงโคนมที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และจัดหาสินเชื่อเพื่อการลงทุนอัตราดอกเบี้ยต่ำ ตลอดจนให้ความรู้ในด้านการพัฒนาทุ่งหญ้าเพื่อเป็นแหล่งผลิตอาหาร โคนม และให้บริการในด้านแหล่งน้ำรวมทั้งกำหนดนโยบายอาหารสัตว์ให้อื้ออำนวยต่อการเลี้ยงโคนม

ไก่เนื้อ

ไทยเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกไก่เนื้อที่สำคัญประเทศหนึ่ง โดยส่งออกในรูปแบบไก่สดแช่เย็นแช่แข็งแยกเป็นส่วนๆ ซึ่งสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าได้มาก ส่งผลให้การผลิตและการส่งออกขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

อย่างไรก็ดี การส่งออกไก่สดแช่เย็นแช่แข็งของไทยที่มีการขยายตัวในอัตราสูงมาโดยตลอดนับตั้งแต่ปี 2529 เป็นต้นมานั้น เริ่มมีแนวโน้มชะลอตัวลงในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ดังนี้

ปี 2535 ส่งออก 174,830 ตัน มูลค่า 10,399 ล้านบาท

ปี 2536 ส่งออก 157,062 ตัน มูลค่า 8,884 ล้านบาท

ไก่สดแช่เย็นแช่แข็งของไทยมีตลาดส่งออกหลักเพียงแห่งเดียว คือ ญี่ปุ่น โดยมีสัดส่วนการพึ่งพาตลาดญี่ปุ่นสูงถึงร้อยละ 80 ของปริมาณส่งออกรวม ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา การส่งออกของไทยต้องเผชิญปัญหาการแข่งขันอย่างรุนแรงกับจีนและบราซิล ซึ่งเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ของโลก เนื่องจากต้นทุนการผลิตต่ำกว่าของไทย ญี่ปุ่นหันไปนำเข้าจากจีนและบราซิลเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ทั้ง 2 ประเทศนี้มีส่วนแบ่งตลาดในญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นมาก

ศักยภาพในการผลิตและการแข่งขัน

ประเทศไทยยังมีศักยภาพในการผลิตและส่งออกไก่สดแช่เย็นแช่แข็ง แต่ในปัจจุบันไก่สดแช่เย็นแช่แข็งของไทยต้องเผชิญการแข่งขันอย่างรุนแรงกับจีน เวียดนาม และบราซิล ดังนั้นแม้ว่าพันธกรณีของข้อตกลงเขตการค้าเสรีจะทำให้ผู้ผลิตไก่เนื้อที่สำคัญของโลก โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปต้องลดการอุดหนุนการผลิตลง ส่งผลให้อุปทานไก่เนื้อของโลกลดลงและราคาในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้น แต่เนื่องจากการผลิตไก่สดแช่เย็นแช่แข็งของไทยมีต้นทุนการผลิตสูงมาก ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากการที่วัตถุดิบอาหารสัตว์ของไทยมีราคาแพง โดยมีสัดส่วนถึงร้อยละ 70-80 ของต้นทุนการผลิตทำให้ประเทศไทยยังอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบในการแข่งขันด้านราคา มีผลให้ผู้ผลิตส่วนหนึ่งย้ายฐานการผลิตไปยังจีนและเวียดนามซึ่งมีต้นทุนต่ำกว่า ส่งผลกระทบต่อการส่งออกและส่วนแบ่งตลาดของโลก

นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการกีดกันการค้าในรูปแบบของมาตรฐานสุขอนามัย (Phytosanitary) ที่แต่ละประเทศมีมาตรฐานแตกต่างกัน ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการส่งออกของไทย แม้ว่าแนวทางข้อตกลงเขตการค้าเสรีที่ต้องการให้ทุกประเทศใช้มาตรฐานเดียวกันจะมีข้อยุติ แต่ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าประเทศไทยจะสามารถเปิดตลาดไก่เนื้อในภูมิภาคต่างๆ ของโลกได้

แนวทางพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน

1) ลดต้นทุนการผลิตโดยส่งเสริมการวิจัยพัฒนาพันธุ์ไก่เนื้อ เพื่อทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศ ปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิต และพัฒนาการผลิตให้มีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล

2) ปรับปรุงนโยบายอาหารสัตว์ ซึ่งปัจจุบันมีข้อกำหนดบางประการที่ทำให้วัตถุดิบอาหารสัตว์ภายในประเทศมีราคาสูงกว่าปกติ ได้แก่ มาตรการขออนุญาตนำเข้า และการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษในการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์ ข้าวโพด ปลาป่น และกากถั่วเหลือง

3) กำหนดให้เขตโรงงานผลิตไก่สดแช่เย็นแช่แข็งเป็นเขต Export Processing Zone

4) ควรจัดทำข้อกำหนดมาตรฐานสินค้าไก่สดแช่เย็นแช่แข็งของไทยให้เป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศ

ข้าวโพด

ในอดีตไทยเคยส่งออกข้าวโพดในปริมาณมากพอสมควร แต่ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มาตรการส่งออกข้าวโพดของไทยลดลงมาก โดยในปี 2536 มีมูลค่าส่งออกเพียง 680 ล้านบาท ทั้งนี้ เนื่องจากความต้องการข้าวโพดภายในประเทศเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์เพิ่มขึ้น ทำให้มีปริมาณข้าวโพดเหลือเพื่อส่งออกน้อยลง ประกอบกับการผลิตข้าวโพดของไทยมีต้นทุนสูง ราคาข้าวโพดไม่จูงใจให้เกษตรกรขยายการผลิต ในขณะที่การผลิตข้าวโพดของกลุ่มประเทศอินโดจีนมีต้นทุนการผลิตต่ำมาก จึงเริ่มมีการนำเข้าข้าวโพดจากกลุ่มประเทศอินโดจีน โดยปี 2535 นำเข้าจากเวียดนาม 935 ตัน มูลค่า 3.1 ล้านบาท และในปี 2536 นำเข้าจากลาว 486 ตัน มูลค่า 0.8 ล้านบาท

ศักยภาพในด้านการผลิตและการแข่งขัน

ข้าวโพดเป็นสินค้าที่ประเทศไทยมีโอกาสในการเพิ่มผลผลิต และมีช่องทางในการขยายการส่งออก โดยเฉพาะในสภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงระบบการค้าสินค้าเกษตรของโลกให้เสรีมากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันประเทศผู้ผลิตข้าวโพดที่สำคัญ เช่น สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และแคนาดา มีการอุดหนุนการผลิตในระดับสูง และประเทศเหล่านี้มีพันธกรณีต้องปรับลดการอุดหนุนการผลิตลดลง ซึ่งจะส่งผลให้ผลผลิตข้าวโพดลดลง ทำให้ราคาข้าวโพดในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้น จูงใจให้เกษตรกรขยายการผลิตและเป็นโอกาสให้ข้าวโพดของไทยสามารถเข้าไปแข่งขันในตลาดโลกได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากประเทศไทยมีการอุดหนุนการผลิตน้อยมาก

แนวทางพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน

- 1) ควรพิจารณาขยายพื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดในส่วนที่มีความเหมาะสมและพัฒนาประสิทธิภาพในการลดต้นทุนการผลิต และเตรียมแผนรองรับในด้านปัจจัยการผลิตที่จำเป็น เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย สิ้นเชื้อ และเครื่องอบข้าวโพด เพื่อให้ผลผลิตข้าวโพดมีคุณภาพได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ
- 2) ประเทศไทยควรดำเนินนโยบายตามยุทธวิธีการเป็นคู่ค้ามากกว่าการเป็นคู่แข่งซึ่งจะทำให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์ในเชิงธุรกิจมากขึ้น เช่น

ขยายการผลิตและส่งออกเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดคุณภาพดีไปยังกลุ่มประเทศอินโดจีน ซึ่งมีความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวโพดคุณภาพดีในการเพาะปลูก แต่ยังไม่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ดังกล่าวได้เอง

นำเข้าข้าวโพดที่มีราคาต่ำจากกลุ่มประเทศอินโดจีนมาใช้ในการอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ และส่งออกข้าวโพดซึ่งมีราคาสูงไปยังอาเซียนและภูมิภาคต่างๆ ของโลกที่มีการเปิดตลาดตามข้อตกลงการค้า

มันสำปะหลัง

มันสำปะหลังเป็นสินค้าที่ประเทศไทยครองส่วนแบ่งในตลาดโลกในฐานะผู้ส่งออกอันดับ 1 มาเป็นเวลานานแล้ว โดยมีส่วนแบ่งตลาดสูงถึงร้อยละ 85 เนื่องจากมีกำลังการผลิตสูงและความต้องการใช้ในประเทศน้อยมาก จึงเป็นประเทศเดียวที่ผลิตมันสำปะหลังเพื่อการค้า

มูลค่าส่งออกมันสำปะหลังของไทยขยายตัวเพิ่มขึ้นมากในช่วง 10 ปี อย่างไรก็ตามในปี 2536 มูลค่าส่งออกลดลงเหลือเพียง 21,730 ล้านบาท เปรียบเทียบกับปี 2535 ที่มีมูลค่าการส่งออกสูงถึง 29,613 ล้านบาท

ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่ไทยส่งออกร้อยละ 90 เป็นมันสำปะหลังอัดเม็ด ซึ่งใช้ในการเลี้ยงสัตว์ ตลาดส่งออกหลักมีเพียงแห่งเดียว คือ สหภาพยุโรป โดยมีอัตราการพึ่งพาสูงถึงร้อยละ 70 และโดยที่ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยได้เปรียบในการแข่งขันด้านราคาเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งอื่นในตลาดสหภาพยุโรป การส่งออกมันสำปะหลังของไทยในช่วงเวลาที่ผ่านมา จึงถูกจำกัดโควตาท้ายได้ข้อตกลงจำกัดปริมาณการส่งออกโดยสมัครใจ (VER)

อย่างไรก็ดี ในช่วงปี 2536 ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยประสบปัญหาการแข่งขันอย่างรุนแรงกับคู่แข่งทดแทนซึ่งมีราคาถูกลง อันเป็นผลจากการปฏิรูปนโยบายเกษตรกรรมร่วมของสหภาพยุโรป ส่งผลกระทบต่อราคาส่งออกมันสำปะหลังของไทย และมีผลกระทบต่อเนื้อทำให้ราคาหัวมันสดที่เกษตรกรขายได้ลดลง

ศักยภาพในการผลิตและการแข่งขัน

มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจและสินค้าส่งออกสำคัญของไทยที่หารายได้เลี้ยงประชากรจำนวนไม่น้อยกว่า 10 ล้านคน โดยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรยากจนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่เนื่องจากมันสำปะหลังของไทยยังมีปัญหาประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ อันเป็นผลจากการกระจายพันธุ์ยังมีน้อยและไม่ทั่วถึงและความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่เพาะปลูกลดลง ประกอบกับความต้องการใช้ภายในประเทศค่อนข้างจำกัดและตลาดส่งออกจำกัดอยู่เพียงตลาดเดียว การปฏิรูปนโยบายเกษตรกรรมร่วมของสหภาพยุโรป ซึ่งมีผลให้ราคาวัตถุดิบภายในลดลงมาอยู่ในระดับใกล้เคียงกับราคาตลาดโลก และสามารถแข่งขันกับคู่แข่งที่นำเข้าได้มากขึ้น จึงมีผลกระทบต่อการผลิตและการส่งออกมันสำปะหลังของไทยอย่างรุนแรง ทำให้ราคามันสำปะหลังอัดเม็ดลดลงประเทศไทยจึงสูญเสียรายได้จากการส่งออกมันสำปะหลังเป็นจำนวนมาก ราคาหัวมันสำปะหลังสดที่เกษตรกรขายได้ลดลง จากกิโลกรัมละ 0.83 บาทในปี 2535 เหลือเพียงกิโลกรัมละ 0.55 บาทในปี 2536 สร้างความเดือดร้อนแก่เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังเป็นอย่างมาก

แม้ว่าพันธกรณีของข้อตกลงแกตต์ จะมีผลให้ข้อตกลงจำกัดปริมาณการส่งออกโดยสมัครใจต้องถูกยกเลิกไป แต่การส่งออกของไทยยังถูกจำกัดด้วยโควตาตามข้อตกลงในการเจรจา โดยได้รับโควตา 21 ล้านตัน ภายในเวลา 4 ปีเท่าเดิม อย่างไรก็ตาม ภายใต้ข้อตกลง VER ฉบับปัจจุบัน ประเทศไทยสามารถใช้นโยบายบริหารโควตาเป็นเครื่องมือในการส่งออก เพื่อดึงราคามันสดในประเทศให้สูงขึ้น

แนวทางพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน

หากประเทศไทยมีนโยบายผลิตมันสำปะหลังเพื่อการค้าต่อไป รัฐบาลจะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันรองรับโอกาสการส่งออกมันสำปะหลังของไทยในอนาคต ดังนี้

- 1) จัดทำแผนพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต คัดเลือกพันธุ์ที่ให้ผลผลิตต่อไร่และมีเปอร์เซ็นต์แป้งสูง กระจายพันธุ์มันสำปะหลังที่มีคุณภาพให้ทั่วถึง รวมถึงการสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่จำเป็น เช่น ปุ๋ย สิ้นเชื้อ ฯลฯ
- 2) จัดทำแผนปรับโครงสร้างการผลิต โดยลดพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังเพื่อปรับเปลี่ยนไปสู่การผลิตพืชผลชนิดอื่นที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า เป็นการควบคุมปริมาณผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ซึ่งขณะที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีโครงการปรับโครงสร้างการผลิตในเขตพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังลง 1.2 ล้านไร่ และส่งเสริมกิจกรรมอื่นทดแทน เช่น การเลี้ยงโค โคน้ำ การเพาะปลูกไม้ผล และไร่นาสวนผสม เป็นต้น
- 3) หากสามารถพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตให้สูงขึ้นได้ โดยมีต้นทุนการผลิตลดลง อาจส่งเสริมให้มีการนำผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไปใช้เป็นวัตถุดิบทดแทน หรือเป็นส่วนประกอบในการผลิตอาหารสัตว์ได้ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการนำหัวมันสำปะหลังสดไปแปรรูปเป็นแป้งมันสำปะหลัง ซึ่งตลาดยังมีความต้องการ หรือนำไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ชนิดอื่น เช่น กลูโคส
- 4) ส่งเสริมให้มีการขยายการส่งออกไปยังตลาดอื่นๆ มากขึ้น เพื่อลดการพึ่งพาสหรัฐที่มีข้อจำกัดเช่น สหภาพยุโรป ซึ่งเป็นกรณีของตลาดยุโรปตะวันออก หรือตลาดส่งออกใหม่ๆ ที่มีปัญหาขาดแคลนเงินตราต่างประเทศอาจใช้การค้าต่างตอบแทนเป็นมาตรการเสริมได้

ถั่วเหลือง

ถั่วเหลือง เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทยอีกชนิดหนึ่งที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการผลิต เพื่อทดแทนการนำเข้าในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา โดยในปี 2533 ประเทศไทยสามารถผลิตเมล็ดถั่วเหลืองได้ในปริมาณสูงถึง 6.7 ล้านตัน อย่างไรก็ตามในปี 2535 ผลผลิตถั่วเหลืองของไทยลดลงเหลือ 4.4 แสนตัน เนื่องจากปัญหาความแห้งแล้งและปัญหาการตลาดถั่วเหลืองทั้งภายในและภายนอก

เมล็ดถั่วเหลืองที่ผลิตได้ใช้เป็นวัตถุดิบป้อนโรงงานสกัดน้ำมัน ส่วนที่เหลือจากการสกัดน้ำมันจะเป็นกากถั่วเหลืองสำหรับใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ปัจจุบันอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ภายในประเทศมีการขยายตัวทำให้ต้องการกากถั่วเหลืองเพิ่มขึ้นมากจนเกิดปัญหาขาดแคลนกากถั่วเหลือง ประกอบกับอุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีการนำเข้ากากถั่วเหลืองราคาต่ำจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อเนื้อถึงราคาถั่วเหลืองที่เกษตรกรขายได้ รัฐบาลจึงมีมาตรการคุ้มครองเกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลือง โดยเรียกเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษในการนำเข้า และในการอนุญาตให้นำเข้าถั่วเหลือง ผู้นำเข้าจะต้องรับซื้อถั่วเหลืองในประเทศในราคาไม่ต่ำกว่าราคาที่กำหนด

ศักยภาพในด้านการผลิตและการแข่งขัน

ประเทศไทยมีพันธกรณีตามข้อตกลงแกตต์ในด้านการลดการอุดหนุนภายในและต้องเปิดตลาดนำเข้าขั้นต่ำปีละ 10,402 ตัน อัตราภาษีร้อยละ 20 โดยอาจจะนำเข้าจากสหรัฐอเมริกา บราซิล จีน และอินเดีย ซึ่งเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกถั่วเหลืองที่สำคัญของโลก และอาจจะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลือง แต่จะเป็นผลดีต่ออุตสาหกรรมอาหารสัตว์ เนื่องจากการเปิดตลาดให้มีการนำเข้าถั่วเหลืองจะช่วยลดต้นทุนอาหารสัตว์และเป็นการสนับสนุนการเลี้ยงปศุสัตว์ให้ขยายตัวเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ดี โดยที่น้ำมันถั่วเหลืองกับน้ำมันปาล์มเป็นสินค้าที่ใช้ทดแทนกัน การเปิดเสรีทางการค้าของกลุ่มอาเซียน จึงอาจมีผลให้มีการนำเข้าน้ำมันปาล์มราคาต่ำจากมาเลเซียมาบริโภคแทนน้ำมันถั่วเหลืองบางส่วน ทั้งนี้ แม้ว่าภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียนจะสามารถสกัดกั้นน้ำมันปาล์มจากมาเลเซียได้ในระยะเวลาของการสงวนสิทธิ์เป็นการชั่วคราวในระยะ 8 ปี แต่การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตถั่วเหลืองให้มีความพร้อมที่จะแข่งขันกับต่างประเทศเป็นปัญหาที่ต้องพิจารณาในรายละเอียด และต้องให้ความพยายามอย่างสูง

แนวทางพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน

โอกาสของการพัฒนาขีดความสามารถการแข่งขันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้ทัดเทียมกับคู่แข่งจะเป็นไปได้ หากรัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว และเอาใจใส่เป็นกรณีพิเศษ ดังนี้

- 1) จำเป็นต้องมีการพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ที่มีลักษณะทางภูมิศาสตร์เหมาะสมต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและมีโอกาสที่จะพัฒนาเพื่อความอยู่รอดและสามารถยกระดับการผลิตให้ทัดเทียมกับคู่แข่ง

2) รัฐบาลต้องให้การสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย เมล็ดถั่วเหลืองพันธุ์ดี ลิน เชื้อ รวมทั้งการวิจัยด้านเทคนิคการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ

ปาล์มน้ำมัน

ปาล์มน้ำมัน เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของเกษตรกรในจังหวัดภาคใต้ มีเนื้อที่เพาะปลูกไม่ต่ำกว่า 9 แสนไร่ แต่การส่งเสริมด้านการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตยังไม่เพียงพอ เป็นผลให้อุตสาหกรรมปาล์ม น้ำมันของไทยไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศได้ รัฐบาลจึงกำหนดให้นำน้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์เป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตนำเข้า (Non-Automatic Licensing) โดยพิจารณาตามความจำเป็นและเรียกเก็บภาษีในอัตราร้อยละ 1.32 บาท แต่ยังคงมีปัญหาลักลอบนำเข้าซึ่งส่งผลกระทบต่อนโยบายส่งเสริมการผลิตน้ำมันปาล์มของไทย

ศักยภาพในด้านการผลิตและฐานะการแข่งขัน

เมื่อเปรียบเทียบกับมาเลเซียซึ่งพัฒนาด้านการผลิตปาล์มน้ำมันมาแล้วไม่น้อยกว่า 40 ปี อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันของไทยถือว่าอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการพัฒนา ประกอบกับรูปแบบการดำเนินธุรกิจของไทยมิได้เป็นลักษณะ integrated farm ซึ่งแตกต่างกับของมาเลเซีย กล่าวคือ การผลิตปาล์มน้ำมันของมาเลเซียมีขั้นตอนเดียว คือ จากขั้นตอนการเพาะปลูกไปสูโรงกลั่น ในขณะที่ของไทยมี 3 ขั้นตอน คือ จากขั้นตอนการเพาะปลูกไปสูโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มสูโรงกลั่น ซึ่งในแต่ละขั้นตอนจะเกิดต้นทุนการตลาด ดังนั้นต้นทุนการผลิตน้ำมันปาล์มของไทยจึงสูงกว่า

ในด้านการแข่งขัน ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนจะมีผลให้นำน้ำมันปาล์มดิบจากมาเลเซียซึ่งมีราคาถูกกว่าไทยทะลักเข้าประเทศไทย ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ปลูกปาล์ม และผู้ผลิตน้ำมันปาล์มภายในประเทศ อย่างไรก็ตามในช่วงเวลา 8 ปีที่ไทยขอสงวนสิทธิ์ไม่นำน้ำมันปาล์มเข้าสู่แผนการลดภาษีเป็นการชั่วคราวนั้น จะยังไม่มีผลกระทบใดใดเกิดขึ้น แม้ว่าตามพันธกรณีของข้อตกลงเขตการค้าเสรีจะต้องเปิดให้นำเข้าน้ำมันปาล์มจำนวน 4,629 ตัน อัตราร้อยละ 20 ในปี 2538

ช่วงเวลา 8 ปีที่ขอสงวนสิทธิ์ภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน จึงเป็นเวลาที่ประเทศไทยจะต้องปรับตัวเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของไทย โดยมีการรวมกลุ่มการผลิตในเชิงธุรกิจเพื่อลดต้นทุนการตลาด ตลอดจนพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต ทั้งในด้านพันธุ์ปาล์ม เทคนิคการเพาะปลูก และการแปรรูป เพื่อให้สามารถแข่งขันกับน้ำมันปาล์มดิบที่นำเข้าได้

แนวทางพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน

1) ให้การสนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินธุรกิจการผลิตแบบครบวงจรในลักษณะของ integrated farm ในรูปของบริษัทมหาชน เพื่อลดต้นทุนการตลาดในแต่ละขั้นตอนการผลิต

2) ควรพิจารณาความเหมาะสมของพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน ในกรณีที่ดินปาล์มเก่าอายุครบกำหนดของการให้ผล และไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูก ควรเสนอทางเลือกในการเพาะปลูกพืชผลชนิดอื่นที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า

3) รัฐบาลควรเตรียมแผนด้านการตลาดรองรับ ในเรื่องของพันธุ์ปาล์มน้ำมันที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูง อบรมเกษตรกรในด้านเทคนิคการเพาะปลูกและการใช้ปุ๋ยเคมี และจัดหาสินเชื่อเพื่อการลงทุน เพื่อยกระดับการผลิตทั้งด้านการเพาะปลูกและการแปรรูปน้ำมันปาล์มให้สามารถดำเนินการในเชิงธุรกิจได้

4) ในอนาคตที่จะต้องเปิดตลาดให้มีการนำเข้าน้ำมันปาล์มจากต่างประเทศ จะมีผลให้อุตสาหกรรมกลั่นน้ำมันปาล์มมีวัตถุดิบป้อนโรงงานได้เหมาะสมกับกำลังผลิตมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้อุตสาหกรรมต่อเนื่องสามารถวางแผนการผลิตและการตลาดในระยะยาวได้ดีขึ้น และมีผลพลอยได้จากอุตสาหกรรมนำไปใช้เป็นวัตถุดิบป้อนโรงงานอุตสาหกรรมอื่นได้มากขึ้นด้วย

กาแฟ

กาแฟ เป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของไทยที่รัฐบาลให้ความสำคัญ และส่งเสริมให้มีการเพาะปลูกอย่างจริงจังมาตั้งแต่ปี 2519 ภายใต้นโยบายกระจายการผลิตจากพืชผลดั้งเดิมที่มีปัญหาไปสู่พืชเศรษฐกิจใหม่ จึงทำให้พื้นที่เพาะปลูกกาแฟของไทยเพิ่มจาก 2 แสนไร่ในปี 2528 เป็น 5.2 แสนไร่ในปี 2535 แต่เนื่องจากราคาที่เกษตรกรขายได้อยู่ในระดับต่ำอย่างต่อเนื่องนับจากปี 2532 เป็นต้นมา ส่งผลกระทบต่อ การส่งออกกาแฟ โดยในปี 2535 ส่งออก 69,676 ตัน มูลค่า 1,240 ล้านบาท และในปี 2536 ส่งออก 58,421 ตัน มูลค่า 1,241 ล้านบาท

ตลาดส่งออกสำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น ประเทศคู่แข่งชั้นสำคัญ ได้แก่ โคลัมเบีย บราซิล เม็กซิโก อินโดนีเซีย ซึ่งมีส่วนแบ่งตลาดในตลาดดังกล่าวสูงกว่าไทยมาก นอกจากนี้ยังมีเวียดนามเป็นคู่แข่งรายใหม่

การค้ากาแฟของไทยกับต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นการค้าภายใต้องค์การกาแฟระหว่างประเทศ (International Coffee Organization : ICO) ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกเมื่อปี 2524 โดยรวมกลุ่มกันระหว่างผู้ผลิตกับผู้นำเข้ากาแฟที่เป็นสมาชิกของ ICO และใช้วิธีการจัดสรรโควตาเพื่อควบคุมปริมาณการค้ากาแฟของประเทศสมาชิก มีผลทำให้ราคากาแฟภายใต้ ICO สูงกว่าราคากาแฟนอก ICO อย่างไรก็ดีในปี 2528 เกิดปัญหาผลผลิตล้นตลาด ICO จึงได้ยกเลิกการจัดสรรโควตาส่งออกและใช้ระบบการค้าเสรี ราคากาแฟในตลาดโลกจึงลดลงโดยลำดับ ส่งผลกระทบต่อราคากาแฟที่เกษตรกรขายได้

ศักยภาพในด้านการผลิตและการแข่งขัน

ประเทศไทยอยู่ในฐานะเสียเปรียบในด้านการแข่งขันเมื่อเปรียบเทียบกับอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ซึ่งผลผลิตกาแฟมีคุณภาพใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาต้นทุนการผลิตสูง

- ไทย ต้นทุนอยู่ในระดับกิโลกรัมละ 24-28 บาท
- อินโดนีเซีย ต้นทุนอยู่ในระดับกิโลกรัมละ 14-18 บาท
- ฟิลิปปินส์ ต้นทุนอยู่ในระดับกิโลกรัมละ 16-19 บาท

รัฐบาลได้ให้ความช่วยเหลือโดยการชดเชยการส่งออกเพื่อให้ผู้ส่งออกได้รับซื้อกาแฟจากชาวสวนในราคาที่รัฐบาลกำหนด ซึ่งถือเป็นการให้การอุดหนุนการส่งออกที่ไม่สามารถดำเนินการได้ตามเงื่อนไขของ GATT และจะต้องยกเลิกไปตามพันธกรณีของข้อตกลงการค้าแอดดีในส่วนที่เกี่ยวกับการอุดหนุน ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อให้กาแฟไทยไม่สามารถแข่งขันด้านราคาในตลาดโลกได้ หากไม่มีการปรับปรุงประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต

สำหรับพันธกรณีจากข้อตกลงการค้าแอดดีที่เกี่ยวกับการเปิดตลาด ประเทศไทยจะต้องเปิด

ตลาดให้มีการนำเข้ากาแฟชั้นต่ำปีละ 5 ตัน อัตราภาษีร้อยละ 30 ซึ่งคาดว่าจะมีผลกระทบต่อไทยไม่มาก เนื่องจากโควตานำเข้าชั้นต่ำมีปริมาณน้อยเมื่อเทียบกับผลผลิตในประเทศและปริมาณที่นำเข้าเกินกว่าโควตาชั้นต่ำ จะต้องเสียภาษีในอัตราที่สูงมากถึงร้อยละ 100 และร้อยละ 90

ผลจากข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน น่าจะส่งผลกระทบต่อไทยรุนแรงกว่าเนื่องจากการลดภาษีภายในอาเซียน อาจมีผลให้กาแฟจากอินโดนีเซียและมาเลเซียซึ่งราคาต่ำไหลทะลักเข้าสู่ประเทศไทย หากยังไม่มี การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตเพื่อลดต้นทุนให้อยู่ในระดับที่สามารถแข่งขันด้านการส่งออกและแข่งขันกับ กาแฟที่ต้องเปิดตลาดให้มีการนำเข้าได้ กาแฟของไทยจะต้องเผชิญปัญหาการแข่งขันที่รุนแรงยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ

แนวทางพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน

1) ควรพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตด้านเทคนิคการบำรุงรักษาสวนกาแฟการใช้ปุ๋ยเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่และลดต้นทุนการผลิตให้สามารถแข่งขันในตลาดต่างประเทศภายใต้ระบบการค้าเสรีได้ โดยส่งเสริมสวนกาแฟที่มีศักยภาพสูง เพื่อรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ โดยเฉพาะการแข่งขันกับกาแฟของอินโดนีเซีย และเวียดนาม ปัจจุบันผลิตและส่งออกกาแฟชนิดเดียวกับไทยได้ในราคาที่ต่ำกว่า

2) สำหรับสวนกาแฟที่ด้อยประสิทธิภาพ และผู้ผลิตมีความประสงค์ที่จะปรับเปลี่ยนการผลิตไปสู่สินค้าเกษตรอื่นที่ทำรายได้สูงกว่าการทำสวนกาแฟ รัฐบาลควรเสนอแนะแนวทางเลือกพร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในระยะสั้น รวมทั้งให้ความช่วยเหลือด้านการลงทุนในการปรับเปลี่ยนอาชีพ

.....

เอกสารหมายเลข 6
คำสั่งคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชน
เพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ ที่ 2/2536

คำสั่งคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ

ที่ ๒ / 2536

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ

เพื่อให้การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยกับต่างประเทศ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บังเกิดผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศชาติอย่างแท้จริง

อาศัยอำนาจตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 241 / 2535 ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2535 และมติของคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ(กรอ.) ในคราวประชุมครั้งที่ 1/2536 วันพฤหัสบดีที่ 21 มกราคม 2536 จึงแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศขึ้น โดยมี องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

องค์ประกอบ

1. รองนายกรัฐมนตรี(นายสุภชัย หานิชภักดิ์)	ประธานอนุกรรมการ
2. นายสีวรงค์ จิงคศิริ	อนุกรรมการ
3. เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน	อนุกรรมการ
4. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
5. อธิบดีกรมศุลกากร	อนุกรรมการ
6. ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง	อนุกรรมการ
7. อธิบดีกรมส่งเสริมการส่งออก	อนุกรรมการ

8.	อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ	อนุกรรมการ
9.	ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม	อนุกรรมการ
10.	ผู้อำนวยการสำนักงานประสานงานเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	อนุกรรมการ
11.	ผู้แทนกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ สิ่งแวดล้อม	อนุกรรมการ
12.	ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
13.	ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
14.	ผู้แทนสมาคมธนาคารไทย	อนุกรรมการ
15.	รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ	อนุกรรมการและ เลขานุการ
16.	ผู้อำนวยการกองวางแผนส่วนรวม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	อนุกรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
17.	นายอธิปิตย์ บำรุง เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 6 กองประสานความร่วมมือภาคีรัฐบาลและเอกชน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	อนุกรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
18.	นายสุทิน ลีปิยะชาติ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 6 กองประสานความร่วมมือภาคีรัฐบาลและเอกชน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	อนุกรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
19.	นายคณิศ แสงสุพรรณ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 6 กองวางแผนส่วนรวม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	อนุกรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
20.	นายอรรถพล ศรีมันคง เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 4 กองวางแผนส่วนรวม	อนุกรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ

21. หัวหน้าฝ่ายวิชาการ
สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

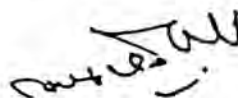
อนุกรรมการและ
ผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

1. พิจารณาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าส่งออกของไทยในตลาดโลก
2. วิเคราะห์และเสนอแนะวิธีการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าส่งออก ไทย และรายงานต่อคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ(กรอ.)
3. ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และรายงานข้อเสนอปรับปรุงแก้ไขต่อคณะกรรมการ
4. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานตามความจำเป็น

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2536

(นายชวน หลีกภัย)

นายกรัฐมนตรี

ประธานคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชน
เพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ

เอกสารหมายเลข 7
คำสั่งคณะกรรมการร่วมภาคีรัฐบาลและเอกชน
เพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ ที่ 5/2536

คำสั่งคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ
ที่ 5 /2536

เรื่อง แต่งตั้งอนุกรรมการในคณะกรรมการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศเพิ่มเติม

ตามที่ได้มีคำสั่งคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ
ที่ 2/2536 ลงวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2536 แต่งตั้งคณะกรรมการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
กับต่างประเทศขึ้นแล้ว นั้น

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของคณะกรรมการดังกล่าว อาศัยอำนาจตามคำสั่ง
สำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 241/2535 ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2535 และมีมติของคณะกรรมการ
ร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ (กรอ.) ในคราวประชุมครั้งที่ 1/2536
วันที่ 21 มกราคม 2536 จึงแต่งตั้งอนุกรรมการในคณะกรรมการเพิ่มขีดความสามารถในการ
แข่งขันกับต่างประเทศเพิ่มเติม ดังนี้

1. เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	อนุกรรมการ
2. อธิบดีกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์	อนุกรรมการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่นี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. 2536

(นายชวน หลีกภัย)

นายกรัฐมนตรี

ประธานคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชน
เพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ

